KAUFMANN
DÁVID
KÖNYVTÁRA
B. 264.

1117805

ספר
חובת הלבבות

מהרב הגדול החסיד רבינו בחיי
הדיין הספרדי ז"ר יוסף ז"ל • תברו
בל' ערבית והעתיקו ללשוננו העברית•
החכם ר' יהודה ן' תבון ז"ל • וכבר
כתחבר לזה הספר ביאור נחמד המכונה
בשם **מנוח הלבבות** • ועתה
ניתוסף עליו עוד ביאור חדש ויפה
המכונה בשם כללי **תולדות אהרן**
והביאור כללי הסוף יפרד והיה לשני
חלקים • חלק אחד מתנו • מכונה בשם
דרך הקודש והשני לו מכונה בשם
פרח יצחק ומהות חלקי ביאור
הסוף ושמות בעליהם תפר תברו לתוכם
מתבאר בישוב מעבר לדף

נדפס פה ק"ק פ"פ דאדר :

בשנת אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלהים אין עוד מלבדו • לפ"ק

זה השער לה' צדיקים יבאו בו

זה ספר תולדות אהרן

הוא ביאור רחב טוב ונעים על ספר חובת הלבבות להחסיד

רבינו בחיי הזקן זלה"ה:

KÖNYV-TÁRA

מה נכבד היום הזה בהגלות הגלות לכן ביאור רחב ויפה הצורך • להספר נחמד וקדוש הזה • וכבר נתחבר לזה הספר ביאור מהרב הגאון המופלג מו' העגדיל מכוה"ל • בקרון שמו • מנוח הלבבות לך הרב הזה לך את לבו לבאר בו כל הצורך • ועתה נתגלה לבו ביאור מדם • כלה ורחב מבאר כל ענין על מכונו בלשון קל וקצר • והוא פירוש קל ומבונה • לת לל רוחו בלתכה • לבאר כל דבר מדברי הרב המחבר בעל חובת הלבבות • בלשון קל וצח • שמור לנפש • בטוחת דורשי מעל ספר זה מהיות • יודע להלוך נגד רוח כל לחד ולחד • וכל המקרלות • המוכלות • בזה הספר • כוחתם ישפר • עד מקום יד כחם מגעת • נכונים ויישרים למולתי דעת • ומשפט זה הפירוש והוספתו • על פירוש הקדוש לעומת מחברתו • מבואר כלרוכה • בהקדמה ערוכה • להמחבר • כי ידרש • לשכנו תדרשו ובלתם שמה • לעומקה ותומה ורומה • חברו הרב המאור הגדול ה' יצחורקס במעלות ומדות גדושות • עילום תהלות • המריץ ומבון סיני ועזקר הריס • ה"ה המוכח מוסר"ר חיים חיקא בהתרומם הגביך התורני המופלג מוהר"ר אהרן ז"ל ס"ה מקהלה קדושה ומפוארה זלמשבע יל"ו • בעל מחבר ספרי צרור החיים • לפר הביאור • הוא חלק שני מהספר כללי צרור החיים הוא • וקרא שמו ספרטי • ספר דרך הקודש • והספר דרך הקודש הוא היה צרור ומוכח תמה ידי לתחון ה"ה מו' יצחק נרו יאיר ויזרח • מק"ק הכ"ל • לפר הוא ביורר וליקט מזרוכו מכין כתבי קודם של לחיו הרב המוכח ז"ל • והעתיקו וסידרו על מכונו יפה יפה • ואף גם הוסיף מדילים כמה שחכנו חלקים לחלוחת מי בלר • הולך ומבלר מקומות הספרים שבהספר חובת הלבבות • מה שלח זכה בהם לחיו הרב המוכח ז"ל בלחרם • שלח הבכים הפנלי לתו בחיים לגומרם • עם זה הולך ומבלר בטוב טעם וביאור נכון ויפה דברי לחיו הרב ז"ל עלמם בחיוב מקומות הלריכין ביאור • וה"ה מו' יצחק הוא • קרא לחלק ביאור הנחלק לו משמים • ספר פחד יצחק • עוד הוסחל ומתחלן בענין ה"ה בעל הביאור פחד יצחק הוא • והוסיף לחבר שלשי ספר ביאורו הזה • קונטרים לחד בקרון שמו • דרוש נעילת השערים • בו מבלר תמלית העבודה מעולה מבר יכוונן לליה העובד לחיתי לחר שיתברר לו מכללית הספר חובת הלבבות זכות יכהירת עניכה • הולך ומבלר שם היטב מדרגת הברכה הבינו ע"ה • לוך הכניע עבודתו לשמו ית' בהירה וזכה על דרך הזוה • ומתברר שם הענין היטב מתוך פסוקי פרשת העקידה:

והביאורים שלו מהחלים שבינה מבר המה בכי לחרן • בלחדו יחד להיות מבוכים וקרחים בשם לחד כללי תולדות אהרן • למען חבר על שם מביהם יקרלו בהלחן • היא תורתן:

והנה ה"ה מו' יצחק הכ"ל העתדל בענין לזכות לת בכי ישרחל • למען חבר ילמדו • ידעו ויבינו גדוליהם וקטניהם עתה כוחת דברי בעל הספר חובת הלבבות הזה • בענייני מקירות הדת והחמונה • וחמוקרים חבר יהנהג הלדם בהם • לכן הזדרז להביא הת מבכם הדבוק • הספר חובת הלבבות עלמו • והעתיק קביבו • בביאור מנוח הלבבות תחתיו • ובביאור דרך הקודש בימינו • ובביאור פחד יצחק בשמלו:

וכל זה בעזה וכגמר בדפוס יפה על נייר טוב ויפה ולותיות גדולות ומסודרות • ועם שחרי ענילי הידור וסידור חבר היה ביכולתו להלנוחים להחליח בענין הזוה • הוגה הכל בעיון במרץ זך וטוב • ותהי התחלתו ביום שבכפל בו בני טוב • והוא יום ג' מיתי הליות ד"ג לחדש חלול • לקדר ולפרט אתם נצבים היום כלכם לפני ה' לחלוהיכם לפ"ק:

gedruckt zu Franckfurt an der Oder.

הסכמות הגאונים ב

מהרב הגאון אדמ"ו והמצ"הג הכפורס' שלשל"ת היוחסין · פאר הדור · שלימות מדותיו בשערים נודעת · נ"י פ"ה עה"י, כש"ת מו' צבי הירש נרו יאיר האב"ד ור"מ דק"ק בערלין והמדינות יע"א · ראשון וחות דעת נידון הדפסת הס' האבהלבבות עם ביאורו החדש · עם היות שזה ימים לא כב ר דעתו נשמעת · שגרר גדר בעדו מליהן הסכמה על שום ספר חדש ואתו כמוס טעמו בהשכל ודעת · עם זה גילה באגרת דברי שלומים וכו רצוף אהבה מוסתרת איך בענין הדפסת הספר הזה עם ביאורו ההוא דעתו לש בה מכרעת · וז"ל :

שלום להמלוף התורני המופלג כמוה"ר **יצחק** יצ"ו

אשר שאל מלתי בדבר שעלה בשאלתכם לפניו להדפיס ספר **חובת הלבבות** עם פירוש מלקיו הרב הגדול המופלג בתורה ובחסידות כבוד מוה"ר **חיים חייקא** ז"ל · בלתי מעצמי ידי לומן הרב מלוין ז"ל כנודע בשערים · ומכירו הייתי לשעבר · ן כהיותי עודני יושב בהלי בק"ק גלוגא יצ"ו דשדר לן מילי מעליותא ומלוי לן תורתא ושבחא · וכבר ידע לו מוכיטון כירתו לחכמתו קדמת · ומובטחני שלא ידע מתתת ידו דבר שלנו מתוקן · שפת אמת בחתכא גדר גדרתי בעדי שלהדפיס ספרים חדשים מין דעתי מפכחת · ולא אוכל לנחת מגדרי לחלק בין הנושאים ולומי הסותמת · ולזאת אל יפגר כי מכ"ת כדבר הוס · ואם ים זולת לעשות למען כבוד מלוין הרב המנוח ז"ל · לא אמנע במנוח אשר לפשר להיות על ידו מתקיימת · ושלום כתפך ד"ם הטרוד מאוד · הק' לכי הירש המוכה פק"ק בערלין והמדינות יע"א :

הסכמת אדו"מו הרב המצ"הג הגאון מפורסם · פאר הדור · שלם בתדותיו · בוצינא קדישא · חסידא ופרישא · נ"י פ"ה עה"י · כש"ת מ"ה"ר **שמואל שמעלקא** נרו יאיר האב"ד ור"מדק"ק **ניקלשבורג ומדינת כוהרין** יע"א **והסכמת** שני לו · הוא תלמידו המובהק המהדמה לו בעניניו · ה"ה הרב כפורסם כש"ת כיה"ר **לוי יצחק** נרו יאיר · האב"ד ור"מ דק"ק **זעליחאב** יצ"ו ואגפיה :

מלא המה דברי הרב מו' **שמואל שמעלקא** נרו יאיר

מכיר הייתי לשעבר את כבוד הרב המח"בג המופלג ומופלג מוה"ר **חיים חייקא** כמוה"ר להרן ז"ל מילידי ק"ק זאמושט יצ"ו בעודו בחיים חיותו לא מם מתוך לומל של תורה ולן בעומקא של הלכה תורתו לומכתו תוקי חיים למד לעם · וכעת סבק חיים לבא · ובמקרו מכתב קדשו פיתומי חותם קודם אשר העלה במנודת שכלו חוך ליד ככוד כתי הרב המנוח ז"ל · ה"ה הרבני מוה"ר **יצחק** לי' במו"הרר להרן ז"ל · הוא לתיו וכן גילו של הרב המנוח ז"ל · להתעסק בקדשים · קדשי קדשים להעלותן על מזבח הדפוס להקים לתיו שם בישראל להיות שמשתתים מכדרין בעלמא ושפתותיו יהין דוכבות בקבר · וה"ה הרבני מו' יצחק שיבם את מתניו להעלות על מזבח הדפוס שבויות מד"ם פירוש כתה ומקובל על ספר **חובת הלבבות** להחזיד רביבו בחיי הזקן זל"הם מה שמלאו בשמחתה כתבי קודם של הרב המנוח לתיו ז"ל בתוב בכ"י קודם הרב לתיו ז"ל · בו הלוי עיני עבר"ים לשמות בעמ דברים שבתובה קובת הלבבות · אשר בו בכמה ומובר · ומכובה בשמו **דרך הקודש** וה"ה הרבני מו' יצחק עשה נויים ופרפים לחבתב קודם לתיו ז"ל במקום אשר הניח לו לתיו הרב ז"ל להתגדר בו

מלא המה דברי הרב מו' **לוי יצחק** נרו יאיר

מי לתים בתפן קיים · לדעת בתיבות ולתרות קיים · יתלל שפרי עץ הקיים · מבמוקי בפרי **צרור החיים** · הנמתדים מפז ומלירות עיניים · עשה לתורה מזנים · מברש לים אשר ברוחו פי שנים · מנוסתו בבוד בתרן הקיים · ה"ה הרב המח"בג המפורסם בדורו מיבי ועוקר הרים בקברא · שם למקרא ושם למשורה · במסבה ובגמרא · בש"ת מוה"ר **חיים חייקא** בהמנוח מוה"ר להרן זל"הם מק"ק זאמושט יע"א ורובם בכולם מפפרין · כועם לתריו המה בבתובים ביד לתיו ה"ה הרבני מוה"ר **יצחק** נרו יאיר ויזרח מק"ק הכ"ל · אשר ניתבו לגבות מקיים · שעדיין בקיים מיתו עוה עליו לקבלם לידו לתר עת ויום פקודתו · ובקש ממנו לגמול תפדו עמו להתעסק בהם להשהדל בקידושי והשתקתם ולהוליאם לאור בהדבקה · לתד לתד · קמ"ל קמ"ל דמטא לידו · והנה ה"ה מו' יצחק הכ"ל התעורר להיות קדם ודפס ענינים מבתבים בהמה המדברים מעניני ירתה ומובר · ע"ד רתתים תכמה ירתת ה' · ותף גם להועלת בהמה לתיו הרב המנוח ז"ל בכ"ל לעורר לבות בני תדם בתוכרו · ומתורם יהיה לו תור לוכותו למעלה היותה רמה בדב טוב הבון ·

לבן הזדרז בענין אשר תף גם הוא

תועלת

KÖNIV-ŠE TARA

הסכמות הגאונים

הסכמות חרבנים מפורסמים
המא"ה הג בי דינא רבה ·
תופסי ישיבה · חכמי לכר · לנשואים
ובחורי חמד · בקהלה קדושה ומפוא ה
בערלין יע"א

מי פלים המפץ חיים הכלמי ולבבו
מרפא · יורנו כדרך יבחר
כיראת ה' הקודמת לחכמתו · למען
תהיה החכמה קשורה בנפשו ולבל תנוח
קונה עד אשר תבא אל מקורה ותערה
ומחכמתה ותז גם להגוף הנגוף יהיה
מנוחתו · וכרוך יהיה בנלחתו ·
ילימתו כבילתו · וכמקום שהלדיקים
יושבים ועטרותיהם בראשיהם תהיה
נתת רוח לנשמתו · וכבר הכריז ר'
יבלי כרוזא מלן דכעי למיעבד הרעא ·
דרתא כריסא תהיה עבודתו · ואם
הרשעוים בכבי הדם הלן מה בעבו
כתרייהו והלואי שבשמע לו וכקיים
לאמרתו · לאמרות טהורות מאירות
עיניים ומשמחים לכב לדעת את ה'
לדבקה בו ולעבוד לוחו · מי יתן
והיה לבביהו זה תמיד ללבת לפניו ·
לקרי מדותיו להחזיק בהוחתו · הומת
יערים חנקם לבו שהלדיקים וחסידים
שבדור המלמדים לותבו תמיד בירחתו ·
הנרחה להו לקיים לאריהם הרבים
ודבריהם הקדושים בחוכחת מגולה
בהגלות כגלת להו תיבור בשפר לף
בעיט הוד והדר על יערל הדרתו ·
אך מקחתי בעלם בדעתו דעת קדושים
לזכות את הרבים כדי לנחת ידי חובתו ·

חובת הלבבות להחייר
הגדול אין קץ לפריטתו · ואין די
לחסידתו · גדול מרבן שמו · רביהו
בחוי הזקן זצל"ה שמושל בשבטו שבט
מוסר להדריך את העם בחכמתו
ותבונתו · ושם תהלתו · ופאר וכבוד
ספרו אין למלות הירידה לגודל שבחו
ויקרו · מפניהם מעלתו · אחנם

רוקב

הוא · וקרא את שלקו בשם פחד
יצחק ואת שניהם יקר קרא בשם
כללי תולדות אהרן ושם
אמת לא טעמתי כי אם כקלה שאטה
בלוף כועם לאריו וכולו לא רציתי
אחתת שתין הזמן מכבים לעיין בו
עיונא בתר עיונא · אך אוקי גברא
אמזקתי' ואמינא לפועל טבא ייתר
מילו ואי"ה תהיה מבבורתו כפולה
ויזכהו ה' להוליא לאל הפועל מחשבתו
לאר שאב להכיות על מזבח הדפום את
כל אשר פעל ועשה חיבור לקודש לאין
הרב ז"ל · והמתיעב לדבר מלוה בזאת
יעבוך בשם ושלחן · עד כיאת יכון ·
וכאיסור קרס אמור על שום בן אדם
בעולם להדפיס הביאורים אדשים
הנזברים לעיל על ידי עלמו או על ידי
לאדי' אשר זמן אחת עשר שבי' רצופים'
מיום כלות זמן הדפסת ספר הכ"ל
כלתי רשות והרשיא אלא האביא זה
הספר לבית הדפוס ה"ה הרבני מו'
יצחק הכ"ל או"ב וי"ש ושמעיה גבולו ·
יאיר קרבולו · והשומע · ברבות
יהולו על רחשו · הכ"ד המדבר לבבוד
התורה ולומדיה · לורך עובר פ"ק
זעלינתאב יל"ו · בעה"ק יום ח' י"ב
סיון שנת לבשר לדק לפ"ק ·
הק' שמואל בקרלי שמו שמעלקה הלוי
מיס קורוו"ין:

אהרן על שם שביהם הקבות ז"ל ·
ככוכבים וטוביהם כלנו · כודאי רחוי וכהון
וכפרט בעשקו לבאר הספר מובת הלבבות · ברבים התחזו תלוה וכשם שוקקה
להבות מזיו אור מוסרי הספר קדוש ונחמד הטוח אך רוכס בקונו לאור
ממבו מתחת עמקות עבוכו · ואמות לעזבו · והאחים השמח
בביאוריהם · השביעו נפש שוקקה · וכפש רעבה מלאו טוב · לאר דבריהם
יהיו תועלת גדול להחזוקי העם לאר קשם עליהם להדריך בדרך דברי ספר
הקדוש הטוב להבין כוונות עבוכיו · בבן כל מן דין שמוכו לבת ·
ואתרין לפעלת טבא ייתר חילו לאוריית · וכל המחזיק ידו ומעייעו
להוציא עבין הטוב מבח אל הפועל · שברו יהיה כפול משמים · בהיותו

נעטל

תועלת היותר ככבד בעביהי הירחה
והמוסר · והוא להוליא לאור מה שמלא
בחחתקת בתבי לחיו הר' ז"ל בביאור רחב
ויפה להספר חובת הלבבות
להחקיר רבינו בחוי הזקן ז"ל ה"ם מה
שחברו לחיו הרב הסחום הכ"ל · וקרא
שמו הפרטי דרך הקודש
והוא חלק מספריו הבקראים בשם
הכללי ספרי צרור החיים ·
והנה ברחות ה"ם מוה"ר יצחק
הכ"ל שהביאור הטוב מלחיו הרב ז"ל
עדיין-היו במילותו וטובו לבאר כל
הספר הקדוש חובת הלבבות ·
להיות שקדמו המות ונקרא ליסיבה של
מעלה · ולא הספיק לגומרו בחיין
כידו הטובה וכלבו הרחב · מפאת
זחת עמד ה"ם מוהר"ר הכ"ל ובקש
עזר מלקיו · והיה כעזרו · שמילא
המקומות הפנויים בהספר הקדוש חובת
הלבבות וביאר מותם · לאר הניח לו
לחיו הרב ז"ל להתגדר בו · ואגב
אורח דרך עיונו בהספר חובת הלבבות
וביאורו הטוב · ביאר כחם מדברי לחיו
הרב ז"ל עלמו · מה שלא הביאם
הרב ז"ל עדיין בבור הבחיבה בדך שבלו
ועולם השגחתו · וקרא ה"ם מוה"ר
הכ"ל חלק ביאורו הטוב שהשלים לו
משמים בשם פחד יצחק ואף
גם בלל הביאורים שניהם יחד להיות
מבוניים בשם אחד בללי תולדות
לבן לחיבת על המתעסק בעניבים
וכפרט בעשקו לבאר הספר חובת הלבבות · טוב לגמלו ולהיות בעזרו ·
להבות מזיו אור מוסרי הספר קדוש ונחמד הטוח אך רוכס בקונו לאור
ממבו מתחת עמקות עבוכיו · ואמות לעזבו · והאחים השמח
בביאוריהם · השביעו נפש שוקקה · וכפש רעבה מלאו טוב · לאר דבריהם
יהיו תועלת גדול להחזוקי העם לאר קשם עליהם להדריך בדרך דברי ספר
הקדוש הטוב להבין כוונות עבוכיו · בבן כל מן דין שמוכו לבת ·
ואתרין לפעלת טבא ייתר חילו לאוריית · וכל המחזיק ידו ומעייעו
להוציא עבין הטוב מבח אל הפועל · שברו יהיה כפול משמים · בהיותו

נעטל

הסכמות הגאונים ג

רוסה לבבו ושומק הסגתו תיכו מבואר בכתר היטב זולת פירוש כפתר ירמה הרוסה והמעיין שם בכתיבתו. ומף שכמצא מבוא בכיאור על הרב הגאון המובהק המבוא מוה"ר העבדיל מבוא זצ"ל אשר קרא בשמו מבוא הלבבות. אך לא נמצא כו די ביאור לכל ערכתו. עד שקם אשר המיוחד שבעדר אשר שם עליו עיבו עין רוגל ומקשם הספר וכרך מרגליותיו ועד לתריתו. ה"ם ככוד הרב המאור הגדול המובהק כהפלאות תכמתו. ובהסכלות שכל הקודם. מוכתר בכימוסי המעלות ומדות שתכו מכמיס. ועל גביהן עבותותיו ומסידתו. ה"ה מוה"ר **חיים חייקא** זצ"ל מיוסדי אהלי תורה דק"ק זאמוסט יע"א. ומזרעת הצאצאים קלתי. הוא אתו' הנגיד המבוא מוה"ר אהרן זצ"ל מק"ק הכ"ל. וקבל אהרן שבר הכל לומרים לשרין שזה יולד כאשר מפורסם בדורו לשים פי ורב פעלים שפעל הרבה בתורתו. בגבור אור מלניו להתעורר ולפרש אותו כראוי על יקודתו ועל מקום מבוכתו לעשותו. **ויחפור** יפתח ביאור לבאר דברי אהרן הרב ז"ל על הבכון במקום שלא פרשם בעודכו בחיים חיותו. ה"ה הסורני הרבני המופלא השלם מוה"ר **יצחק איצק** נרו יאיר. שבא עוד להוסיף מדוליים מיבור כאלה. ושביהם קרא להן שמות אשר שם מיבור אהרן בקרא **דרך הקודש** כי קדוש הוא לאלהיו ולשלומך בו לשוכתו. ושם מיבור עלמותו קרא **פחד יצחק** כי פחד ה' הו סוכה. ושביהם יקדיו חתים בשם הכולל **תולדות אהרן** על שם מביהם שזכה לשלת מנים שבי בניו ונדול זכותו.

ובשרשותן

ג

כשבל לעשות מצוה. ושמחת ולטוחת דרבן לכל מצוי גבולו להדפיס שביאורים הכ"ל על ידי עלמו או על ידי אחרים משך זמן ממשה עשר שנים רצופים מיום זמן כלות הדפסת הספר הכ"ל. בשם לא ע"ם רשות והרשות מה"ם מו' יפתח הכ"ל או מב"ש ו"ם. וכל השומע ומילי דרבנן מקיים. יבורך משתים. ויזכה לבושם לור עץ החיים. הכ"ד המדבר לבבוד התורה וללומדים. ה' יתתן לבם בתורה. ויפתח להם שערי תורה. ביום יום ח' כ"ר תפקס שנת תשרי הנבר **אשר** שם ה' מבטחו ולא פנה **אל** רהבים ושטי כזב לפ"ק. מוהם פק"ק שעליתקב פק' לוי יצחק בהגאון מוהר"ם זצ"ל:

הסכמת הרב הגאון דרשן נדול ותתים במעשיו המתנהגים בחסידות על פי חכמת הקבלה אריקה נ"י פ"ה עה"י כש"ת שוה"ר **חנניא** ליפמן נרו יאיר האב"ד ור"מ דק"ק **אפטא והגליל** יע"א:

ויצחק בת מבחר מים חיים. כרוקו פי שנים. ה"ה הבוכתי התורני הרבני המופלא מוה"ר **יצחק** בהמבות מוה"ר אהרן זצ"ל מק"ק זאמוסט. אשר בת לבבולי ותתומי תקומי דרבנן. והדשת עלמותי דתן ורבנן. כרשותי בידו כמה מיבורים. כולם מתוכים. כולם כרורים. מידושי מחיו הרב המח"ם הג הקריף הבקט בשלם בשלימות ומוסכלות ותורניות מוה"ר **חיים חייקא** זצ"ל. ולף לתכט שתכירו הייתי לשעבר את מחיו הרב ז"ל. הת"ק רחתה עיבי ו"לו זר הפארה. זר זהב למסגרתו. יש זריז וב"קגר בהלכו של תורה. למכט עבשיו ביותר הוסבתי בשקלות. כרשותי דברי בבותו. למבין ישרים. מאירה לארץ ולדרים. מילי מימסרין מבילות מבילות. יופי כלילות. ביהבה בתיבה לבבות מתיים. בתיבה יהיבת מתת הרב המבות ז"ל. לאחיו מוה"ר הכ"ל בעודבו בחיים חיותו. כרשותו בי קרוב יום פקודתו. הפציר מאתו לאמור לו. אתן שמעת לי דאמר מתעסק בתבורי. להשקות לעדרים מים ממקורי. הלא לך משפט הבכורה. להקים לאחיו שם ותהלה. **והנה** מוה"ר הכ"ל הזיעך את עלמו שם אפרתים בדולי ארץ. בעבה כמלא פי בומלי תקדים בתה לרות נמתון נפש שוקקה כריווי דודים. ואתן מפים לזה בתיבר לחיות קדים ודפים. ועלה במוקבם שזה הוא דרך קלולה. להעלות בשמת מוחו לדיק למעלה למעלה. להשמיע קולו. קול דבר שבחוכה. תוכת הלבבות. פירוש בתתר מהרב ז"ל על ספר **חובת הלבבות**. בו התבמה והירחה ואתבת הבורא כ"ה יתר משלבות. ואיש אם אתיו יאזור אזור מתניו שיבם מוה"רי הכ"ל לאוסיף בופך משלו בופך ספיר ויהלום. ח"ר מי יודך הודו יאמרו כולם. והבה כלום אתי בבית רפה ויקירת הרב המבות ז"ל. לריך לאסדותי ולדבר האבמתי. אך יאתק בדתי לשעמו לבודל ספארתו יצאתי חוץ לבדרי בדבר שפתים אך למח"זור ע"ל עבו"ה. לעבוד את אתיו ולכבדו בחותו. וכולר הלבה וגו'. עשו חוטו להחזיק בחודי לדק מסיבתו לחוטים לאורה. חיבור המחובר לקדוש וזורח. להגדיל תורה ולאדיר יאגלה בחולם סטוב. בכל חילי חיפב. ולילו בחרור ויחעדן

קרקוטא

הסכמות הגאונים

ובהראותן הרבני מוה"ר יצחק שי"ל את הספר ואת יפיו · למרבה לפעלא טבא ייסר כחו ויעמד תילו ויותק הכי מילין בעט כרזל ובופרת ועל מזבח הדפוס תהיה הקרבתו ·

ובכלל ובפרט לחדרי שהיה למרחב עיניכו כתב יושר ודברי אמת מכבוד **אדומו הגאון** המפורסם פאפת הדור וסדרו תכ"ד ור"מ דקה׳לתיכו יע"א דברי שלומים ואמת · לא מנעכו הטוב להיות בעזרתו ·

להסכים על הספר שרחוי להדפיסו · וקוי׳ דרכיו לטרקי׳ למען דמחזר על הדפוס להעלותו · את הכיחור הכוכר הן על ידי עלמו והן על ידי אחרים מכך זמן מחשב עבר שנים רבופים מיום כלות זמן הזדפקה להספר הכ"ל ·

זר לא יפלוט בו כמתכוכתו לפעותו · בלתי רשות והרחכת מה"ס מו"ז יצחק הכ"ל הן מה"כ ומ"ל · והשומע לדבריכו ברכת השוב תהיה ברכתו · ויזכה לעלות לגיון ברוכה על מכוחתו ונקלתו · כ"ך המדברים לכבוד התורה היום יום ו׳ עש"ק יו"ד סיון לפדר כה תברכו את בני ישראל **לדרש** את ס׳ לפ"ק פה ק"ק בערלין יע"א :

הק׳ אהרן כ"ץ ה"ם כמוה"ר יוסף אהרן הלוי הורוויץ זלה"ה :

הק׳ זאכוויל כ"ץ נאק מפ"ם דמיין :

הק׳ שמואל זאכוויל מברלכדי בורג :

הק׳ יהודה ליב פאדן כאלך :

הסכמת הרב הגאון החריף לא אחתה של תורה נ"י פ"ה עה"י כבוד מוה"ר **אלעזר** הכהן נרו יאיר האב"ד ור"מ דק"ק **וואדיסלאב** ואגפיה :

דרך הילוכי לע"ת ומארבי · קרב מלים ה"ם התורני הרבני מוה"ר

הסכמת הרב המאה"ג מופלג בתורה ויראת אלקים · מעשיו הטיבים ומחנהגים בחסידות ע"פ חבבת הקבלה אלקית · נ"י פ"ה עה"י כבוד מוה"ר **כתן נטע** נרו יאיר ויזרח האב"ד ור"מ דק"ק **פרזעדבארז** ואגפיה

מידי עברי פה עיר מלוכה ומארבי נגד מלי ה"ם הרבני המופלג ירח מלמים מנעוריו מוה"ר **יצחק** כמוה"ר מהרן מק"ק זאמוסט וכידו מגילת ספר כיחור היטב על ספר **חובת הלבבות** להסקיד רבינו בחיי הזקן ז"ל · מכבוד לחיו המכוה הרב המפ"ג המפורסם מוה"ר **חיים חיקא** זלה"ה בעל מחבר ספרי **צרור החיים** ומה שלח זכה כחיין למלחות ולכאר הקחומות · מילת לחיו הרבני הכ"ל · וגם הוסיף לעשות פירוש לפירושו למען ירוץ הקורא בו להיות שוה לכל נפש · והגם שדרכי תמיד להיות מן המוסכין ידיעם ליתן שוה הסכמה על ספרים חדשים שמקרוב באו אשר לא נערוש לכותיהו · לך דבר זה ככר נפתח בגדולים חקקי לב מלורות גדולים גלוני זמניהו · וגם ככר ילא מוניטון של לחיו הרב הגדול ז"ל בעולם · כי היה גבר בגוברין בכל חילי · כתחיים בקטנים אשר כחוני ולא לחמנא מליתן הסכמה על ספר כיחור שהוא הנקרא בשם **דרך הקודש** · ועל כיחור הנ"ל עתו הנקרא בשם **פחד יצחק** לסכים לותם לכית הדפוס וכל המקייא לותו להוליא מחשבתו לפועל · שברו וסיים כפול מן השמים · הכ"ך היום יום כ׳ ער"ח סיון תק"נ לפ"ק · פה עיר מלוכה ומארבי ·

הק׳ כתן כעט תוכה פה ק"ק פרזעדבארז יע"א :

הסכמת ה"ב מ"צ ודין דפה ק"ק פ"פ ואדר יע"א :

השיבו לשער דברי הרבנים הגלוחים המפורסמים להחזיק ידי התורני הרבני המופלג מוה"ר **יצחק** יצ"ו להכיא לכית הדפוס ספר הנקחד יקר קערך **חובת הלבבות** עם פירוש של לחיו הרב הגדול המפורסם בחורף ובקקידות ככוד מוה"ר **חיים חיקא** זלה"ה · ומהרלוי לקייא לדבר מלוה כזו לזכות הרבים · ולף כי עדיין לא רלויתי למרתי המפורסמות ע"כ רלוים ושמחה לחיים כמעכה פיו יהגה חכמה רבים ותו ויעמו את דברי הספר הזה עם פירוש הרב הכ"ל · וכל המקייעים והמעורים כקפים וזהבים · ולא יפנו אלו הבים · ילוה ה׳ את ברכתו וכחלתו

הסכמות הגאונים ד

מוה"ר **יצחק** כמוה"ר אהרן ז"ל מק"ק זאמוסט והשרה את מקורו · מקור מים חיים הוא פירוש נחמד על ספר **חובת הלבבות** מה שהניח אחריו אחיו הרב המח"ס הג המופלג המהור מוה"ר **חיים חייקא** זל"ה בעל מחבר כפר **צרור החיים** · לך לא הספיק לגומרם בקייס לגמרם בקדר רחוי וכהן שיהות לקבעו בדפוס · עד שבא אחיו הרבני מוהר"ר הל"ל יקידר בקדר בכהן הדברים כהווייתן כ"ה על דגלו · ולפ גס קוסיף נוסף מעלו בהוספת מרוכה לבאר ולפרש דברי הספר הל"ל ולפ גס לבאר דברי אחיו הרב הל"ל במקומן הצריכין ביאור · ואתה ה"ה הרבני מוהר"ר הל"ל יקב דעתיה להכניעו לכנית הדפוס · כבן אחרתי להיות נעטל לעוסי מלוה עם ה"ה בכוד הרבנים המאורות הגדולים לאור כבר קדמוני בהקדמתם להוציא מיבור הל"ל לאורו · לולי שלא שמתי עיוכי בפירוש הל"ל לעיין בו כראוי! לך לוקי בברת לחוקתו · כי מבירו הייתי לעבור את הרב המחוה מוה"ר חיים מייקא הל"ל וקיס לי בגוי' שהיה לו יד וסס לף גס בלימודיות ומוסכלות · הכ"ד המדבר לכבוד התורה ולומדיה · הייס יום ו' מ"ס שלמ"כי תק לפ"ק פס ע"מ ווארשי · הצעיר מלעזר הכהן המחוס בק"ק וואדיסלאב וצ"ו :

ומעתה נתחיל לקדר הפתיחות מחשבתן ממטה למעלה · לבוא אל הקודם קדימה · והחה · הקדמת המחבר · ופתיחת מתר ס סחיבור · והקדמות שלשה של שלשתן מבלרי הסיבור · ולהחיל מהמדרגה התחתי · שהיא

הקדמת המפרש פחד יצחק

כבר כודע בשערים · שער בת רבים · רבים שתו ורבים יאתו · מי בתר מים חיים הבוצעים ומקלקים מציורתא דדהבא · זיקוקין דנורא · מתפשטים ויולדים מבהר עדן · לשר עדן זמנו עדיין טרם זמן פרס"כם ז"ל · (עיין בהקדמת הה"ק לחמו"ל בד"ה מה לתריך לספר) להשקות את הגן · גן נעול לחותי כלה · היא כנסת ישראל · שמשקה בנשיקה עדרי צאן קדשים · מים המריס המעוררים לבות בני אדם · ויתתיקה בפיהם להיותם לפכם · הוא תכם לתקריבם · לעוף דכם וזובח זובים · דכם ודלף הקח לעוכם · סתם תולפת ולעני בתורייתא · ה"ה לתר מיוחר מהכתי שברך · הוא מר ניסו · המקיף מרכת ורכיל **בחיי** הזקן הדיין כ"ר **יוסף** ז"ל · ה"ה מאור הגולה · שהאיר עיני בני ישראל במוסרי הלבבות · שבעיר בספרו הקדוש · **חובת הלבבות** · כידוע ומפורסם עתיק הסקהה בקהירת עניני הדת ושרשיה · ומליצות המיבר ע"ם משקלי השכלת וחכמת השכל המיוחדים בספרי הקדוש הזה · **אך** ורק שהעתיק הרב המחבר הזה מתוך כוונתו · והעלים מלגלותה בהרחבת דיבורים · **ואחריך** בת הרב המעתיק · ה"ה החכם מו' יהודה לחכן תיכון ז"ל · ויקיר בחליפת הלשון בשעתקתו הספר בחתר וקדוש הזה מלשון ערבי · ללשון עברי · ה"ה לשוכנו הקודם והטהור · **מפאת** זאת רבים ילאו למלוא הפתח והמבוא לחבר · לבוא פתחיו ולדפוק שעריו · **וכבר** הקדים את עלמו לפניס בישראל לחד מהכמי הזמן · ה"ה הרב הגאון הגדול מו' **העגדיל מנוח** ז"ל · ומיבר בילור להספר הזה בקראו שמו **מנוח הלבבות** · **אך** נראה שחתחת רובי טרדותיו בלימודו · והתקבלותו שלרי מיבורין הרבים · (כנראה מבואר מספר קבוריו בהקדמתו שיקר לביאור מבוא הלבבות הזה) · לכן לא את לבו להרחיב הביאור הזה כדי ערכו · **והנה** קרוב לזמננו זה שלנו בו היום · כתגלה אור גדול שזרחה בחשו של לחמוז"ל · ה"ה הרב החג"ה המפורסם המבוא מו' **חיים חייקא** זצלה"ה · שהיה לילן מושבו ומהל בית מדרשו בקסילתיכו בפוזרה ק"ק זאמוסטם יצ"ו · כזיר מלכים היה מבטן · ומימיו הטה שכמו לקבול עול התורה · הכל בכתב יד · ה' עליו השכיל · הסיל ל ופלס במאזני דעת ויראת ה' בהיכות המשכיו ומעגלי צדק לאמר זה הדרך ילכו בו כל מיש יפר הולך · ולא המעשה תפר יעשון · וקי בכם · ירך היס בהיכות הקיררות · עשה מלאכה כמי שההשכלות · אלא רוח המדע בחפניו · ונרר **צרור החיים** · ולבו ראה הרבה מחכמה ודעת · כדת התלמודי · עלה לשמי העיון · וירד לעומק המוסג · בחתק דברי חז"ל · כאשר ירחה הרואה · מאשר בדברי קדמו כתוב לאמר כי מולקיהם חלף קיים זהות

והוא בהעניין מלא אשר לפנינו כי בפתוח יתבל' כי רוב תיכוריו פתיכר • ויפופר בו מהתנהגות ליעודו ומסידותיו ופרישותיו)

על זאת ידוו כל הדווים • ירתפו עלמוזתיהם • ותפק כעם תמודפ • הלדיק לכך ולא הגיע לתכי הימים לפני פם נכה לתכות עלי ארץ • (ימי שנותינו שבעים שנה • והוא לא בזלים שנת התשעה ושלשים אימי תיו כאשר יתבאר בסמוך) • כי תלקים ככפה טרם יגיהם שביב אשר עשו על כל קנוי תבל ומלואה • רופין יאמרו אין • ואיננו כי לקח אותו אלקים • ולא זכה בתיין לתוניח לאור העלומות תכמה מעכיני תיכורין • (כלתי ספר אחד הנקרא נרור בתיים שהות פילפולים בספר משנה תורה להרמ"בם ז"ל) **חסדי** ה' כי לא תמנו מלת התים תם הזה • למען הקיים אמו בקרב ישראל • לז טרם נפנה לרנן תלקים • העיר ה' את לבבנו • וקרא אותי בקריאה של תכה • ומפר לידי לתתת כתבנו ותיכורינו תכולות תכילות • מגילות תתומות כיתבנו • ולא גילה עדיין לז דעתו מה שכתוב בהן • אך זרז אותי על עניינם להתעסק בהן על לד היותר טוב • כפי שיאיר ויופיע עלי עזר אלקים מתרום • אולי ה' אלקים אותי ויהנן • ויכונן משעי ידי לתוניח לאור כל כתבי קודש הפמה • **וירא** כפתחי אותם • מלאתי ורואיתי גם כיניהם תיכור אחד שהוא כיאור על ספר תוכת אלכבות • בקראו שמו • **דרך הקודש** • **אולם** כבר זה קרוב לתרפעה שנים • הולאתי לאור ספר אחד מתיכורינו מה שהכתיבי להדפיסו בקהלה מפוארה ק"ק ברלין יצ"ו • שפשו עליו • ספר זכרונות • שהוא חלק רפעון מחלקי הספר כללי הנקרא בשם ספר נרור תמיים • **ואחר** גמר עשקי בהדפסתו • נתעוררתי לפנות עתי לעשק קידור והעתקה התיכור דרך הקודש שהוא כיאור לספר תוכת אלכבות הנזכר • וכתגלגל הענין שהוכרכתי לפוקיף עליו וליתד עוד כפני עצמו כיאור נוסף על הספר תוכת אלכבות אמה שהוכרכי הנם כ"ה משנים בהכנת דברי הספר הנוה • כאשר הספר הענין אחר זה כעז"ה • **אך** אמרתי • לתיות שעלה בדעתי להעתיק לכתן • התקדמה התגלת שלי מה שהדפסתים ככר בהספר זכרונות הנזכר • (מהעשה שתזכר) לכן אתתין עד שתקיים העתקה הנזיל • ואתנה יתתכו קיפורי דברים • אין כתגלגל הענין אשר הוכרתתי לנום עניני ולכי בהספר תוכת אלכבות • להכין קלת מעתקי כוכותיו • ולכפרס ולכותכם בתיכור כפני עצמו • **אך** תלה תל עלי לתת טעם לתריכת הענין הזה כהעתקה לכתן את התקדמה הנזכרת • **להורות** לאחרי רואי כספר הכתיכה שלפי פ"ג • כענין התשל שתכיא שם התפקר תוכת אלכבות • וכותב שם כוה"ל • **והתשכיל** כאשר יעיין כתשל הזה • יתכונן ממנו עניני לאחריתו כו' • ועל זה תכיא הכתוב (תהל' ל"ו) על אדם תים עגל עברתי כו' • והכה עלה כלו קתסוכים כו' • **וכתב** שם תתמוז"ל כדרך הקודם וז"ל • כתוב זה הוא רתיים למה שאתר • והתשכיל כאשר יעיין כו' • נקט בלשונו תשכיל • תשום דקאתי לאתשתיכן שאפילו התשכיל יקבל תוספת כזה • ולזה קאתר הכתוב • ואתזה אתכי • לעון עתיד • וגם תיבת אתכי תיותר • אלא ודאי הכי קאתר שלמה • לא תיותת מה שעברתי על אדם עגל • היום זה כתקרם כעלמת • אלא ככוכח עשיתי זאת • כי זתותי • ואתזה אתכי • כשארתה אתיים לכי ואתה תוסר • ואף שאתכי שלמה התפורסם כתכמתו • וכבר הכניתי התכל תעלמי • עם כל זה זתותי • יתתרש לי דבר כרתויתי כו • וכן הוא • רתיתי ולקתתי תוסר • עכ"ל קלת קיצור • (עיין דברינו כתקומם כיותר כיאור) • **על דא** הערוכי כליתי • ואתרתי אף שכבר כהספר קטן זכרונות • הנזכר • שם הודעתי ככר הוכן הענין אשר הביאתני לזה • וכתבתי שם כהקדמה התגלות שלי • עניני אתמוז"ל התנהגות שלו כתורתו ועבודתו • שתתכו ירתו וידעו • וכן יעשו עם כני ישראל לשקוד על דלתותי התורה ועבודה כזריזות וחשק ושתק והתלהבות שלב לעניכם • ויזכו לשני העולתים • **אך** לא כתפזרו כל כך כין עתיכו כ"י ספרי זכרונות הנזכר • כי תעט הוא אשר הדפסתי תז • אתת הולאות הדפוס כי רכים הוא • ואף גם זה התעט לא כתפזר עדיין אפילו התחלה ממנו • לכן אתרתי • לאזור ולהעתיק כתן כזאת הקדמה שערכתי לזה התיכור כיאור תוכת אלכבות • מעניני אתמוז"ל • התנהגות ירתה ופרישות וקדושה שהתנהג תימיו • ותספר הפרים כשתותיהם • שתיכר והניפה אתריו • תה שהוא כלה תתת ידי • ואיך אתקרם לידי ואוכי עליהם • **הנה** כ"ה כרתמין יזכני להעתיקם ולפדרם על תכונה ולהוציאם לאור • **וכותבי** נזה • ע"ד למען יתזו ויקתו תוסר אף התכמים והשלתים אשר כלה יודעים ותכינים דרך הירתה והתוסר והשקידה רבה והתמדה גדולה הנדרשין לעניני התורה והעבודה • עם כל זה כשירתו ויקרתו כעניני אתמוז"ל כהתנהגות שלו • תתכו

השער הראשון

בשם אומרם חיבור יחוד האל יתב' בלב שלם :

וזה פתח השער :

אמר המחבר כאשר הקרנו על מה שהצורך אליו יותר מפנות דתנו ושרשיה · מצאנו יחוד האלהים בלב שלם שרשה ויסודה שהוא השער הראשון משערי התורה

פתח השער מפנות דתנו כו' · ר"ל פנות כמו ממנו יחד ממנו פנה · פעניכו יסוד ושורש · וכוונת המחבר כזה · שיש יסודות הרבה שעליהם נבנה הדת · לפי היסוד מה שצריכים לבנותו עליו יותר מלשאר היסודות · זו היסוד הוא · יסוד שלהים בלב שלם **וראוי** לשים לב למה שלא נתית הרב למימר ולפרש מציאות הכורח להכיותו פנה ויחד לעקרי דת · והלא בכתוב לשכמן תמיד מזהיר למציאות הכורח קודם המזהיר ליחוד הכורח · והוא כדכור רמצון מעברת הדברות כתיב בתלת מכלי ה' אלהיך · שהוא מורה על מציאות הכורח · ומ"ש הזהיר לך אלהים לפרים · שהוא מזהיר של מחדות הכורח · וכן בשמע ישראל ה' אלהינו · שהוא הורחת מציאות · ה' אחד שהוא הורחת מחדות · וכן הרב ז"ל בעניכו לקמן בפרק ד' מעשר הזה · כתב"ב כזה"ל · לפי לפי דרך המחבר על מחת היחוד · ומה שאנו צריכין לדעתו קודם שנחקור על היחוד · תוכר כי כל הכר שמחקשים לדעת אחותו · כשמתפקים במציאותו · צריך לשאול עליו תחלה · לה הוא כמה · מה לה כו' · וכשתתברר מציאותו בדרך העיון · נחקור עליו מה הוא אחר · לו יותר מאחר כו' עכ"ל · שמציכין מדברי המחבר בעצמו · כי טרם תקירת המחדות · צריך שיתברר מחת מציאות · ומה כן מדוע הניח המחבר כאן לכן מוכח שעליהם נבנה הדת · רק מחת המחדות · ולא הזכיר מחת המציאות · **ובראה** כוונת המחבר ז"ל · דודאי בכלל פנות הדת · הוא גם כן מציאות הכורח ית"ש · אלא שהרב ז"ל כוונתו לחת תופת תוכך כנגד דעת הכופרים המכחישים מחת הקבלה הישראלית · הדוברים עתק כנגזה וכזו המאמינים כו' היחוד מחדות (כמבואר בלקן הפילוסופים לרבינו סעדיה וכמורה חלק ב' פכ"ט שהיה מחזקת הגה"כם וכן הביא ר' משה כוסרילו בס"ח משכת ח' מציאותו לספר יצירה) וכיון שאין כוונתו אלא להכריח כתופת כנד דעת הכופרים · על כן מוכרח להכיח יחוד רק על מחדות · כי במציאות הכורח הכל מודים · גם דעת המחזיקים בקדמות · כולם יעידון ויגידון כי יש לעולם סבה רחסוכה · וזה מבואר כמורה (חלק ב' פרק"ט) שמביא שם דעת אריסט"ו המאמין בקדמות העולם · עכ"פ מודה בחחת מציאת סבה רחסוכה לכל הנמצאים והוא הכורח יחעלה ע"ם בחריכות סברות אריסט"ו בעניכ הקדמות · ובחירת הרב המורה ז"ל · לזה בח הרב המחבר לחת תופת תוכך על מחדות · אבל במציאות הכורח יחברך ליח מלן דמכחיש כיה · (ומח דמייתי ברים ספר הכוזר דעת מחזיקה כוזכת מחזקה מכחי ישמעאל · להכחיש גם זה שהכורח יחברך הוא סבה רחסוכה · ליח מלן דמשבש בי · כי דעתו מכופרת בביטול · ולעיין צורך לפרש המחבר לחת תופת (א,דו) : **מצאנו יחוד האלקים בו'**

פתח השער כאשר בו' על מה : על ענין מה : שהצורך אליו יותר מפנות דתנו ושרשיה · הכה לכאורה לפי משמעות לשונו בחמרו שהצורך אליו יותר כו' · הרי כשמע מלשון זה שכלה מצורכים לחקור על מחיתם **והשתא** לפיזה ענין שוחל על היותר צורך מכם **אך** נראה לכאר כוונתו · דודאי צריכין לכן לחקור לבדר ולהאמין ככל מלקי דת · כמו מציאות הכורח יתברך וקדמותו ומחדותו · ושאר · **אפס** כשער מקרנו לידע מיזה חלק מהם הצורך אליו יותר להכנס מחת דת עלידו · כמה שזה הוא העורם והיסוד מכל פנות דת · שכלעדו כשרם היסוד מכל דת · **ונפקא** מיכה · להתחיל הספר זה · ולדבר כרים שערו ראשון · כלומו חלק · כדי לרמוז שזה הוא העורם והיסוד מכל דת · ישלו יפנו כל המקירות ויוקדרו ויתכארו חחד חחד כסדרן · **וזה** מבואר כדברי המחבר שלפי פתיחה זו · כאמרו שם כזה הלשון · ועל כן רחיתי להקדים שער היחוד כו' · (וע"ם בפירושינו לדיבור הזה) ודוק : **מצאנו יחוד כו' שרשה ויסודה** · עורם דת הוא · שכליט בלבנו · ובהשגת שבלנו · שהכורח ית' הוא חחד חמת · ורבוי המדות שמספרים בו ית' · הוא רק לפי מעשר השגתינו · להכינכו קלת מעניכו ית' · חמכם חחר כל פיפורי מדותיו ·

נדע

כדע ונכון תכלית עניננו ויכוונך · הוא ריקוח הריבוי מכבודו ית' · רק הוא אחד ממש (ויתבאר בפרקים הבאים מה הוא הקבוצ' התחתיכת מלחקות לבורא ויקוד · יותר ממניעות הכורח ית' · מן קדמותו ית' · וכיולת כחם · לזה מבאר ואומר: שהוא כל' משערי התורה · כי ככל המדות שיתבררו לנו שאינקשות לו יתברך · כלפי שהקיבנו על ידם לקייס מלות תורתו כי אם אחד ממש הכורח ית' שהוא אחד ממש *ואין אלוה מבלעדו וד"ק: וביחוד יפרד המאמין מן הכופר · כי המאמין בכורח אחד ומיחד כו' ית' לזה עניין אחד פגומה *קלילה · הרי הוא כופר ופוגם בחמת עצם כבודו יתב' · ממנו כשמיחד אותו ית' כאחד ממש · לא יכול לחשוב עליו ית' שום מדה פגומה · כי הכל יסיום נגד המלדות כלשונו המאמין · אם עליו כן הכלתי מאמין והוא שהושע ומאמין בהכלים · זה אף כיחוד · לא יפרד מן שכופר · כמבואר בהג"ה שהבאתי לעיל בשם הרב מחורה · (עיין לעיל בביאורינו להקדמת המחבר בהג"ה המתחלת · ועיין בחורה ח"ח פל"ו כו' · ודו"ק שם) : והוא ראש אמתת הדרת כי אף אחדות המקיימה בכחרך לחקו המלה בפרקים הבאים · על מניעות הכורח ומלדי חדותיו ית' · אמנם אף אחר שיתבררו לנו הרבם חמם · עדיין כי אם בהמיחדותינו אותו יתברך באחד ממש · לא הגענו לחמת הדת · ולא ידענו עדיין לחמת עניניו ית' · ואז הלחדות מסיר ומכטל מעצם כבודו ית' · גשחות ויקרון ושום מדה פגומה · כי הכל הוא נגד החקדות · אם כן הלחדות הוא רק ממת אחת הדת · כי זאת המדה מלחמת הדת יותר מעשרי המדות וד"ק : ומי שנטרה ממנו · מיחוד הפלסים בלב שלם : לא יתכן לו מניעה כו · כי העושה מעשה מתעשי העבודה · אי עניין אחוכה · ואין כוונתו בהם להכורת ממת · אין מעשיו רצויים · אם כן לא יתכנו בהם מעשה לסיכוין כו לכורת שהוא רק · כי הוא לינו הכורת ממת · והרי היא עושה עבודתו · לעניין שהוא מוך שהכורת · כי הכורת ממת · הוא יקיד ומיוחד בלחדות גמור ולחיתי : ומפני זה · תאר יחוד הפלסים בלב שלם · עניכו הוא הסורם והיסוד מכל פנות הדת : היה תחלת דברי' הם כ"ם פלינו מעניין זה · כדי לרמוז לנו שזה הסורם והיסוד מכל פנות הדת והבה סרך המחבר התחיל לדבר כאן קלת מעניין היחוד של הכורת יתברך · וגם כפרק שני ושלישי תדבר קלת ממנו · דהיינו מה הוא עניין יחוד הכורת כלב שלם · ואם אכי חייבין להקיר על היחוד · ולמי זה בפשיק מלדבר מזה · ומלחקור על לחמת היחוד · רק להחליל לבורר מניעות הכורת ומלדי חדותיו · ובראה סרך כוונתו כאן בפתיחת דבריו · להיות נוצץ כוחו בהפלתו · להודיע הכליה המכוון מהחקירות אשר יבואו לפנינו · אשר הוא הסורם ויסוד ממת הדת והלמונה · והוא להזכיר שכל עניני מדות מיכותו כזה השער

ויוכרתו

הג"ה מהמחבר מהר"ריץ

*שאין · עניין ממוצע · בין לחד לחת · ובין שני חלקות גמורים · או הטעות שני חלקות · או לחדות לחדות גמור ותניתי · כי כלמר בכיטול דעת שני חלקות · שעל כרחך מוכרח להיות לפחות שנים שהם שנים · אם כן אין שום לחד שהם לחד ממש · כי כל לחד מהם מחוכר ממוע והכדל · והמחוכר מחודש · וחוכר הדין · ועיין בביאורינו להקדמת המחבר בהג"ה · בד"ה · והתבוננתי בזה כו' · מן החלכות · ועד"ק :

הג"ה מהמחבר מהר"ריץ

*ר"ל · מדה המורה רבוי · ופוגם לחדות · וכלל כזה אף מדה טובה · כלמר מוכח אותה כו ית' פחיוב ולא כשלילה :

לא הגענו לחמת הדת · ולא ידענו עדיין לחמת עניניו ית' · ואז הלחדות מסיר ומכטל מעצם כבודו ית' · גשחות ויקרון ושום מדה פגומה · כי הכל הוא נגד החקדות · אם כן הלחדות הוא רק ממת אחת הדת · כי זאת המדה מלחמת הדת יותר מעשרי המדות וד"ק : ומי שנטרה ממנו · מיחוד הפלסים בלב שלם : לא יתכן לו מניעה כו · כי העושה מעשה מתעשי העבודה · אי עניין אחוכה · ואין כוונתו בהם להכורת ממת · אין מעשיו רצויים · אם כן לא יתכנו בהם מעשה לסיכוין כו לכורת שהוא רק · כי הוא לינו הכורת ממת · והרי היא עושה עבודתו · לעניין שהוא מוך שהכורת · כי הכורת ממת · הוא יקיד ומיוחד בלחדות גמור ולחיתי : ומפני זה · תאר יחוד הפלסים בלב שלם · עניכו הוא הסורם והיסוד מכל פנות הדת : היה תחלת דברי' הם כ"ם פלינו מעניין זה · כדי לרמוז לנו שזה הסורם והיסוד מכל פנות הדת והבה סרך המחבר התחיל לדבר כאן קלת מעניין היחוד של הכורת יתברך · וגם כפרק שני ושלישי תדבר קלת ממנו · דהיינו מה הוא עניין יחוד הכורת כלב שלם · ואם אכי חייבין להקיר על היחוד · ולמי זה בפשיק מלדבר מזה · ומלחקור על לחמת היחוד · רק להחליל לבורר מניעות הכורת ומלדי חדותיו · ובראה סרך כוונתו כאן בפתיחת דבריו · להיות נוצץ כוחו בהפלתו · להודיע הכליה המכוון מהחקירות אשר יבואו לפנינו · אשר הוא הסורם ויסוד ממת הדת והלמונה · והוא להזכיר שכל עניני מדות מיכותו כזה השער

ויוכרתו

ובלל כו' עשרת הדברות • ר"ל זה שכ על מה שכתב לעיל • והזהירנו תק"כ על ידי כניתו כאמרו שמע ישראל • ר"ל נגד עשרת הדברים שיצא מפי הקב"ה כעצמו • נגד זה נתנה תק"כ ע"י כניתו עשרת ענינים • אבל לא תוכן הענינים עצמם שבהדברות • רק שני דברות • אנכי ולא יהיה לך • באמרו ג"כ בפ' שמע • והוא ה' אלקינו נגד אנכי כו' • ה' אחד נגד לא יהיה לך : באמרו שמע ישראל ה' •

(ח)

ובלל עשרה ענינים כנגד עשרת הדברות : והיא שצונו להאמין בבורא ית' באמרו שמע ישראל י"י • ולא התכוון בבאן באמרו שמע לשמע

מנוח הלבבות

פתח השער והוא שצונו להאמין כי' באמרו שמע כו' • כלומר שמע והבן והאמין

ויוכרח על פי מופת ומקרים ומכל • או מהכתוב והקבלה • אשר המה כלותות ומחוייבות לו יתברך שמו ויתעלה • הרי הצורם וקיומו מכולן הוא הראשות • אלא תכון תלילה מה שתרכה ידיעות מדות כבורא ית' • אלמה מתקרב יותר להכין ולידע עניכו ויתברך • אלא כן הוא • אלא רוב הדברים והידיעות המה רק לפי אשר הסגתנו • **אמנם** תכלית עכין הכורא ית' • הוא לאדות גמור • מה שלא יכיל הלב לחשוב ולהשיג ממתת לאדותו ית' • וכל המדות משולות ומהלאדות זה כזה • ומתת מתייחת לת שתריחם • והריכוך שכתם הוא רק לפי דוחק תלילת לשוכנו • אבל כעצם כבודו ית' • המה כלם אחת • בלשוכנו • הוא רב בחקו ית' • כי תלת מאדות תורם על מקרה המופל על עצם • (כאשר יתבאר עכין עצם ומקרה בניתורינו לפרק שביעי משער זה) **ועכין** לאדות לחייתי שבעצם כבודו ית' • אין ככח שבל לכושי לצייר עכינו בהשגתו • עד שהכריח המחבר בפרק יו"ד משער זה • שהשוללות כמדות הכורא ית' • המה יותר אחיות • (וכן ביאר הרב המזרך בח"א עכין שלילת מדות הכורא ית' בפרקי כ"ב • וכ"ט • ול"ת • ול"ך • בהכנת עכינם ע"פ משלים ומליצות) • **ואף** גם זאת היתה הכוכה כמה שהכיב בהקדמתו • וז"ל אמר המחבר בפשר הסכמתי כו' כוכתי לת מהשבתי כו' שתהייכה כוללות לת זולתן וסובבות לת שתריחן • ושתתי שרשן העליון ויסודן הגדול יקוד הלל כלם שלם ע"כ **ריש** להכין לכאורה • כמה יקוד יותר כולל שתריחן מהלאות או מליצות • הלא הסברת כוחבת שתיצות כולל יותר שתריחן • שפם אין כורת קלילה כמנת • אין כלום נמנת **ועוד** הרי המחבר עצמו בפרק יו"ד משער זה • הולך ומבאר שלשתן המדות • מציאות • קדמות • ואחדות • לאיך כל אחת מהן מחייבת שתריחן ע"ם בתריכות **אמנם** כוכתו • שיקוד כולל כודאי גם מציאות • שהעדר כלתי יפופר כאחד או ברב • אך כוכף על זה • כולל היקוד לת הכל • להורות שכל המדות בכללות כאחדות • ר"ל לאחר שנאקור וכדע כל מדה בפני עצמה • אז תכלית הידיעה השרשית העליונה מבלם • לידע ולהשיג • אשר הכורא ית' שמו ויתעלה • הוא יחיד ומיוחד באחדות גמור • אשר אין בכחנו להשיג אמתת אחדותו • **ולאלה** ענינים שבתרנו היתה כוכת המחבר בשני המקומות • מה שלקח עצמו לדבר כרים מענין האחדות בפתח השער • ואמה שכתב בהקדמתו שפם האחדות צורם עליון ויקור לכל אלות הלבבות • **אמנם** בסידור המקרות • בניתיב הרב קדרם בסדר ודרך כל המחקרים תורניים • בשאר סיפר סדר חקיריתיו • בפרק רביעי משער זה • **וכן** קיים דברין בפרק חמישי משער השער • שהתחיל לחקור על מציאות הכורא ית' • ואל חיזוק העולם יש מאין • ומשרי עניכים • עד פרק השביעי • ושם התחיל לחקור על אחדות הכורא ית' • **והנה** מה שטען ופירוק לחחמ"ל בניאור דרך הקודש שלו • ברים מדברי המחבר • כמה שלא הניח ליקוד מציאותו ית' הרי לפע"ד וקט שכלי ומשער השגתי • כעלם חמני כלל כוחתו • וקשיותו לא ידעתי • ופירוקו לא ידעתי • כי לפי עניי כשר אשר לי • אניחותה כלל דברי המחבר כניס זאחיהים • כאשר בארנו לעיל הכל ישר ונכון • **וגם** מה שהקשה שם לחחמ"ל • ממה דמשמען בכתוביכם דאמרי כו' • ושמע ישראל כו' • לא קבלתי • דלפי כוכתו דברי המחבר • טעי הוא ליה להקשות להמחבר • דידיה מדידיה • שברי המחבר עצמו מניח שלו שקוקים לרחייתו • ואם כן הוא רחייה לשחור • **אמנם** לפי כיאורנו לעיל • לא קשה מידי • דודאי בשדר המקרות • רחוי להקדים לחקור תחלה על מציאות • שפם המחבר ליכו מדבר כאן עדיין בשפת השער כלום משדר המקרות • רק מזכיר מענין הצורם ויקוד אמתת שרת • מה הוא • ומופר שהוא האחדות • **ולזה** מניח רחייה לעצמו מדבכיו שפם

פסח ית' מלבבר תפלה לעם בני ישראל מענין פסח מצות ממנות התורה · לו מעכיבי התמונה והדת ומלות הלבבות · רק הזהירם תפלה על התקדות הוא התורה ויקוד כל התורה · **והא** דהתחיל ודיבר הפסח תפלה לאבי בו' · שהיא תדת המצוות · כי לא שבי להזהיר על התקדות · אם לא יאמר תפלה אח מי ליתר ·

ואפשר לומר המחבר מזהו כוונה דרשה חז"ל שאמרו לאבי ולא ליהיה לך לדבור אלא כאמרו · *כי רבה הפסח ית' להודיענו תפלה התורה ויקוד התמונה והוא התקדות · לך אי אפשר להורות התקדות · אם לא יאמר תפלה מצוות התורה · ועל כרחך לומר לאבי תפלה · לך בדי להורות שהתקדות הוא התורה והיקוד · ולא התצוות · לבן אמרם בדיבור אחד · שלא יקדים התירה התצוות להתירם התקדות ·

הג"ה מהמחבר מהור"ית

***זהו** דעת ר' יהושע בן לוי במדרש תנית · דהזכר רק לאבי ולא ליהיה לך · אפי הנהורה שתעכוב · וליף מיקראי תנינות פיהו כו' · ולא כל הבתיקות · ותיהו התברבהלל ב"ש יתרו · וכן הוא דעת ר' שמלאי ארב הנזהיר שלהי תפלת שחרית · **והרב** המורה בח"ב פל"ג תניח דעה זאת · וגם דעת המהברים שכל הי"ו דברות תפי הפסח ית' שתעו · ותנהר שם · דלכל הדעות לא שתעו ישראל תהפסח ית' פרטי דברים · זולתי קול · ותרע"ה כיהר להם פרטי הדברים · (ע"ש הענין בתריהות בתורה ובתשלי כלהי הש"ט והלפודי) **נמצא** דלף לדעה זו של שני דברות לתוד · גם הם בדיבור אחד נאתרו · (ועיין בספתי תכתים פ' יתרו) · **ומדהשתיעם** הפסח ב"ה · דוקא תלו השני דברות · ולא כל התברות · לו רק דיבור אחד

הג"ה מהמחבר נפ"ת

***ולטעם** הרב המורה · כפי שבארו דברים הש"ט והלפודי · תכתי הוא ליה להפסח ג"ה להמעיט הפפק בין דיבור לדיבור · ולמה דוקא בדיבור אחד ודוק ·

(א) כי אם הויה כ"ה מורה על אחת מצילותו יתברך : כש"ה נעשה ונשמע · פשטא דקרא משמרש לשון שמיעה ממש כמו שבראה מדרש רז"ל שהקדימו ישראל נעשה לנשמע · דאלו לפירוש המחבר שנשמע פירושו לכונת הלב · לא שפיר יש דין קדימה לעשיה לפני שמיעה · שבאמת הכלו על עצמם עשיית המצות בהיבורים · אך שעשיית מצות בהיבורים מילוכים מבלי כונת הלב · תיכו כתומו ועשיית כתקנף · להכי הכלו על עצמם ג"כ שאותה העשיית שיעשו בהיבורים · יהיו נעשים ג"כ בצירוף כוונת הלב · (ב) ותפשר מפרש המחבר שדברי חז"ל הוא דרך דרש · ומשמעות הכתוב הוא על פשוטו כדאמרן · אבל אין צורך להרב המחבר להכריח רעיונו מפקוק נעשה ונשמע · כי בלאו הכי תקדות רבות מהפרשות שמיעה בלשון הכנה · כמו השמע קלוס לפתור לותו · (כראשית מ"ט) שומע יוכף (שם) · גוי אשר לא תשמע לשונו (כף' תכא) · (ועיין במורה ח"ח פ' מ"ה בשהוא שם שמע בתורך) (ועיין בתש"י תקן בפקוק השמע קלוס) : להאמין ולקבל · הם דבפל להתמין ולקבל · כיוון למ"ש הרמב"ם במורה כי תמונה נאמר על שני דברים · אחת תמונת פתאים · שנאמר פתי

לשמע האון אך התבוון בו כי אם להאמין ולקבל : כמו ישאמר הבתוב שמות כ"ד נעשה ונשמע · דברים ו' ושמעת ישראל ושמרת לעשות וגומר · וכל מה שבא על הדרך הזה בלשון שמיעה לא התבוון בו כי אם להאמין ולקבל : ואחרי

פסח ית' מלבבר תפלה לעם בני ישראל מענין פסח מצות ממנות התורה · לו מעכיבי התמונה והדת ומלות הלבבות · רק הזהירם תפלה על התקדות הוא התורה ויקוד כל התורה · **והא** דהתחיל ודיבר הפסח תפלה לאבי בו' · שהיא תדת המצוות · כי לא שבי להזהיר על התקדות · אם לא יאמר תפלה אח מי ליתר ·

ואפשר לומר המחבר מזהו כוונה דרשה חז"ל שאמרו לאבי ולא ליהיה לך לדבור אלא כאמרו · *כי רבה הפסח ית' להודיענו תפלה התורה ויקוד התמונה והוא התקדות · לך אי אפשר להורות התקדות · אם לא יאמר תפלה מצוות התורה · ועל כרחך לומר לאבי תפלה · לך בדי להורות שהתקדות הוא התורה והיקוד · ולא התצוות · לבן אמרם בדיבור אחד · שלא יקדים התירה התצוות להתירם התקדות ·

הג"ה מהמחבר מהור"ית

***זהו** דעת ר' יהושע בן לוי במדרש תנית · דהזכר רק לאבי ולא ליהיה לך · אפי הנהורה שתעכוב · וליף מיקראי תנינות פיהו כו' · ולא כל הבתיקות · ותיהו התברבהלל ב"ש יתרו · וכן הוא דעת ר' שמלאי ארב הנזהיר שלהי תפלת שחרית · **והרב** המורה בח"ב פל"ג תניח דעה זאת · וגם דעת המהברים שכל הי"ו דברות תפי הפסח ית' שתעו · ותנהר שם · דלכל הדעות לא שתעו ישראל תהפסח ית' פרטי דברים · זולתי קול · ותרע"ה כיהר להם פרטי הדברים · (ע"ש הענין בתריהות בתורה ובתשלי כלהי הש"ט והלפודי) **נמצא** דלף לדעה זו של שני דברות לתוד · גם הם בדיבור אחד נאתרו · (ועיין בספתי תכתים פ' יתרו) · **ומדהשתיעם** הפסח ב"ה · דוקא תלו השני דברות · ולא כל התברות · לו רק דיבור אחד

הג"ה מהמחבר נפ"ת

***ולטעם** הרב המורה · כפי שבארו דברים הש"ט והלפודי · תכתי הוא ליה להפסח ג"ה להמעיט הפפק בין דיבור לדיבור · ולמה דוקא בדיבור אחד ודוק ·

ואין גם בזה לומר שמא שוין הם · דגם מצות הם · לא היה צריך לאמרם בדיבור אחד · דמה שמיעבנו בזה דשוין הם · וכי לא ידעינן דכל מדה ומדה היא יקוד לעצמה · אם לא דמשמיענו אשר התקדות הוא העיקר · ויקוד היקודות · ועמוד התכמות · ומה שאנו מבפרים אותו ית' · בכמה וכמה מדות · הוא רק להבינינו קצת מעניני ית' · אמנם בעצם ככודו ית' · אין שום ריבוי כלל · רק לתקדות בעור ותתי · ודו"ק : (א) כי אם הו"ה כ"ה מורה על אחת מצילותו יתברך · עיין במורה ח"ח פפ"ח וכפ"ט שם בכיאור שם הו"ה כ"ה · ולמה נקרא שם המפורש · ותמצא מרגוע לנפשך · כי שם מקום הכיאור היטב · אין זה הפם מורה על אחת עצמותו ית' · ועיין בכיאוריכו לפרק עשירי מסער הזה · ד"ה זולתי שמו הגדול : (ב) ותפשר

פתי יאמין לכל דבר . וזה נקל יהא כוסה מממונו בשמעו הפכו . והשני לממונו מכמיס . שלא יאמינו דבר שאינו מתאייב בהקירה . או שם לא ידעינהו כמופת עכ"פ . לא יקבלו דבר רק מאיש מהימן אצר נקון אצלם בהאמינה ושכלו . זאת האמונה תהקיים ולא תהא נעקרת מתוך הלב שם יבואו כל האפיקורסים . וזהו כיוון המחבר בהמרו לאמין ולקבל . שיאמין לממונו זכה אצר הקובל בדעת והתקיים . ולא לממונו פתאי' שלא התקבל : באמתת מציאותו . ענין אמתת . קונה אצל המקריס להשתמש בו על דבר הבא עליו מופת והקבמה מבלי הבקיע לתוכו שום אדם . (כמ"ש הקבס מהר"ם אבן תיבון בפירוש המלות בסוף ספר המורה בחות פ' כו"כל) מאמתים כו' ואני לא בחתי לפרש רק מלת מאמתים שפירושו שפשם תושר לבני אדם המחזיקים בדעות ואמונות אמיתיות שיגזור השכל אמתתם . לא יספיק להם המקובלות והמפורסמות עכ"ל . (וע"ש מ"ש לעיל מיכי' בחיבת אמת) : חויבנו להאמין שה"א אלהינו . כתב הבסף בשל מנוח הלבבות מפרש ספר חובת הלבבות כו"כל . שהוא אלקיכו אלמון אל שעניכו בשל בח ויכולת . אלמון ואת אילי הארץ עכ"ל . ובגנב פלטה קולמסו מתחת ידו . כי מה ענין אלקיס לאלמון בח ויכולת . דאי פרושו לאמון ואת אילי הארץ . מה ענין הה"ת של אלהיס בתן . שהרי מאלהיס שרשו אלה . כמו ויטוש אלה עשהו (דכרים ל"ב) ושם הס"ת שרשית . בכרחה ממה שבתבו הפוסקי' בשלמות ס"ת סיו"ד כו"ן ות"ו מאלהיכו אינו מן השם . ומסק (ג) וכ"כ הרמב"ם ב"ת ס"ת . ובשל מבוא הלבבות בתקלף לו שם אלהיס בשם אל . דודאי שם אל הוא לאמון בח ויכולת . כגון מי כמוך באלים ה' . וכן כל שם אל . מש"כ אלהיס הוא לאמון שרש ושופט . וכ"כ רס"י בפ' יתרו בפסוק ויבבר אלהיס את כל הדברים האלה לאמור . אין אלהיס אלא דיין . וכן בתבן עזרת ריס שרשית בתב התם . וטעם אלהיס כמו אלך וכני אדם המשעבדים במשפט אלקיס יקראו כן עכ"ל . וכן הרמב"ם במורה ח"א פרק כ' ובאלק שני פרקו' בתב בפשיטות כי שם אלהיס משתתף לשם ומלאכים ושופטים כו' עכ"ל ולא הזכיר כלל שיהיה ענינו אלמון חוזק ובעל יכולת . ועיין כ"ה יסודי תורה להרמב"ם פ"ת אלכה ה' בדברי המפרש . וכן הוא דעת הכוזרי . ועיין בתכרבתל פ' כרשתים כיאור שם אלהיס בתורה . ועיין כרס"י כרשתים כיאור אהר הפסוק שרש היה בארץ . וכרס"י ויצא אל פסוק יט לאל ידי . והפבס הנזכר לפוס ריטבא בתב כן . ולא דק בקדוק הלשון . שאין הה"ת שייך בתל שהוא לשון חוזק ותקיפות . ונם שאר דברין שם המה שלא בשמשתם ולך למען ודוק .

אך קשה שכתב"ע תו"ת פי' ה' בתב שבשם אלהיס יכווין התיף ובעל היכולת בלם : **ואחר שחויבנו** כו' **שלשת הענינים** הנ' . לומן השלם . הייבו לאמונת מציאות הבורא . ולאמונת אלהות . ולאמונת אחדות . ואם השאלך בפתך הלא בקרא לא נזכר כ"ת שני דברים . והוא . ה' אלהיכו . וה' אחד . תרין ולאמין הכי בי בח' אלהיכו בכלל מציאות הבורא . והאלהות . כי שם הויה כ"ה מורה על מציאות . שעניכו . היה הוה ויהיה . (עיין בס"ע תו"ת פי' ה' ובה"יט פ"ד דמוכח) . **וכן** משה דביכו ע"ה בשאמר להקב"ה מה שמו מה לומר אליהס . ופי' בו הרב המורה (בח"ת פרק ס"ג) . שבקש ממנו מופת על מציאת הבורא יתעלה . והשיב לו השם ית' . בה תאמר בו' אלהיס אצר אהיה בו' . וזה השם בגזר מן היה והוא מורה על מציאות .

יעסכין ח"כ פ"ת בשט"ת דף כ"ח ע"ת . ד"ה לאמר שם טוב . ופ"ם בפרק ל"ת לח"ב ובש"ט שם) ודוק היטב :

ואחרי אשר חויבנו להאמין באמתת מציאותו. חויבנו להאמין שהוא אלהינו כמו שאמר אלהינו : ואחר כן חויבנו להאמין כי הוא אחד אבות . כמו שאמר י' אחד : ואחר שחויבנו להאמין ולקבל שלשת הענינים הללו אשר

מנוח הלבבות

והאמין שהוא כמלא ומהוייב המציאות : שהוא אלהינו . מלמון שהוא בעל כח ויכולת מלמון ואת אילי הארץ נם מלמון עד שאלהיס יכא דכר שניהס שעניכו שופט ודיין כלומר

מפרש המחבר כו' . ומשמעות הכתוב הוא על פשוטו לפשר דעת המחבר היא בהיפוך מדבריכו . שהוא סובר . לפר פשטא דקרא הוא שם . שמיעה לשון הכבת הלב . ור"ל הוליאו תיבת וכשמע שהוא ממשמעותו דשם . ודרשו לותו כמשמעות לשון דעלמא . שהוא לשון שמיעת אוזן . וד"ק :

(ג) וכן כתב הרמ"כם בהלכות ספר תורה . ועיין כם"ע י"ך קי' רע"ו . וכט"ז שם סק"ו

סק"ו וס"ק ז. וד"ק: (ד) לכן נראה עיקר כפירוש הב"ח מכוח **והא** דסזר לתמו"ז מפירוש שלו לגמרי. ולא מחזיק וקיים כו כמקצת. כלומן זה עצמו ספירש לעיל. אך בפשיטות טפי. ומוח שכוונתם אשר זכרנו. נעתק מהם אל מה שאנו חייבין לחבר אליהם. והוא אהבת האל בלב שלם בסתר ובגלוי בנפשנו ובמאדנו כמו שאמר סס ואהבת את י"י אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך. ואני עתיד לבאר הענין הזה בשער אהבת האל ביעזר הצור: ואחר כן נעתק מהם להזהיר על חובות הלבבות. באמרו והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על לבבך. רוצה לומר שתדביקם אל לבך ותאמין בם במצפונך: ואחר כן נעתק מהם אל מצות האברים שהם כוללים הידיעה והעשייה כמו שאמר ושננתם לבניך ודברת בם. שאם לא יהיה לך בן אל תשים הבן עילת קריאתך אותם: ואחר כן אמר בשכחך בביתך

מנוח הלבבות

כלומר שהוא יכול על השוב ועל הרע והולדתן לחת ושפט לדק וכיוצ' לכיוצ' מורה שהוא מצוה בם לעשות לתים כגמולו ושהוא מצוה בישראל יותר מכל העמים: שהם כוללים הידיעה והעשייה כו'. ר"ל כלמוד התורה הרמוז בוכוונתם ודברת בם יש בו ידיעה לידע מהי התכלית והכיוצא ויש בו ג"כ מעשה שעשה בספתיו וכאשר כלי

כי היה מורה על עצמן הוא. ומין הפרט בין לחמרך היה זה כמלך ולמדנו הסם מן מדע. סיבישתו לליהם. ויחתם מלכם מפותח הסם ים'. ועל זה מורה הסם סליהם. עכ"ל בכיוצ' לשון ועש"ם דברין. ודברי מפרשין בתריכות: על לבבך. כתו עם לבבך: מצות האברים. ר"ל שתש"כ התמיל הכתוב להזהיר על מצות שיעשו כתיכרים המיוחדים: הידיעה והעשייה. פרט כעל מכוח פירש בזה פירוש זר ודחוק. ולולא דמסתפינא הייתי מפרש מה שכתב הרב המחבר שהם כוללים הידיעה והעשייה. כוונתו למאמר ושננתם לבניך. שלפי פשוטו הוא מתפרש בענין עשייה פייבו שילמד לת בניו תורה. ולפי דרשת חז"ל כשלמן פ"ק דקידושין. תהיה לזהרה במלת ושננתם. גם על הידיעה לעצמו. ר"ל שהוא בעצמו ילמוד. כמו שאמרו ושננתם שיהיו דברי תורה מחודדים בפיך. שהש יצלח מדם דברי הלכה. אל הגאוגב בו.

והוראה על פי זה הוא מתה שאמר המחבר תיכף לת"ז שהש לא יהי' לך בן. אל תשים הבן עילת קריאתך לותם. ופיינו כדלמרן. לפי שכוונתם לבניך. לא כיתר לבב לזהרה ללימוד תורה עם הבן. אלא שברמז בו ג"כ תיוב ללמוד כפ"ע בשגם הם לא יפים לו בן. אבל לא נראה פירוש זה ג"כ מדוקק המחבר כלשונו שהם כוללים הידיעה והעשייה. כלשון רבים. מחמת אבל הדברים המזכרים. ולא לחאמר ושננתם לחוד.

ולפ"ז תה שאמר המחבר שהש לא יהיה לך בן. שב על ודברת בם. וכוונתו לחת טעם על מה שאמר ודברת בם. לחר ושננתם לבניך. דלכאורה היה רחוי לכתוב לזהרה לדידיה. קודם לזהרה ללמוד עם בנו. לזה קאמר שהורחת הכתוב כזה. שאף שהש לא יהיה לך בן. תפ"ה לי לחת בן חורין להכשל בחכמו. ולהכי הקדים ושננתם לבניך. לומר שהש יש לו בן חלוש ללמוד עם בנו יותר מבשבני עצמו: עילת קריאתך. פי' גרם קריאתך. חלין חיוב

קריאתם

קריאת תלוי דוקא בכך · אלא מוכח הכי · ופי' עילת ר"ל מכת · כן דרך המחקריס לקרות סכה כסס מעלה · והס אמות מ מרפיס · ואיכסס לשון גורס · כלומר שלא היס סכן גורס קריאתך · לומר שקיבל זה מושל עליך רק כשבור שכך שיהיה לך · אלא שגם כלא כן · המיוב מושל עליך ללמוד תורה : שויתיה כו' · הרב המורה הרמיב כשכיל הזה (בחלק שלישי פרק כ"ב) · וז"ל לשון יסיבת הקדס ותכונותיו ועסקיו · והוא לבדו בכיתו · כיסיבתו ותכונותיו ועסקיו · והוא לפני מלך גדול · ולא דיבורו והרהור פיו כרגילו · והוא עם לפני כיתו וקרוביו · כדיבורו כמושב המלך · ומפני זה מי שיכתר בשלימות המכוסי · ושיהיה היס המלאכים בחמת · ויצור משיבתו · וידע שהמלך הגדול · המחופף עליו · והדבק עמו תמיד · הוא גדול מכל מלך כשר ודס · ולני היה דוד ושלמה · והמלך הכוח הדבק המחופף · הוא הנכבד העופף עליכו · שהוא הדבוק לשער כיכילו · וכן הס"י · וכמו שהשמיעו הנגבותו כלשון הכוח לשער הנשיע עליכו · כלשון נרשם שור · כן כלשון הכוח כעצמו הוא מדבוק עליכו · ובעבורו הוא תמיד עתכו מדבוק ורוחק · אם יסתר היא כמסתרים ואני לא אראנו כלשון ה' והכן זה מכוך · עכ"ל · (ועוד שריך שם כעכין · וכן לעיל מכי' כפרק כ"ח שריך מאוד כעכין התכודדות שלדס ולידר כוונתו רק לעבודת הבורא) **ודברי** רביכו המורה הוחיל ומיירכן כהו · ראיתי לכתר כו פירוש נכון לפי פשוטו · עם היות שליכו מכוונת הנ"כור שהכו עומדים · כי לא כתכו רק לפרש דברי המקבר תוכת הלבנות · מכ"מ הוחיל וראיתי כוזב כמפרשי מורה פירושים זרים · על ככה זאתי · לא אכלה פי מלגלות דברים הפשוטים וכרורים · (וגם מלאתי ליתון מדברי הרב מהרש"א כהגהת ש"ע) · וזה פירושו · **מי יש בחר** כשלימות אמוסי · ר"ל מי שיכתר לעצמו שלימות שלחרון שהוא נקרא שלימות הלדס כשתם · (כת"ס שהכס אכן תכון כביאור המלות תוח מי"ן בזה"ל) · שלימות אחרון לדס · ושלימות שלחרון לדס · כ' שלימות · הלחר שלימות · והוא היות מזג גופו בכלל ומוג כל לחר מאיכריו כפרט על הטוב שהפשר להיות · וזהו שלימתו הראשון · ונקרא ראשון · מפני שהוא כחלת לדס תחילה · והוא כהכנה לשני · ושלחר הוא שלימות לנפש · והוא הנשה ושכלת כל מה שיכשר לדס לדעתו מזה הבחינות · וזה הוא שלימותו שלחרון · להתעלו כלחריוכ · וזה שלחרון נקרא שלימות הלדס כשם שכ"ל **ועד"ן** הוא כוכת הרב המורה לאן · מי שיכתר לעצמו שלימות הלדס · להגיע אל השלימות אשר בשת הלדס להשיגו · ושיהיה איש האלהים ב אמת · (מלכים ב' ד') ר"ל שלא יפיק עשקו כדבר זולתי רק כהשגת שלימות הבורא · ולחיבוי הריחניים וכרחיו · ועניין מורו כלחת · כוונתו שיהיה כאופה שלין בו ספק · (ועיין כביאור המלות לר"ם שכו תיכון מות מ' כתיבת לחת) וז"ל הרב כספר נוה שלום (כמאמר שמיני פרק תשיעי) ולא לחכם נקרא הכתוב היא כאלקים · להבדילו משאר לחיי הארץ · מלד שלימות הבורא · עד שכתייחד להקרא אלקות · מלד שבורה האלקית · כלומר שלחיי האלקים (ה) מלד קדושתו הם קדושים קדוש הוא עוכר עליכו · תמיד · והקדושה לחכם הכא מלד הבורא והשכל · כמו שחמר (ו) ואל מי תדמיוני ואשוה יחמר קדוש · ויחמר הכתוב כו' ג"כ כחורך · המחופף עליו · כלומר

בביתך ובלכתך בדרך ובשכבך ובקומך · שאין נמנעין מן הלב ומן הלשון מה שהם חייבין בו · כמו שאפשר ליזהר משאר האברים כאשר הקדמנו מחיוב מצות הלבבות תדיר בפתיחת הספר הזה · ובל זה להזהיר על מה שהקרים במאמר והיו הדברים האלה אשר אנכי מצך היום על לבבך · שתהיה רגילית לשונו בהם תמיד מביאה לידי זכרון הלב · ולא יפנה לבבו מזכור האלהים התמיד · וזה דומה למה שאמר דור עליון השלום · תהלים י"ו שויתי י"י לנגדי תמיד

ים סיוך לכיאורו מלשון המאבר בשער תשבון הנפש פרק ג' · תשבון תזישי עיין שם ודו"ק :

(ה) מלד קדושתו · כלומר · מלד שהוא פרוש ומובדל מזשלרי חיסי המין כעכין הבורא והשכל · כי קדושה · לשון הכדל הוא · כלשר יתבאר כד"ק ללקוי מוז"ל שער זה פ"ז ברלויים עשית יעל לחדות הכורא ית' · כביאור הפסוק שם · מין קדוש כה' כו' : (ו) ואל מי כו' · יחמר קדוש · שעצם כבודו הוא הפשר ית' · הוא קדוש · מופרש ומובדל מכל הכברלים עליוכים והתחוכים · ואין דומה לו · לכן יחמר · ואל מי תדמיוני כו' : (ז) ומזה תקיש על השאר

מכסה עליו · ויש לנלנו תמיד · וכן כל מפיסה שבמקרא קוף דבר · לשון לגל דבר בתמידות · ולכ לכולם · מופף עליו כל היום (דכריס ד"ג) ואלו היה דוד ושלמה כלומר ואפי' שיהיה מולו מלך דוד ושלמה · אע"פ שהיו מלכים גדולים · הקב"ה גדול מהם · כמו שנאמר מכותן מלכים לעין · והמלך הוא הדבוק המחופף הוא השכל השופע עלינו שהוא הדבוק אשר בינינו ובין הש"י · מ"ם הוא השכל השופע עלינו · לדעתי כוונתו על שכל האדם השופע עליהו הקב"ה כמלעיות שכל הפועל · וממשך דברי המורה כך הם · והמלך ההוא הדבוק המחופף · ר"ל מולהו המלך שזכרנו שהוא דבוק תמיד עם האדם · היינו הק"כ · שהוא דבוק עמהו ע"י השכל שים האדם להשיג השגות נכבדות עי"ז הקב"ה דבוק בהו תמיד · ומשגיח בהו תמיד לרחות מחשבותיהו · ולהקפיד על מעשה ידיהו · כי כוללת שכל האדם · שהוא קלה קלה ממעל · לא היה יקום וערך כלל בינו לביניהו · ולא היה לאפשר שיפה הקב"ה מדובק לתחתונים · ומחמת השכל והשגה לאפר לאדם · ע"י זה הקב"ה משגיח באדם ורואה נפשותיו · ובניני פקודות על כל דרכי בני אדם · ולולי השכל וההשגה לאפר בהו · עזב ה' לולהו · ולא משגיח בהו לפקח על דרכיהו · כי לא היה קושב בפעשיהו · כמו שאינו קושב בפעשה קוף קדומה לאדם · ודוק כתב גם הרב המורה לעיל בפרק כ"ח · וז"ל והוא שתבקנו בכר בחרנו בפרקי ההשגחה · כי בפי שיעור שכל כל בעל שכל · תהיה ההשגחה בו · והלשון השלם בהשגחתו · לאפר לא יקור שכלו מה' תמיד · תהיה ההשגחה בו תמיד · והלשון השלם ההשגחה לאפר תפיסה מהשגחתו מפשה קלת עתיה · תהיה ההשגחה בו · בעת קטנו בשם לבר · והקור ההשגחה ממנו בעת עסקו · ולא תקור ממנו לו · כקורה ממי שלא ישכיל כלל · לכל תמעט ההשגחה ההיא · ע"כ ל והוא מהם מבואר בדבריהו הקודמים פה · וכמו שאנחנו השגיחו באור ההוא אשר השפיע עלינו · כלומר השגיחו להקב"ה על ידי אור ההוא דהיינו אור השכל לאפר השפיע הקב"ה עלינו כמלעיות שכל הפועל · כאמרו באורך נראה אור · כלומר על ידי האור שלך שהשפעת עלינו · נראה לנו אור שלך שבאיר לותך · שאתה אור לכל האורות · כן באור ההוא הוא משקיף עלינו ובעבורו הוא תמיד · כלומר על ידי השכל והשגה לאפר יש מתדבק לאדם · ומשפיע עליו והוא על ידי זה הקב"ה · ממין שנתבאר לעיל בארוכות · זהו כוונת דברי רבינו הגדול המורה לבכוכים דרך קלולה · ולולם השלמים · האפודי וקרקפם · וביותר השם טוב · פירשו דבריו דמה שאת' המלך הגדול המופף עלינו תמיד כוונתו לשכל הפועל (ופי' שכל הפועל עניין כהג"ה)* והוכרחו לזה ממה שאמר הרב ז"ל והמלך ההוא הדבוק המחופף · הוא השכל השופע עלינו ע"כ ל · מזה נשאו לפם לפרש כי כוונתו שהמלך ההוא · הוא שכל הפועל · ומזן דעת מכמים כומה כזה הפירוש אלא העיון כמו שהארכנו לעיל בטוב טעם · וגם שאר דבריס שפי' שם השם טוב · כלתי נרחוס שיהיו מכוונים הר' המור' ז"ל · וכן נראה מדברי הרמ"ח שהביא דברי הרב המורה בהשגחת ס"ע סי' ס' · ורחזם לכיאור הכתוב שויתי ה' לנגדי תמיד · תשמע שמפרש דברי הרב המור' ג"כ כדאתרן שכוונתו שהקב"ה מופף עלינו תמיד ורחוי להתבונן ולירא ולהפחד

---

*שכל הפועל כתב החכם הכן תבון בביאור המלות הזה"ל השכל הפועל · תרגום אריסט"ו והפילוסופים לומרים שהבחוש הראשון שיש לומר שהי לאפשר מהלתי שכל בפרד הוא אתו הצורות הנמלאות השפלות מהלעדי השכלים הנפרדי' שהם שכות מציאות הגלגלי' · קנתם מחמין · שהוא נותן הצורות כל הנמלאות השפלות · מנמח וב"ח ולדם · ותרגום"ן יאמין · כי הין צורך להיו רק בתת צורת האדם מפני שיש שכל · לו לאמר בהויות שכל האדם בכח שהוא צורתו מן הכח אל הפועל · השכל הזה קרוהו שכל פועל · בעבור שהוא פועל הנמלאות האתחדשות יום יום בתתו צורתם שהוא הוויתם כו' ע"כ ל · ותורת מהויבה זו בעיני שכל הפועל כי יודע מחמת תנועת הגלגלי' יולדו דברים נמלאי' בעולם כמו שידוע כמה מיני עשבים שגולדו מפיפוד תנועת הגלגלים · וכן הסמם והירח בתנועתם יולידו חדש בכסף וזהב ודומיהם · ומזה תקיש על השאר לאר לית כידעו לך שכחם שגרמה להם פוייתם · כי כן הטבעיים יורו ברחשית בכל לאחד טבעו להוליד נמלאות על ידו · (וזה מבואר היטב במורה פ"ח פרק ע"ב הנקרא שיעור קומה ע"ש) כמו כן חשבו שיש שכל נפרד בפני עלמו המוליד צורת ותמונת כל דבר · ופי' צורת נאמר על כח לאר בכל נברא · כי כל נברא יש לו כח בפני עלמו על עניני לאר הוטבע עליו · כגון כח המזיקה ודומיהם · וזהו צורתו המלולית · ולית הצירה נולדה ע"י שכל נפרד · שהוא שכל הפועל · והמומר שלהם נולד ע"י תנועת הגלגלים · כ"א לפי ממוכה שעליו · (ז) ומזה תקיש על השאר כדברי חכמי מחקר בדברים מעניין זה ·

גג"ה מהרב המחבר מוה"ר ר"ח ק"ם

ולהפקיד ממנו • ולא על שכל הפועל קאי : כי קרוב הוא לעשותו • כוונתו להתווי רחים מפסיק זה על מה שאמר שם שיון נתנע מהלב והלשון הוא • ועל מה שאמר שהיה רגילות לשונו כשם תיוד מכיוון לידי זכרון הלב • וזהו רמזן במקרא זה כלומרו כי קרוב אליך הדבר מאוד בפיך ובלבבך • ר"ל מה שיושטל עליך לעשות בפיך • ובלבבך • ר"ל מה שיושטל עליך לעשות בלבבך • לין נתנע מהם וקרובים אליך מאוד לעשותם • ובכוונה מתפרש כאלו הוא כתוב כי בפיך ובלבבך קרוב אליך הדבר מאוד לעשותו • ומיכה • כי בפיך כלומר כשתהיה רגילות לשונך תמיד • ובלבבך כלומר אז גם יכיולך לידי זכרון הלב • ובזה יהיה קרוב אליך מאוד לזכור תלמידים תמיד ולעשות התנות כתקנם כשורה : ולבסוף לן כתי בכתוב בכספת • לשון תשוה ותמך : בחקי זכרון • נרמה שכן ר"ל וכמו שאמר בכתוב בזכרון תוקי זכרת תשוכבים • ופי תוקי : יחוקי • כלומר תנהגי • וכוונתו שאמר בכתוב בזכרו מנהג התלמידים שמנהגם לשום הכלה על לבו תמיד • כמ"ש בכתוב שימני כחותם על לבך כחותם על זרועך : ואמר צרור המור דודי לי כו' • פירש"י כשיר בשיריס שאני על העגל שכיפר הקב"ה על עונו לישראל ולן כין שני כדי מרון • תכל פשטת דקרא מתפרש שישראל תומרים להקב"ה • שהוא צרור המור דודי לי • ר"ל הקב"ה שהוא דודי • הוא מכיה לי כמו צרור המור שנותן ריח טוב שמכיה מתוך לחדם • כין שדי ילין • ר"ל הקב"ה הוא תמיד כין שני שדים • דסיינו כתוך הלב • שהוא כין שני שדים • שהקב"ה הוא תמיד מוסרם כתוך לבי • מרוב התשוקה והחכה תמר לי עלמו • אך יראה שישראל תומרים • הקב"ה תלוי כקשר שתלוי כגופו כשכח • כי ריחו כא תמיד אל הלחף • כך הקב"ה לינו כשכח ישראל תלך שבקתו כשוב התמדת לישראל • והשפע טוב המפרסם שהוא • שכוכה כרוח טוב • שכאמר לריח שמיך טובים שתן תורק שמך על כן עלמות תהבוך • ובוחק מה שרשו חז"ל • אף שתניך לי ותימיר"י • שלין הכווגה לומר ולשבות לשון המור שמפטיס • תלא שכי קאמר מפני רוב השבתתו השוכח שכרחה לו לשון • חז על ידי זה גם הוא מניר לי ומיתיר לי • לא תשכוח מהקבתי תלין • כי ידוע קללי טובו • וחז תלדיק דיבי כלרוקי • לכל לפי תשעשים דברי התתכר כשיושו כתוב זה • נרמה שמפרש כאן שכתב בעל מנוח תלבבות ע"ש • והוא נכון לפי שיטת המתכר שכתב • וכולם גורסים לזכור תה שכורת • ר"ל על ידי שלש הסימנים שנתן בתדם • שהן תפילין כזרועו • והפילין כרחשו • ומזוזה כפתחו • הוא זוכר הקב"ה תמיד • ולילים שהזכיר כעל מנוח תלבבות כפירושו אין עניכו לכאן שמתכר לא הזכיר כלל ציצית • תלא תפילין ומזוזה : חמשה מהם רוחניים דברים שאינם נתפסים כחוש • נקראים רוחניים • כי מחשה הרהשובים • כגון להתמין שהכורת נתנת • הוא פעולת

הזמר • עיין כספר מרגליות טובה • שהוא פי' על ר"ת בן עזרת לכיאורו על התורה • ע"ש כמקור חיים פ' משפטים כשיאורו להפסוק • תל תמר כו כו' • כם"ק ל"ג • שהוא כדף ע"כ ע"ב • ע"ש כתתלת עניכו כעניין התתיל • דכר ידוע כי השם ית' כרת הבלים הנפרדים כו' • עד שם"ק ל"ד • שם מכאר ומרחיב ענין הבל הפועל היטב •

ותרווה

תמיד • ואמר הכתוב דברים ל' כי קרוב אליך הדבר מאוד בפיך ובלבבך לעשותו : ואחר כן נעתק מחוברת ו אברים אל מה שיש בו מעשה בלבד • ושמהו ג' חלקים באומרו וקשרתם לאות על ידך והיו לטטפות בין עיניך , וכתבתם על מזוזות ביתך ובשעריך , והם תפלה של יד ותפלה של ראש והמזוזה , וכולם גורמים לזכור את הבורא ולאהבו בלב שלם ולבסוף לו , וכמו שאמר הכתוב ברקי זכרון אהבת האוהבים פיר בשיריס ח' שימני כהותם על לבך כהותם על זרועך וגו' , ואמר שם ח' צרור המור דודי לי בין שדי ילין , ושם אתם שלשה , כדי שיהיו חזקים ויקיימים יותר , כאשר אמר החכם קהלת ד' והחוט המשולש לא במהרה ינתק : והפרק הזה כולל עשרה ענינים , חמשה מהם רוחניים , והמשה

מנוח הלבבות

כלי הדבור לתפיקי שמר תוכות הבשריס שתין כהם תלא תעשה בלבד לא יהיה כי"ם כסמוך ואחר כך ניעתק תתוכות הבשריס תל מה שיש בו מעשה בלבד כו' : בין שדי ילין • רומז בלב הנתון בין הסדים והרב מפרש הכתוב על סדרך תוכחו ודודו על לחם ליתן לו צרור המור סיתלם

ותרוה ליחוך בדברין : למה קדמה שמע כו' . מפני מיזה טעם תקנו לנו במנות קריאת שמע . לקרות קריאת שמע קודם ק' והיה אם שמוע : ועל כן כ' . שער היחיד כו' . קאי נמי על כל הענין שהזכיר בתריכות בפתיחה זו . וגומר ההכללהו בזאתו טעם למה שהקדים שפרו לדבר בראשיתו מענין יחוד הכורא . והתגלה בריש דברו על הקריאתו לדבר מענין היחוד . שני משלרי עניני תלכות שהם הנזרכים לדבר תחם . כתו מניחות הכורא . וקדושתו ית' . וכיוצא בהם . (בשער מצרכו לעיל בהיחוד סדבר) אך תכתי תפשר לרמוז ענין הזכר . היה דיבעלמית שער היחוד . להקדים לדבר בו מענין יחוד הכורא . משלרי העניניס . כתו מניחות כו' . לך בכללית השער הי' יותר נתין לדבר התלה מעניני מוסר התנות תוכח הלבבות שלרי . שלזה היה עיקר התיסדת שלו לשער הזה לתרץ זה . בניח תחלת דן"ל לרוב"ת . בתחלת לתה קדמה שמע כו' . לכן רתוי ויתות לו ג"כ לדבר בשער הזה . תענייני תלכות שהם התלה . **והשתא** תקשים שניר בלשון כלל על

וחמשה מהם בשמים ، והרחניים תחלתם שהבורא נמנא ، והשני שהוא אלהינו ، והג' שהוא אחד ، והרביעי שנאהבהו ، והחמישי שנאהב אותו בלב שלם : והחמשה הגשמיים תחלתם ושנגתם ، והשני ודברת בם ، והשלישי וקשרתם לאות וגומר ، והרביעי והיו לט טפות וגומר ، והחמישי וכתבתם על מזוזות וגו' ، וארז"ל למה קדמה שמע לויהיה אם שמוע ، כדי שיקבל עליו עול מלכות שמים תחלה ואחר כך יקבל עליו עול מצות ، ועל כן ראיתי להקדים שניר היחוד על שאר שערי הספר הזה : וצריך שאבאר עתה מענין היחוד בלב שלם עשרה ענינים ، הראשון מה גדר היחוד בלב שלם ، והשני על כמה הלקים מתהלק ענין היחוד ، והשלישי אם נתחייב לחקור עליו בדרך העיון אם לא ، והרביעי איך דרך מחקרו ומה אנו צריכין לדעת התלה קודם שנתקיר על היחוד ، והחמישי לבדר ההקדמות אשר

מנות הלבבות

פיתלם על נותיו עד שיניע בין שדיו והוה זוכר את דודו תמיד כיון שריח הטור עולה תמיד לנחיריו תבין שדיו ותות כ זון על לבו תמיד והיתה זו למנית ספתנו לנו לזכור את ה' תמיד כתו תפילין ומזוזית ודומיהן : פ"ת מהם

תלב לה לחיין כלבו . ותינה פעולה גשחית : וחמשה מהם גשמיים . ר"ל דברים התפסים בחוך ורוחב וגובה . כמו שנאמר בדניאל ה' . ותטל שמיה בשמה יגלטבע . וכן כל מקום תזכר גוף . תוכח בגוף הוא כמו תענין הגשמים (וז"ל הרב ר' שמואל תכון היכון בכיתור המלות שבפוף שפר הטורה כלות בית"ל) גיף הוא כל מה שיש לו שלשה רקיפים . תורך ורוחב ועומק ישם קלות משלש ושטה פנים ולתור ימין ושמאל . וגשם ויגף שמות נרדפים משלש גשם תרמית . גשמה יגטבע . ומעני הוא דומה לגשון ערכי שהוא גשם לכי מעשהו . והרב ז"ל (ר"ל הרב המורה) תשתמש בהיכוריו בחלת גיף . ע"כ"ל הרב תכון היכון . ומ"ש וגשם וגיף שמות נרדפים . ר"ל שני שמות לדבר לתד נקרא בלשון המדקדקים שם סנרדף . כמו שמה ושמה . כהר ולכנה ודומיהם : וארז"ל לבד קדמה כו' . בפ"ב דכרכות משנה כ' . וכתבו תוס' ור"ת היפוך ליה דקדמה בהורה . וי"ל דס"ק לתה קדמה אף לפרשה ניניה דקדמה לכולן . תלת ודלי הין תכו מוסיפין לגה שניה קודמת בהורה . משום דתמרינן הין מוקדם ומאוחר בהורה . ואם כן היה לכו

לזקדים והיה אם שמוע שניה מדברת בלשון רבים כו' עכ"ל הו' **ואי"ל** דקושית הס"ם היא כלתת על התורה לתה קדמה שמע לויהיה אם שמוע . דמדקדיק בתר הכי ויהיה אם שמוע לויאתר ס"ת דקושיתו להמקדר ספרשות שהרי בתורה פרשת ויאתר מוקדמת לפרשיות וק"ל : הראשון מה גדר כו' . ר"ל מהו גכול היחוד בלב שלם . עד היכן מגיע ענין היחוד : לחקור עליו כו' . ר"ל כי יש מיודעים שהקו"ח היא לתד . תנר הקבלה הנאתר בהורה שמע ישראל ה' אתד . ואם תתוייבים לעיין לפשוט ע"י הוכתות ורחות שהכל היא לתד : איך דרך מחקרו כו' . ר"ל איך הוא הדרך שעל ידו תכו יכולים לחקור היטב להתדות הכורא : והחמישי לבדר כו' . ר"ל כי יש ההקדמות שהם מתיסדות . ומאותו הקדמות תתילת מוכח שיש לעולם כורא כראו תחלין . לך לריך לבדר שהם אותן ההקדמות שהם מתיסדות . ואם יש לתריך עליהם . ואותן ההקדמות הם כמו שכתב בתתכר בפרק ה' תשער

הוא • לך בהקדמות לשער יתברר מהם כי לעולם הזה כורח כרחו מתין • ע"ם כתוב : והששי האיך נגיעם כו' • ר"ל לזיך ככיח לותן בהקדמות לקיים תגיחות • כלומר לזיך יכירים תגיחת הכורח על ידי לותן בהקדמות • ולזה מה שיתבאר בפרק שני מזה בשער שכתב בתם המחבר • לך על לזיה פנים בשתים בהק' מיות לשער זכרנו • ע"ם כתוב : והשמיני לבאר עניני האחד כו' • ופי' האחד העובר ר"ל לתך בהשרי • דהיינו שלזיכו לתך בחתם • תלת לתך בהשער • וכן תלוי כתוב להשתים בתילת הציורים תמורה תלת בשער • כמ"ש בתכם פי' ספר התורה • בקרתם (בחלק שני פרק כ"ה) וז"ל כי תלת הענינים הזה בספר במקומות רבים • רובם כו עניין בשערות ע"כ"ל : והעשירי במדות כו' • ר"ל מדות תלהיות שבתבארו לנו ע"י השכל שהקדמנו שים להקב"ה לותן המדות • כגון לתדות וקדמות • והכתובות ר"ל לותן המדות שתליהו כתוב בקרת שבקרתם בהם הקב"ה • לז גם תבקשו מותרים לקרות לו בשם זה • ולולי זאת תין בת בהו ליחס תליו שום מדה מהמדות • וזה יתבאר בתורך בפרק עשירי מזה השער : אשר יתברר מהשם כו' • ר"ל מהם יש מדות הקלין תשר רחוי לקיימם לו להכוונתיומקלת מהם רחויים להרמיקם מהכורח :

פרק א מתחלק במדברים כו' • בתב תרב מורה"ר שמואל מכין תיכון בביאור תמלות שבפוף ספר התורה בתות ד' בזה"ל. מדברים שם לבת מן המתחכמים בלת תכמה בוזרים בהמצאות לת לפי השכל • ולת לפי המציאות • רק לפי דמיונם • ומבקילים בני אדם

היינו שבב לבו בשבר ומבניח למלת לתד שתומר בלשונו • על בל הנזכר • בתמרן • ועל בן רתיתי להקדים כו' :

פרק ראשון שיהיו הלב כו' ביחוד כו' • פירוש • שיהיה הלב בשור ומבניח שתדבר תשר התלקים הוא לתד • סיטב להיבור הלשון • ויהיה מבין ומבוין לופן ענין התקדות הנדבר • שהוא בתות גמור ותמיתי • **וכן** הלשון בדברו מלת לתד • יהיה דיבורו בתשך לדמות לשבין התדות הגמור והתמיתי שתבוין הלב תליו • והרי בזה • יהיו שניהם רומזים בשוה לשבין לתד • ביחוד הכורח יח' : אתר אשר יבין כו' • ואמתת אחדותו כו' • בלומר • לך זלת הרמיזה והכוונה שווית שלריבה להיות מלבו ומלשון יחד • היינו לתר שיבין הלב ויתבונן לו מציאות הכורח יח' • ותמיתה תקדותו מדרבי הרתיות והעיון הדק ביטב • לז תהיה בתשבת כוונת הלב לתר ענין ברור הידוע לו • וגם הלשון יהיה רוזז לענין ברור ותמיתי בהוא • שתבוין הלב תליו • **אך** תם תזהל בספיך • **הבי** יש פנים לתרים לבוין הלשון לתד • זולת לופן הכוונה התמיתית הנזכרת • ואם לומר לך שים וזה הרבה לופני טעות לבוין בתלת לתד • **הרי** תורה לידע • תה בתם לופני טעות הפתם שהפיה בשתר תבלי לטעות לבוין לעניניהם • **לזה** הילך ותבזר ולומר לך בתקבר עניהם • ויפרוש לך התריהם לופן הנכון והתמיתי התבוין בתלת לתד התדובר על הכורח יח' • וזהו לומרו • תפני שיחוד כו' : פתם מי שמיחד כו' • ליזה בן תדם תתדברים • הוא שמיחד לותו כו' : בלשונו בלבד בו' • היינו שבלתי תתעורר בלבי שום כוונה • להזיבור שלומר לתד • עד שבחיטו בלתי תבחין • תה לומר תלת לתד לו תלת פניהם • רק תלפלף בפיו תם שתומע תתרים : בלבי ובלשונו • ותבוין בו שניהם הוא ענין לתדות • ולא ריבוי :

תדרך

מדרך הקבלה כו' · ואיננו יודע כו' · לא שעיניהם רואות מדרך הקבלה כו' · ואיננו יודע כו' · וסיימו שאקרון ידיעתו הוא כשתים · קדם · זה הענין שאמרנו על הכורח שהוא יתברך שהוא לאחד · לא השכיל והקשים הענין הזה בשכלו והבינהו · לא קיבל הענין כך מאבותיו שמסרו לו הדבר · ולמדו לו סודיו · אשר כורח לאחד נמצא בעולם השואב כל עניני הנעשים והחוה בעולם שמסרו לו אבותיו · לא קיבל בשלימות הידיעה להבין

ועוד אשר לפי גם זאת הידיעה שמסרו לו אבותיו · לא קיבל בשלימות הידיעה להבין וליידע על בריו למתת לאחדותו · רק נדמה לו בהשגתו ענין מחדות הכורח כשאר שמות הנאצלים · ויכול להגשים הכורח הלולה ולהמשילהו בצורה ודמות : אחר שיבין כו' · סיימו שידיעתו הקיום רק בלאחד · והוא אשר הענין שאמרנו על הכורח יח' שהוא לאחד · השכיל הענין שהוא בשכלו על פי חוקה והקישה · אשר בלתי אפשר להיות · רק שהוא רק לאחד נמצא בעולם העושה כל · ואין שני לו **אך** שלא השפיק להשכיל הענין על בוריו ולהשלימו · לידע למתיית האחדות אשר בכוונו יתב' · שאין שום לד ריכוי להרהר הלולה על בכוונו יתברך כאשר יתבאר בפרקים הבאים · מה הוא ענין האחדות המתיחי : להגשים כו' · להרהר עליו יח' · עניני גשמות הלולה : ומהם מי כו' · אחר שיבין כו' · סיימו שידיעתו הלולה ומכוררת ומשגת בשכל עצמותו · למתת יחודו ית' · שאמרנו ומבתין להסיר מבוודו ית' שום כו' · סיימו שידיעתו הלולה ומכוררת ומשגת בשכל עצמותו · למתת יחודו ית' · שאמרנו ומבתין להסיר מבוודו ית' שום לד ריכוי : **השואת הלב והלשון** כו' · סיימו שלב והלשון שווים בענין לאחד : אחר שידע כי · כאשר בארנו בריש סיאור הפרק הזה · כל"ה סיימו הלב והלשון כו' · וכל"ה לאחר אשר יכון כו' ע"פ · ולין להלריך ולכפול הלברים :

פרק שני אך על כמה פנים כו' · אומר מפני כו' · הנה זאת השאלה ותשובתה שבלדה · כבר נדבר עבונם בפרק הקדוש **אפס** להיות שבלותו הפרק סיתה עיקרית הכוונה בדעת המחבר רק לבאר היך הוא ענין גדר היחוד לשלשים בלב שלם **אך** מדי דברו בענין הזה על גדר היחוד לשלשים היך הוא · כאשר מזה להזכיר · אשר סיותם כוונת מתשלשות בדעת המדברים בענין היחוד לשלשים ומיפר עניני התשלשות הזאת · רק בדרך רמז וכללי · ולא בפרטיות מבוארת · רק בתמיית **אולם** בלן בזה הפרק · בא המחבר בעיקר הענין · לבאר בהריבות התשלשות יחוד הכורח בדעות בני אדם · בפרטיות מבוארת דעות התשלשות · על פי הוקעת משלים בתותים לענין זה · ועתה הבאת רמיות מפסוקי הל"ך ומאמרי רז"ל הנוגעים לענין זה : **אנשי היחוד** : הנה מזמה הישראלית · והמתלוים לדתם · המתמידים בכורח יחיד :

אשר

שהוא אומר מדרך הקבלה שקבל מאבותיו · ואיננו יודע ביאור מה שקבל מהענין ההוא : ומהם מי שמיחדהו אחר שיבין מדרך הראיות אמתת הענין · אך יחשבנו במחשבתו כשאר האחרים הנמצאים · ויבא להגשים הבורא ולהמשילהו בצורה וכדמות · מפני שאיננו יודע אמתת יחודו וענין מציאותו : ומהם מי שמיחדהו בלבו ולשונו אחר שיבין ענין האחד האמת והאחר העובר ויביא ראיות על ברור מציאותו ואמתת יחודו · וזהו הח"ק השלם בענין היחוד : על כן אמרתי בגדר היחוד השלם , שהוא השואת הלב והלשון ביחוד הבורא , אחר שידע להביא ראיה עליו , ולדעת אופני אמתת אחדותו . מדרך העיון :

פרק באמר המחבר אך על כמה פנים מתחלק יחיד הבורא , אומר מפני שששטה מלת היחוד בדברי אנשי היחוד · הרגילו בה הרבה בלשונם ובמלותם

מגוח הל·בות

פרק א ומהם מי שמיחדהו אחר שיבין כו' · ר"ל ש·בין שהוא מחוייב המציאות שהוא לאחד אבל לא הקר על ענין האחד העובר והאחד האמת וכ"הג כתב לקמן פרק כ' והזלק השלישי מחלקי היחוד הוא יחוד הכורח בלב ובלשון כו' וכה"ג כתב עוד לקמן פרק ד' וכשיתברר כי הוא לאחד כו' :

פרק

פרק ב אלא נביא הדור בטבעו · ר"ל · לו כוחו כביכול הדור בטבעו · עם טבעו והולדתו · כי סביבות עם רגילתו בעבודה ותכונת המקום · כעצמיות לו העבודה והתכונה טבע דבוק בו · לא יפרד ממנו · לו ירצה נביא הדור בטבעו · כביכול שהוא הדור בתולדתו · על דרך כתרס מלך בנטין ועתיד שגולך בטוכתו :

פרק ג

מפני הסבלות והעצלות , והם חושבים כי ענין ה הוד ננמר להם כאשר נגמרה מלתו , ולא ירגישו כי לבותם ריקים מאמתו , ומצפוניהם נעורים מענינו . מפני שמיחרים אותו בלשונם ובמלירם , ויחשבוהו בלבבם יותר מאחר , וידמוהו במצפונם כדמות שאר האחרים הנמצאים , ויספרו אותו במרות לא תאותנה לאחר האמת , בעבור שאינם יודעים ענין האחר האמת וענין האחר העובר , אלא הסגולה מאנשי היחוד שהעמיקו בחכמה והבינו ענין הבורא והנברא , וחקרו האחד האמת ומה שהוא מתבודד בו , ואמרת אמר הפלוסוף באמרו לא יכול לעבוד עילת העילות · והחלת ההתחלות , אלא נביא ודור בטבעו , או הפלוסוף המובדק במה שקנהו מן החכמה , אבל זולתם , עובדים זולתו · מפני שאינם מבינים נמצא , אלא מורכב : ובעבור ערב שבה אצלם · ר"ל · לו כוחו כביכול הדור בטבעו · עם טבעו והולדתו · כי סביבות עם רגילתו בעבודה והתכונה המקום · כעצמיות לו העבודה והתכונה טבע דבוק בו · לא יפרד ממנו · לו ירצה נביא הדור בטבעו · כביכול שהוא הדור בתולדתו · על דרך כתרס מלך בנטין ועתיד שגולך בטוכתו : ערב אשר שבה אצלם ובמלותם תמיד , ממלות התימה על הטוב ועל הרע והם משתמשים בה בחרדתם לצרה גדול להגרילה ולהפליא ענינה , ואינם מעלים על מחשבתם להבין אמתת ענין מה שיעבירו על לשונם

מנות הלבבות

פרק ב תאותנה מלשון רצוים מלשון כי לך יתאוה נפשי · תיכף רצוים מלשון נחלת נאות לכם נחלת יהושע : הסגולה · הנבחרים מקובלים לחכמתם ויראתם ודקדקם : ומה שהוא מתבודד בו · ר"ל מה שיש בו לבדו וזרחוי לומר עליו לבדו ולא בזולתו : כגומן

שמעבירים על לשונם ודו"ק : מפני הסבלות · שהם מכלים ומטומים מהבין למיות הענין שיעבירו על לשונם : והעצלות · ועם זה הם מתעצלים ללמוד ולחקור בשכלם להבין מה שידברו תמיד בלשונם מלת היחוד על הבורא ית' : מאמתו כו' מעניני · מלהבין למיות ענין היחוד : וידמוהו · להיות שידמוהו : ענין הבורא והנברא · חילוק ענין שים להבין בין בורא ית' לנברא : וחקרו האחד האמת · והבינו המוקים הפייבים להבר שהוא לחד ממש : עילת העילות · עלה וסבה · שביהם ענין לחד · והמה לשון גרם לדבר · ור"ל שהשם ית' שהוא גורם ומסבב לכל הסיבות · לכל מיני סבות ומרמות הנעשים ומהווים בעולם : והחלת ההתחלות · והבורא ית' · הוא התלה · כלומר · רפשון וקודם לכל מיני התחלות שבותחלו בעולם או יראה · שהוא יתברך המחיל לתן להתחלות ושיעור מחמר של הפלסוף כך חזיל · לא יוכל לחד לעבוד לת מי שהוא עילת כו' · והתלת כו' · שהוא הבורא ית' · הלא נביא כו' : פלסוף המובהק · שהוא בהיר ולא בשכלו ובחכמתו · מלשון נהק שהוא לתן מכניא לו פילסוף : עובדים זולתו · עובדים ענין נברא שהוא לתן מהבורא ית' : שאינם כו' אלא מורכב · להיות שהמוני עם בכלתי

שער היחוד פרק שני

הכלתי בקיאים ויודעים עניני הקבלה במקורם פילוסופיים התורניים · לויכם יודעים · וכלתי מבינים ומשיגים בשכלם בלחוץ לאור דבר שים לו מציאות ויסוד וכוח · רק כאשר סדבר סוף מורכב מעניני ה׳ והרי המה בעבודתם · מכוונים לותם לענין שמבינים ואשר שכלם כופל עליו · דבריהו לענין מורכב מעניניס פרטי · לולם המורם יתברך · לויהו מורכב · חלת לאך כלתי קלי עבודתם חלין זת · חלת לענין מורכב לאר סוף חוץ מהמורם יתברך : מתחלק היחיד · מתחלק כמשבות וכוחות כני לדם · ענין התיחדותם לבוראם יתי : ויתרון הברתם · ולפי יתרון ושוף הכרה · פשגה וכפכה שים לאחד מהם על חביריו : בלשון בלבד · עיין ביאורו בפרק הקדוש בביאוריהו לר״ם בלשונו בלבד כו׳ : על יד הקבלה · עיין גם כן ביאורו בפרק הקדוש בביאוריהו לר״ם מדרך הקבלה כו׳ : ממקבל בחותו · ודרי סוף בעור המשך לאר עור · וזהו שסולך ויורד משלו כלתרו : והוא בהברת עורים שם כו׳ · וכן לדם בזה נדתה בענין התיחדו בלבו ובלשונו להבורת יתי . למי שפוף עור · וסוף בלוותה קדת עם יתר עורים בחותו .

וכשרונים ללכת · תשים בל לאך מהם ידו על שכמו של חבירו להיות ביחד לאריון בקילוכו : אחד מהם · פשלח · לו לאחד מהעורים : וכן המיוחד · לבורלותי : לידי שיתוף · להיות עיבד לשתי חלקות בשיתוף : שאם ישמע כו׳ · בלומר · לף שהקבלה חזקה בידי מלבותיו · לאר הבורא בל העולמות כולן בבללן · הוא לאך · ולא יהור מלאך · לף ביון לאר מלבותיו בילבל הדת בלי ספק שבל ובורא · דרי בלאר ישמע מהתנגדי הדת פלחיתי וביפריך · ליזה סברא הבדמה למוסבלת · לף זהיה בלחיתם סברא גרועה וביוזבה ומזויפת · עם זה לפאר שיטעה להטעות לחריס · ולא יביר בשקרה : אחר שייבל בו׳ · מבלי דעת בו׳ · בלומר · לף מבלי דעת בו׳ · עיין יחר ביאורו בפרק הקדוש בביאוריהו לר״ם לאר שיבין בו׳ : מגבתו בונתו · (ועיין במנוח) : הוא

ובעבור זה מתהלק היחוד · בפי התחלקות דעות בני אדם ויתרון הברתם · על ארבעה חלקים : תהלתם יהור האל בלשון בלבד , והמעלה הזאת היא המעלה אשר יגיע אליה הקטן והפתי אשר איננו יודע ענין האמונה ואין אמתתה קבועה בלבו : והחלק השני הוא יחוד האל בלב ובלשון , על יד הקבלה מפני שהוא מאמין במי שקבל מהם · ואיננו יודע אמתת הענין מצד שכלו וחבונתו , והוא כיצור הנמשך אחרי פקח , ואפשר שיקבל ממקבל כמותו , והוא כחברת עורים , שם כל אחד מהם ידו על שכם הברו עד שרגיעו אל הפקח אשר בראש החבורה שבניהם , שאם יפשע הפקח הזה בהם ויתעלם מהם ולא יוהר בשמירתם , או אם יכשל אחד מהם או יקרהו מקרה , יקרה לכל המקרה ההוא , ויתעו מני דרך , ואפשר שיפלו בבור או בגומין , או שיכשלו בדבר שימנעם מלכת , וכן דמיהר מצד הקבלה , אין בוטחין בו שלא יבא לידי שיהוף , שאם ישמע דברי המשנים ושענותם · אפשר שתשתנה דעתי ויטעה ולא יכיר , ומפני זה אמרו רז״ל הוי שקיד ללמוד תורה ודע מה שתשיב לאפיקורוס : והחלק השלישי מהלקי היחוד , הוא יהיד הבורא בלב ובלשון אחר שיוכל להביא עליו ראיות על אמתת מציאותו בדרך העיון , מבלי דעת ענין האחד האמת והאחד העובר , וזה דומה לפקח שהוא הולך בדרך והוא רוצה ללכת אל ארץ רחוקה , והדרך מתחלקת לדרכים רבים מסעקים , ואיננו יודע ולא מביר הדרך הנכונה אל העיר אשר שם מגמתו אליה , אע״פי שהוא יודע אותו הצד ואותה הזאת , והוא יגיע למאד ואיננו מגיע אל הפצו , מפני שאיננו יודע הדרך , כמו שאמר הכתוב קקלת׳ עמל הכסילים תיגענו אשר לא ידע ללכת

מנוח הלבבות

בגומין · פי׳ הרי״ק פחת גדול : השניים · לשון שניים ר״ל שטועניס שים שכי תלהות וזה הלשון מיינו בספר המורה פרק ע״ה מחלק לחד וכשאר מקומות וביראשונו החפרשים כן ולפפר לפרשו לשון שכוי כלומר מסכים המחלוקים ומוקי התורה שהוא במכהג הכהוב כרוב השנלם וכם״ח דברי המיני ושטעות כו׳ : מגמתו · כמו מגמות פיכם : פ״נ וכבר

פרק ג' וידעת היום והשבות אל לבבך · שתזכה ותמיד תדבר בלבך בעת ובשעה עד שיתברר · לו כוונתו לפרש כמו שפירש תרבנכלפ ותתקנן · לשון כוונה וכתת תיפעון · שלא יקל בך בעיני קפק בלבב · שלא יתברר לך בבירור נכון : ואמר דוד בו' · ואתה שלמה בני דע בו' · שם דמיתי קראי דדוד ושלמה ללכת אל עיר : והחלק הרביעי , הוא יחוד האלהים בלב ובלשון אחר אשר ידע להביא הראיות עליו , ולעמוד על אמתת אהדותו , מדרך העיון והסברות הנכונות השכליות , וזהו החלק השלם והחשוב שבהם , והמעלה הזאת , היא אשר הזהיר עליה רבניא באמרו דברים ד' וידעת היום והשבות אל לבבך כי י"י הוא האלהים וגו' :

פרק ג' אך לרעת אם אנו חייבין להקיר על היחוד בדרך העיון אם לא , אומר כי כל מי שיכול לחקור על הענין הזה והדומה לו מן הענינים המשכלים · בדרך הסברא השכלית , חייב להקור עליו כפי השגתו וכח הבנתו : וכבר קדמתי בתחלת הספר הזה מן הדברים המראים חיוב הענין מה שיש בו די , והמתעלם מחקיר הרי זה מגונה ונחשב מן המקצרים בחכמה ובמעשה , והוא דומה לחולה שהוא בקי בחליו ובדרך רפואתו , שמן על הרופא שהרפא אותו בכמה מיני רפואות , והוא מתעצל לעיין בחכמתו ובהברתו ברפואות ורופא , לדעת אם הוא מתעסק בענינו על דרך נכונה אם לא , והיה יכול לעמוד על זה מבלי דבר שימנעהו : וכבר הייבתני התורה בזה כמו שבתוב שם וידעת היום והשבות אל לבבך ונומר , והראיה שההשבה אל הלב הוא עיון השכל · הוא מה שאמר הכתוב יפעיה מ"ד ולא ישיב אל לבו לא דעת ולא תבונה וגו' , ואמר דוד ע"ה · ד"ם ס"ק ואתה שלמה בני דע את

מתעצל לעיין בו' שתעצלותו הוא בשתים . לא די שתתעצל מלהיות בעצמו מתעסק בהפותו . לך לך גם זה יהיה עצל מלעיין ולהסתיר על רפואתו מהרופא שם נכונה היא **ועל** דרך זה הוא הנמשל · לא די שתתעצל מלהתעורר מעצמו לבחון בהרופים לידע ולהכין פעולות תכמת ובוראך הכיריס וכרופי כעניכם · ויש זה כודע וכרופי קלישה בשם ויכולתם מלפעול כל זה מעצמם וטבעם · והרי היה מתגלה לו על ידי זה שיש כורא לעולם העושה כל כרצונו וכחו ויכולתו כלי שם שיוע ועזר מאחר **כאשר** שהעורר לעיין זה מאע"ה מדעת עצמו להבון ולהכיר את כיוחו כן שלם שכיש · **והנה** מתעצל כזה שסופך ומתחין על מה שיתברר לו בעיון כזה תכוחיו ורכותיו · עם שהיה יכול לחקור על עניכם כשכל עצמותו · אך על כל פנים רצוי לו להשתדל ולהתאמץ לעיין ולחקור בעניכם שהתם כשכלו אחר שקיבל עניכם מבוחיו ורכותיו · דאז יתברר לו אף מצד שכלו · שברור וכיין שהכר שהוא השתר לו : וכבר־הייבתנו בו' שיינו אחר שכבר יחוד הבורא מקיר בידנו מבוחיכו ומאר שיכי · עם זה מחויבים לחקור לחקור על ענין היחוד וביונת כזה · מצד שכלנו כפי יכולת ההכנה והשגת של כל אחד מאחיו : כמ"ש וידעת היום וכלו' עם שיודע אחה היום שעתה מבוחיך על הר סיני ונתברר לפם לו יחוד הבורא ית"ש על ידי לותות ומופתים · וכן הענין הזה כלו מקור כידך בקבלה מחיתית היום מכו' היום מה שים לך לבחוך על מחיתת עניכו : והשבות אל לבבך בו' עם זה מחויב אחה לבחין ולהבר הענין כשכל והבנת לבך כפי יכולתך כהשגת שלך · אחר ס' הוא השקיים בו (עיין הרמ"ק לאחיו"ל כיחור תיכת והשבות) : **ואמר דוד בו' דע**

הוא יחיד בו' · בלב יבלשון אחר אשר ידע בו' · לפ ענין זה נתבאר בפרק הקדום בביאורנו לר"ה שיהיו הלב והלשון שוין ביחוד בו' · ולר"ה אחר אחר יהין בו' · ולר"ה ומהם מי בו' אחר שיהין בו' · עיין בהם · ודו"ק : **וידעת היום והשבות** בו' · פירוש עם היות שתדע בקבלה מה שקבלו אבותיך מהר סיני בלחות ופומפיס · (ע"ד בכתוב (דברים ד') והודעתם לבניך בו' יום אשר עמדת בו' בחורב בו') ועם זה והשבות אל לבבך בו' אחרים להבטיח · להבין ולהשכיל עם שכבת לבבך · לאחיות אחר שקבלת מאבותיך בעיון אחר ס' הוא הלקים בו' (ועיין עוד מענין זה בביאורנו להקדמת המחבר בר"ה וידעת היום בו' · ודוק שם) :

פרק שלישי בקי בו' וברוך

בו' · היינו שהוא בקי בחכמת זו בשאר ירצה לייחן לב אליה · אז ידע ויבין לאחיות אליו · ויוכל להתעיין הרף למזרי ברפואות בכוכה אליה : **שאך** על בו' · והוא כלו' בו עושה כפי יכולתו · אך עוזב עניכו · יסופך בו על רופא · שתרפא לותו בו' :

את אלהי אביך כו' ואם היתה כוונת דוד רק לזרזו בדוקא שיקפיד בהתמונה כפי שידועה לו בקבלה מלבו. ובלא יקפיד עליה גם כלב והכונה הנכונה לפי דרך כתיבתו לבאר כן הפסוק הוא בהיפוך מבואר המקבר מוכח הלבבות) אם כן מה זה לשון דע תאמר לו. הבי היה צריך לומר יודעה כוונתך בעצמך זה. אלא כבר היו התמונה והדת ידועי לו כפי שמסר לו דוד אביו למיתתם. לא היה לו רק לזרזו שיקפיד בה ולא יזוז מלבבו מתוכה לבלתי התמין בה. אבל לשון דע תאמר לו (שבישורו לשון ידיעה בלב על פי הבנת השכל) אין לו שייכות כאן כלל. אלא ודאי מבואר כלשון דע. כדוקא לידיעה בלב. תאר לך גם אחר שהקפידו בידו הדת והתמונה בקבלה מאביו. יזדרז לידע גם מופת בידיעת הלב והבנת השכל ושמעתי לדקדק לפי בישור בעל מוכח הלבבות. היה לו לדוד לומר רק. דע את אלקיך כו'. ולעצמו מה הוסיף גם לומר תיכף אביך זה היה. דאיך היה יכול לומר לשלמה דע את אלקיך ולכוין לזרזו בזה אחר אלקיו שהתמין בו. וידעהו בלב ויקפיד עליו בשכל. הבי היה דוד יודע וכוון בלבב בזה שלמה בנו לידע תמיתת לבבו אם הוא מקבל לתלות הכורת עצמו מהתמין בו. לכן אמר לו התזכרהו בקיומך. דע את אלקי אביך. כלומר לותו שלום התמיתי ית' אחר אביך אבי דוד שהתמין בו. וגם מכרתי התמונה זאת לידך בכבר. תדע ותתקור על אותה התמונה בלבך והכנת שכלך ודו"ק: ואמר רעו בו' אם אפשר תהרהר לומר. תולי מצווה על העניין המלך בלבד. כמו שאתה וכיוצא בו מלבים. אבל אחרי העם חיבם מצווים על זה (כמו שמצינו אחר שהיתה המלך במצוה יהירה מכלעדי אחרי העם. שהיתה להיות עמו ספר תורה תמיד) לזה מביא הפסוק דעו בו' שאומר בלשון רבים לכלל התמיכים בעלי הדת תורת ה' כה': ואמר אשגבהו בו' לסורות אשרו של היודע שמו ית' כמוסבל. ואות אחר מבואר בקיפוד דקדק. יקראני ואענהו עמו אהיה בצרה בו'. זהו תורה על רב ההשגחה מעמו ית' המופקדת את מי שמקורב אליו כרב ידיעה והשגת כבודו ית' בשכל והכנה ודי"ק הרב המורה (כמ"ש פ"ק) הקריבה אליו ית'. בהשגתו. והרחוק ממנו. למי שיקבילהו בו' ע"ש (ועיין מ"ש עוד שם פכ"ד. הכתבי לכרון בבישורינו לשער הכמיכה פ"ב בקמ"ח ושיין לשונו כמ"ג פ"יז מ"ש מעניין ההשגחה אלקית על מי שמשיג ויודע שמו ית' בשכל והכנה. ע"ש דבריו כאריכות):

ואמר בו' בזאת יתהלל בו' עיין בישורינו לפסוק הזה לפי שיטת המחבר. בשער משנון הנפש פרק שני כל"ה ואמר על בו' ולפי הבישור הזה הרי פסוק זה כלון רמיזה להורות שאין בישולת התלמיד להלל שמו ית'. רק בהשגתו זה שיבור מקדמ מה שהשפיע על שכל התלמיד להשיג ולידע בשמות ורמיזה. מלישות שמו ית' ע"ש בעניין זה בישורינו ולוקח

ר"ל

ואלמה. ולא תגיליה בתקרותה מקדמו. הוא לרמוז למה שכתב כאן בסמוך כזה ל'. והתעצלה מקבור הרי זה מגופה. וזה מבואר בכתוב דשלמה שמתר כי כל לבבות דורש ה'. ר"ל לכן התחוייב לתקבר כפי שבישלתך בתה דורש כל לבבות ורוחן עד כמה שם יבולין להבין ולהשיג. ואת שבישנו פתוח מבה השגתן. והיה יבולת להם יותר. לא יקובל לפנינו מה שהבין בבר. אף שהגיעה טרי מזולתו ויעניבו על קיומו:]

פ"ם אך

את אלהי אביך ועבדהו בלב שלם ובנפש חפצה כי כל לבבות דורש י"י וגו', ואמר תהלים ק' דעו כי י"י הוא אלהים וגו'. ואמר שם ל"ג אשגבהו כי ידע שמי, ואמר ירמיה ט' כי אם בזאת יתהלל המתהלל השכל וידוע אותי, ואמרו רבותינו ז"ל הוי שקיד ללמוד תורה ודע מה שתשיב לאפיקורוס, ואמרה תורה דכרים ד' ושמרתם ועשיתם כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים וגו', ואי אפשר שיזרו לנו העכו"ם בטעלת החכמה והבינה עד שיעידו לנו הראיות והמופתים וערי השכל על אמתת תורתנו ואומן אמונתינו: וכבר הבטיחנו יוצרנו לגלות מסך המכלות כועל שכלים ושיראה כבודו הבהיר לאות לנו על אמתת תורתנו כאשר אמר ישעי' ס' והלכו גוים לאורך וגו', ואימר שם כ' והלכו עמים רבים ואמרו לכו ונעלה אל הר י"י וגו': וכבר

התבאר מן השכל ומן הכתוב וכן

מנוח הלבבות

פרק ג תכבר הבטיח יוצרנו כו'. ימר זה כדי שלא יקשה על מה שכתב שלפי לפשר שיודעלנו העכו"ם עד שיעידו לנו הראיות והמופתים כו' הרי יש כאן סתירת בתורה שאין שיעמוד ידוע ברמיזה שכלית כגון שיטטיופרא תדמוך והרבה כיוצא בזה אלו לכך כתב שיתיר עכשיו מסך המכלות וחזירתה ג"כ שלא המצות בשכל התלמ שיהיה לו בפיר וך ושלא בשכל מלאך רוחני:

פ"ל ברוך

ר"ל · שמוכתיכו שלכו מלמיכים מלך הקכלה · היא למיכים מלך המקירה מופלית · וכללתי מוטעת ק"ו :

פרק רביעי כיכו' כשמסתפקים כו' ענין שלילו מוסג לפלם כמקד מחוסיו · ולא ידעו ולא השיגו מימיו · ומסקריס לפכיו שים מלוי דכר כזה כעולם · ורוצה להזיג ולידע למיתית מהותו · עלמותו ומקריו · אך שעדיין מסתפק כגוף הסיפור אם אמת הוא שנמלא דכר זה כעולם · הרי צריך לעשל עליו תהלה שיכרר לו שמסקר אם לוחו הדכר כמלא כעולם : מהו שזה שאלה על העלם שלו כלום' מהו עלם הדכר שמסקרת שנמלא כעולם · ועכין עלם כל לכר · הוא המומר והלורה של לוחו הדכר כהיותם מורככים יחד (עיין ככילוריכו לפרק השכיעי מספר הזה כד"ה וזה עלם כו' מה שכלרכו שם כשם כעל הספר רוח מן ודוק) : ואיך הוא זה שזה שאלה על מקרי הדכר · כמו גוכה וחורך ורוחב שמור ולכן (עיין ג"כ ככילוריכו לפרק הנזכר כד"ה ואיך) : ולמה הוא זה שזה שאלה על תכלית הדכר · כלומר לאיזה תכלית נמלא דכר ההוא כעולם: אלא באם הוא בלבר רק לשאל על כירור מדרך העיון אם זה העכין למת שנמלא כורח שכרח העולם וחדשו ומכיהגו ככמו ויכלתו · לכל שאלי העכיכים כלחי שייכים לשאל על הכורח יח' · כי למת עכיכים לשייכים לכקרת · ולא לשכורת **ודרכך** המחכר כלשוכו לכתוב שלא כאם הוא · ולא כתב שלא כאם שוא כמלא · כי כאמת לפילו חיבת נמלא · הוא 'גרייעות כתקו יח' · כאשר כיאר הרב המורה (כח"ל פכ"ז) וז"ל ידוע כי המציאות הוא מקרה קרה לנמלא · ולזה הוא עכין מוסף על מהות הנמלא · זהו הדכר המכואר הרחוי לכל מה שלמציאותו שכה (ר"ל זה רלוי לכקרת · לפיוה שדכר למר גרם לדכר זה שייכיה נמלא כעולם) · למכם מי שאין שכה למציאותו · והוא האם יח' כו' שהוא מחויב המציאות כו' ואינו עלם קרם לו שיהלא · אם כן הוא נמלא ולא כמציאות כו' ע"ם שהאריך (ועיין ככילוריכו להקדמת המחכר קל"ח כהשלום הכיאור האם לאומרו הקדמון כמציאותו ודו"ק) **ולזה** היתה גם כוכת הרב המחכר כאן · ומה שלנו מיקשים מדת נמלא לו לאיזה מדה למרת לו יתברך · הוא מלמת קוצר מליצת לשוכנו · לכל לאיכם למיתיה כעלם ככודו יתברך · כי אם הסלילה מהם · כאשר יתכאר כפרקים הכאים : ועל כמה פנים יאמר אחר לחקור על כמה לופכים נאמר ענין הלחד כהלשון על הכבורים · וכאשר נעיין כהם · כבין לאשר כל לופכי לחד שכאמרים כהם · לין שום מהם למדות גמור · כאשר יבאר המחכר עלמו כפ"ק מספר הזה : ובזה יתקיים לנו כו' ומתוך כך יתברר לנו שלמדות הנלמר כהכורח יח' · לינו כלחדות הנלמר כשבורלים · ויתקיים לנו

ומן הקבלה שאנו חייבין לעיין כמה שנוכל להשיג ברורו כדעתנו :

פרק אך איך דרך המחקר על אמתת היחוד ומה שאנו צריכין לרעתו קודם שנחקור על היחוד , אומר כי כל דבר שמבקשים לדעת אותו כשמסתפקים במציאותו , צריך לשאול עליו תחלה אם הוא נמצא , אם לא , וכשתתברר אמתת מציאותו · צריך לחקיר עליו מהו · ואיך הוא · ולמה הוא , אך הבורא יתעלה אין אדם רשאי לשאול עליו אלא באם הוא בלבר , וכשתתברר מציאותו כדרך העיון , נחקור עליו אם הוא אחר או יותר מאחד , ובאשר יתברר לנו שהוא אחר , נחקור על ענין האחר , ועל כמה פנים יאמר אחר , ובזה יתקיים לנו היחוד השלם , כמו שאמר הכתוב דכריס ו' שמע ישראל י"י אלהינו י"י אחד , על כן אנחנו חייבין לחקור תחלה היש לעולם הזה בורא , אם לא , ובאשר יתברר שיש לעולם בורא כראו וחדשו , נחקור עליו אם הוא אחד או יותר מאחד , ובשיתברר כי הוא אחד ,

גחקור

מנוה הלבבות

פרק ה צריך לחקור עליו מהו ואיך הוא כו' · רמז לג' הסכות מן כד' שבעמידו החוקריס לכל חקירה שיזכו לשלמת מה ומהות ומפי ולמה שהם החוקר והקורא והפועל והתכלית ובתכאר כמלות ענין שער ט' וחכרו כשל עקידה ריש פ' כראשית ובכה הפועלת כשר כתברר כשתתברר למתת מציאותו ולזה צריך לחקור על ג' הנשתרים כי לפשר שבעין לך כללו ג"כ הפועל כי יאמר לך כמלא שם ע"י פועל לו זולת פועל · ושם ע"י פועל כאיזה פועל

על הכורח יח' · כי המה עכיכים הצייכים לכקרת · ולא לשכורת · ולא כתב שלא כאם הוא כמלא · כי כאמת לפילו חיבת נמלא · הוא 'גרייעות כתקו יח' · כאשר כיאר הרב המורה (כח"ל פכ"ז) וז"ל ידוע כי המציאות הוא מקרה קרה לנמלא · ולזה הוא עכין מוסף על מהות הנמלא · זהו הדכר המכואר הרחוי לכל מה שלמציאותו הוא מקרה קרה לנמלא · (ר"ל זה רלוי לכקרת · לפיוה שדכר למר גרם לדכר זה שייכיה נמלא כעולם) · למכם מי שאין שכה למציאותו · והוא האם יח' כו' שהוא מחויב המציאות כו' ואינו עלם קרם לו שיהלא · אם כן הוא נמלא ולא כמציאות כו' ע"ם שהאריך (ועיין ככילוריכו להקדמת המחכר קל"ח כהשלום הכיאור האם לאומרו הקדמון כמציאותו ודו"ק) **ולזה** היתה גם כוכת הרב המחכר כאן · ומה שלנו מיקשים מדת נמלא לו לאיזה מדה למרת לו יתברך · הוא מלמת קוצר מליצת לשוכנו · לכל לאיכם למיתיה כעלם ככודו יתברך · כי אם הסלילה מהם · כאשר יתכאר כפרקים הכאים : ועל כמה פנים יאמר אחר לחקור על כמה לופכים נאמר ענין הלחד כהלשון על הכבורים · וכאשר נעיין כהם · כבין לאשר כל לופכי לחד שכאמרים כהם · לין שום מהם למדות גמור · כאשר יבאר המחכר עלמו כפ"ק מספר הזה : ובזה יתקיים לנו כו' ומתוך כך יתברר לנו שלמדות הנלמר כהכורח יח' · לינו כלחדות הנלמר כשבורלים · ויתקיים לנו

סיפור הדברים והמתי הרעיון לספר על הכורח יתברך : האחד העובר כו' ענין הפתח עובר כו' מתבאר כדברי המחבר עצמו כפ"ח מסעיר הזה :

פרק חמישי

והשנית כי ההתחלות כלומר עניני עולם שהם התחלות וסבות וגרמות להיות מתהוה מהם ענין כמו הם . דרך משל יעקב . סבתו וגרמן להיות מתהוה בעולם . להיותו מתחילו שהוא מולידו . הוא יצחק לבין . ושל יצחק לאברהם ושל אברהם תרח כו' וכן הענין בכעלי קיום . וכן בכמתים סיבת וגרמת המתים דהשתא . היו המתים שנזרעו בארץ בזמן זו . והמתים אשר בזמן זו נזרעו . היו סבתם המתים שנזרעו לפתחק כו' : **יש תכלית למספרן** יש להבין ולידע זיש תכלית . ר"ל קצה וגבול לכל ענין מעניניס כלומר בהתלתן . דהיינו זמין קדם מגיע עד קדם רחוק לפר כלתי שוב היה סבתו ומולידו מכוין

נתקור על ענין האחד העיבר והאחד האמת , ומה שצריך לספר בו על הבורא מעניננו , ובו ישלם ענין היחוד בלבנו ויגמר ממחשבתנו בע"ה :

פרק האך

ההקדמות אשר יתברר מהן כי לעולם הזה בורא בראי מאין , הן שלש הקדמות : **אחת** מהנה כי הדבר אינו עושה את עצמו , **והשנית כי ההתחלות יש תכלית למספרן** וכיון

מנוח הלבבות

פיעל הזה אין זה . והנה אמרו מהו רומז לחומרית כלומר מהו חומרו ולריך רומז לצורית ולריך הוא לחומרית ולמה רומז לתכליתית :

פרק ה הן ג' הקדמות **אחת** מהנה כו' . צריך לג' הקדמות יתדיו כי הע"פ שהתברה ההקדמה האחד כי הדבר מיכו עושה את עצמו ל"ל לחד מב' פנים הא' שהתחלות אין תכלית למספרן ולזה אין צריך לומר שהדבר עושה את עצמו רק יאמר שלהתחלה יש התחלה לפניה ג"כ וחדשה וכן להתחלה שנית יש עוד שלישית ולשלישית רביעית וכן עד אין תכלית ולזה הוצרכה הקדמה

פרק חמישי אך ההקדמות אשר יתבר' מהן כו' . ר"ל כי רלוינו מבוכה גדולה שבבוכו קלת מסעיניים בדברי המחבר כאן . ובתקנו בדבריו טובת מלעתוד על סוף דבריו .

ובקושטא הסבה זה . כי המחבר לא כת כאן לפרש הדברים בתמיותן כי לשלימות ענין זה . ההוצעות רבות וחרוכות . ולחלפים בתחברו תיכוריס על עומק הדרוש הזה . (כגון ספר הטמע לחריסט"ו . וספר הטמים והעולם . וספר הפלה ההפלה לחכן רמ"ך . וספר מגלת המגלה להחכם ר"י הנשיא . וספר של החכם ר' מקדמי . וספר אבן הפילוסופים לרבינו סעדיה . ומלחמת ה' להרלב"ג . וספר כוח שלום לרב סר שלום . וספר הכוזרי עם ביאור קול יהודה . ורבים כהנה . ומכל מלה בפלה בחרך בביאור מספט הדבר ומעשהו) - לך המעייני בתפלת הסבקפה . לי לפסר להעמיד הדבר על תילו . והרב המחבר דיבר רק עם מותן שבבר הרגילו עיונם בחותן תיכוריס . ובתבאר להם דרכי חופת . בתם שבא עליו חופת **והחכם** בעל מנוח הלבבות . המפרש ספר חופת הלבבות . קיצר מאוד כיאורו . ולפ שהצריך לפעתים . דברים בכמה מקומות סתומים ומקומים . וברחים מוקדמים . ובכלל הכובה יותר בפני המעייניים . ובעל הדלת בפניהם . והעיר ספיקות עלומות לדברי בעל חובת הלבבות **לכן** לע"ד . מגלה לעין כל . ולוכיח בעליל שדברי פרש המחבר בכוונים . ולפרש כדרך קלר וקל . להבין לפ לחי שלא נפתה כף רגלי שבלו הבג על עתודי ציון הפילוסופים מעולם . ולחיות ברורות מדברי פרש הגדול המורם לדק . סמורה נכוחים ונוחשי כליו . הם הנקוטים בחותם . לחודי . ושם טוב . וקריקתם . יחבו עדיהן . וילדיקו לת הדריך חעיקרת . ולתה דע לך . ושים לחזך כלפרכסת ולכך תשית ללחמרי כי בעתו . לין בהם נפתל ועקש . ולתחיל בביאורו : **אחת מהנה** כי אין הדבר עושה את עצמו וכו' . צריך לחלו שלשה הקדמות לשדדי . כי להקדמה ראשונה שלין הדבר עושה את עצמו . לכתי לדמת כל ברואי עולם הם כל לחד קבה לבבורו . הלחד כולל מבבירו . והוא הבורא שלו . ובבורו מבבירו . וזה בך בחפבר כלי קבה . וכלי גבול . לזה מייתי הקדמה שניה . כי ההתחלות יש תכלית למספרן . כי בחבא הוא להיות בן עלות ועלולים . זה שלה לבבורו עד בלי חפבר וגבול . (כתו שחבואר בהוכחה בספר הטמע לחריסט"ו . והוכח בפי' שם טוב על מורה נבוכים . ויתבאר בתוך דלת בחתוא) וכן כתוב בפי' מנוח הלבבות . לך בצורך הקדמה שלישית . כתב

המנוח ז"ל ע"פ שכלמת לין הדבר עושה את עצמו · זה שייך לומר כדבר שהוא מחודש · אבל כדבר שהוא קדמון וזמין לו מכלית (א) הרי בלתת עשה את עצמו · וזהו טעם שעל הש"י לא שייך לומר שייך עשה את עצמו · לכן צריך הקדמה שלישית · כי כל מחובר · מחודש ומיוכן קדמון · והעולם כלו מחובר · עכ"ל המנוח · והיתה לפתוק מהקדמה שלישית · וכלתה הכי ליכא למימר על הכרחיים שהם קדמונים · שהרי מזיכן שאין שום דבר בעולם בכרח ויוצא לפועל · רק על ידי קבירו · כלמת ובעלי חיים ודומיהם · ואחר שהביא ליסוד · שעלות ושלולים לאין מספר · הוא אמר ·

וכיון שיש תכלית למספרן יש להן ראשון שאין ראשון לפניו · והשלישית כי כל מחובר מחודש : ובאשר תהקיימות אלה

מנוח הלבבות

הקדמה השנית שתפתור וזה הכ' ע"ל ע"פ שכלמת לין הדבר עושה את עצמו זה שייך לומר כדבר שהוא מחודש אבל כדבר שהוא קדמון וזמין לו מכלית הרי בלתת עשה את עצמו וזהו טעם שעל השם יתברך לא שייך לומר שייך עשה את עצמו לכן צריך בהקדמה השלישית כי כל מחובר מחודש ומיוכן קדמון והעולם כולו מחובר · וקל להבין

מגש

המעיינן ממילא דליכא קבה רשמוכח לכל הפועלים שבעולם **ונראה** דהמחבר צריך להקדמה שלישית · מפני שמים וארץ בעצמם והגלגלים וככביים ושכליים נפרדים · ושאר נבראי שמים · שהם קיימים לעולם

הרי בלתת עשה את עצמו · שלא בהשגחה העליון לשון המנוח · דשמיות דבר את עצמו נמנע מלך בקדמון · כי לית הוא קדמון הלא על כרחך הדבר שממנו עשה את עצמו · קדם לו · שנזה מהברורה ההקדמה שלישית שכל מחובר מחודש ומיוכן קדמון · שהברירם לשר מחובר מהם קדמו לו · ועוד לם עשה את עצמו הרי הוא מחודש ומיוכן קדמון · ובלתת זה הוא דבר נמנע מכל וכל לשי בקדמון להיות עושה את עצמו · לך הקדמון הוא שמציאותו מחויבת קדומה כלי תכלית וגבול · ולא הוקבל מציאותו בשום ענין התקבלה לא על ידי אחר ולא על ידי עצמו ·

וכן המנוח עצמו בהב כן לקמן בבירור הקדמה שלישית · ז"ם ומה שאין לו הקבה כו' וז"ל והוא קדמון כיון שאין לו עילה שהרי אין הדבר עושה את עצמו ע"כ · הרי בהב בפירוש שלשי בקדמון בלתי שייך עשה את עצמו · ועיין בדברי המחבר שער זה פרק יו"ד בביאור יותר זה העבין · ודוק : (ב) ולא נראה בהם לאנשי עולם שיבה אחד שבה להיות זולתו כו' · רוצה בזה · דלא הקשה ליה הלא ידוע מה שהכל מודים בו ואין חולק עליו · שהעולם התחתון בכללו מוספע מעולם הגלגלים · והגלגלים וככביהם מוספעים מעולם המלאכים · והמלאכים מוספע התחתון כמדרגה · מהעליון כמדרגה · עד שמגיע העבין לחיות הקודש שהם במדרגה העליונה ואינם מוספעים משום בבחת · רק מעשה בבודת ית' : בבנוחר

הגה"ה מבמחבר מהרי"ם

***עם** היות שבתבדר וידוע לשר הוית כל המציאים הנמציים בתחום מרבע יסודות (עיין מ"ש בבילוריבו לפרק זה בק"ח בהג"ה בתחלת ולדעת המחבר בו') והיסודות מחומר ראשון היולי · אמנם לחומר ההוא שוב בלתי היה שום בבחת קודם לו להיות בבחנו · לך בבחת הי' המציאות מאין · הרי החומר היולי הוא תכלית כל הנמציאים הנמציים בתחלתן **ובינה** · המחבר את העולמים והמציאיהן בשם בעלי בחינות · כי בשם האחדלים בשם שמזמינים חומר הדבר · כמו בכלל חי שמזריע טיפת זרע · לפזרוע בשרן הרי הוא מכין פנרגיר שהוא להיות הוא חומר הנזמע · והנה עיקרי הדברים והתחלתם ויסודותם · הוא תנועת הגלגלים נורם נורתם ושלשות עניבם · שהוא התנועות הבעל מי הוא בלתת שהוא · לך לולא יסוד הבעת חומר הזרע מבעל מי · הוא נרגיר התבוחה מהזורע · בשתי יוכלו הגלגלים לפעול דבר שהוא **הרי** עבין הגלגלים וכיוצא בשם שתרי פועלים אשר לפעלה מבחלף הוא שהשה נורמים דבר להיות נגמר בשלימותו · בבח הרחמן הגמור הקדמון הוא שכורת יתברך שמו ודוק :

וכיון · שלא היה שום אדם קודם לו להיות מולידו · וכן שבעלי חיים ולפתים מגיעים בתקלתן עד בעלי חיים ולפתים רחוקים שבלתי נתהוו מבעלי חיים ולפתים אחרים קודם להם · כי לא היה בעולם שום שמת ושום בעל חי קודם להם שיתהוו מהם * :

וכיון שיש כו' וכיוצ שכן הוא שים לבלל הנמציאים קלה וגבול בהקלתן : יש להם ראשון כו' על כרחבו בבין ובדע שים להם בורא רחמן · לין רחמן לפניו · לממם הוא קדמון והוא שבהסוברמם שברת וקידש ים מאין קומר היולי ולבשו מרבעה בורות שהם בורות המרבעה יסודות שם רוח מים עפר ומהם מהפויים כל הנמציאים הגשמיים : (א)

*כמבואר בהלכות יסודי התורה להרמב"ם ז"ל . כפ"ב ה"ו . ואם כן היה לו לומר רק . שצריך המחבר להכניס את ההקדמה שלישית מפני חיות הקודש . שלא תאמר שהם קדמונים חלילה **אולם** אף שענין זה ידוע מהכתובים והקבלה מה"ל . אך כיון שכבלתי נראה הענין זה כחוש . ולא מוקדם כמופת . שלא יכול מי לטעות לאמריהם לומר שהם קדמונים חלילה . לכן מביא המחבר ההקדמה שלישית ודוק : (ג) נקרא גשם תמיזי . ואף לדעת המחבר קוטב הגלגלים (כפרק שני מתענית זה) שהגלגלים הם מחיים . הנה אף לדעתו זולת על כל פנים מודה שרק מגשם שאחר שהוא יכול ולא נתחברו מיותר מאחר : (ד) וגם מהגלגלים הכוכבים והמזלות כו' ז"ל במפרש ספר רות קן פ"ק . והגלגלים הכוכבים הם צורות רוחניות אשר קיומם אינו כצורתו ולא נתחברו עם החומר . אלא שהם מופשטים מן החומר . ואינם מתחלקים כלל . ואינם מתפרדים . ואינם מתרבים . ואינם מתמעטים . ואינם מתחלפים . ואינם מתנועעים . ואינם מתחדשים . ואינם מתבלים . ואינם מתקלקלים . ואינם מתחסרים . ואינם מתוספ

לומי מידע להכין מדבקעים על ידי ההקדמות אלו · ויוכיח מהם כי יש לעולם כורח · כראו מלין : נמצא אחר שלא הירה כל בכורת אלה היה התלה · ר"ל שבכורת מקדם אלה שלא היה כלל בעולם קודם שבכורת : אינגו נמלט מיכבו יוצא מלהיות (ט) הפת אלו שני דברים : שהמציא אותו זולתו שבראהו יש אחר מין ממנו : שלא הירה צריך כו' אם כן לא עשה כלום · לכאורה מותרי דברים כאן (יו"ד) כי לעזן לא היה צריך מעמע שעשה מידי רק מעשהו מוהרות וקבי בלעדו · ולעזן לא עשה מעמע שלא עשה כלום · וגראה כי רוצה לכאר · שהמי ליכא למימר · דהילה יש יוצא בלתי שלימה · ואלא שהוציא השלים את עצמו · וזה ליכא למימר · כיון שמציאותו מעצמו מכלי פועל · ודאי לא אפשר להיות שיכול במציאותו · כי הקדמון לא יתכן · וזה שהוסיף על הויתו אלא שהוציא להויה (יא) שבבר היה · הרי בשתנה מהויה להויה וכודאי

עתידין לבארו בע"ה , והראיה על ברור אלה השלש הקדמות · היא מה שאמר

והוא שנאמר כי כל נמצא אחר שלא הירה · איננו נמלט מאחד משני דברים , אם שהמציא הוא את עצמו , או שהמציא אותו זולתו , וכל מה שנחשוב עליו שהוא עשה את עצמו , לא ימלט גם כן מאחד משני דברים , אם שעשה את עצמו קודם הויתו , או אחר הויתו , ושניהם אי אפשר , כי אם נאמר שעשה את עצמו אחר הויתו , לא עשה כלום , שלא הירה צריך לעשות עצמו מפני הקדמת הויתו למעשהו , אם כן לא עשה כלום , ואם נאמר

וכיון שהיה מוכלת · בלתי נכנסת בהרכבת עצמיות ומקריות · מדבר המוכל במקום · לו עיון הגבול הוא מקרה ממתמר הלבה (עיין כדבריבו לבאר כפ"ז מטער הזה עניבי העצם ומקרין התעצם) הכופל על העצם · והרי הוא מקובר מעצם ומקרה

אך מולם להיות הנפש מסוכה בלורתה מסתרי לורות הנפרדים הרי היא מוכלת במעלה · וזה הגבול הוא גם כן מקרה וכופל על העצם · כי גודל או קוטן מעלה · כשהיא מתיפסת על עצם · היא מקרה ממתמר המנטרף (לף זה מתבאר כדבריבו שם) והרי לף שהיא בלתי מוכלת במקום · הרי היא מוכלת במעלה · ואיה היא ודוק : (ז) ולא שגי ליה בהקדמה לקת · ר"ל ולא שגי ליה להוסיף רק לקת על הרחבוכה · דהייבו השלימות · ולמה ליה גם השבית · דודאי בלא הרחבוכה לבתי ליכא למימר דלמא עשו לת עצמן ודוק : (ח) לכן צריך לבאר בהקדמה כו' לתין מספר הוא שקר **הבה מצאתי** פיהקק קדא בתמתקק כתבי לתמון"ל ורלתיהי כתוב עלין בכ"י לתמון"ל בזה"ל ·

כפי הכראה מדברי המחבר בסוף בירור הקדמה שבית · לו גם מהקדמה שבית לבך מובא דליכא כורח לעולם ולא בעשה מעצמו · אלא היה לומר הבורח כראו העולם מתומר קדום (כדעת אפלטון הובא בתפודי פ"ח מת"כ) ובבירוף הקדמה שליעית מבואר · כי כראו מתין · כי אין דבר עושה לת עצמו · ומתין בעשה קומר קדום עכ"ל **הבה** מה שמזכיר הראה מדברי המחבר בסוף בירור הקדמה שבית · הוא מה שלתר קיומו כל מופת מבני מופתיו · יורך בהוכחה להוכיח שיש כורח לעולם שכראו מתין · והבה בלתי מתבהג בן לתר בירורו · כל לתת מהבתי הקדמות שבותרות **ומה** שמזכיר מדעת אפלטון · דעה זאת מבית הרב המורה עצמו בח"ב פי"ג · ופד"ם **ומ"ש** בבירוף הקדמה שליעית · הוא טעות בראה שפלטה הקולמס · ול"ל בבירוף הקדמה רחבוכה (ולפשר ליטב שמלמטה למעלה בקבוב) **ופשוט** שבבון בזה לתרץ · דלא תקשה הלא קבי בהקדמה שבית לעיל · שתין תכלית למספרן · שקר · ויוליך מזה כדאזכינן שתין שום דבר בעולם בכרח ויוצא להויה רק על ידי מבירו · ולתר שהבית ליבוד מעלות ושלולין לתין מספר · הוא שקר · שמעינן מתילא דליכא שבה רחבוכה לבל הפועלים שבעולם · לך דאבתי יש לומר שהעולם בכרח יש מיש · דהייבו מתומר קדום · ובבירוף הקדמה רחבוכה · מבואר שבכרח מתין · דאי מקומר קדום · הלא אין דבר עושה לת עצמו · וממי ומתין בעשה קומר קדום **ובראה** עוד להוסיף ביאור דודאי לף לפום השתא דקיימינן בהוכחה בלורה דאין דבר עושה לת עצמו · אין מקום להרהר מלילה על הכורח יתי · לף עשה לת עצמו · להיות כיון שבתברר שיש להעולם רחבון אין רחבון לפניו והוא הכורח יתי שמידע בל הבמבעים · ומקויב ומכריח העבין מתילא בהוכחה עליו יתי שהוא קדמון בלתי בלי סוף בהקלה למציאותו

למציאותו . כי מזה דבר עושה לה עצמו . (עיין פרק זה בכוריכו קק"ח) וזאת מחייבת רק בתוקף הוא הכורח יתברך . לפי שקדמות הוא ענין כמבע תוכן מהותו בשכל . בלתי שכי שתהיה כן ית' תדע הקדמות ואולם היות שענין הכורח ית' על כרחינו מוכח שהוא מהטבע . וענין למעלה מהטבע מה שהשכל מכריח ומחייב מציאותו מזה ענינו כמבע בשכל שהשכל בלתי מציג מהותו והתהוותו . כי השכל בהלדם הוא טבעיי . (ר"ל הלק השכל מעציי הכח מכח המדמם והוא המשכל הרוצה לדמות ולהשכל מהות דבר בפועל . הולם בלתי תציג המשכל שהיא רק דבר המוצג לחושים . ולפ כן הלק השכל עיוני שהוא רוחני שמושלו היא הנפש המשכלת שהיא עלוכה . וכחמת שכל זה שופט להשיג מציאת דבר לפ שבלתי מוצג חופן מהותו . עיין מה שכתבנו בענין זה בכוריכו לפתיחת המתרגם ד"ה עוד בתב ריש פ"ה דע כי כין השגת הדמיון כו' ודוק) . והוא הלום מלהשיג מהות ענין שהוא למעלה מהטבע

אבל יותר מזאת דהייכו גם שהומר רשתון . שגי בלעדו שיהיה קדמון . כי יוכל להיות כבורא מהכורא קדמון (ועיין דומה לכבורא זו בדברי המחבר בפ"ז משער זה בן השלישי מהוכחתו ענין האחדות) כאשר הענין הוא בחמת . כי אין ליחות שלישות ושייפות בידו יתברך וחזוק כחו ותקפו . אם עלמות בכודו יתברך מה שהוא בלי תכלית וגבול וקלה וקוף . מהקויים קדוש נגחי מעלמית בחן ותקפו בלי שום עזר וקיוש מלחר (כמובאר בסופת מה שענין זה מוסכם מכל הפילוסופים בחין חולק) . כל שכן שבידו וכחו ית' להמציא בגזירת מלחרו מלפם ואין . עולם כזה . שהוא לפם והשו ואין נגדו יחב' . שהרי כל עלמין מהמשכין קמיה יח' . ומכין לנו להכריח להשומר רשתון קדמות . שהוא ענין בחין השכל מציג מהותו . ולפ גם בין השכל מכריח ומחייב לו מציאותו . ר"ל הקדמות להשומר רשתון וגם כי לין דבר עושה לה עלמו . שהחלר על השומר עושה לה עלמו . ומחין כעשה שומר קדוש . ועל כרחך מוכח שהכורא ית' ברא העולם מחין ודוק ועיין בדברי המחבר פ"ז בן מרכיעי בהוכחתו שם שקדות . שקחר גם כן דעת שומר קדוש

נאמר שעשה את עצמו קודם היותו , בעת ההיא היה אפס ואיפס , והאפס לא יהיה ממנו

מנוח הלבבות

אפס ואופס . והאפס לא יהיה כו' . יש מוחקין מלת ואופס ויש ליישב הגירסא שיש שני מיני לפס . ה' לפס מיני עלמו שכל מיני לפס מזה שכתב שה"ת בכח שכתבו לגלות למועלה"ל שהוא לפס מן הפועל לכל לייכו לפס מן הכח . דרך משל כתב היוצר מלכן החלמיד טרם נלתו לפועל הוא לפס מן הפועל לכל הוא בכח בלבן החלמיד שהוא שכתב . וכן שהוא לפס מעלמו ומשכתבו ר"ל מן הכח ומן הפועל ולפי שכלן בח לשוני על המין הכ' שהוא לפס לגמרי על לחר לפס . ואופס לפס מנד עלמו ואופס מנד לחרים ר"ל שלין לו שום שכה המוניליו לפ על שכרי מיירי בעושה לח עלמו לח שהחרים עוגין שומו . ומלת ואופס אשכיון הדגוש מוכיון שלח נוכר שם פועלו שפעולתו ע"י לחרים כמו שנחבחר במלחכת הדקדוק

וכודחי לין מציחותו על ידי עלמו . רק על ידי לחרים . וזהו דקלמר ואם כלמר שעשה לח עלמו לחר הויתו . לפ שכבר היה . עשה כעלמו דבר כתנפלת הויה על הויה קמייתה . ודלי לח עשה כלום . לח עשה כלום שהרי לפ היה מעלמו לח היה מחוסר . ולח היה לריך לעשות עלמו וד"ק : אפס ואופס כמו כי לפס הכסף (כרחשית מ"ז) ופיר"מי לפס כתרגומו שלים עכ"ל . כלומר דבר שלימו . נקט שבי מיני לפס . לחורות על לפס מוחלט . כי יש לפס שהוא מציחות ולפ מציחות גמור כדחשכחן בדברי המחבר בשער הכחינה פרק ה' שכתב המציחות לחר לפסו . והתם לח נמלח כלדם לחר לפס מוחלט . ולח נמלח כמלח מדבר הוה . רק שהיה לפס מצורת לדם . וכ"ש מלינן בספר בחינת עולם . העדר קודם להיות . כיש העדר שהוא מציחות . וכבילחורי לספר בחינת עולם פרשתיו של נבון . וכלן בכפל לפס ואופס כוכתו . שהוא לפס מציחותו שהוא עלמו כו' . וגם היה לפס מהויה חקירה מלהיות הכנף להויה לחרת . לפס ואופס שם שניהם בניקוד כזה . אֶפֶס שהוא מקור . וְאוֹפֶס שהוא שם לחומר מהקל . הוחיל ומשכחן בהפסוק העבר מכנין הקל . אֶפֶס כמף . לפס . תס . לפס לנגף מקדו (תהלים ע"ז) וכוכל לכנות כל הכנין . כמבואר בדיקדוק . וכמבוא כתוב ז"ל ואופס מכנין הדגש כו' ע"ש לשונו . ולוכו כן . כי לח שייך כלן בכנין הדגש שהוא מתבונת

מתכוונת כפעל • ומה נפעל שייך כאן : לא מעשה ולא הנחה לא מעשה פשיטא • ולא הנחה • פשיטא • קשיא מקשה להיות הכונה למעשה לתקרב • קשיא • כתב הלבוש תיכון בחלוה זרות לות כו"ן וז"ל הנקה מענין הפעה • וכן הכיוצא מענין הלישוע • ופעמים יהיה בענין שמוש • שם מוגה בענין מושם עכ"ל • וכאן נראה יותר לפרש הנקה מלשון השמה • שהוא ענין דבר ים : לא יעשה דבר לא יעשה שום דבר • שפילו מעשה מקורה : בשום פנים אין לעשות את עצמו קוזה מקורה • וכן לעשות את עצמו מעשה פשיטא ודוק • כי כזה ליכא שום יתורת בדברי המחבר : וברור כו' שנית שכל מה שים לו תכלה ים לו תפילה • דבר שמזיק לותו כלה בקופו • ודאי ים לו להתפלל וכלה בתפלתו : מפני שאי אפשר כו' כי דבר שאין לו גבול בתפילתו • הוא מפני שכחו כח חזק כלי גבול

ממנו מעשה ולא הנחה • כי האפס לא יעשה דבר , ונמנע שיהיה הדבר עושה את עצמו בשום פנים , והתבררה ההקדמה הראשונה אשר הקדמנו :

וברור ההקדמה השנית הוא על הדרך הזה • שכל מה שיש לו תכלה יש לו תחלה • כי כבר נתברר שכל מה שאין לו תחלה אין לו תכלה , מפני שאי אפשר להגיע בדבר שאין לו תחלה אל גבול שיעמוד

מנוח הלבבות

הקדוש : ולא הנחה • ולא הנקה למעשה : שכל מה שיש לו תכלה כו' • תכלה לשון סוף וקץ כיון שיהיה הקצה הראשון או האחרון בזמן או בכמה וכן בדבר הנשמעים תכלית משם קצוותיו משם גבולי רחקיו ומשכן זה פשיטא שכל שים לו תכלה ים לו תפלה : כי כבר נתברר • במושכל הראשון : שכל מה שאין לו תחלה כו' • כי מה שאין לו תחלה אין לו גבול וקצה ואין יעמוד בלתי במחשבתו ושכלו על גבולו עד שיאמר עליו שים לו תכלית והו לאמרו מפני

תכלית לו • ומה שאין לו תכלית • אינו מתחלק (כמבואר במופת בבירור הקדמה זו השנית) והמומר הנה הרי מתחלק לאחדעה יחודות • והיסודות מתחלקים לכמה ענינים פרטים תדומם וצומח וחי ומדבר **ובספר** עלות הגיון רחיתי כהבילור חדש שעלינו הגדפס מקרוב בק"ק בערלין • ורחיתי בפרק תשיעי שם שמואר דעת אפלטון כאומר קדום • כאמרו אין יתכן שיהיה כמנה קומר בלי צורה • עכ"ד בקיצור ושיבוי לשון • **וברור** להמשיך הדיבור בענין ההוא ולבאר כוכתו לפי מומדן דעתי • דהנה בזה הכל מודים שהתלבשת הצורה להקומר הראשון החילי • הים הקרבעה יקודות • דהיינו

הקדוש • כי זה כמנע להמנת שני ענינים קדומים • כי בל לאחד מהם מקומר משני ענינים • ולאין לאחד מהם לאחד מהם • כי מוכרח להיות אחד מהם קדום • וקוג הקדמות כולל לותם יאחד • הרי כל אחד מהם מקומר מקוג *והבדל • וכל מקומר • מקודם ולאינו קדמון **וכן** השה דברי המחבר מפורשים בפרק עשירי ז"ל וכן נאמר כי מדת הקדמות מקייבת כו' • והקדמון לא יהבן שיהיה לא לאחד עכ"ל (כלומר שיהיה לאחד לחת) • עיין לשון המחבר ריש פ"ט משער זה ובביאורינו שם ודוק • ועיין בדברי המפרש להרמ"בס כ"ה יקודי תורה פ"א ה"ג ד"ה אלו היו לאלוה הרבה כו' **וגם** מפן חמיהי דשם כאחר שני ענינים קדומים • כי על כרחך האחדות קודם להם (וכן מפיים שם המחבר לשונו כאמרו ח"כ בהכרח כו' קדמון ואין קדמון זולתו) **ועוד** נראה לאחור דעת מומר קדוש • כי הקדמון אין

הג"ה מהמחבר מהרר"פ

***ואין** יוקש להדחר אלילה ולומר • שם כן גם השתא אליבא דאמת אחר בהכרח לאחד דבוקה אדת הקדמות • ותקשה אלכתי זרי הוא ית' בהיכול הוא בסוג אחד עם נברלית שהוא סוג הכמנאים • והרי הוא ית' מובדל מהם כמה שהוא עלולים מאכו ית' • ותאמר אלילה שבבודו ית' מורכב מסוג והבדל **אמנם** זה טעות גמור • כי ענין מציאות ית' • תיכו בכנם תחת סוג מציאות בברלתו • כי התה כמנאים במציאות • כלומר שקבלו מציאותם מאחר הוא בורא ית' • ומאי לותם היה אפשרית **אך** הבורא ית' מצוי ולא במציאות שלא קיבל מציאותו מגוש דבר • והוא ומציאותו לאחד שהוא ית' מחויב המציאות (ועיין בשורש ח"ת פכ"ג) **ואם** תאחר הרי גם המומר קדוש בלתי הוא מסוג קדמות שבורא ית' • שהבורא עלה • ושהומר עלול שקיבל עילתו ממנו ית' • **אם כן** זהו סתירתו • הרי הוא עלול מחשם ואין • כי שם מכוונת • ומה הועיל לאפלטון בסבדתו המסובכת • דמה חילוק יש שם שהומר עלול קדום מחשם ואין • הו שהוא עלול בזמן מחשם ואין • יהיה לוק שיהיה הרי המומר ההוא עלול מחשם דבר ואין דבר רק מעשה כחן ית' • ומהומר ההוא נכנה בעולם • והוא ר"ל אפלטון מוכר ענין זה לכתכא שיתחיל שבורא לעשות דבר מעניין הבח שעצמות כחו ית' • כי שם שיכנה לותו מעניך ודבר שהוא מון מתנו ית' • עיין בקמוך בפנים ודוק היטב :

לפי הלמוכה הלמיתית נברא מלין תומר לתך ותיכף כתוך לוחה הברייה נתקלק לקרבעה חלקים . וכל חלק ממנו קיבל צורה לתת יסודית (עיין במנות כפיקורו לשער זה פרק שני כד"ה התומר הרלטון כו') והמה הקרבעה יסודות שתסם ככנה העולם הסבל *ככללו **אם** כן לפי דעת הפלטון לשר מורה כזה שהעולם ככללו כחתת נברא כזמן רק שתומרו סיף קדום .

שיעמוד האדם אצלו , ומה שנמצא לו אחרית , נדע כי היה לו ראשון , אין ראשון לפניו

גבול ולין לו קנה כתקילתו . לס כן מלין כה לו הפסקה כחו כקופו . וכיון שמציכן לו לתרית ולוף שפסק כחו כקופו . זהו רלייה שגם כתקילתו כחו מופסק . והוא מקודש על ידי מקדש (יב) והוא הדין דמציכן למיתר קברת זלת לויפכת . כל מה שיש לו לתקילה ומציכן פסיקה כחו כתקילתו . שתע מיכה סיפסוק

הג"ה מהמחבר מהרר"ח

***ולדעת** המיסר תוכת הלכנות שהגלגלים הם לחיים (עיין בפרק שני מסער זה) לס כן גם עולם הגלגלים ככנה מהם . **ולדעת** הרמ"בם וסיעתו שהגלגלים הם מגשם תמימי . וכיכל לומר שתומר הכילי נתחלק לתמשה חלקים וקיכל תמשה צורות . לך עיין זה תלוי עדיין בפלוגתת שכין הרמ"כן והכרכנאל . לס כיה תומר היולי מיוחד לשמים לבד ולתרץ לבד . לו תומר היולי לתד לשניהם . תולם יהיה . לין שיהיה הרי קבלת צורתו של התומר הזה . הוא כבר מניעת התנועות העולם ככללו **אגב** לזכיר מרחיטת לסנקס של הרב המנוח ז"ל כד"ה וכשתלק מפה סיפת כו' . ושל תתעו"ל כד"ה והוא מגיע עד תכלית כו' שתמציאות לסנקס שם מורה על תומר רלטון שכעצם ממנו תנועות הגלגלים . ולע"ך שגגו שניהם כרחיטת הקולמים . כי לכל הדיעות . התומר רלטון נברא קודם לכל מלין . ומאכו כעצם עולם הגלגלים ועולם התתתון ודוק :

הג"ה מהמחבר מהרר"ח

***ואין** להזיק מפה שנמצלים שכליים נפרדים הפרודים מגופות . והמה רק בעלי צורה כלי תומר .

ובענין מציאות זה שכל מודים כלין חולק (כמבואר כמורה ח"כ פ"ג ופ"ד ופ"ו) לף שתמות זה הוא גם כן מנקע מלהשיג כעצם וכשכל ומחשכה **אך** שלני הרמוקיים לחיות מעניכם הוא למעלה מהשכע . והרי לף שהשכל כלתי מגיע מהותם . לך הכה הוא מגיע למיתת מציאותם . ודי להלדם כזה פמה שמתלמת מציאותם כשכלי **אולם** התומר הרלטון הכילי לשר ממנו נכנה העולם הגשמי השכעי . הרי מוכרח שהיה גם מתחלת עניכו גשמי שכעי היכול לחיות מוגף להחוש גשמי השכעי . והכה כלתת החוש . ולף גם השכל השכעי כלתי מגיעים מהות דכר שהוא תומר כלי צורה **ואם** תלמר לשער שהיה קדום רוחני . ופשתכה כזמן הברייה לחיות מתהוה גשמי **הרי** כזה גופא כשתר עניך קדמותו . כי הקדמון לא ישתכה . שכל המשתכה מחומר . והמחומר מחודש ולינו קדמון ודוק :

ומשכל לאחיהם פרע זה בלי לאמר כבוד הענוה נבון. התמצות

ומתעטות רעיוני קדישים מלהשכיל בדבר זה . איך להכין כיכולת הכורת יח' . להורות על סוד דבר שמיכו כיכולת כבודו יח' . הֲכִי כשכיל שמעכיכים כמכעים כשכל האדם להשיג מהותם . יעדר קלילה מיכולת הכורת יח' מציאות יכולתם . כלא עצמית מציאות הכורת יח' פוא דבר בלתי נרתה ומוסג לשום קום . וכלתי מתקייב עכין מציאות כבודו יח' על פי דרך הטבע . וכן השכל כלתי מתקייב ומשיג איך פוא יכולת מציאותו ויכולתו וכתו ותקנו אך עכיכי מליצות והפקדות השולם וטבעיו התוקים ותפקים . מכריזים לה השכל . ומתקייבים מציאות עכין מקות עלם כבודו יח' מה שפוא נגד השכל . וקוץ פצר קתיב להאמין מתוך הוראות הפשולות בקוקות . הגלויות והכשלמות . קבלות ומוככות כהשולמות .

שהעכין פוא לפת גמור ומוקלט כלי שום פפק . שמלוי בורא קדמון יפיד לתקדוש גמור ותמיתי . מה שעכיכו פוא למעלה מהטבע בכח ויכולת והכמה ומדות טובות . מה שאין ליכולת שום שכל ככרא להשיג פמיתת מהות שום עכין מפש . אך מוסג כשכל תיוב מציאות כל עכין כללי ופרטי מפש ומעתה לתי שתלת לב האדם . התטוח בשכל . ומטופש מלהשיג שום עכין פרטי . מפרטי מהותי היכלתות של הכורת יח' . ומכל שכן כללישם . לתי יעלה על מתשבתו להורות קלילה בהכחת שכלו הקצר . לומר על תיוב עכיכים שפם כמכעים ליכולת כבודו יח' . מתמת שכלתי מוסג לשכל האדם מהות עכיכים* וז"ל

הג"ה מהמחבר מהרר"ת

*עיין בשורה ח"ב כל הפרק י"ן . וכח"ג כל הפרק עשרים שבו . ועיין בדברי המחבר בשער הכטחון פ"ג עכין לתרו ולא היה מוצניה כו' על טוכת התלקים עליו . ועיין לתרו ולא יוכל להשיגו בשכלו כמו עכיכי ההתחלה ותכלה כו' . עיין מה שכתבתי בהמשך עכיכים אלו בד"ה ואן לתאוז"ל ובכיתוריכו שם ;

הנתשבים שם (כח"כ פי"ג וכח"ג פט"ו) מלדבר בשם . ולהרהר בתכיכיתם . כי אין לורך לכו לתקור על עכיכיתם . אך על כל פכים עכין יכולת השם כ"ה לברוא יש מאין . לא מוכל לנתשם עכין זה ברעיוני מוקי ותתה תתה לתקרת איך יתשוב שום בעל שכל עכין זה יותר לנתשב תקדמות הכורת יח' . או לתקדותו יח' הלתיתים . תה שכל כעלי העיון מודיש כזה כלי שום תולק ומה יתמרו ויענו תעתה לותן בעלי תכיתי דעת קומר קדוש . לתרי התתירות רבות שזכרנו לדעת זאת של קומר קדוש . שהעכין נתנע תכלולכל . ולדעתם התזוייפת וכסילית . גם יכולת הולמת יש תאין הוף נתנע . הרי נשאר עליהם שאל תזקה . תאין נכנה השולם והבה לשורוכי התירות שהזכרנו לקהור הדעה כפירית של קומר קדוש . תמה גם כן קוטרים דעה כפירית של קיעת תריקט"ו התלתיכים בקדמות העולם כולו בכללו . וזכי כמעט רגע וכניה בקמוך עוד כמה התירות כוספות לדעת תריקט"ו בקדמות ונחזור להעכין שהתקלנו בו בכיתור לדברי תתמוז"ל . וכבר בתרנו דבריו אמנם נרתה פשוט מה שלה הכיה לתמוז"ל דבריו לו שנסתייקה הכזכר . תוך הקונטרים דרך הקודם בלירוף הסאר שכתב בעכין הזוה . להיות לפי תירולו קמץ שכתב שם . ממילא אין מקים לקושית זאת . ושוה מה שתילק דלית בכרתים ושם שמים ותרך כו' . מה שלה נרתה בקוש . זלה מוקר כמופת שיהא לאל קבה להויית זולתו . שם כן לף בלירוף הקדמה שליית לעכיית . כשעה לומר לף שסם מורכבים ומתודשים . שכל עשו אה עלמן . כי אין לאל מסם נרתה שוה עלול מתכירו . לכן לריך גם להקדמה הרתשוכה דאין דבר עושה אה עלמן ודוק : (ט) תתה אלו שכי דברים . ר"ל תתה לאל מאלו שכי דברים : (יוד) כי לשון לא היה לריך כו' . אך פוא ליה למימר לא עשה כלום . שלא הוסיף כלום בעלמותו . מפכי הקדמה הויתו למעשהו . שם כן לא עשה כלום : (יא) וכוותי אין מציאותו על ידי עלמו רק על ידי אחרים ואין לומר תכתי אולי יצוייר מיהת עשה את עלמו מאר הויתו כשופן זה . דהייכו אאר שכעשה מפועל מאדם זולתו הויה מסירה . תזר פוא כעלמו והשלים את עלמו הויה שלימה מכח ויכולת עלמותו אולם גם זה אי אפשר . דכיון שאין כעלמותו שום לד קדימת כח ויכולת שרש שהועילו והשפיע בו הפועל המאדם אלו . כודאי היתה כן לעולמי עד שבלתי יוכל להועיל לעלמו כלום אף להתחיל כעלמו כמו התלוי עתו אז . ומכל שכן להוסיף לעלמו שום יכולת וכח . כי מאין יבוא לו עכיך זה . שם לא ברצון ויכולת התאדם אלו מה שאין כן . שם היה כעלמית הויתו קדמון . אז אף שם היתה הויתו הויה מסירה . אך כיון שהיה כו כח עלמותו כלתי עזר וקיום מאחר . היה אפשר לומר שיכול להשלים את עלמו

לאחר הויתו מכח ויכולת עצמותו . להתהוות כו הויה שלימה **אם** לא שהענין כאשר מבואר לאחרונ"ל בדרך הקודש שלו . שבקדמון בלתי שייך סקרון והשתנות מהויה להויה *וראה שלזה כיוון אחרונ"ל בפחד יצחק . וזהלשי לין מציאותו על ידי עצמו רק על ידי לאחרים . פלוגתא והשתא אם תכריס לומר שהשלים את עצמו לאחר הויתו . להיות כו הויה שלימה . הרי כשתכא ויכיו קדמון . רק מתודש תפועל לאחר . ומשלימ בהרם שבנין . וזה עכין הוספת כח שלימות בעצמותו . ליכו כח לו מכח ויכולת עצמותו . רק מכח ויכולת רצון הפועל שעלין שאר מידתו **ושפיר** קאמר שהשכר בלשונו . ושכיוסם לי לאחר . שהשגיאתו בלתי שלאחרית בהשלם כהיות כך להיות כעשה עכין מכח עצמותו ודוק : (יב) והנה הדין דמציכין למימר שברת זאת ליפכא כו' . להיות כיון דאוזכין שקיקת כח בתחילתו . דקיכו דבר שידוע בכירור שבתחרם מחדש . ולזיכו קדמון . והרי לין דבר עושה שם עצמו . ועל כרחו שותחל מחדש זולתו . והכה מאחר שלא היה לו כח מעצמו להיות מחויל היות עצמו . שם לא שהתחילו והחזיקו לאחר שאר קדוש לו . כמו כן בלתי יהיה כח בעצמותו להיות מתמיד קיומו לעדי עד . שם לא ברצון וכח המחדש הקוש לאחר שידעו והתחילו בכחו ורצונו (עיין בח"ק י"ם) ודוק : זכל אשר כו' הנמצאות בעולם כאחר כמקור לרחות ולעיין כדרך כלל וכדרך פרט על כל עניכי עולם . מה שאחר מהם קוש גרם וסבה והתחלה לשני שיכוש מהותו וכחו שחרין . כחו זרע בשלי חיים וזרע צומח . הוה כל לאחר מהם גרם והתחלה שיהיוש מהן בשל מן לו מין צומח לאחר . על ידי כח הטבע שהוא הגומר (עיין בכיאוריכו ריש פרק זה בסנ"ה שם ד"ה וכיכה המחבר את המולידין כו') עיכיכו רוחות שיש תכלית וקן לכל לאחר מהם . שלפעמים שהתחלתם מיכה יוצאת לפועל . שהטבע בלתי גומרת (כפי שמפרשים את **ואחתו"ל** . ועיין בדבריהו בחמוך שקי"ב) : (יג) מזה ידעיכן שיש להם מבחר לפעולה . פי' לפירושו . כי יסוד המבחר הוא שיהיה של עלות ושלולין אין מכלים להתלמן . שיש מבחרים השוחל שמא עכין כח הטבע המצוי לבעלי חיים לסוליד . ולזרע להצמיח . וכיוצא בהם . שמא מבח הקוש קדום בלי שום התחלה לעשות כך בתמידות . שיוליד זה מזה . וזה מזה . וכן יהיה עד אין קוף וקן **והתשובה** הוא . כיון שאכו רואין לפיכו פשיקת כח הטבע שלפעמים אינה כעל פי הוה עקר ולזיכו מולידי . ולזיכו אן זרע לזיכו מצמיח פעם . וכיוצא בזה אכו רואים כל הפיום בפעמים . שיש לבח שבעני קן וקוף . הרי שאחר בזה מבחרו ודמיוכו המשופעים **דהבה** עם דעתו הפיש . על כרחו יודה שאין לבח טבע קבוע . שום בוכה ורצון להקדים דבר . או לאחרו . להגבירו או להחליפו . לתלאות בחבר עציכיו . ולחבות בהפכי . וכיוצא בזה . כי אין הטבע בעל שכל וכוכה שיכיין לאיזה פעולה . רק יתד שם לו להפועל לבאורה מפעבה בהשלמת כדעיכיו לומר . אולי יש בח קדום שבעני בלי שום התחלה לו . לאחר שופע ומגלגל עצמו מחומר לחומר . להיות מפעבה בחוכו להתפעל בו בחו . בחוכן בחבר מקבל מפעל . הרי שהטבע הוא מצוי במקור בזה שבהוה בו החומר סבוע . אן מתהוים שם בבח הטבע . עכין לאחר בחוכו . דרך משל שיעת הבעלי חי שהוא מבחר מהפועל גדול מבפרך מתבו . וכן בדעיכן הפשה וכיוצא בו . הוא מבחר מהפיבולם שבפרך מחבה . ובלאחר מצוי

הנ"ם מהמחבר מהרר"ם

*ודברי לאחרונ"ל לקוחים מדברי המחבר בזה הענין בפרקים שבאים . שהכרית הענין בטוב"ל ובכרית שלא יעויר קדמות בלתי דבקות בו לאחדות בלאחרי הבלתי שהתבה :

לפניו , זאחלה , שאין לדר תחלה , וכל אשר נעשוד על תבלית מההתחלות הנמצאות בעולם נדע

מנוח הלבבות

מפני שלי לאחר כלי : וכל אשר נעשוד בו' . כלומר כלאחר בכריח בראלי' ומופת שיש תכלית להתחלות וסבות למסובבים כגון שבאחר מיעקר את התלות וסבותיו יבקע והתחלת יבקע וסבותיו מחברם שברתו ברת וכן עד אחד

טיפת הכעל מי במעי ומקור נקבה • לו גרעין הקטן טעון בקרן • שהיה המקורות שמלוי בשם כח להטבע להתפשט • כמו שבשעה העכין בלבותם • לז מתפשט זה הכח טבעי שהקוע מוסיף טעון בהטיפה והגרעין הקטן להיות מהקום מהטיפה כעל מי שלם • והגרעין • שיבולת גדולה ושלימה **אמנם** דמיון וקברת זאת בפתרון ובדמין בשתים • מהורתה במקרה • ומהורתה עגין פתחידו • קרם שהיה דמיון שיקרה לפעמים • לף שבשעה בהטיפה מב"ק והגרעין מהשמש • עגין פעולתו של כל לאחד מהם הרצוי לו לעשות בשלימותו • כלי שום גרעון פעולה הצריך לעגינו • עם זה בעבר הכח וכלתי מספקת שפע הטבעיות לעשות כו פעולת שהתכות • רק נפסק בו הכח טבעי שהיה מהגלגל מלז עד עתה • כשהירדוע מפורסם לקהום • שיקרה לפעמים לשהם בריות ככל שברין • ובשהר בעגין בריאת גופו בריאי • ושם זה שלתי מוליד

ואת לפעמים יקרה לו שהוליד כשה פעמים כבר • ותפסק כח הולדתו בשיזה שנים • ולף גם לפעמים יחזור לאחר זה לכח הולדתו • ויוליד שוב **זכן** בעגינו גרעיגין השלמיקים • ידוע שיהרע פעם • שהר שדם לאחת מהנים ובינונית בהם שנקברה שדרה אחת • ובשהרה יחד במקום אחד בתכלית השמירה מכל פגע • ושם זה כשהר זרעו לוהם כשני מקומות טובים בשדן השלמיקים התיך • וגם נעשה להם עתה פעולות שהרישה וזיבול וזריעה כראוי • כשניהם יחד • ותע"פ כן לאחו במקום אחד • ולא לאחו בשני **וקמה** יחתנו העגינים • הלא עגין אחר מתפעל בהברת הטבע כלי שום רצון וכוונה • אין השכל מקייב שיהיה בהפעולה ההיא שיהיו • כי אי הוא שכיוון להתהוות ההוא **וכן** כותב הרב המורה בפירוש (בח"ג פי"ט) בזה הלשון • ואין הטבע בעל שכל והבנה • וזה מוכרח אין הפילוסופים כלם עכ"ל **ושאני** עגין האחד • אחר פעולות הגלגלים וכוכביהם בהטבעיים שפעי טבעי העולם התחתון כללו ופרטיו • והשתנות כשם לפרקים האם כלם בכוכב ורצון מהמשל עליהם • הוא בורא יתי • הרי מלוי ויש בפעולות הפשה והשתנותם • עגינים שתוקים ונכהרים מהשגת הלדם שלשנין ולידע עגינם בשכלו • וכודאי יש מיכה עמוקה מהכמה עליונה הגורמה לעגין מיזה כ"ש מלהוליד • אף מיזה שמה מלהשמית **מה** שאין כן לפי קברת כמדומת של השמל אחרו שהכח טבעי פולך ופועל עגינו בבחו הקדום שבו • שם כן שלפי ראוי שיתפשה שם שהו

פעם • לף לא על ידי שום סיבה דקה נעלמה כי קדום הוא אבה שהוא ולא יפסק מעולם **וכן** נעבין המהפשה מהידי בכח הטבע • יש לשאול לפי קברת השמל השמל • שהכח טבעי הולך וקוער ושום בכחו שבאותר לאחר אחר שום בכר שקוע מוסיף בתוכו • והולך ומשפיל קלתו של המותר שהוא להיות מהשום ממנו כריה שלימה מב"ק אף מנמה כיוצא בו • ולמה לא תפעל הטבע בשם שהוא בכל מיני עשבים ומתיים • ולף כי נמצאים • להיות בנמה שהם מין אחר בשום • בשאר יבחן להיות נשתן שהקום מפקר שהם בשמקור שמלוי בו בשם שהפשטת עגיבו מהטבע • בגון שיוהן שקנת מלויה שין דומם בשמקור שהתהוה בו מיבו • וגם שיהוה ממנו שין דומם כשוהו **וכן** כל שין עשב כשאר יוהן להיות נשתן בשמה שקום שלמה תחלה מיבו • למה בלתי יתפשט שם בח הטבע שאר שקוע ונשתן מוסיף בו • להיות מהשום וגומה שקום לרך הסוף • שין עשב כשוהו **וכן** בשעלי מיים לשה שמתיים הגולדים שהמולידים בשרגש עגינים • ושיש רצוי לפי דשיון השמל שכזכר • שיהיו כל כלי עולם לשיניהם על עגין לאחר כל שין בפני עלמו כשרלה ובקיומם וכלה • ובלשת הרכם שמתיים הדורות דור לאחר דור • שם שלדם לאחד שיכל לרשות בעיניו בימי השמך חייהו השתנות בשות הבני לדם דור לאחר דור • וזה השום יעיד לו על לשיהים הנלשר לו שהתכת הדורות השרוכות שרשלשות בשרכם עגינים **ואת** גם יש לשתות שפין יכול השפסק לכל הפיים שבעולם • לשם ילך ויפסק כח הטבע לאחר בכר שוקע ושקוע טשון בכל עגין מדם • הרי ראוי לפי קברת השמל הנזכר לאחר כל שין בעלי חיים ומתיים ודוממים • כלשר בשאר כל עגין פרטי שהם בהכלית השמירה שעגינו זק ופגע ושקרה רעה • יש לו לעמוד בכחו הטבעי השוקע טשון בו • קיים לעולמי עד **וכן** נראה בשוש פסיקת כח הטבע • שהרי גם לוהן הזרעים שמלמיקים • לא יצמיחו בלתי כח שרם שהכונות הגלגלים וכוכביהם שמפיעים לשם כח על ידי רשיבת השים שבשמים ושלגים ועל ידי קיום השלוי • ולפי קברת השוקע של השמל הנזכר • קשה לשון הלך הכח טבעי השוקע טשון בהם • לשה לא יפסק כשו לשמיד בזרע שהיה בלי שום סיוע לאחר **וכן** הרבה עגינים יש לשאול לפי קברת כשדומת שהיה של השמל כן • עד שמציא העגין לידי גיבוי לומר כן שכל עגיני העולם שתעלים בכח שרגש

ודומה כלי שום מלאכה לו לבוין ולרצות ולהנאיך בעניניים אלא ודאי שהטבע בלתי קדומה בכתף • רק שהיה פתחלה לכתף • וכל שים לבתו התחלה • ים לבתו התלה • והמתחיל ופועל בתחילת כח הטבעי • הוא הבורא יתברך הקדמון בכחו ויכולתו • ופועל ועושה בכוכב ורצון שחפעול הטבע כך להוליד או להצמית • וכיולא בזה עניינים המתפעלים בעולם ע"פ הטבע • כלם הם מרצונו וגזירתו יתברך בכוכב מכוונת לכן אף שהבורא ית' לבתו אין תכלית והפסק • אחנם פסיקת כח בח לפעמים בהכרחיים • מרצונו וכוכתו • אחר כך גוזר רצונו ויפעלו שלפעמים יפסקו אלו מלהוליד או מלהצמית • וכיולא בזה עניינים • ובעלם מאחנו כוכתו בהם • ואין להתמיה עליהם • כי כך גוזר רצונו וחכמתו ית' ודוק : נדע כי היה לחם לכל עניני בעלי התחלות הנחלות : ראשון שהוא בהם • שפעולותיו הם מרצונו ובחירתו ולא מנך שהטבעי לפעול כן : אין ראשון לפניו רחלו לאותו רחמן גם רחמן מלילה לפניו שהוא בהוא • אם כן גם הוא מוכרח מבחנו ומוטבע בפעולותיו מחנו ואין בו רצון וכוכח • ומוזר הדין • ועל כרחנו לבוא אל רחמן גמור שאין לו שום עלה וכבה הגורם ומכריח לותו • אלא פועל הכל מרצונו וכוכתו • כמאמר הכתוב כל אשר חפץ ה' עשה • והוא הבורא הקדמון יתברך שמו ויתעלה ודוק : ותחלה וגם כדא שהיה להם שהתחלות • התלה • ותחלה • עד שמביאין בתחילהן לתחלה שאין לה תחלה : שאין לה תחלה מי' שאין לה סוף כמוהם • רק מאין ככריתו : כי אין כו' תבלית לתחלותם כי זה כמבע שיהיו התחלות הולכות בעלות ועולין לאין תכלית לתחילהן • כמבואר מפסיקת כח בקופס • פגם ים להם פסיקת כח בתחילהן או ירצה שלא תשעה לומר תלילה אף שים להם רחמן קדמון שתחלולה • אולי עם כל זה המה הולכות בעלות ועולין לאין תכלית לתחילהן • כי התילהן קדומה מכלי עת וזמן מהפועל הקדמון שהוא הבורא ית' (וזה דעת מרי"קשו וסייעתו מתמיכי הקדמות להעולם בכללו) • לסתור דעם מוטעת וכפירית זאת • מקיים

נדע כי ד' הם לחם ראשון, אין ראשון לפניו, ותחלה שאין לה תחלה, כי אין התחלות מבלי תכלית לתחלתם, ועוד טן הידוע

מנות הלבבות

לדם הרחמן ונוף שים הרחמן התחלתו התרכבות הד' יסודות והתחלות הד' יסודות ההיולי וכן ילך הדבר עד סבת הסבות והוא הש"י וכו תכלית להתחלות והוא הרחמן ותחלתן ולח נדע כי היה להם הרחמן כו' ולין לומר כי הם הולכים בלתי תכלית כי זה מוכרח ממה שאכתר והולך בחמרו : ועוד טן הידוע כו' • ולין זה דרך שכי רק מסיים מה שרצה לבבר בהקדמה השנית ולקיים שים להתחלות תכלה וכיון שים להם תכלה בפוס קנה טן החלוקה כמו שאכתר ככר אמרנו שכל מה שים לו תכלה כו' לו ים לומר שהוא דרך שכי כי הרחמן סוף על מוסכל הרחמן בלומר פש"ט הוא שים תכלית להתחלות וכל אשר כאמור כו' ועוד דרך שכי שהמופת מכריח שים תכלית להתחלות כי טן הידוע כו' עוד ים לפר' לאמרו שכל מה שים לו תכלה ים לו תחלה כו' בדרך יותר נכון וזה כל מה שים לו תכלי רוצה לומר לאחרית וסוף ונקן על כרחך ים לו תחל' כי ככר כתבתי בשכל ובספרי האמונה שכל מה שאין לו תחלה אין לו תכלה שכמו שהיה קיים עדיי עד שלבלתי תכלי בעבור כן יהיה קיים לעד וזו היא סברת נכוכה שהשכל מכריח עליה ולו אפשר לחדם השכלי שיחזור על דבר שאין לו תחלה שיהיה לו בטול ויבא לעמוד על קנו וכוכו וזהו חזרו מיפני שלו אפשר להגיע בדבר שאין לו תחלה חל בטול שיעמוד החדם תלה ר"ל שיעמוד שכל החדם תלה והכה שם שכמלא לו תחרית כדא כו' וכל אשר כיעמוד כו' ר"ל כאשר כיעמוד ונתכוכן על הנמצאות בעולם כיעמוד עליהם וכדע

שהם התחכוכים • כפסק אלל התחכוכים • שאין התחכוכים שיכ פועלים פעולה בחברים (יג) מזה ידעינן שים להם סבת רחמנות שאין רחמן לפניו : כי אין התחלות ג"ש מכלי תכלית כפוסף מבעית ליה • שהרי קלו של תכלית שהתחלות הנמצאות בעולם • וכולם כלין כפופן • כי הכליון בתחילתן אכן לא מזיכן • ואיך יקיום בלמזכו כי לא כמצאים התחלות לאין סוף בתחילתם • כיון שזה לא נראה כחום ואינו מכורר רק מהכליון בקופן ואפשר כוכתו בזה • דלא היתא כהי דמוכח דאיכא סבה רחמנות לכל הנמצאים • והיא סבה שאין רחמנית לרחמיתה • אלבתי מבא ידעינן שהסבה רחמנות לאת היא • דלמא הסבות רחמנות הם רבות הגורמות הטוית • ולכל הרחמנות ליבא סוב סבה • לזה קאמר כי ודאי אין הרבה התחלות מצויות בעולם בלאיות שאין תכלית לתחילתם • דזה יחבאר לקמן בחופת שהסבה רחמנות ודאי לאת היא ולא רבים ודוק : ועוד טן הידוע כלומר כלא הך סברת דחוינן סוף לכל בברים • אף אי לא חוינן זה • והיה אפשר להיות כי

מסיים המחבר כי אין התחלות כו' · פירוש הלא גם השוטים כן · על כרחם מודים שהיה להם להכנסים התחלה מרשות לפניהם · הוא הכורא ית' שפועל הכל כרצון וכוונ · ואיך יכולין לומר שהעולות ועלולין הולכין בלי תכלית להתילתן · כי · ר"ל הרי אין התחלות מבלי תכלית להתילתן · כלומר דבר שהתחיל · איך תאמר עליו שאין תכלית להתילתו **ודעת** מרי"קטו וסייעתו בקדמות (כפי שמבואר העניין במורה ס"כ פי"ט · משמעות לשונו הוא כך) שהעולם בכללו היה מהבורא ית' על לד החיוב · דהייבו שהוא ית' עלה · והעולם עלול · לך שעניין זה מחויב שימצא כך השלה והעלול · לכן העלול קדום כמו העלה · ואי אפשר בשם שעדר כלל · ועל כרחך יתחייב חיוב כל דבר על טבעו · ולא יפתכם מטבעו שום דבר בשום פנים · *ומה שמן לא יהיה שום ענין מהעולם בכוונת מכוון שבשר ורוח כך · שהם היה בלתי בכוונת מכוון · כאר היה כלתי כמצת כן · קודם שהתכוין שימצא **ואמנם** לפי דעתינו מבואר שכל ענייני עולם המה בכוונת השם יתברך · ומפשר שיהם ויכוין כוונה מחרת · עכ"ל בקיצור לשון · וע"ש לשונו בתריכות **עוד** מזכיר מרכ המורה ס"כ פי"ג כדעת השלישי שם · אשר דעת מרי"קטו היה גם כן לכתחב · היות כמצת דבר מאין גמור **והנה** כבר הזכרנו לעיל בסק"א תקיפות קתירות לענין היות כמצת שום ענין קדום · כלתי השם כ"ה לבדו · וברוכם תשתר ותדמה גם כן דעת מרי"קטו **ונוסף** עליהם נרחה קתירה לדעת מרי"קטו בקדמות העולם · מדברי המחבר מוכת הלכות כאן · כיון שאנו רואין בכתה ענייני השתכות לפעמים מסדר הטבע המתנהגת בעולם תמידין כסדרן · מזה רמיה שכללות העולם נברא בבוכה ובקיומה · לא בחיוב ובקרת · והלי כל התנהגת הטבע שעשה מאת השם ב"ה בכוכה ורצון שתתנהג כן · לכן כל השתכות לפעמים כפי שנוזר רצונו ויתברך **ועוד** שאם תלולה העולם הוא עלול מעמו ית' על לד החיוב · היה מחויב העניין להיות עלול מעלתו ית' עולם בלי הכלית ובכול כאשר עשם כבודו ית' כאן התקנו וייכלהו השם בלי גבול ותכלית · מה שזה מבורר ברחיות · מובכלות ותופתיות **והנה** ההופת מכריח שהעולם הוא מוגבל והכליתי · שהרי כוכל ליטול מהעולם חלק · וכל מה שיש לו חלק · יש לו כל · דהייבו גבול ותכלית **אמנם** בעצם רצון הברייה · אין לכו מוכרחים לומר שהעולם נברא ברצון ברייה קדומה · כי אין לזה הוכחה לא על פי סופת ולא מחקירה ולא מעמו שכרת (ומדרכה מסברת הרב המורה שהבאנו לעיל בקמוך לחרו · שאם היה בכוונת מכוון כבר היה כלתי כמצת כן' ע"ש לשונו · הרי מבואר לכן מוחזקת לנו החמונה החמיתית להיפוך ודוק)

הג"ה מהמחבר נזכר"ריח

***ומה** שאומר הרב המורה בלשונו בפ' י"ג שם ס"כ דעת שלישי הוה הלשון · ושכל זה העליות על מה שהוא עליו · השם המציאו ברצונו שבל"ל · על כרחך הכוכה כן · רצון בעלמות · בלי שום כוונהוכחירה · לדבר מכלתי דבר · כפי משמעות לשון הרב שם בפ"ש · וכן הוא משמעות דבריו בפ"ג שם ס"ג · ועיין מה שמחלק הרב המורה בענין רצון · בפ' שמונה עשר מחלק שני · בדרך שני שם ·

ואמנם לפי דעתינו מבואר שכל ענייני עולם המה בכוונת השם יתברך · ומפשר שיהם ויכוין כוונה מחרת · עכ"ל בקיצור לשון · וע"ש לשונו בתריכות **עוד** מזכיר הרב המורה בפ"ב פי"ג כדעת השלישי שם · אשר דעת מרי"קטו היה גם כן לכתחב · היות כמצת דבר מאין גמור **והנה** כבר הזכרנו לעיל בסק"א תקיפות קתירות לענין היות כמצת שום ענין קדום · כלתי השם כ"ה לבדו · וברוכם תשתר ותדמה גם כן דעת מרי"קטו **ונוסף** עליהם נרחה קתירה לדעת מרי"קטו בקדמות העולם · מדברי המחבר מוכת הלכות כאן · כיון שאנו רואין בכתה ענייני השתכות לפעמים מסדר הטבע המתנהגת בעולם תמידין כסדרן · מזה רמיה שכללות העולם נברא בבוכה ובקיומה · לא בחיוב ובקרת · והלי כל התנהגת הטבע שעשה מאת השם ב"ה בכוכה ורצון שתתנהג כן · לכן כל השתכות

הג"ה מהמחבר נזכר"ריח

***וכן** הוא דעת הטקובלים ז"ל · והמה ז"ל הוסיפו עוד ביאור לענין השתכות הענייכים בעולם · שבא מצד השקבלים עיין מה שהאריך בענין זה הכעל של"ה ז"ל בחלק בית עיר תורה (המתחיל בדף כ"ו ע"ח · וע"ש בהג"ה הבע"ב) ועיין בקו' דרוש בעילת הזערים אשר יתבדו שלבי ביאורינו זה · עיין שם במאמרי שניעי ואחד עשר · שם תמצא מבואר היטב ענין התנהגת הרצון של שמו"ת **אולם** העולה על כלם הוא · אשר כל החקירות שלנו מיקריים בשכלנו להבין נסתרי עניכים כאלו הענם כבודו ית' · המה למנן · וטעות גדול כעין מציאות המה מלחכו · להיות כי אחר שהתברר לנו במוכחל ובמופת מציאות שכל עליון רוחני אין קוף מה שכתו ויכלתו ומחשבתו המה למעלה אכח ועניכ השגב ושכל המניעים ביניכו **שוב** אין לנו שוכני בתי חומר בעלי טבע לחומים שלא יתבו וכהו עניכי עולם השפל הטבעי הגשמי · לחקור על מהות התכונה העליונה הרוחנית הלחיתית והיסודית · בלתי תכליתית וגבולית · ואידיעה ורצון אשר שם · כי עניניכם · לימם כעניניכו · ובלתי מוגבל מהותם לחשיגת ועבות שכלנו וקצירת השגתינו · כמאמר הכתוב כי לא מחשבותי מחשבותיכם כו' · ואחרינו היטב בעניין זה בעמ"ס · כל המעיין הפסוקים · דרשו ד' בהמצאו כו' עד אשר ומחשבותי מחשבותיכם · בביאורינו לשער הבטחון

הכשפון פ"ג סימן לד"ה על טובת החלקים כו'. וכ"ה שם בתקלת . ומדי לחיריין כו' ע"ש ותמצא מרגוע לנפשך ודוק :

שם' עניניהם . עם זה . אין שם שיכוי רצון מלילה מה שהיה העולם נעדר קודם שנברא . ואחר כך שנברא . יהוה כעת הוה על עניניו לפאר הוא כו . ולפאר שיתנהג עניניו . כי בתחת כל העניניים התלו קדמו ברצונו וחכמתו ובחירת מכתבו ים . לפאר עד שנתגלה הויתו על העולם . ויהיה נעדר מהוה . איתמיד זמן . ואחר כך שוב יהיה נעדר (שם יהיה כן) . וכמו כן כל העניניים פרטים שמתנהגים בעולם ומתחנים מהן ללמו . ולהיפוך . הכל היה קלוס ברצון וכוונה ובחירת מכמתו על האין סוף כפ' . זכן הוא דעת הרב המורה בפרק ק"י מח"ג ע"ש בדעת הסכי ודוק : כל מה שיש לו חלק אם תצייר כשנסתכך מיזה עניין שם שתוכל לומר כו להפריש ממנו מעט . ולומר עליו שהוא חלק מהרב הנשפר : יש לו כל על כרחך תכין בזה העניין המצויר שם לו כל . כלומר שם לו תכלית וגבול . וזקנה גבולו הוא הכל . ר"ל . שמספר כללי שכולל כל החלקים יקד : כי אין כו' כלל החלקים סרסרו ופרסרו כאלו נאמר כי אין חלק כי אם לאחד מכלל מספר הכל . כלומר שלשון זה בלתי כאמר כשופן אמר . רק לומר שהוא חלק רביעי או חמישי וכיוצא בזה . מהעניין שנתלק ממנו . אף שאין לאף יודע ברור כמה חלקים מחזיק הכל . על כל פנים שלשון חלק מורה שהוא חלק לאחד ממספר החלקים שמחזיק הכל . יהיו כמה שיהיו . אם כן בשאתה מפריש חלק מעט מחיזה עניין . ממילא מוכן שאותו עניין הרב אמר חלק מוגבל ממנו . הוא בעל תכלית וגבול . כי גבולו הוא קצה וסוף . מספר החלקים שהוא מחזיק . לאמר זה המעט שהוא חלק לאחד מהם . אף שיעלו החלקים למספר כמה רבווי רבבות אלפים . על כל פנים יש גבול ותכלית למספר ההוא ולא יתכן כו' לו תכלית לכן לא יתכן כלומר לא יצוייר להפריש חלק מעניין שאין לו תכלית . ומה שיכון להפריש ממנו חלק . על כרחיים לן תכלית : כי נדר החלק כי לשון . ועניין שם חלק : אינו כי אם כו' משיש מאותו מעט הנקלק . הוא דרך משל שנית לו שכיעית מאותו עניין הרב שמחזיק שזה לו שבעה פעמים כשנה : השיעור כו' את הגדול כשתאמר על זה המעט שנחלק שהוא חלק שנית מהגדול . מזה תדע שהגדול מחזיק

פעמים

הידוע כי כל מה שיש לו חלק , יש לו כל , כי אין הכל , כי אם כלל הלקיו , ולא יתכן להיות חלק למה שאין לו תכלית , כי נדר החלק אינו כי אם שיעור נפרד משיעור , כי השיעור חקטן סופר את הגדול , באשר זכר אקל"דס בחלרת המאמר החמישי מספר השיעור , ואם נגלה במחשבתנו דבר שאין לו תכלית בפעל ,

ונפריש

מנוח הלבבות

ונדע שיש תכלית ואחרית לכל ומזה נדע כי היה לכל רחשון כו' וזה כי לנחנו רואים בכל מה שיש בעולם יש לאחרית ואחר הוייתו הוא נפסד וכן בהשכלת פרטי המינים שו מלילו יראה לאחרית וקן שערי הקדמיולד מתקדם ומוף ימלא לפעמים קדם שהוא עקר ואינו מוליד וכן בפעלי חיים וכן בכמה יזרע וינטע מנמח אחר ומוף ימלא לפעמים' נמח שלא יוכלח לזרוע ולנטוע וכן הרבה דברים בעולם כגון המתכני' שבמקום אחד מצאתם יכלי ויפסקו וכן כיוצא עניינים נזכרו בספר תיוב כפרשת כי שם לכסף מוצא וגו' בעיין שם סיומן כ"ח ולזה על כרחנו לומר שיש להם תחלה ואם אין בלתי תכלית יקשה מזה בהשגה ומה שנמצא בעולם לא נשתנו ולא שכלו ושכשיכלו : כי כל מה שיש לו חלק יש לו כל כו' . כלומר שיש לו נדר כללי הכולל אותו עם שאר החלקים כיוצא בו ומגביל אותם ואינם בבלתי תכלית כי כיון שיש לחלקים תכלית שהרי אי אפשר שיהיה החלק בלתי תכלית כי הכלתי תכלית אינו מתחלק כטבעו אם כן גם לכולם יהיו דברים בלתי תכלית והרי הוא כאילו אמר כי כל מה שיש לו חלקים לו תכלית וזהו אמרו ולא יתכן להיות חלק כו' ואין להקשות מזמנים הם' שהוא ושנותיו לא יתאו כי שם אין פירוד ומילוק שהכל דיבוק אחד ולא יתכן לומר על קצת משנותיו חלק כי הם בלתי מתחלקי' בפועל רק בהתחשבת אל החיוש שנאמר כי עד אחד מהם חלק בפעל ועוד כי הזמן לריכו דבק כו ואינכו נופל תחת הזמן ואין שייך כו זמן כי הזמן נכרת ומכומר זה היטב בספר המורה חלק ב' ודוק : ד"ל שאין לו הכלית בפעל . לאמר בפעל לאחזוקי שנות בשם יתברך כמו שכתבנו ועוד כדי שלא יקשה למי שאחר שהוא על כי שבעולם מחודש תכל מקום תפשר להתקיים לעולם ועד ולא יכלה עד בלתי תכלית כרצון הש"י שהשבו ובראתו כמו שכתוב במורה נבוכים לכן כתב שאם יהיו

תכלית

כי שהתחלות אין תכלית למספרן בתחילה ובסוף . מעלמו מוכרח שסבות ועלולין אין תכלית למספרן . הוא שקר ודוק : שיש לו חלק שכפרד מכלל חלקים . ודלי : יש לו כל כלל חלקים : גדר החלק שנין שם חלק : סופר צות הגדול מספר מלה כל על ידי לחדיש . וכלל קיכון לחדיש לא שייך מספר מלה : שאין לו תכלית כפועל

בפועל נקט כפושטו לתפוקי דכר שאין לו תכלית כלל · כי תיכף דכר מוגבל נכרתה · וכמו הוא כלתי מוגבל · כמבואר בסם טוב (בהקדמות ס"ב מספר המורה בהקדמה רחמנוכה) · ועיין במהות מה שפירש לתפוקי דכר המקוים ברצון הסם · ולא ידעתי למה ידכר מתכר כאן מזה · ומאי נרכו בזה לתפוקי הא מילתא · ותו כי דכר העומד לעולם כרצון הסם · לא נקרא דכר שאין לו תכלית · אף שאין לו תכלית בקוף · מכל מקום יש לו תכלית בתחילתו · כי כל הנכרתים מתודעים מסם יתברך ודוק :

ונפריש ממנו ר"ל נפרוש ממנו דכר כמעשה ממש · כמו שיתבאר בדבריהם בסמוך (ולא כמו שנראה מדברי המכות) : ואם יהיה הנשאר שאין לו תכלית · כלי גבול : גדול מדבר שאין לו תכלית · כלומר חלק הנשאר יהא גדול מחלק המופרש · כי כפרש תעש מהרכה : והוא מה שאי אפשר שיהא לפשר · כי איך נאמר על שני דכרים שאין להם תכלית · כיון שאינהו תכלית · לא יקבל תוקף : לשאר תכלית יהיה הכל דכר שאין לו תכלית · פירוש כי עכין זה מה שהפשטותו הוא כלי גבול · הוא מלך כמו שבתוך דכר הזה · הוא כלי הפסק והתפשט כלי הפסקה וכלי שיעור · ואם החלק המופרש הוא בעל כח קצר שמופסק ואינו מתפשט כלי גבול : אם נוסיף עליו בו' נקט דוקא שם נוסיף ולא קאמר שם נרבה לו זה המופרש · דודאי לפשר להיות שחלק מתפשט בכמו לאין תכלית · והמופרש ממנו אין כחו כל כך להתפשט כלי גבול · רק שם חזינן לפשר נשאר חלק קטן מופסק במקום שהופרש · רק כשמוסיפין עליו עוד זה · לז התפשט לאין גבול · זה רמויה כי אין נקטת כח התפשטות לאין גבול · דאם כן לא שייך כו' התוספות · כי גם כלתו התוספות הוא מעצמו מהתפשט לכל עברין כלי הפסקה · וליכא מקום שכוי להוסיף עליו מידי

והדמיון שם אמרינן לברתם הוליד ויצחק ויעקב זולת שהוליד הוא כלי הפסקה בתחילה וכסוף כי לשם כח להתפשט בהולדה כלי גבול · שם כן אף שם נכדל

פעמים כחות הקטן · כמלא מאות שלו מספר הקטן · כדא מדת שלו מספר הגדול · שם כן כיון שהחלק יש לו תכלית · גם כלל החלקים יהיו להם תכלית · לכן לא יתכן ולא יצוייר להיות חלק למה שאין לו תכלית · כי הכלתי בשל תכלית שיהיו מהחלק נטענו : יהיה דבר שאין לו תכלית גדול כו' וזה נראה בזה דכר עצמו שהשלימו במשפטתו · שהיה מאין תכלית לו · וגם היה גדול כעצמו יותר מעשה שהופרש ממנו קצת · ובכשיו שנחקטן כלי קצת על ידי שהופרש קצת ממנו · ועשה זה עדיין הוא שאין תכלית · הרי שלו שלמדין במשפטתו שיצוייר בדבר שאין תכלית גדלות וקטנות : והוא מה שאי אפשר כי ענין גדלות וקטנות בלתי שייך רק בדברים המוגבלים · לומר שבחלק מהם גבולו יותר רחוק מבשבי · מה שאין כן בשני דברים בלתי בעלי תכלית וגבול · לית שייך לומר לחלק מהם יותר על מכירו · הלא אין תכלית וגבול לזה · כמו לזה **לכן** לא לפשר שיצוייר בדבר שיכולנו לפרוש ממנו חלק · **לשמור** עכשיו אותה לפשר שנחקטן פחה שפיה הקלה · לומר עליו שהוא כלי תכלית · שעל כרחך הוא עכשיו מוגבל · שהרי נתקטן **אך** לכתי לפשר לפשר · לו יהיה לך שעתה הוא מוגבל · לפשר יכול להיות לפשר קדם שהופרש ממנו החלק היה כלי גבול ותכלית **זה** הולך ומציא ומקבל דברים להוסיף במוגבל ונכרת · לפשר גם למשרע לא יצוייר שפיה כלי תכלית · ולומר : ואם יהיה כו' כלומר ואם הודה לאידך גיסא לפשר עכשיו לפשר שהופרש ממנו חלק הדי שנשאר נעשה מוגבל ובעל תכלית : אם נוסיף כו' ממנו כלומר לך שייך מצוייר שכלך מה יהיה עכשיו לפשר שנוסיף עליו חלקו שהופרש ממנו : והוא יש לו תכלית ר"ל שהדי זה על כרחך הודה שזה החלק שהופרש הוא בעל גבול ותכלית · דהכי הוא טוב שהחלק הגדול לפשר הוא זה הקטן שהופרש ממנו : יהיה הכל כו' תכלית על כרחך הודה שעכשיו

מנוח הלבבות

תכלית לעולם נקיומו לעד ליכנו בעצל רק נכח שם רצון הש"י שיתקיים פשיטא שיתקיים כמו שנראה ודאמו ברצונו ואם אין רצון הש"י כזה לא לפשר שיתקיים כפי טבעו ודוק ועיין בספר מורה נבוכים בהקדמת חלק שני דע"כ ע"ב בהקדמה רחמנוכה ובשיטת בפירוש ר' ס"ט ושם תמצא

סכל הוא מוכל וכעל הכלית · דהרי הוא בעצת עכין המקופר ומכוכל מעכינים מוכלים וכוחות מופשקים · ומלין יהיה אתה בזה כך קדם כלי תכלית · אמר שכלתי היה כשלקיו כח הכוח קודם שנתקטרו · והרי עכין כלתי תכלית מקויב להיות בכחו ומהותו קדוש ונפלי ושלם כלי הפסק וגכול בשום פעם ושום מקום · דלם נפסק פעם · או שהוא מופסק בלויזה מקום וקלם · הרי הוא מוכל וכלתי כלי הכלית : ולא יתכן כו' חלק ולכן לא יתכן כו' · שלא ודלי מוכח בהוכחה ברחויה ומופת בזה דבר במקצ להפריש חלק מדבר שהוא בחלקיות עכינו כלי תכלית וגכול : כי כל מה כו' מבלי ספק כי זה הוא עכין ודלי אשר כל דבר שילוייר להפריש ממנו חלק · הרי עכינו מקויב שיש לו הכלות וגכול כלי שום ספק ומפשרית : ובשנחלק מבחה כו' בין האישים שבחת כא המקבר לפניים הוכחתו להשיב השובף להשואל שהזכרנו לעיל בס"ק י"ג · וכבר הכיא הוכחה לחת מכל מה שיש לו תכלף · יש לו חלקים · ומוקיף ואומר ועוד

דבר שיש לו חכלית , וכבר היה בתחלת דברינו מאין תכלית , ואם כן יהיה בתכלית ומאין תכלית , וזה הפך שאי אפשר להיות , ולא יתכן להפריש ממנו שאין לו תכלית , חלק , כי כל מה שיש לו חלק , יש לו תכלית מבלי ספק , ובשנחלק ממה שיצא אל גדר ההויה

מנוח הלבבות

תמצא זה הענין יותר מבואר · ולא יתכן להפריש כו' כלומר ולכך לא יתכן להפרים כו' לו כלומר והנה מבואר שלא יתכן כו' וזה דרך לשון הרב הרבה בספר בזה שמשתמש בו"ן להבקיש ענין ולבחיכת פעם : ובשנחלק ממה שיצא אל גדר ההויה בעולם מן האישים מימי נח עד ימי משה כו' · בספר המורה חלק ראשון פרק ע"בבאור הקדמה השמית עשרה כתב בשר התכ' שמכע מציאות גשם אחד אין תכלית לו לו מציאות גשמים אין תכלית למספרם כו' וכתכתי שיהיו אלו אחין להם תכלית במציאים יחד בזמן ובן מציאות עילות אין להם תכלית שקר רוצה לומר שיהיה דבר עלה לענין אחר ולדבר הזה עלה לחרת ולעלה עלה וכן הלל לא תכלית עד שיהיו מציים אין תכלית להם בפעל יהיה הגשמים לו כשדלים אלא שקיימת עלה לקיימם והזה הסדור הטבעי הנמצי אשר התחבר בעולמנו מבע אחין מכלית לו כו' וכבר זכר רמ"ט במופת על זה שם בריש חלק שני דף ע"ב ע"כ בהקדמה ח' וב' וג' ובזה כעין המופת מזכר הרב שהחבר בכאן עם זה המופת אינם תמיהי כמו שכתבר · עוד כתב הרב המורה שם בפרק ע"ב הזכר מציאות מה שאין תכלית לו בעקרים בכח זה אחר סור זה והוא שיהיה דבר אחר העדר דבר אחר · ואחר הזה אחר העדר דבר שלישי וכן הלל לא תכלית בזה הוא העין עמוק מאד כי הזמן כל מה שיגיע ממנו חלק יעדר לפנינו חלק אחר וכן בשאר הזמנים זה אחר זה על האומר על לא תכלית כו' זה מה שלא כח מופת על המבעו כו' ורוצה לומר אף שיחמיד הזמן בלתי כלה לא יאמר שהוא שקר מפני שהוא שכנגד מה שהתבאר במופת המבע מציאות גשמים ושילות אין תכלית למספרם כי בכר התבינו שאין שיהיו אלו אחין להם תכלית במציאים יחד בזמן אבל כל מה שיגיע ממנו חלק כו' וכן הוא בשאר הנמנים זה אחר זה על

חלק (ופירוש מבוח בזה לא הבכתי ועיין בפירוש הקראקס על ספר המורה בהקדמות ממש כדבריכו ודוק) כי מה שתאמר כו שים לו חלק · שים לו תכלית מבלי ספק וזה כרור · ועוד שים לפרש כוכח המאבר בכך ולא יתכן להפריש כו' ויתכאר בקמוך בס"ד : ובשנחלק כו' אל גדר ההויה מה שנבררו מהנמנים בעולם

לאחד מהם תכל מקום מוכרח מה שלפניו להתפשט בתולדה כלי גבול · ואם לא יתפשט · נראה לאפרש כי התולדה של קימת אינו מתמת כח כלתי בפסק · רק מכח פסוק להוליד דבר · ולאחר כך לפשר יתפסק · וסברות אלו רמז סרמב"ם (בפרק ח' מהלכות יסודי התורה הלכה ז') שכתב שם וכל שים לגופו קן ותכלית · ים לכאן קן ושוף · ולפניכו כרוך שמו שוליל וכאן אין לו קן ואינו פוסק שרגע הגלגל סובב תמיד · אין כאן כח גוף · והוליל ואינו גוף · לא יפרעו לו מלורעות הגופות · כדי שיהא נחלק ונפרד מלאחר · לפיכך לי לפשר שיהיה חלק לאחר עכ"ל (וע"ש במפרש יותר בתרוכה) : וכבר היה כו' מה שנתן עוסקין כו' דבריכו הוא כמילתא שאין לו תכלית וסוף : ואם כן יהיה כו' ולכברת זאת שכזכרת יהיה ענין זה מיירי מהכלית ואין תכלית כהדדי · וזהו שכי דברים בגוסף לאחד · ודברים שפבים לא לפשר להתחבר בגוסף לאחד · זהו דמפיים וזה הפך שלי לפשר להיות · כלומר שכי הפבים בגוסף לאחר הוא כמנע בהויה ודוק : ולא יתכן להפריש כו' התילה פירש בהוכחה שם מפריזין מדבר חלק לאחד · ודלי אין הדבר כלתי מוגבל וכאן קאמר מכברת מוסבלת חזיכן שלי לפשר לצייר הפרשת חלק מדבר שאין לו תכלית · כיון שאין לו סוף איך יקרע ק"כ בהקדמה שלישית מבואר ממש כדבריכו ודוק) כי מה שתאמר כו שים לו חלק · ים לו תכלית מבלי ספק וזה כרור · ועוד ים לפרש בוכח הממבר בכך ולא יתכן להפריש כו' ויתכאר בקמוך בס"ד : ובשנחלק כו' אל גדר ההויה מה שנבררו מהנמנים בעולם

מכח

מכח עד משה ע"ה : יהיה חלקכו' יהוה חק מספר לחיים מכח עד משה . קנה מכל לחיים שהם בעולם : והוא מגיע עד תבלית כו' . לכאר זה נקרים תחילה מה שהשם מכוון ז"ל על המחבר ולזכיר העניין נקדרה . כפי ענין הוויות עלות ועלולין לחין מספר ולחין תכלית . כמ"ש הרב המורה שלשה קלוקות (בפרק ע"ג מחלק ח') . ולפי שזכר הרבעה . לקוקוט שלשה . לקצר הצריך לעניין זה) האחד עלות ועלולין בפועל . ר"ל בהויה בחצים הרבה דברים תחת עלה לקבירו . וגם תבירו לקבירו עד חין תכלית . שכני עלות ועלולים בכח חו בחקרב . ושלשה עלות ועלולין לחין תכלית שחיכן יחד בעולם אחד . רק בזה זה . לחר קור זה . כלחו לחמרם רחובן בן יעקב . ויעקב בן יצחק . ויצחק בן לברהם . כן לחל לח תכלית . קנהם יחמרו שבולם שקר חי לספר להיות . וקנהם יחמרו כי השלישי לספר להיות בכח זה . לחר קור זה . ולח כחלח מופת להכחישו . ע"כ מהרב המורה . לפי זה הקשה מכוח להמחבר דמיבעי כהוכחתו לברר מציאת הויה עלות ועלולין הבחצים יחד בהדדי . ולחיך מקיים וכשנחלק חן לחיים מימי נח עד משה ע"ה . דזהו מחלק ג' שזכרנו . והוח כח זה . לחר קור זה . ולחין להכיח רחויה מבח זה . לחר קור זה . על עלולין בעולם לחד בהדדי . והוח לוה לחפוש בדברי דחיון מעילות ועלולין שבעולם הבחצים יחד . כגון האדם מטפת זרע . וזרע מלומח

ההויה בעולם מן האישים מימי נח עד ימי משה ע"ה במחשבתנו יהיה חלק מכל אישי העולם , והוא מגיע עד תכלית ,

א"ב

מנוח הלבבות

על המחבר לימי שקר מזה הכלל מזה הטעם להיותם כלתי בחצים יחד ואף כי מציאות עלות ועלולי' לבב"ת לפילו פיוכלחו בזה לחר קור זה שקר מ"מ מה שמתחדש תמיד זה לחר זה על המחבר רחובן לף פיוחנן זה מזה ויהיה זה עלף לזה כילו לחמרת רחובן בן יעקב ויעקב בן יצחק כן חל לח תכלית לח נקרח זה עילות ועלולי' לכלתי תכלית שהרי יש להם תכלית כי תכלית כלם קוח המחבר הרחבן וכו יתחדש כל מה שיתחדש ויחזור חלילה בתמונה סבובית בתנועת הגלגל כמו שחמר בהקדמת חלק שני בהקדמת כ"ו דף ע"ח ע"ח בחמרו שם ולפי זחת בהקדמה יהיה המתנועע בעל תכלית מתנועע על תורך בעל תכלית בעמים לין תכלית להם מ' ע"ם ועלת חומר הרחבן הוח בשם יתברך הרי שים תכלית לעלות והבן זה כי כן יחמר לדעת הפלוסופים מחמיני הקדמות אלקלין להם מופת על זה גם לין מופת כנגד זה . עוד שם שוף פרק ע"ד בדרך השביעי גם חלו המדברים המחמינים כוח זה לחר קור זה לכלתי תכלית שקר בשופת כתב על דבריהם הנזכרים שם וכל חלו עניניים מחשבים לימים נמלחים וכבר הכה לחבי נגר על פרח"כ על קדקד זחת בהקדמה וגלה מוקומות הספק וכל פרשיה כמו שתמלחנו מבחר פגלה עם התכונות המופשט מן התלוה בספרו בילוע כו' וע"ש בפירוש ר' ס"ט וכביולורו . והנה מבואר שהרב בעל מוכת הלבבות לח דק בכלן בזה שלקח המשל מן החיים מימינו עד ימי משה כי זה הוח ענין כוח זה לחר קור זה וחינו כמו עלות ועלולים עצמיים כמבואר בספר המורה פרק ע"ג בביחור הקדמה י"ח והיה לו להביח המשל מספרות ומסובבים נמלחים יחד כגון לו מסבות ומסובבים עצמיים כגון האדם מטפת הזרע וטפת הזרע מן האוכל והאוכל מן הלחמ והלחמ מורכב מחרבע יסודות וחרבע יסודות מהחומר הרחבן וממזג תנועות הגלגלים וכו' עד כי יגיע לסבה רחשונה כי כשנחלק משל הנספרים חלק במחשבתנו הרי הוח מגיע עד תכלית לם כן הכל הוח מגיע חל תכלית מספר ופם שגם זה לינהו מופת נמור לברר הקדמה זו השנית יוכל מקום הדבר לחמרו ר"ל שע"כ יגיע חל תכלית מספר והמופת האחת על זה הוח כמו שנכחר ודוק היטב . ולין לומר שגם ברב זכרונו לברכה כוונתו כן שחושב למפרע מושה עד חדם הרחבן והחדם הרחבן נכרח מנוח חרבע "יסודות והיסודות מחומר הרחבן כו' כי זה לח נתברר חלח כפי קבלתנו הכתוב בתורה מיחדוש העולם ולין זה נקרח מופת . ועוד שם בחלו לסמוך על הכתוב בתורה לבד לין חלו נריכין לשום מופת על שים לעולם בורח שהרי זה מבואר בהליה בתורה בראשית ברח חלהים ונו' שם לח שנחמר שלין מבואר בתורה בהדיח שברחו מלין ועל זה לח חניכו בדברי המחבר שום מופת חוקר וברב במורה כתב בפשיטות שלח נח מופת על זה . ועוד שם נכיח מדוש העולם מלין פשיטח שים לו מחדש שהרי לין הדבר

כלי נכול מספר **ואף** גם קלוקים ומופקקים כמה כבר מכח הרתחזוקים להם . שכלתי כדרכיה שוב להיות מופיע בהם כח הולדה ממוליכיהם . אך יכולים להוליד אף לאחר העדר מהם מוליכיהם וכאם **והרי** קלוק ומופקק כח הולדה הסום בהרתחזוקים להם . לאחר כח הרתחזוקים הסום . סוף כלתי תכליתי מקדמות דבר לפי קברת מלומות על השולל **ואף** גם זעויר מופקק ממוליכיהם כח הולדה כלתי תכליתים הסיק . לגמרי . על ידי שהוקיבו לו שכעדרו מהשולם לגמרי (הרי עכין זה סוף כדמיון שכפרם קצת מהדבר כלתי תכליתי וכעצה פחות וקטן ממה שהיה קודם) **וכמו** כן המה מופקקים מהבחים מחריהם שוב להמפיע להם כח הולדה . ויוכל להיות שיוקלק ויופקק כאן בקצה חלק הימים המה שהעליונו במתכתיכו . כח הולדה מכל וכל . חלק יוליד שוב שום מי מהם . על ידי שיזקיקו לו כפועל המעשה על ידי קשים הידועים בהכמת הרפואה וכיולא בזה (ועכין זה סוף כדמיון שחלק המופרש סוף מוכל בכאו ואינו כלי תכליתי כח להוליד) **אף** שאותן הימים ממש וכולו המה בעולם ויש בהם כח להוליד דורות אחרות אחריהן . אך על כל פנים חלק הימים שמימי כח עד משה (ולא עד בכלל) המה מופקקים וקלוקים מדורות הרתחזוקים להם . ומשכחלאים מהם אחריהם . קלוקים ומופקקים כמקפר וכהספעת כח הולדה מהלאיהם ומהאחריהם ודוק היטב : **אם** כן **הבל** בו' מספר וכאחר חלק מגיע להכליות מקפר וכח . כמו כן מגיע שכל . להכליות מקפר וכח . ואינו כלי תכלית . כאחר בהכאר בכר כדברי המקבר לעיל כמוכל ומופת . מכאחר בחלק דבר מדבר ויש להחלק תכלית . **על** כרחך יש גם להכל תכלית וקלה וקוף **וזה** מהכאר מם בהמופת קמת . שכל פנים לו חלק יש לו כל . וכרי הימים

א"כ הכל הוא מגיע אל תכלית מספר ,
וכיון

מנות הלבבות

הדבר עושה את עצמו ופשוט שיש לו כורח מאין שלמה היה לו ברא ז"ל לכנים בחריצות הפילפול הזה חלק ע"ב כח לבדר האיך לעולם כורח מאין מבלי שיניע להקדמת רשיתי תמונת תדוש העולם . ולזה ע"כ נריך לומר בלא דק זה המשל שכאשר לדברי המדברים . וכן יהיה מבאורנו לקיון בכתה וקומות בדברי הימוד שלקח רשיות המדברים . ובכר כתב הרב המורה בחלק רשיון פרק ע"ח וזה לשונו . לשכנם זה המעט מוציר את שלמלחו מדברי עניו הייחוד ומה שכתבנו מזה הענין לקנת הנחוצים הם עכ"פ לקוחים מן המדברים מן הימעיאלים כו' ופירש ר' ס"ט וזה לשונו לשכנו לומר כי רמז הרב בזה על רבינו סעדיה וחבירו ע"כ והכוונה מדעת הרב בשכתבו שלקח זה מדברי רבינו סעדיה כמו שכתוב בהקדמת הספר וכן משמע כיון לקנין ד' ל"ז ע"ח וכתשובת הרמ"ם שכתב ל' שמואל הכן תכון מעתיק ספר היסורה . וכן על ר' יהודה הכן תכון מעתיק ספר חובת הלבבות ומשמע שפרש"כם ז"ל רלה ספר חובת הלבבות ודברי עניו הייחוד שבו ומפופלו

ממשה . ולומה מיקודות . ויקודות מתומר רשעון . ומומר רשעון ממוג תנועת גלגלים . עד כאן קושיתו בקצרה . לכאורה י"ל . כיון דאיכא מקום להחומות להוכיח קדמות עולם אם מצד דמז כן עלות . ועלולין אמר כלם הם נהדדי ויש להם יחיכה אחת בעולם . כגון מצד שהאדם מהטפה . והטפה מהמאכל כו' כמ"ש המכות . ואם מצד עלות ועלולין הכאין . זה אחר קור זה . כאיבי אדם . אברהם אבינו לישמעאל . ויצחק לישראל . לכן לדחות רשיהם מהמופת קמת . מיתי הוכחה מהקברת שלא יהא החלק גדול מהכל . וכמ"ש אם טוב בס' המורה הוכחה לדחות מופת זה . ולדחות הרשיים שכיה מעלות ועלולין זה אחר זה . אמר כו ליכא דחייה מצד מופת הכ"ל . כמ"ש הרב המורה דכאחר זה . אחר קור זה . ליכא מופת על המכעה . לזה מיתי המחבר דחיית מצד המופת . דחזינן שמיתי העולם יש להם קוף לעיכוכו (כמ"ש המחנות דכמלאים חיים שחיכם מולידים ומתים שחיכם מהמיתים) ומשם שכקש המחבר בלשונו וכשכחלק ממה שיצא מלא בדר הניב כו' . כיון לדחות המופת לקדמות . מכח זה . אחר קור זה . שהרי חלק חיים מכח שר משה מגיע לתכלית . ר"ל שמחלת חיכם מולידים עוד ודוק **אבל** אין זה יכול מחריך דמדבקט המחבר בלשונו יהיה חלק מחיי עולם והוא מגיע כו' אם כן הכל הוא מגיע . משמע דגם כאן עוסק בהברת זחת . כיון שהחלק בפרד מכל . וכמו דאיכא תכלית לחלק . אוא הדין דאיכא תכלית לכל . וזהו הקברת עלמה שהחחם כה לעיל כמופתו לדחות הקברת מעלות ועלולין לאין תכלית למהפרן . ואחת הדרם קאמית מכוח לדוכחים . דבכח זה . אחר קור זה . ליכא דחייה מאותה דחייה . שדחינן מכיחת עלות ועלולין הכמלאים בהדדי כיעולם אחר ודוק **לכן נראה** לאחר שנדקדק על הוכחת המחבר ומם טוב דאין מקום לפקור

לקמור הסברת מפני זה שלא יהא החלק גדול מהכל . דודאי כשלות ועלולין הכפרדין . וקוזכן שהם כפרדין . מלינן למימר שהם מתפשטין כך לתין קלה והלחר קבה לקבירו מכח הרחמון היונה לתין תכלית . וזוה גורם שהויה וילפה עלול מעלה לתין קלה . וכן כתב הרב המורה שתין תופת זה מכורר לדקות דעת הסוברים בשלות ועלולין לתין מקצר

לכן כרחה לפי ת"ם שם טוב (בפרק ע"ג מהלק ת' תופת י"ח) כתך דעת בכא זה . לחר פור זה . דליכא תופת על האכצו . אבל למה שפרי"קטו רגיל לומר בכא זה . לחר קור זה . כי שם לא יחנא רחמון . לא יחנא לחרון . וכיון שצר עלה קחת . לית תנא עלה בחרא לתין קלה . כי שם רחוכן לא יהיה רק על ידי הויה יעקב . ויעקב על ידי יצחק . ויצחק על ידי אברהם . וכן כלי גבול . ושם לא יחנא רחמון . לחרון לא יחנא . שם כן מקויב שיהא תמיד קדם רחמון כחנא . ואריפט"ו ותזוב . כי יעקב חוכן קבא רחוכן בעלא . שלא כחקרה . והסבות כחקרה שצר שילכו לבלתי בעלי תכלית ע"ל שם טוב . שרי כתן שהיה קלה בשם פריקס"ו לקיים זה . לחר קור זה . שכל כרים חלק ב' הקדחה ג' כתב שם טוב לחלוטין כי כבר בחר פריקס"ו כפ' מהשחע כי שם כחחר שחצר חכיע לב' וכן כלי גבול . שם לא היה רחמון כחנא . לחרון לי שצר שיהא . שכל הלחרון כחנא . שם כן רחמון כחנא . ככתן כתבאר שלי שצר שיהיו עלות ועלולין יחד כלתי בעלי תכלית . לו שיהיו כחנאים כזה לחר זה . כי בכל שם רחמון לא יחנא . הלחרון לא יחנא ע"ל השם טוב . הרי חכיע להדיח דגש תופת עלולים כזה . לחר קור זה . חבטל פריקט"ן . חכח שם רחמון לא כחנא . גם הלחרון לא יחנא . לפי זה חין רקוק לומר שהחבר חחזיק כתן בקברת זחת ודעתו של פריקט"ו (כמו שהביחו החבר כתן כחם פעחים וחחזיק כרעותיו) ושקברת ככוכב היא דכל דבר קיונא כלי גבול קות מפני כקו שהוא כלתי חוגבל . וכיון דעלה קחת ליכא בעולם ופסק כא התפשטותו . לפיך יתפשט כא כתרא כלי גבול . לפל בעלות ועלולין הכחנאים בעולם לחר . כלחת ליכא לקיומי על האומרים שהם כלם כלי גבול .

והשתא הא שכתב חבבר דבר שתין לו תכלית בפועל ובפרים חחבו קצו . חין דברו בעלות ועלולין כהדדי כשפורשין חהם דבר . דלחת חין הכי כמי דליכא למפרים חיכים חידי כיון קיונא פלי גבול . רק רלוזו לומר כשבפרים חחבו דבר . כסיפור לחר חהם חהעולם . ויפה חופרש ובלפה חעלולין שכוחרין כעכין קיר זה . לחר קור זה . שלא יקלי הוכחתו . שם הכחאר כתן תכלית לו . גם לקחת תכלית . שהרי פסק כקו . ושם יהא המופרש כלתי בעל תכלית . לפיך יהא החלק גדול מהכל . שקחת קוי כל . וזה כפרד חחבו . וקחת כפר ליכא בעולם . ולית כתן כקו . וכודאי כרחה שהיה כקו חוגבל . וניקח השחת חופרי דברים שבלטון חחבר . ולא יפכן לפפרים חהם שתין לו . ר"ל כשבפרים הדבר שליכא בעולם . חז נגלה כי כולם חוגבלים :

הקצת

חלישים שחנק עד חשם ע"ם השה חלק חקצר חכל חלישים שילמו ושעחידים לנחת . וכמו שים גבול להקלק . יש גבול להכל . ולפינו כלי תכלית כח וגבול חקצר **וכמן** כן כסחופת שכי . שלא יהכן להפרים חלק חמה שתין לו תכלית . ושרי חלישים השהם חגזברים . שהם חלוקים וחופקקים בכל קלוחיהם חכח פולדה כלפי תכליתי חקצר כדעת השוחל . ושם בכח

וכיון שכל הע"הז מגיע עד תכלית , צריך שיהיו החלוחיו מגיעות עד תכלית מספר , והדין

השוח יכול לפיות נחלק כחלק כרחך כלתי זוח כלי תכלית . כי דבר כלי התכלית לפיכו חופקק ואחחלק כחקצר ודוק :

וכיון שכל הע"הז מגיע כו מספר לחפצר בוכחו לרחוץ כיחורי דברים חלו . שלא לטעות חלילה לומר שכתי דלמח עולם העליון הרוחני (שחליחותו ידוע כמחקר מוקכם מכל הפילוסופים כמבואר במורה ת"כ ג' ופ"ד ופ"ו) שאי חפצר לפעלות כמחשבה חלק מספר פרטי לורוחיו הסכליים . כי לורות כלי קומר המה . וכלתי חלוויר לומר כו וכפרים ממנו קלהו כפועל (עיין מה שכיחר לחמוז"ל כד"ק ד"ם וכפרים ממנו כו') והמה חודרגים כמעלות זה למעלה מזה . שלא לטעות חלילה לומר לחצר עשיהם חוח בעולות ועלולין כלי תכלית להחילחן **לזה** חומר המחבר וכיון שכל העולם הזה כו' . כלומר . שהרי העולם הזוח לורוחיו הסכליים . המה לורות הגלגלים וכוכביהם . שמשפיעים כהם

בקונטרס ואחרון **והשתא** מכותר מה דמסיים בכמה מקומות עולם מנח ועד מרכסם (ע"ל מערש"ס) (הגה"ת מהרר"ח) כיון שכאלקו תלו הלומים מהרהורים שבכך מזלו מכאן · על כרחך שבכל מגיע לכל תכלית · שהרי זה שנאמר סוף תלך מכל · ואם שכל לא במקרא · גם הפלך לא ימלא · וכזה מכותרין דברי המחבר · רק קצת ע"ש דנקט דוקא לומים מנח עד מסה · ולא נקט דור לאחרון וזה קצת מסמעות בפירוש רחשון · והמעיין יבחר ודוק **ומה שהקשה** המכוון עוד דהוה ליה להמחבר לנקוט דמיון מחדם וטפת זרע · לא קשה מידי · דאם כן לא היו יכולים על נכחי שמים לולי ק"ו מן קדמונים כלי שכה · וכאן כהוכחתו מעלות ושלולין · והעליונים הן בכלל העלות הגדולות הויים התחתונים ומשפיעים דברים בתחתונים · ומשלים מדמיונן תכלה בסוף · דלית להו גם תכלה בתחלה · ואם נכחים מהקב"ה שהוא רחשון לרחשונים ודוק **ונראה לי** עוד לפרש פירוש אחר בזה ומלתי ליתון מדקדוק דברי המחבר · שאחר כך"ה וכחור הקדמה שנית כו' ועוד מן הידוע כו' ועשה כאן שתי מלוקות · אחד ידעינן מצד הדברים מוסיף אחר שנכנו רואין בהוש כשנעמוד על הכלית מהתחלות · ושני מצד הקדמה ידוע במופת · וזה לא במקרה נפל בדברי המחבר וצריכין להבין מאי שברהו מרחיית עין · ומאי שברהו מידיעה מופלית · ושני מפרק שני שכתב לאיך להשתמש בחלו הקדמות · לאריך · שלאן רואין בהרגשה (כלומר בהוש הדברים והרגשת שכל) שכל עולם הוא פעולה מסודרת · ולכאורה לאן זה המריכות שייך להקדמותיו · כי הקדמתו היתה לבחר שקר מציאת עלות ושלולין לאתן תכלית · כיון שחזינן שנפשקים בסוף · ולמה מייתי עוד שברות מסדור העולם כהשכלה וכהוכה מכוונת · **לכן** נכי מומר לי · מה שכתב המחבר בהקדמה שנית · כי ההתחלות יש תכלית למספרן · אין רצונו לפתור שברת עלות ועל לאן לאתן תכלית · אלא רצונו לומר · שם חזינן מלאכות שהתחלו · ואם כוהגות בפעולתם ואן מפ · וכשנסכיל בחלו הפעולות · מצינן תכלית ושעם לחלו הפעולות · לאיזה דבר עושים כן הפעולות · וגם מצינן בשכל תכלית · למספר הפעולות לדעת למה הפעולות הן במספר זה דוקא לא פחות ולא יותר · ידעינן כי יש להם רחשון אחד שאין רצונו לבניו והוא הפועל כל חלה בכוכה · ולכן הם משערים ומובלים · וזהו

לדעת

כוכת המחבר שכתב כי ההתחלות יש תכלית למספרן · כל דברים שהתחלו בכוכה ובמספר · ודאי לאיזה תכלית וכוכה התחלו · ולאיזה כוכה בעצו במספר זה · וכיון שיש תכלית למספרן · שהכלית היא ספר במלא לעין הרואה · והתחלה לא נראית · (יד) מן התכלית ידעינן · כי היא עליונה רחשון שהתחילם ופעל אותם כולנו וכוכתו **ובזה** מוסיף אח"כ כיאור בחמרו וכרור שהקדמה שנית · שבל מה שיש לו תכלה · ר"ל מה דמינן לו סוף וטעם · ידעינן שהתחל מתחיל · כי פעולה בלאן סוף ולא מגיע לתכלית מעולם · לאן רחויה שהתחל בכוכה · **מפני שאי אפשר בו' אל** גבול בו אצלו לדעת עד איזה גבול הגיע פעולה זאת · כיון שלא התחלה · ולית בה כוכה · לית ג"כ דבר סוף מצר בהגיע עדו · יפסוק ומה שנמצא לו לחרית · דחזינן שנפסק בהגיעו אל גבול · ידעינן לאיזה טעם נעשה · וידעינן שהיה לו רחשון שהתחילו **וכל אשר נעמוד** בסוף הרואים על תכלית מכל ההתחלות שבעולם · לרחות מאי תכלית וכוכה כל דברים הנמלאים בעולם · ומינן לכל אחד שבה וטעם (כמו שמבחר אח"כ בפרקים הבאים · כי כל מחקר לפי בה שכלו · ימלא טעם כל הברואים) נודע מזה כי היה להם רחשון בכוכת מבונן **ועוד מן הידוע בו'** זהו רמיזה מצד החקירה נוסף על הסוף · וזיהא דמסיים בסוף וכשכלל ממה שילא אל גדר הויה כו' · זהו סיום המופת שבכולל מצד השכלה · ואחר בך כתב עוד · ובין שכל העולם הזה מגיע עד תכלית · לכאורה קוא יהורת ובפלי דברים · ולדרכיכו ניחא · כי בך כשכלל ממה שילא · הוא סיום המופת מחקירה · ובך ובין שכל העולם הזה מגיע עד תכלית · הוא סיום ההוכחה מצד הסוף בעין רואה · ואכי קאמר ובין שכל העולם הזה כל פרטין שבמלאים בו מגיע עד תכלית · כי מצינן לכל פרט טעם ותכלית לאיזה נורך נברא · לריך שיהיו התחילות · לא בחקירה · רק נוגעות אל האחד שהוא תכלית המספר · כי דבר אחד התכלית · גורם ריבוי הפעולות · להוליך לפועל תכלית החכוון · והדין נותן כיון שהם בכוכה · שלא נפלו כן בחקרה · רק שחגיעות ההתחלות אל רחשיהן · ומהרחשון בשתלמו ברלונו להיות רלים לפעולתו **וביחא** הסתם מה שכתב ים פרק שני בהשתמשו בהקדמות לבאר מציאת הכורא · מאריך לבאר לוך כל פרטי הברייתא הם להכלית בכוכה ולכוכה ·

לדעת

לדעת מהם שהתחלו בכוונה . וזהו כדור מופת שכו
מעלמה הקדמות . ולית כאן שום דבר יקורה כדברי
המחבר ובזה נתבאר לנו מה דקשיא לנו כדברי
המחבר שכתב וכשנתלק ממה שיצא על גדר הפויה כו' .
כדלה מדבריו שמשמע
בהקדמה ממלעיל להוכיח והדין נותן שיהיה לעולם הזה ראשון אין
ראשון
ממנו .

כתמ מיות וכחות התנועה . והגלגלים וכוכביהם
נקיבותם מסויים כל ענייני עולם הזה . הרי כל העולמות
שלמטה מקויסרים זה בזה ומה שלא בעניינם . וכיון
שעולם הזה שהתחתון נדלה בו פקיקת כף בכמה עניינים
כאשר כבר נזכר לעיל

כריכות . הרי זה מורה
שמשתלשלת התלתן משתלשל
מעולם העליון הרוחני .

מגיע עד תכלית כרחשיתו **וגם** תמונת הדבר מורה על כעל תכלית וקלה וסוף שהוא העולם הזה העליון בענין
התחתון ורחשיתו . *מהורלת עולם הזה שמגיע עד תכלית מספר וכח . והרי העולם הזה הוא בכלל העולם
העליון . כמלא מוכח שגם העולם ההוא העליון . מגיע עד תכלית . ויש לו רחשון אשר אין רחשון לפניו
שברחו כרחשונו **וזה** הוא שאומר פריך שיהיו תקילותיו . כלומר עיקרי ופרטי תקילותיו של עולם הזה . שהמה
צורות השכליים מעולם הרוחני אשר משפיעים לעולם
התחתון כח ההשפעה שמקבלים משמו ית' . המה
מגיעות עד תכלית מספר כאשר כתבתי ודוק : והדין
נותן (הוא מלשון רז"ל מוזר הדין) כלומר מדברים שקיקת
כח בעולם הזה ה זתחון . וגם עניינו יוכל להתחלק לחלקים .
הרי מוזר הדין ומורה על השתלשלת עניינו למעלה .

שגם כתחילתו הוא כפשוט : שיהיה לע"הז ראשון כו'
הרי שוב לא תטעה להרהר תלילה הטענות שעולם העליון
הרוחני עולה בעלות ועלולין כלי תכלית לתחלתן . והן
הכח הרחשונים לעולם הזה . והרי יש תלילה לעולם
הזה רחשון . אשר רחשון לפניו . ולפני פניו כלי תכלית .
לא טענה שוב כן . רק מהמופתים שהתבארו . הדין
נותן שיש לעולם הזה רחשון אחד יחיד ומיוחד קדמון אשר
אין רחשון לפניו . כלומר אף שיש לעולם הזה רחשון .
עולם הגלגלים . ולפניו רחשון . עולם הרוחני . עם זה מגיע העניין עד רחשון שאין רחשון לפניו . הוא
הכורא ית' **וממילא** שמעת מזה שאף לעולם העליון יש רחשון שאין רחשון לפניו . וכלתי הולך העולם
הזה כעלות ועלולין למעלה כלי תכלית **והא** דנקט על לשונו העולם הזה . וכלתי לומר שאר והדין נותן
שיהיה לעולם רחשון כו' **הוא** מדאיירי כמופתו לדבר מעולם הזה . וממנו התופת לקוח . לכן קיים הוכחתו
לשון עולם הזה . וכחמת מכל העולמות תלוין זה בזה . הרי כאשר לאחד מהם רחשון אשר אין רחשון לפניו .
רי על פרקך לכלם כן . כי אי אפשר לחלק בעניין זה . שהרי שלשתן מודגים זה למעלה מזה ועלולין זה מזה .
וק היטב כי הארכתי בעניין לבאר אותו מכל צד כלי שום גימגום **ואפשר** עוד לכוין בלשון אומרו לעולם
זה . שכיוון לגבי אורחא לרמוז עוד כדבר אחר . והוא להורות שעלמות הבריאה לעולם הזה . כל עניין כללי
פרטי שבו . היה מעלם ככוד שרחשון ית' אשר אין רחשון לפניו **ועם** היות שעולם הזה עלול מהעולמות שהמה
ליונים לו . שהשתלשלת כח וחיות המוספע להם מהרחשון הקדום יתברך שמו כתמידות לכקרים ולרגעים כלי שום
פסק על פי הסג מתו ספרטית כפי רצון חכמתו ומקדו יתברך . היינו בעניין המזון והחיות המוספע לו אשר התחוותו .
עניין שיתחוו זה מזה מתו ולעולם **אולם** רחשית התחוותו היה מעלם ככודו יתברך בחמרו . כל עניין פרטי
בעולם הזה . **וממילא** העניין כמכל שכן שהעליונים תחילת התחוותן כלתי היה כהשתלשלות זה מזה . אף גם

כן כל עלם עכין מפס כתהוות וכתקדם כמאמר עלם כבודו
ית' **ולכן** נקט על לשונו עולם הזה · ממנו מוכח
במכל שכן עולם העליון · ולא כן כפיפוך · שהרי
פרטי עכיכי עולם הזה מתהווים על ידי תנועת העליונים
לו · הוים מדשא יש מים מדשים לכקרים · ולא כן
כעליונים שאין כעכיכם הוים מדשא זה מזה · מאר
שממלאו וכתקדמו ככר כרמשית כתהוותן · רק שם קיימים
זעומדים הוים תמידים כרצונו ית' · (ומ"ש דאומר
ברת"כ שם כלשונו (כהלכות יסודי התורה פ"ב ה"ב) ושוב
מצוי מכקי כו' עכ"ל · פירוש מציאות קיום כתהוותו ומיוחו
להיות מתחיל כו לאחר שכתהוה וכתקדם כגזירת מאמרו
ית' וד"ק) **אמנם** כללים עכיכי זה מבואר כמוב ·
שהרי נראה להשוב שאר פעולות הגלגלים וככוכביכם
בעולם כתקדון הוא רק לקולות יש מים · דהיינו כשאר
כמלאכי ככר קומר מוכן · כמו טיפת זרע מכעל מי · או
גרעין זרע מלפת · אז יכולים לפעול לקיות מתהוה
ומתגדל ממנו קומר לאחר כמו הרשון · אבל כלי
טיפת זרע הכזרעת תלם מהכעל מי · או כתקוש שדה
בור שכלתי כזרע בו גרעין למח · אין ככחם לקוות כעל
מי או להוליד מין זרע **ואת** שהורמה מוטיית · היא
להורמה לף על העכיכים שכעלמים מבחוש · שכודאי
משתלשל גם כחם העכין כן · לאחר נורה רוקכיית העליוכה
כמדרגה · משפעת על קדימת יסות הנורה רוקכיית
שהודרגת ממכה · שפע קמיות ומשפלה שקבלה ממי
שלמעלה ממכה · וכן העכין משפלייים להשפיע על
קדימת יסות הגלגלים וככוכביכם **דהיי** מוכח העכין
זה ככון כמוסכל · לאחר תחילת ההתהוות מכל הכמשלים
כלליים ופרטיים שבכל העולמות שלמעלה · ורחמיו
מניחותם · כתהוות מעלם שכודו ית' לכדו כמאמרו ·
ולא על ידי השתלשלות זה מזה · ודוק היטב כי כרור וככון
הוא בס"ד : (יד) מן התכלית ידעיכין כי היה שלייכו
רחמון · וכן כתוב כמירס (מ"ג פי"ב) וז"לורא כי מן
הגדולה שכרחיות על חידוש העולם למי שחודש על החמת ·
הוא מה שיעמוד עליו המופת כמציאות השכיעיות (ר"ל
עכין הרחייה על חידושו · הוא דכר המופת שיורה מהיכ
הכמציאות) כי לכל דכר משם תכלית לאחר (ר"ל לכל עכין
ועכין בפני עלמו שכמשך כעולם · יש בו תכלית לאחר
לעולם) ומזה מפני זה (ר"ל ודכר לאחר מהטרך לפועלת
דכר לאחר כעולם) ומזה רחייה על כוחת מכוין · ולא
יפוייר כוחה רק עם התקדמת מחדש עכ"ל (פי' כיון

ממנו חידוש עולם · וקשה הא כפרק זה פדיון לף חיירי
לעשם כהקדמות · רק חיירי לכרר ההקדמות עלמם ·
כמו שאפרש כהקדמה רחמונה ושליטית · רק כפרק שני
קאמר אף על פיזה פכיים כשתים כהקדמות · ולדרכיכו
ניחא · כי התילה כתב לכרר הקדמה שכיה מפוש ·
וכיאור זה שכיה עד פרק שני · שם מבאר איך מוכן
כברואי עולם הקדור והכוכה · רק כתוך דכריו כתגלגל
לומר · ושוב מן חידוש כו' · לכאר זה מצד התקירה ·
ולא מפוש (וזה לשון מתפר שלשה הקדמות מזכר · כי
הקדמה ממלשת מזו מדכר כעלות ועלולין לאין תכלית ·
רק כתכלית כל ברואים כפוכה כמו שבארכו) לכן מפיים
מיד אבל הפכרת מוקדמת הפוש להשתש כה להוכיח
חידוש עולם · והשיפוש כירור חידוש עולם משלשה
הקדמות · הניח לפרק שני קמיוחד לזה · וכמדומה
שפירוש ברור הוא בכוכת הרב המתבר ודוק היטב
ועוד מיושב כזה דקדוק לאחד · דשם בפרש הדכר
כפשטו כפירוש המוכח שמתפכר מדבר כמופת ממלשי
מעלות ועלולין לאין מתפר · שם כן היך מציים וסדין
כותן מיסיה לעולם הזה רחמון שאין רחמון לפכיו ·
לכאורה ליכא רחייה מהוכחה זאת שאין רחמון לפכיו
אבל שהעלות כלות למעלה · ומכי הוי ליה למימר
רחמון · שאין רחמון לו · שאין לו עלה · אבל לפכיו
הולי היה עוד דכרים פועלים ונפעלים · ואין לומר
מצילא שמעיכן שאין רחמון לפכיו · דאי רחמון לפכיו
ואיכו קדמון · ועל כרחך הוא מחודש · ואין לדחוק
עוסף את עצמו · שם כך דאין עוסק את עלמו · כי
הקדמה אחרת · וכלירוף אותה להקדמה ממציות
כולל המופת · וכאן נראה מדכריו שמופת הקדמה
עלמה מופת שאין רחמון לפכיו · וכן נראה מכיון
להדיוק כפרק שני שכתב זכיון שכן הוא וכחכיע שיש
הדכר פועל את עלמו · הרי לאחר שהוליד על ידי אות
שכי · שהעולם מחודש · והסכות יש לשם קץ · עדיין
קאמר הולי פועל את עלמו · והוצרך מהמופת השלשי
לעזר **ודרכיכו** ניחא · כיון דחיירי כי
מאת דהוכיח בפוש שהעולם מחודר · זהו רחייה שם
מכוכת מכוין · ואחר · דאי כשכים · ליכא קידור
שאחר מעשה על ידי השכי · כמבואר כהמחבר לקמן
וכהלכות יסודי התורה · וכיון דאך מכרר לאחדות
מחייבין תחילת שהוא קדמון · שכל מחודש מחר
ואינו אחד כמבואר לקמן בדברי המחבר ודוק ·

וצריך בעבור זה להגיע ה התהלות בראשיתן המכוון בדקק כלשיך כראשיתן והכוונה פשוטה . דלא תימא דמוסף אמוסף רק שעלות ועלולין יש להם קץ . תכל לא תוכל דלית להם רשמיות אלא שממנו כאן כל העלות והעלולין . לזה קאמר דהמוסף מכרר גם כן שהם בחיים מפועל לאין רשמון . והם מגיעות עד פרשמות . וממנו בחיים .

(טו) ומכוער בדבריהו במקום אחר בס"ד ודוק **וראיתי** להמכוון שכתב הוכחת המאמר בעלות ועלולין מלשה . דכמו דכתיב זה . אחר קור זה . ליכא מופת על המכעו . אף שמלוקים ומפורשים העלות ועלולין מהדדי . כן אפשר להיות בשאר מילי . כלומר בעלות ועלולין שהן בהדדי בעולם אחד . עד כאן .

וארן רחוים מזה לזה . כי בקור זה . אחר זה . קאי על מקרה המתחדש על הנושא כלי גבול . ויקדש מקרש בקור מקרש קמא . וכאן מירי בעלולין המתחייבין מהעלות ולאו שיין המכרח כיון דאיכא פירוד ביניהם . הרי כאן מוגבל ואיך יתפשט שכך כלי תכלית . וכלאו הכי כאדרבה בס"ד פישוט אחרת נבונת המאמר בשופט זה ודוק **ומ"ש** המכוון עוד שהמכרח עלמו מביאת עלות ועלולין לאין תכלית . דאם אין קיום מוך לשכה רשמוכה . אין יתחזקו כו כל שכאשכין ממנו . אלא ודאי שמגיעין אל שכה רשמוכה מוקה וקיומת . ולא שכחתי זה . כיון שבעלולין והעלות עולות למעלה בלי גבול וכלי העסק . אין כאחר שהעלה רשמוכה כלי קיום ויסוד . אף לא מצינו כלל עלה רשמוכה . כיון שעולות כן למעלה כלי הפסק . וכלי גבול . וזה פשוט וברור ודוק : **זברור** הקדמה ג' בר' והקדמון הוא שאין לו עי"ה זהו יותר דברים . ומכוח לא פירשם . וברחה כי שכה הוא שם לשהשל וגורם שכר להיות . ועדיין לאלי איכא שכר עלין המכריחו לשהשל . לזה

מברר

ראשון לפניו , וצריך בעבור זה להגיע התהלות בראשיתן כאשר הקדמנו :

וברור ההקדמה השלישית שנאמר כי כל מחובר מורכב מבלי ספק מדברים יותר מאחד , והדברים ההם אשר חובר מהם , הם קודמים לו הקדמה שבעית ,

וכן

מנות הלבבות

ואפילו אכי כתב מה שכתב : וצריך בעבור זה להגיע התהלות בראשיתן כו' . כלומר בעבור זה יגיע כלאדם ש גבול שהתחלות שיעמוד האדם שלמו ברא שיתן וכתלתן ע"ד שאמר לעיל שאי אפשר להגיע כו' וכאילו לומר וצריך בעבור זה לומר כי התחלות יש שכלית למספרן ואינו פירור הקדמה שבעית . דע לתת שמעין כי עם שהקדמה השבעית הולת ברורה ואמתית מכל מקום שהקם הוא שכתב רבינו המחבר ולא שעלה במחשבתינו כו' כי אם שקלת מן הפלוסופים וכרומו רוב החכמים מחבורי הפילוסופים ילמודינו וימיוקינו להיקף כולה ושוטעה וכן הוא כאמת שאי"ו לקיש שלא בדעיון ושפשבה וכבר ירוע שאין לכל מודעת לשפר וכן דעת ברב

המורה

כדבריהו במקום אחר . כראה שרומז למ"ש בפרק זה כר"ה כי אין התחלות כו' . עיין מה שכיאר שם ומה שכיוון שם . לת זה כיוון גם כדבריו כאן : **הקדמה** השבעית שטבפש היא ענין הפירוד והשתלקת . וצריך ענין המחובר . לשטע שהיא . שאם אין טבע הפירוד והשתלקת כאלו . לא יצוייר ענין השחברת . אך דברים המחולקים ופרודים זה מזה . יצוייר שיכיכם . אף אם אין טבע השחברת כאלו . (ענין שכיאורינו לפתיחת השהרגם בהג"ה השתחלה קודם שטבע . וכביאורינו להקדמת המחבר בק"ח שם במלת מחובר יותר ענייני קדימות אלו)

והא דלא אתר על הדברים שהמורכב מחובר מהם שקודמים שמה לו גם הקדמה זמנית כ"ר הוא מילתא דלא פשיקא שילטרך תמיד היות הדברים שהיים אשר מהמחבר מפס דבר אחד . להיות שהיים קודמים דוקא גם בזמן לדבר השוף . אך יצוייר להיות השהוות הללו דברים

והשחברותם

שהשכל בלתי יוכל להפרידם אשר ענייני תועלות שלו שבעולם כעצים בכוכב ולא בחברם נפלו . ודבר שבעשה בכוכב על כרחך בהקדם ממקדם . תכל לדעת הטובים בקדמות העולם . הרי לדעתם בלתי היה לענייני עולם בזום עת וזמן . ההחלה . ולומת כעצו בכוכב מכוון . והקום והשכל מעידי' כלי זום שהיה . דכל ענייני עולם כמה שהם תועלות גדולות זה לזה . על כרחך כעצו בכוכב מכוון)

ודו"ק : וצריך כו' בראשיתן כאשר הקדמנו המחבר מוסיף יסורי דברים בסיום ענייני להסביר בהם דברי הרשונים שלא לסבון בהם כוכב אחרת . וזהו לומרו בשער הקדמנו . ורומז לפי מה שבארנו דברי לעיל שהסורשת עולם זום פעמים פסיקת כאן והשתלקותו לחלקים . כראם ומכון ענייני השתלותיו . שהמה ענייני עולמות פעליונים ממנו . שמניע השתלשלותן עד רפאיתן לאבד המיומד . זהו שכורש הפמיתי יתי : (טו) ומכוער בדבריהו במקום אחר . כראה שרומז למ"ש בפרק זה כר"ה כי אין התחלות כו' . עיין מה שכיאר שם ומה שכיוון שם . לת זה כיוון גם כדבריו כאן : **הקדמה** השבעית שטבפש היא ענין הפירוד והשתלקת . וצריך ענין המחובר . לשטע שהיא . שאם אין טבע הפירוד והשתלקת כאלו . לא יצוייר ענין השחברת . אך דברים המחולקים ופרודים זה מזה . יצוייר שיכיכם . אף אם אין טבע השחברת כאלו . (ענין שכיאורינו לפתיחת השהרגם בהג"ה השתחלה קודם שטבע . וכביאורינו להקדמת המחבר בק"ח שם במלת מחובר יותר ענייני קדימות אלו)

והא דלא אתר על הדברים שהמורכב מחובר מהם שקודמים שמה לו גם הקדמה זמנית כ"ר הוא מילתא דלא פשיקא שילטרך תמיד היות הדברים שהיים אשר מהמחבר מפס דבר אחד . להיות שהיים קודמים דוקא גם בזמן לדבר השוף . אך יצוייר להיות השהוות הללו דברים

והשחברותם

והתחברותם יחד • שכל ענין **כענין** מומר הרשעון ההיולי • והצורה תסר לכשם לומו בהתהוות ממנו המרכבה יקודות • אפשר לו כלתי סיומ קדימה זמנית להמומר והצורה תסמה לפני ההתהוות המרכבה יקודות • לך תיכף כאשר נתהווה במאמר הש"י המומר הזה • לו לא נשתהה לף רגע לתת כלח *צורה • רק פתאום נתת לתת בענין התהוותו • נתלכם במרכבה צורות יקודות • ונתחלק למרכבה תלקיהם

אך הקדימה טבעית • שייך בכל שני דברים שנתקברו להיות מהם דבר אחד • כי לף אם אין בשנים קדימה בזמן • הרי גם על כל פנים קדימה בטבע **שהרי** לאחר מהם בהתברו • שהוא המומר והצורה • בלתי פוקדם מציאות עוש לאחד מהם קדימה זמנית • למציאות היקודות • לף שבשני דברים שהתחברותם יחד • לך בשייך בהשני דברים הנמה • קדימה טבעית • לאחר בלתי יצוייר מציאות היקודות • כלי מציאות מומר וצורה • ולא כן בהיפוך • שיצוייר מציאות מומר וצורה • לף אם היקודות כלתי היו נמצאים ודו"ק (תכי פמעט רגע ויתבאר לך בענין יותר בד"ה וטבעית • בהה"ג שם הסמוכה שם התחלה ואין שבר להתעקש כו'): וכן צריך בו זמנית כי הפקם לא יעשה דבר • ולא יהיה ממנו לא מעשה ולא הכמה • וגם אין דבר עושה לא עצמו : ושבועת כי ענין המתחבר • צריך לו על כרחו להיות מצוי ענין המחבר דבר • *לך היכול לחבר דבר • היכו מוכרח דוקא להיות עוסק בהיכור • לך לף גם בהיותו יוכל בטל • הרי הוא מכוכה בשם מחבר : שאין לו עילה עילה הוא לבון פועל • כלומר הקדמון הוא

כעין מומר הרשעון ההיולי • והצורה תסר לכשם לומו בהתהוות ממנו המרכבה יקודות • אפשר לו כלתי סיומ קדימה זמנית להמומר והצורה תסמה לפני ההתהוות המרכבה יקודות • לך תיכף כאשר נתהווה במאמר הש"י המומר הזה • לו לא נשתהה לף רגע לתת כלח *צורה • רק פתאום נתת לתת בענין התהוותו • נתלכם במרכבה צורות יקודות • ונתחלק למרכבה תלקיהם

אך הקדימה טבעית • שייך בכל שני דברים שנתקברו להיות מהם דבר אחד • כי לף אם אין בשנים קדימה בזמן • הרי גם על כל פנים קדימה בטבע **שהרי** לאחר מהם בהתברו • שהוא המומר והצורה • בלתי פוקדם מציאות עוש לאחד מהם קדימה זמנית • למציאות היקודות • לף שבשני דברים שהתחברותם יחד • לך בשייך בהשני דברים הנמה • קדימה טבעית • לאחר בלתי יצוייר מציאות היקודות • כלי מציאות מומר וצורה • ולא כן בהיפוך • שיצוייר מציאות מומר וצורה • לף אם היקודות כלתי היו נמצאים ודו"ק (תכי פמעט רגע ויתבאר לך בענין יותר בד"ה וטבעית • בהה"ג שם הסמוכה שם התחלה ואין שבר להתעקש כו'): וכן צריך בו זמנית כי הפקם לא יעשה דבר • ולא יהיה ממנו לא מעשה ולא הכמה • וגם אין דבר עושה לא עצמו : ושבועת כי ענין המתחבר • צריך לו על כרחו להיות מצוי ענין המחבר דבר • *לך היכול לחבר דבר • היכו מוכרח דוקא להיות עוסק בהיכור • לך לף גם בהיותו יוכל בטל • הרי הוא מכוכה בשם מחבר : שאין לו עילה עילה הוא לבון פועל • כלומר הקדמון הוא

מכרר כי לא יקרא קדמון מי שעליו עילה המכרקת • וזה קלתי ברב להוליאו מכברת מומרים דהכורח ברח עולם כלי זמן • והתקייב ממנו מציאת עולם • כמציאת מור הכר עם הכר יחדין בהדלקתם • ומיד כשיודלק וכח אם • כלא מור • ואי מחריכין כן • ליכא להכורח הקדמה זמנית לנברים • ובשמוך כאר שמבכר שעל כרחך הכורח עולם ומבכרו • קודם לו בטבע ובזמן • ובזה מבואר יהוריו בלון • והכי קאמר ומי שאין לו עילה

וכן צריך שיהיה מחברו קודם לו , הקדמה זמנית ושבעית , והקדמון הוא שאין לו עילה , ומה

מנות הלבבות

המורה שכתב כי ענין בוא זה לאחר פור זה בענין הזמן ובוא המקריים זה לאחר זה על התומר לבלתי תכלית לא בח המופת על המציאו ואם היה זה ההקש ראיתי כבר יעלה מופת על המציאו והנה כאן שהמשך חלק מפורש ותכלית בענין

הג"ה מהמחבר מוהר"ריח

***כי** לא יצוייר מציאות דבר נשמי השופע להתגשם • להיות ענינו מומר בלי צורה • (עיין בהיאוריכו לפרק זה • בד"ה ובספר מלת הגיון בלתי כו' בה"ג שם התחלת • ואין להסיח מזה שבאמצעים כו') ועיין במנות בפיאורו לפרק השני בד"ה המומר הרשעון

הג"ה מהמחבר מוהר"ריח

***ואין** מברח להמתעקש לחגוד ולהרהר • חולי יצוייר ענין מחובר שהוא קדום בהתחברותו • ולא קדמו לא בטבע ולא בזמן שום מחבר • כי בלתי היה לזה צריך לו **זה** היכו • כי ענין שמהותו מחובר • הרי בעצמו הוא מעשה ההתחברות • ועל כרחו דבוק הוא עת וזמן שנתי דבקו • ובעצמו הוא מעשה ההתחברות הפועל • מה שאין כן בדבר שהוא לחד תמית • ואין בענינו שום התחברות רבוי • דבר כזה יפול להיות דבוק בו ענין הקדמות שלא כתחדש בשום פעם • כי לא כעשה כמהותו שום ענין מעשה • ודו"ק היטב **וכן** בלתי ענין שהוא לחד תמיתי • מענין מחובר בענין קדימה טבעית • כי ענין שהוא מחובר • לף אם היה מצוייר לומר בו שהוא קדום בענין התחברותו • ובלתי היה בשום פעם ועת התחלה להתחברותו • (עם שבחלת בלתי יצוייר כן • שהרי כעשה בו מעשה התחברות כאשר נתבאר) • על כרחו יש בענינו קדימה טבעית • ר"ל כי על כרחו הדברים שמחובר מהם • הנה ענין • זולת ואיפוך הענין שהוא לפניך מחובר מורכב ומחומד • כי ענינם הוא ענין פירוד • וענינו הוא ענין מדובק • ועם היות שתצייר בלתומרת בהתחברותך שבלתי היה שום עת וזמן שהיה דבר הזה מופרד לגמרים • לף עם זה הרי על כרחך השכל סופט שיש כאן ענין שכני • פירוד ודיבוק • והרי על כרחך על כל פנים • הדברים הנם אשר מחובר מהם • שבענינם חל ענין הפירוד • הנה קודמים בטבע • כי הדבר ההוא המדובק • צריך לטבע ענין הפירוד • שבלעדיו לא יצוייר ענין דיבוקו • ולא כן בהיפוך • **כזה** שאין כן דבר שהוא לחד תמית • הרי מיושל מענינו ענין זה מלומר בו שהוא צריך לדבר שמחובר מהות ת"ז דותו • ומיהיה לותו דבר קדום לו בקדימה טבעית • וטעות גמור הוא לחשוב כן • כי דבר שבלתי נשפט עליו בשכל ענין ההתנות • הרי השכל מעיד לחייב בו קדמות לחמיתי • בלי שום ענין קדימה לו • לף טבעית • כי אין שום דבר נתפס בהשכלה לצייר אותו גרם ושכל מהות הדבר לחד תמיתי הוא • רק עצמותו • הוא שכלתו ומהותו • ודוק היטב כי בזיר הוא בה"ד **ועיין** דברי המחבר בענין קדימה טבעית בפרק שביעי מספר הזה • בריש בן החמישי שבו • ועיין גם לשונו ריש פ"ח מספר הזה ודוק :

AKADÉMIA KÖNYV-TÁRA

עילה · זה הוא שאין לו תחילה · לכל אם עילה מחויב מציו · לא נקרא שאין לו תחילה · כי זהו התחלתו · מיוב השגול מהמקייב מיך מהויתו · וקשה עוד ולפי מהריקן שהמציאות מהמייב ומוכרחת מן הפועל הרי יש לו התחלה · כלומר שכח המכרחת לוחו · זהו הקודמת לו · ולפי מפשר להוליד מזה ולומר שאין לו התחלה וסוף · כי זהו הולדה מחוייבת למי שאין לו תחילה · ולזה ליכא תחילה · · ושכח מיוב השגול ממנו · זהו התחלתו · וכיון שיש לו תחילה ליכא קדמון גמור ויכול להיות מחודש ·

וזהו התחדשותו · עת מיוב השגול ממנו הן מיוב מציאותו · כי מציאותו תלוי בדבר אחר · כי ליכא שם ממצאי כיניהם ודוק : נתקיימו השלש הקדמות כי גם כלל הקדמת שליחות יכולין אנו לומר כל אחד מהקדמות בהוכחתן · רק יכולין לקחור אותם בקחירה · ועל ידי השליחות אוכל לכלל הקחירות מהקדמות · וזהו דבקט נתקיימו השלש הקדמות · שיש להם קיום וזלת יחילה הקוחר ודוק היטב :

פרק ששי כאשר נשתכל

בע"ח להאורה כל האריכות הזה שהוא מוכיח מהשגול מקור

ומה שאין לו עילה , אין לו תחלה , ומה שאין לו תחלה , אין לו תכלה , ומה שיש לו תחלה , איננו קדמון , וכל מה שאינו קדמון , הוא מחודש , מזני שאין בין הקדמון והמחודש , אמצעי , שיהיה לא קדמון , ולא מחודש , א"כ כל מהובר , איננו קדמון , ועל כל פנים הוא מחודש , וכיון שנתבררה ההקדמה השלישית אשר זכרנו נתקיימו השלש הקדמות :

פרק ואך על איזה פנים נשתמש בהקדמות אשר זכרנו בבריר

מציאות הבורא יתעלה , הוא , כאשר נשתכל בעולם הזה , נמצאהו

מנוח הלבבות

בעניו הוא זה לפר קור זה כן חיכו הפך כי לפשר להיות כשהר מילי ד"ק · ועיקר ההקשות והסכרת בבריר הקדמה זו בחמחות לימו חלה מבני שכל מה שחכו רוחים שהוא מקובש מסיבה ולפי לפשר למסובב מכלחי הסיבה ואם לא היתה הסבה לא יוצא המסובב ע"כ הסבה חזקה וקיימת לכלחי חכלית חו"ם לסבה הסיבה סבה ולסבה סבה עד סמגיע לסבה הראשונה חזקה וקיימת עד בלחי חכלית דאם לא כן כשל עוור וכפל עוור וכיון שרואים למסובב חכלה והעדר בלא סבתו חיך יצויר שעמוד סבתו בלי שורת קיום ויחד שכשל כחלה עליו כי אין זה חלה כמשלשלהקור מכל בחבל ומבל בחבל לחלות מצא מה שלי לפשר לו חלה שהחבל שעליון יקשר בימד בחקים נחמן לא יעיש וזה הוא מוכרח לראות והוא בכלל במימר שכחוב שכל מה שיש לו חכלה יש לו חחלה כו' : ומה שאין לו עילה אין לו חחלה · הפשרם שכיון עלה לחחלה יש לומר כגון במהובר הוא עילתו ושהברים לפר מהובר מהם קרחם חחלתו והבבר לפר יש לו חחלה ע"כ יש לו עילה במהברו להחליתו לפועל כמ"ש בסמיך ות"ל ע"כ מה שאין לו עילה אין לו חחלה : ומה שאין לו החלה אין לו חכלה · כלומר ע"כ אין לו חכלה מהולם והוא הקדמון כיון שאין לו עילה שברי אין בבבר עושה את עצמו · ואמר זה לחוספת ביאור לפי שעיה די לו באמרו מה שאין לו עילה אין לו חחלה וזה שיש לו חחלה כו' חלה כח לפשר מסחפשט מהפך ובפשר בחמיחתו ולזה שברחיחתו יותר מזה כמהובר בחלקת הבניין וזהו כשילו אמר הקדמון הוא שאין לו חחלה ואם שאין לו חחלה הוא קדמון ות"ל ע"כ מה שיש לו חחלה אינו קדמון כו' וכיון שכל מהובר יש לו חחלה ואם הבבר מהם ת"ל ע"כ כל מהובר אינו קדמון כו' ת"ל ע"כ ואם שאין לו חכלה אין לו חחלה בעוף עד עולם מה שילו אמר כל שילו הוא שילו נפסד חשיבי שאין בזה נורך שעיה בי לו בפשר ואם שאין לו עילה אין לו חחלה ואם שיש לו חחלה עד ת"ל אמר זה לרמוז עוד מוסף לפשר וזהו כל שילו הוא שילו נפסד ות"ל ע"כ כל נפסד הוא ומחודש וכיון שנתבבר כל מהובר פשוט נפסד ת"ל ע"כ שיש הוא מקודש :

רק קויתו קדומה כלי סוף התחלה : אין לו תכלה אין סוף וקץ לקויתו · כי ככתו אין ככתו עוזה · כמו שעלמית ככתו מחזיק קויתו קדוש כלי סוף התחלה וכלי סוף עזר וקיוב מפשר · כן יתקיים ככתו הקוח לעולמי עד ולנצח נצחים ולא יפסוק מעולם : כל מחובר כו' כי מחברו ומדבריס מפר מוכר מכס · קודמין לו :

פרק ששי אך על איזה כו' מציאות

כו' עם היות שכתברו השקדמו' שלשתן כל אחת בפני עלמה · עדיין צריכין אנו להתחכם על איזה סופן לזווגם ולהרביבם יחד · ולהשתמש בהן לסוכיח מהוכן בירור מציאות הבורא יתברך : הוא הרי העניו הוא בך : כאשר נשתבל כו' בחפר נהיה מסכילים בשכלנו

בשכלנו בהנהגת עניני עולם הזה . איך מתנהגים עניניו פעולותיו : נמצאדו וכו' לן כסיא וכמלא עניניו בשכלנו ותושיתו . שהוא מסובר ומורכב וכו' : ושוותם תמיד על סדר אחד הוא שהנהגת עניניו הוא תמיד בשוה בלי שום שינוי מעולם

כמו שנתן סיכוך הלבנה בכל חודש . שבכוח חודש השני מתבטל כן כמו בחודש הראשון וכן לעולם . וכמו כן סיכוך השמש בעניני סיכוכים . וכיולא בהם שארי הכוכבים בעניניהם . כידוע לחכמי התכונה : מבלי השגת ועם זה מתנהגים בניהם בשוה ובסדור הוא . בתמידות בלי הפסק לעולם : אשר תנועותם מתחלפות שבלתי כלם לרוץ בחת מתנועתם . לך ליזה מהם למזרח . וליזה מהם למערב . וכן כותב הרמ"ם בהלכות יסודי התורה (פ"ג ס"ב) וז"ל . כל גלגל וגלגל מהמוכ גלגלים שבהם הכוכבים . כמלך לגלגלים הרבה . זה למעלה מזה . כמו גילדי בצלים . מהם גלגלים מוכבים ממערב למזרח . ומהם מוכבים ממזרח למערב . כמו הגלגל המזיעי הסמוך ממזרח למערב עכ"ל שם וכן כותב בסורה (ס"ח פע"ב) וז"ל . ומהם מי שיכוכיע בחוזן תנועתו המיוחדת בו . מן המזרח אל המערב . ומהם מיכוכיע תמיד מן המערב אל המזרח עכ"ל עוד כותב שם . וכל ככה שבאלו הכדורים . הוא חלק מן הגלגל אשר בו הוא עומד במקומו . אין לו תנועה מיוחדת בו . אלא שהוא נע ומתנועע בתנועת הגלגל אשר הוא חלק ממנו עכ"ל וביאר הם"ט . שדעת הרב המורה בסיפוק זולתם ירחק מתנועע בתנועת הגלגל אשר הוא חלק ממנו . כי נמצאו ככבי חומות ומזלות מיוחדים . ע"כ בתריכות מה שהביאו ראיות ישראל שהוכיחו גלגל הכוכבים וגלגל חומות בזה לחכמי ישראל . ע"כ בתריכות

זכן הוא מתמיהות לשון הרמב"ם דלעיל שהנחתי

נמצאדו מחובר ומורכב אין הלק מחלקיו מבלי חבור וסדור , כי אנחנו רואים אורזו בהרגשותינו ושכלנו , כבירת הבנוי אשר זומן בו כל הצריך לו , השמים מעל כחקרה , והארץ מחחת (ס"ח מהזקה) כמצע , והכוכבים מסודרים בנרות , וכל הגיפית צבורות בו כמבטנים , כל דבר למה שצריך לו , והאיש בעל הבית המשתמש בכל אשר בו , ומיני החיות משתמשים להנאתו , כמו שאמר דוד עליו השלום תהלים ח' חמשילחו במעשה ידיך כל שתה תחת רגליו , צאן ואלפים כלם וגם בהמות שדי , צפור שנה ואלפים כלם וגם בהמות שדי , צפור שמים ודגי הים עובר ארחות ימים , זסרר זריחת השמש ובואה להעמיד עתי היום והלילה , ועלייתה וירידתה להמציא הקור והחום והקיץ והחורף , מענייני הזמנים ותועלותיהם , ושניהם תמיד על סדור אחד מבלי הפסק , כדכתיב לעיל ט' האומר להרם ולא יזרח ובעד ככבים יחתום , וכתיב תהלים ק"ל תשת חשך ויהי לילה וגו' , וסבוב הגלגלים אשר תנועותם מתחלפות , והמכבים והמולות

מנוח הלבבות

פרק ו וסדור . ר"ל שסודרו הדבריס זה אצל זה מן זה בתוך זה : כמבשנים . כלומרות : ועלייתה . בלשון נקין כי שם היסוד שלו עולה לרוס גלגלה וגם לרוס נוכח רלשינו : וירידתה בהדרוס בחוך שלו היא בשפל גלגלה ורחוק מנוכח רלשינו וזה ידוע למתחילים בחכמת התכונה וגרלה לרוס כי בשנוי ביניות החוך לוכו עולה כל כך לולפונכח רלשינו כמו בינוית הקין : כדכתיב האומר לחרם וגו' . נקבית רלה שהתנועות האמיתיות הוא על ידי זריחת השמש וכוכבים וכוליהם

מקודר בכוכב . לון מעכין מופתיו שעומד בם . כי כל ישינו וה שבו בהנחת השלם הקדמות . בן הכח להכיות מציאת בורא ומידום עולם . וכלן כרלה מזהו בשני עניני מופת מון מהקדמות **ונראה** מאחריך בזה לבדר כי כל עולם בכלל בן עלות ועלולים . וכל דבר מכרוזים לחד עלה לחבירו . שהרי כל עולם כלו כחים לחד . זה מחקן זה . וזה זה . ותכליח כולם כוכה לחת לגמור כוין עולם . כפרטי בית הגורמים הקחתו . ומזה נראה שכלל עולם הוא בעלות ועלולים . לחד עלה לחבירו . בן בפשולה שחד פועל לחבירו . ובן בשער שחד מוכרח לחקנת חבירו . הוא גם בן עלה לו . כי לולי הוא בשכנת חקנתו . לא היה קויס זולתו . ומזה יבאו שני תולדות . הלחת עודלי מוכח גבול לזה פעולה כללית . כי עלות ועלולים בשחקות כראשם . כמו דחזינן בשחקן בסופם

נקודה . ותולדה פנית פנימין ועצות מעלמה רק על ידי פועל רפעון . כיון שהשפע הבוא בזמן קרוב כמחצע . כי דבר שאינו כלום . כשפע כמחצע . לכל דבר הכלום בקרב כשפע בומנו המלוכה . (מכאתר ויעבות מכל מלאכתנו כלפע היה השפע כמחצע) : את הכל כו' בעתו הוא רמיזה למה שאמר מעבין מזמנים ותועלויותיהם : גם כו' נתן בלבם הוא רמיזה למה שאמר כולם הם כוכת תועלת ותקנה למדברים : וכבר השבו כו' כי הגלגלים כו' הם כו האש לפבר כיון שמקבר כהכיתו זפת. דלכאורה לא מתי שפיר מה דמשיב המקבר הגלגלים וככבים . ובתב סרכבתו ומכורו נרתים ככלו . וכיון שהגלגלים ל"ם מהכרים מהרבע יקודות (א) תין כהם סרכבם ומיכור והמזלות על הנהגה משוערת ומשקל מבין , לא יזח ולא ישתנה , והכונה בכל דבר ממנו כונת תועלת ותקנה למדברים , כמו שאמר שלמה ע"ה קהלת ג' את הכל עשה יפה בעתו גם את העולם נתן בלבם וגומר , ואמר לכל זמנועת לכל חפץ תחת השמים, וכל זה חבורו והרכבתו נראים בכלו ובמקצתו : וכשנעיין בצמחים ובבעלי חיים , נמצאם מחוברים מהיסודות הארבעה והם האש והרוח והמים והעפר , והמה נחלקים ונפרדים , ואין בנו יכולת לחברם החביר הטבעי , מפני שמקצתם , משתנה אל קצתם , וקצתם כנגד קצתם , ואם נחבר דבר מהם , הם מהרים להשתנות ולהתחלף , אך החבור שהברה אותם התולדה , הוא חבור מתוקן וקיים עד ערת קץ , וכבר השבו קצת הפילוסופים כי הגלגלים והככבים והאישים העליונים הם מתולדת האש . ודומה לזה מה שאמר דוד ע"ה מהלים ק"ד עושה מלאכיו רוחות משרתיו אש לוהט . ובזה ראיה על המחשבה הזאת . ואינגת תולדה חמישית כאשר חשב אריסטו : וכיון

פנות הלבבות

הוא לתועלת כי על זה נזכרו שם כתובים אלו . מ"ש מכיח רמיזה שמצד זה יש להביא רמיזה על מציאות הבורא יתברך כי על זה אמר חיוב ודוד אלו השמים מספרים כבוד אלוה ומעשי ידיו מגיד הרקיע ומה שנוגע לחלקי חכם יכול בחכמה ויכולת בלתי תכלית ; והמה ר"ל הכ' יסודות ; נחלקין כו' שמקצתם משתנה אל קצתם . כגון האויר והמים שמשתנים בחיכות הקרירות שזה קר ויבש וזה קר ולח והאויר משתנה למים בעשה . מים והמים עפר כמ"ש בחכמת בטבע וכן האש והאויר שמשתנים בחיכות החמימות שזה חם ויבש וזה חם ולח וכן כאויר והמים שמשתנים בחיכות הלחות והקצתם כנגד קצתם כמו שהאש והאויר והעפר לכל הפחות והעפר ר"ל

פנות הפרים

מזה בפנים אחובר . שהרי בתכרה"ק לעיל בכיאורו לפרק הפיעי מזה הפער כל"ם אמת מהכם כו' . ע"ב כמ"ד הכוח המתחיל וכרשם דמשתבר צריך להקדמה אלימית כו' . דהגלגלים וככוכבים אף אמם רק מקומר אחר . הרי שם מקומרים מקומר וגורם . כאשר כתבת כרב המקבר מ"ם מכאר זה לפנינו בזה הפרק אמנם יתר דברי אמם"ו וזל כאן . שהם נפנים בפני עצמן . כי אף שכוכן שוא מה שהגיח המקבר כאן שהגלגלים כין המורכבים . אך זה שהכיאו שהיה קולבה קמה . לכאורה אין ענינו כאן . כי אף אם נאמר שגם הם מקומרים מקומר וגורם

ועורה **לזה** ביאר בכאן שבוכת המאכר לגלות . אפר מזה שהם הולדת הם . מובן שהשם כ"ה מכריחם נגד רצונם ושבעם בהתנועה הסיבובית . מה שאין כן הם מגשם פנימי . אין ההכרחה מובנת ודוק : כי מחברם אפר מקברם : זולתם הוא ענין אחר מזן מהם . ולא מעצמם כתקברו : וקושרם יקושר אותן היסודות יחד : בלעדיהם כלתי יהיה ועזר והסכמה מהם . כלומר שהמאכר וקושר אותם . עושה עניכו בהם כתקנו ורצונו אף שאין הענין מובכם מהם . כלתרו בתוך ומרכיבם כו' : והמה העצם כו' ענין עצם ומקרם עיין בביאורינו לפרק שביעי מסער הזה . פ"ה וכבר אמר כו' . סיגי הסוגים הם עפרים : **הוא החמר** הראשון עיין בתוך ובכרינו בל"ד מערבבים בלתי זכים בלולים וברורים בענין המאכר **חדא** בתה שהקשה לבבר על האומר שם היה מצויר היותו עת ורגע בלתי נורם . אז היה ענינו לחקות בלתי מאובר **זה** לזינו . שהרי נתהווה . והחלק אחת לא תשיגהו הויה . כי

וביון שהנמצאות הוות מן היסודות ומחיברות מהם . וידעני כי לא נמוגו מאליהן ולא נתחברו בטבען מפני המחלוקת שביניהם . עלה ברעתנו ונתברר בנפשותינו כי מחברם זולת' וקושרם בלעדיה' ומרכיבם בנגד טבעם על כרחם . הוא בוראם ית' אשר תקן קשרם **ותכן** חבורם . וכאשר נחקור על היסודות הארבעה . נמצאם מחוברים מחבר ו ורה . והמה העצם והמקרה , והחמר שלהם הוא החמר הראשון , אשר הוא שרש היסודות הארבעה והחמר וההיולי שלהם , והצורה היא הצורה הראשונה הכללית , אשר היא שרש כל צורה עצמית , וכל צורה מקרית , כהום ובקור , וכלהורת ויובש , והכובד והקלות , ורתנועה והמנוחה , והרומה להם : וההרכבה והחבור נראים בכל העולם ובכל

מנוח הלבבות

שמתאכרים כמו שברלה בתה סיגלת מתכן סחלמים שהוא עפרורי בטבעו התולדות הטבע הם עתולדות. התה וכיון שאיכם מאה הם ע"כ ממוזגים ומחוברים מכ' דברים : החומר הראשון הוא עצמות הדבר ומורת היסודות שקבל האומר הראשון היא מקרה שק"ה לאומר הראשון אחר כך שבתנה והתפעלות נקרא בפי פלוסופים מקרה ממאמר שיפעל וזה תפעל וזה תאמר הרי האומר הראשון עצמו תיכנו מורכב ומחובר שרש מקבל מורת היסודות. וי"ל שלא במנת האומר הראשון לבד בעולם ואין אלא אחד מהמה שלא מקבל מורה אחת מהורת היסודות וא"כ לא מציאותו בלתי מרכבה . והחומר והחיולי עכין אחד והם שמות נרדפים כמו שפעתי ודיני . עדיו ושדלי . וכן מבואר בשלות הביון שער ס' : הצורה הראשונה הכלליה כו' . שם מורה הוא שם הכלל והסוג לכל הצורות וכו בכללות כל מורה עצמית וכו' כמו שבשם האומר בכללים כל האומרים . ועיד האורה הראשונה היא מורת הל' יסודות מקבל האומר הראשון והם מורת הצפר מורת האש והאויר והאש והלי הל' מורות הם שבת השתנות הצורות לכל המורכב מהם בין מורה עצמית בין מורה מקרית . ד"א הצורה מקריית כגון הליכון והשחרות והלבון

ואיבור . לכן האומר בשמר מזה בתה שבתב בלשונו נראים רק במקלתו . משמע רק במקלתו נראה האומר ולא בכלו . לכן מה דהביא בלל הגלגלים וככבים ומזבש בין הכוללים . כיון שאין רצונו להביא רק המורכבים . צריך לומר שבונתו להביאם לענין זה . שנראה מהם שהבריאם הקב"ה בגד רצונם . וזה נראה מתנועת גלגליהם . וביון שהם מיקוד אף שהות דרכו לשקוד לחקורו למעלה . ואין בו תנועה סבובית מדרך הטבע (כמו שבתב ר' משה בוטרילו בפירוש ספר יצירה בשם ספר הטבע לאריסט"ו) וזהו דוקא שם אומרין שהם מיקוד אף. נראה ממנו שהק"ה מבריאם בזאת התנועה סיבובית היפך טבעם . אבל אם הם בשם מחיצי בדעת אריסט"ו . אין ראיה שהוא מוכרח בגד טבעו . כי אולי זה הבשם החמיצך טבעו בתנועה סבובית . וזה ברור בבונת האומר ודוק : תולדה חמישית בתב מהר"ם אבן תיבון בביאורו מלות הזרות בסוף ספר המורה . וז"ל בלות גימי"ל . בשם מחיצי . הוא שם מיוחד לשמים ובבלם . וזה מפני שהיסודות המרכבה הם מרכבה גופים . ואין מולק בזה . ודעת אריסט"ו והמחבירים אחריו . שהשמים ובבלם חיבם מאחר היסודות . ולא מורכב מהלתם . ולא מבולם . אך האמר אלו . אומר אחר . או אומר הבושא אלו בושא אחר . וכלומר . שהוא בן בושא עצמית בין בורה מקרית . כלומר מחיצי למרכבה היסודים עכ"ל : **אשר תקן קשורם ותכן חבירם** לשון התיבוכה . ר"ל אמנעי . כי הלה מסוברים זה עם זה . כלה אמנעי . והלתם על ידי אמנעי . כמ"ש האומר בשער הבחינה . בחיבור הבשם עם

קבוץ על ידי רוח

חיוני

קיומי : נוטה שמים לבדי • מלמד דבר : רוקע הארץ מאתי • ולא נדבר : נוטה כו' תולה כו' • ולא על דבר וחרץ מכוונת המחבר נרמז ביאור הכתוב • מלכי ה' עושה כל • לא שהעליונים גורמים קיום התחתונים • מלכי פועל כלם כלומר • כלומר שכלי

ובכל הלקיו בשרשיו ובענפיו , בפשיטו ובמורכבו , בעליונו ובתחתונו , וצריך ממה שהקדימנו שיהיה כלו מחודש ; כאשר התבאר לנו כי כל מחובר מחודש , ודין חייב שנאמין כי העולם מחודש , וכיון

מנוח הלבבות

והלודם ושאר נוטים בשמים וכו"ח ושאר המורכבים נלים מהתנדרות היסודות זה על זה כגון שם יקוד נלח נוגר ירקב והלדמיות וכן הרוח וחיינו מים כלורת יסוד נלח והרוח לפי שאחר היסודות עמנו וכן הסחרות מיסוד העפר והלבנות מיסוד המים • ד"מ כגון העיקה שנעשה מים וקפא ולא ניכר בו לורת הקפא ולא לורת המים לפי שהורכב מלבי לורות ונעשה מהם לורה שלישית וכן הלורות שלמעלה כגונלה הנומה בשמים וכח החיוני בה"ח והשכלי בהלם נתהוה מהרכבת המומר ומזגו במזג שיה כי כל אחומרו נוטה יותר למזג שיה יוד ודק לורתו העלמית יותר מתעלה עד שהלדם לדקות קומרו ושיווי הרכבתו יותר מכל הנ"ח עלתה לורתו העלמית עד שתוכל לנח לקיום עדי עד בהשלמת שכלו ושאחר בהפרדה מן גוף עומדת קיימת בעלמה עד שתעלה למדרגת מלאך כמו שאמרו חכמי הטבע וחכמי הלבות וכתבו הרב בעל עקדה בפרשת בראשית שער שני : בחום ובקור • לין ר"ל שהחום ביקוד שהוא הוא מקרי שרירי לקמן כתב שהחום

והלורה היא הלורה הרחשונה כו' • כלומר כיון שהחום כלתי מניע שוב לאיזה ענין שמכוון נעשו היסודות • על כרחנו נודה שהאחר והלורה שלהם הוא הרחשונים שנכנרו מלאך ומתחייב הענין ממילא שנכנרו נכף לחת • כי החום כלתי מניע מהות אומר כלא לורה • או לורה כלא אומר • ומהי היתי לנו לחשוב על זה הדבר שלפניכו מושג לחום • לומר כו שנעשה מדבר רוחני הכלתי מושג להחום • ושאחו דבר רוחני נכנרו מלאך • אך השכל יפר מחייב על דבר שהוא לפניכו מושג לחושיכו • ואין לנו להמציא שוב איזה לורם שמכוון נעשה • על כרחיכו נכון שנעשה כך מלאך כאשר הוא לפניכו ולהיות אשר יהיה לפניכו הרכבה ענינים (שהוא היסודות הרכבתן) שכלתי אפשר להמציא לשום לאחד מהם איזה לורם שמכוון נעשה • הרי כודאי נכון שהרכבתן מלאך נכנרו אך מה לנו לחשוב על כל ההרכבה ענינים שכל לאחד מהם כפני עלמו נכנרו מלאך • יותר השכל מחייב לחשוב • אשר דבר לאחד כללי נכנרו מלאך • ונחלק להרכבה כי למעט נכמי עדיף • לוה נראה שהמציאו המחקרים הקדמונים לומר אשר אומר לאחד נכנרו מלאך • הוא האומר הרחשון ההיולי • ונכנרו נכת לאחד עם לורתו (כי כלתי אפשר היות אומר גשמי כלא לורה • כאשר כתבאר) ובתוך ענין ההתלבשות לו לורתו • נתחלק להרכבה אלקים • ונתלבש בהרכבה לורות • והמה היסודות שהרכבתן אך על זה יש עדיין לטעון לולי זה האומר ולורתו לא נתפרדו מעולם • וזה קדמון • לזה הולך ומכאר מקירותיו • לאשר היותו מחובר • וכל מחובר • מחודש וכו' (ועיין לעיל בפרק הקודם משער הזה בביאוריכו שם בסק"ח • תמלא קתירות הרבה לדעת אומר קדום) ודוק : בפשוטו ובמורכבו הגלגלים ובוכביהם והיסודות שהרכבתן • נקראים פשוטים • שאין בהם רק אומר אחד • והרכבתם היא רק האומר והלורה • מה שאין כן הרכבה מינים • דומם לומח חי מדבר • נוסף על הרכבת אומר ולורה שבהם • הרי אומרים לכד מורכב מהרכבה יסודות • שהם הם רוח מים עפר • ולכן נקראים הגלגלים והיסודות כל אחד בפני עלמו • פשוטים • להיות כי ערך הרכבתם פשוטה נגד ערך המורכב יותר מהם : בעליונו כעולם הגלגלים : ובתחתינו הוא עולם הזה התחתון :

תמלא

תחלה התחלה: אין תחלה לפניה היינו ממציע עולם הזה כעניני התחלותיו על שני עולמות ועולמין. עד התחלה מקרוב לתעלה. מה מלין לזמת התחלה. שוב התחלה עליונה לה. רק היא לבדה התחלה מתחלת לאחד:

וראשון שאין לו ראשון ואותו התחיל הספר שכתב. על כרחך הוא הראשון שלא קדמו אחד לפניו. אך הוא קדמון כלי קדם התחלה. הוא הכותב התחיתי יח': מאין דבר כלי קומר. רק מלין גמור כעשה מאחר הראשון על פי מאמרו יח': לא ברבר לא מדכר כלי קומות: ולא על דבר שלא היה תחלה קדם יסוד מלוי לכבות העולם עליו. לך ככתוב בתורה ומלוא כלי מם. כבר מאמרו של הקב"ה: בעודנו בבריאותו שהוא ברוך וקדוש ומיושב בדעתו ושכלו. ולא קלט קלילה בקולת שיעמוס ושיגעון וטירוף הדעת: מבלי מצוע קולמוס מכלי שמצע קולמוס. כלומר

וכיון שכן הוא, ונמנע שיהיה הדבר עושה את עצמו, צריך שיהיה לעולם עושה שהתחילו וחדשו, ומפני שהדבר כי ההתחלות אי אפשר שיהיו מאין תכלית לתחלות, מן הדין שיהיה לעולם, תחלה אין התחלה לפניה. וראשון שאין לו ראשון, והוא אשר יצרו וחדשו מאין דבר, לא מדבר, ולא על דבר, וכמ"ש הכתוב בענין הזה ושפיה מ"ד אנכי י"י עושה כל, נושה שמים לבדי רוקע הארץ מאתי, ואמר פיוכ"ו נוטה צפון על תהו תולה ארץ על בלימה, והוא הבורא יחעלה אשר אותו דרשנו, ולמצאו כוונו כמחשבתינו ושכלנו, הוא הקדמון, הראשון אשר אין ראשית לראשיתו ואין תכלית לקדמותו, כמו שאמר הכתוב ישעיה מ"ד אני ראשון ואני אחרון, ואמר שם מ"ח אני י"י ראשון ואת אחרונים אני הואוויש בני אדם שאמרו שהעולם נהיה במקרה מבלי בורא שהתחילו ויוצר ש צרו, ומן התימה בעיני איך תעלה בדעת מדבר בעודנו בבריאותו פמחשבה הזאת, ואילו היה בעל המאמר הזה שומע אדם שיאמר כמאמרו בגלגל אחר של מים שהוא מתגלגל להשק ת חלקה אחת של שדה או גנה, וחושב כי זה נתקן מבלי כונת אומן ששרה בחבורו והרכבתו וְשָׂם כל כלי מכליו לעומת התועלת, היה לו להפליא ולחגדיל הדבר עליו ולחשוב אותו בתבלית הסכלות, וימהר להכזיבו ולדחות מאמרו, וכיון שידחה המאמר הזה בגלגל קטן ופחות ונבזה שנעשה בתחבולה קטנה לתקנת הלקה קטנה מהארץ, איך יתיר לעצמו לחשוב כמחשבת הזאת בגלגל הגדול הסובב את כל הארץ וכל אשר עליה מן הברואים, והוא בחכמה, תקצרנה דעות כל בשר ושכלי המדברים להשיג הויתה, והוא מוכן לתועלת כל הארץ וכל אשר עליה, ואיך יוכל לומר שיהיה מבלי כונת מכוין ומחשבת חכם בעל יכולת, ומן הידוע אצלנו כי הדבריים אשר הם מבלי כונת מכוין, לא ימצא במאומה מהם סימן לחכמה וליכולת, והלא תראה אם ישפך לארם דיו פחאום על נייר חלק. שאי אפשר שיצטייר ממנו עליו כתב מסודר ושישות נקראות כמו שיהיה בקולמוס, ואילו הביא אדם לפנינו כתב מסודר ממה שאי אפשר להיות מבלי מצוע קולמוס. ואמר כי נשפך הדיו על הנייר ונעשתה צורת הכתב

עליו

כלי. רק הקילוף הוא. שמים שמם קבות קרוכות. מכי כוסה לכדו כלי מחנשי. ואותו שרוקע בקרן. הגורם רקיעת והוית הקרן וכל מעשי עליה. דהיינו הגלגלים וגרמיהם השמימיים. שלא שכרתה כחם הפעולה. לכל כחות הרוקע הוא מוצאי. לכי מכיתי לותם על זה. והשה כוחי ככלי כיד האומן. ומכחי אחם מהנועעים. ומהקויים על ידם כל הקיומות שבעולם התחתון ודוק:

פרק

מנות הלבבות

שהחוש הוא כחשש עצמני קיים חלת ר"ל שבשאר הדברים זולת החוש השישי בהם הוא מקרי: לא בדבר כו' לא בעצר דבר לחר- בנין בחומרין שעושה חומכותיו ככלים המוכנים לחומכותיו כגון הגרזן לחכנוכו בו: נחיה בסקרה. שחומרים כי העולם קדמון וחין בעולם ומיכה ויוצר שיאמ"ר:

פרק ג'

כלומר שלא יהיה הקולמוס מתוכף כיון שדיו והכייר לרשום בה מהדיו על הכייר : וכיון שזה כו' דעתנו כלומר וכיון שדעתינו מכוונת שעכיון זה מי לספר להיות . לף שעכיונו הוא רק דבר קל ופקום שהוא עכין נורות רשומות על כייר :

פרק שביעי מפני שנתברר כו' הרחייבנו להקור כו' רוצה כזה . דלא הקשה ליה שלא לעכין זה שכיורר על ידי ההקדמות שלפניהן שים כורח לעולם . לפום ריהטא כלתי כרחה שתירה לעכיכו . לף אם יצויר להיות להעולם שכות רשוכות רכות יותר מאחת . ובשהה לחיות כפקוחת שולל ראייה שהכורח הוא בדוקא לזה **לזה** מציב . להיות אחר שכתברר לכו כאופן חזק יתר שלא תמוט שים שכה רשוכה לעולם . כהתהוותכו לאקור . שם יתקיים הכירור שהוא לף אם יצויר היות שכה רשוכה יותר מאחת . ובאם לאו . כאמין שהשכה רשוכה רק לאחת היא . כאחר העכין מתברר כאחת . שאילות הכורך יתברך כלתי מצויר כאופן אחר . רק שאמרו' הוא יחיד כאחדות גאור ואמיתי : פנים אופנים : מצד בהיותנו ר"ל מצד השלמותו . כי עכין כאיכה הוא אם שהשכל משכיל ומתחיל . ר"ל מחלק בין עכין לעכין להתבוכן כל עכין כפני עצמו . אחר שהשיג העניכים כדרך כלל :

פרק ז' אך חראיה שהבורא ית' הוא אחד , היא , מפני שנתברר לנו בדרך הראיות כי יש לעולם בורא , החחייבנו להקור עליו אם הוא אחד או יותר מאחד , וצריך שנבאר אחרותו משבעה פנים :

האחד מהם מצד בחינתנו לעילות חנמצאות , כי כאשר נתבונן בהן , נמצא מספרן פחות מעלוליהן , וכל אשר נחקור על עילות העילות ההן למעלה , נמצא מספרן פחות מהן , וכל אשר תעלינה יתמעט מספרן עד שיגיע אל עילה אחת והיא עילת העילות ,

ובאור

מנוח הלבבות

פרק ז' חראיה שהבורא יתברך הוא אחד היא כו' . כלומר היא מה שלכאר למ"ל מקשה שים שלא שמקדים לומר מפני שנתברר כו' לפעלת והתחלת דבר ו וכל אשר נחקור כו' . וכל מאר תעלה כו' ומו"ש לג' עולמות שכל עליון עילה לתחר תחתיו ולכך כפל

לעילות חנמצאות לשון עלה בכל מקום מתפרש פכה וגרם . כלומר דבר כגורם לדבר למעשה ממה . לו בכתב . לו כשפע מחכו . נקרא הגורם ומתסבב הדבר . עלה . והמקבל פכה לו השפע הפוע . נקרא

ובאן עלול נקט מתחבר הלשון עלה כדרך משלה על . עכין מאר מה שפרשכו . דהייכו עכין כללי שכולל התחיו פרטים . קרא הכלל . עלה . ומפרטים שכולל לוחם הכלל פסוח . קרא עלולים . והוא שקורא המין עלה . והפרטים שכולל המין . קורא עלולין . לף שלון הפא מין גורם קוית הפרטים מאר נכללין תחתיו . וגם ליכו משפיע כהן . רק הוא עכין מתפרי מחזבי **ומה** שפלריכו לזה . להיות כפי שהוא כלתי כרחה שתירה העילות והעלולין . כמלאים כיכיהם ליזה מהם מה שהם כלחם קכות וגרמות מהם לחוית העלולין מהם . *כמו מחכועה והיקודות מרכיבתן . לו בחומר והגורם **ועל** כלם כבואו על הכלית ורחשון לכל העלות הוא הפא יתברך ככבודו ובשלמו . שהוא עלה לכל העלות . ומכה לכל הקכיות . פגורם ומחסב הויה כל מחלאים מהם **לכן** נקט בכלן לשון עלה . שלא להלריך בפרטי דלינכם . כן נראה . קכת לכאר לכתת קרב המחבר כזה . והבוחר

*נ"ב

וראה גם רחק בפשכו הפוגים והמיכים . היכו מוכיר פהם לשון עלה . ובכוחו לדבר בהתנועה והיסודות כו' מוכיר עליהם לשון עלה :

יבחר : אישי המצאים . כתב בחכון תיכון כמלות זרות שו"ת מ"ל וז"ל . ויש שם מעותק לעניינים רבים ויש בו ענין לחק . והוא ליש כמקום פרטי . לו לחק . ולע"פ שלא יהיה ממין הלדם . ולא מצחר בעלי חיים כו' ע"ש שהאריך : אין תכלית למספרן *פיטפל דליבנא הוא זה רק להפלגת הענין כמו שהן הרבה מאוד . כי בחמת המופת מבחר שים תכלית למספרן . כי אלא נקח מכל מיני העולם לנדמקד מיזה מספר אחה או אלף . ויהיו אלו חלק מכל מיני העולם . ואם שים לו חלק ים לו כל כמבואר בפ"ה בכירור הקדמה שניה (וכ"כ הרב המורה בפתיחתו לק"ב הקדמה ב' ע"ם וכ"ט) וד"וק :

ובאור זה כי אישי המצאים אין תכלית למספרם , ובאשר נתבונן במיניהם הכוללים אותם , יהיה מספרם פחות מן האישים אשר תחתיהם , כי כל מין מן המינים כולל אישים רבים , והמינים יש תכלית למספרם , ובאשר נערוך המינים אל סוגיהם הכוללים אותם , יהיה מספר הסוגים פחות ממספרם , כי תחת כל סיג מהסוגים מינים רבים , וכל אשר יעלו , יהיה מספר הסוגים פחות , ער אשר יגיעו אל סיגי הסוגים : ובבר אמר הפלוסוף כי סוגי הסוגים הם עשרה , והם , עצם

וכמה

מנוח הלבבות

כפל דפרק ג' פעמים : אישי המצאים כו' . כל אלו הבמות מזכר כאן שיש ושין וסוף קוגים שהם עלם וכמה ודוך ומבחרף ואכה ומתי ומלכ וקבן ופועל וכפעל כלם כתכלרו כאר סימן שהם בספר רוח מן פרק עשרי וכמלות הגיון

וכאשר נתבונן בסוגים נמצא שהם מתחלקים לשנים , האחד מהם הוא הנקרא סוג הסוגים . דרך משל סוג מי . כולל התחתון סוג בהמות וסוג חיות וסוג עופות וכיוצא בהם . הרי סוג מי נקרא סוג הסוגים . ועוד יבחם סיגים גבוהים מאלו שהם אלו סוגי הסוגים ככללים תחתיהם . כאשר הולך ומבאר : סוגי הסוגים הם עשרה הכוכה כאלו הסדרה . שהם כוללים תחתיהם כל הנכרחים שבעולם . כלליהם ופרטיהם . כי אין ענין בעולם שלא נוכל לומר עליו . שיש בענין ההוא . עלמות הענין . וגם מקרה מקובר להעלם . יש מהם שדבוק בו מקרה אחת מאלו התשע . ויש מהם שנים . ויש מהם יותר . כאלו של דבר . אין ענין בעולם בכל הנכרחים עליונים ותחתונים שיסיג אותו ענין אמר מון מאלו הסדרה . שהם העלם ותשעה מקרין . ומון מאלו המקרים אין שום מקדה בעולם : והם עצם כתכ[כ]על רוח מן פרק יו"ד וז"ל . כל הנמלאים לא יחלטו מהיותם או עלם או מקרה . ובדר העלם (פי' גבול הדבר . והענין המתכוון בו לומר שזה לבד הענין הראוי להקרא עלם) הוא כל דבר שמעמיד ומשלים מחת הענין . ובהקרתו . יעדר העלם ההוא ויהיה עלם אחר . כאלו התאר . החי המדבר . הוא עלם האדם . שזה לורתו העלמית ומהותו אשר בו נשלם והיה מה שהיה . וכן התומר ראוי להקרא עלם . כי הוא נכלל על שלשה ענינים . על התומר . ועל הלורה . ועל המורכב משניהם והוא (ר"ל המורכב משניהם) העלם החתי הכללי . (פי' ככלל שבעולם . עלם החתי שלהם . הוא התומר והלורה יחד) כי התקרים (ר"ל התאר לבד או הלורה לבד) הם חלקי העלם . ובדר העלם הכללי הוא (לין זה ענין אחר אלא שבהכל הענין ביותר ביאור) כל דבר שיכול לעמוד בעלמו . ואין נריך למציאותו שיהא על ענין אחר . וזה בדר העלם שנאמר בתומר ולורה . ולא בדר התומר לבדו . ולא בדר הלורה לבדה . שידוע שאין כח לתומר לעמוד לבדו . וגם הלורות הטבעיות הם בחוקות כתומרים שלהם . ובדך המקרה הוא בספוק בדרי העלם . שהוא (ר"ל המקרה) חיבו דבר שיהיה נריך לעמוד בו העלם . ולא יבטל העלם בהקרתו וכן אין לו (ר"ל להמקרה) כח לעמוד אם לא יבחא על העלם : עכ"ל בעל רוח חן **ואוסיף** בזה מעט ביאור :

*ואולם בפ"ה מהשער הזה בענין אחד אמרתי שאין נורך להחזק ולבאר לוחרו שם אין תכלית למנין . כאשר בארנו כאן כי בענין מספר הישים שהוא ענין בפועל . נריך ליקח חלק ממנו . שם אין כן במנין מחשבי . בלתי שנריך ליקח חלק ממנו . ובשביר נוכל בו לומר . אין תכלית למנין והוק :

בפ"ה מהמאמר מוסר"ש

ד"ת הסלמן · עכס סלוקוס עלמית העכין ומקומו שהוא סלמן ורמוי לעשות מלאכה עליו · והמה המומר והנזרק · ר"ל העץ הוא המומר · וקהבכית ופמונה שכעשה עומד גבוה על הקרן כדי שיהיה רמוי למלאכה שבשבת על סלמן · זהו לורתו · כזה כעכס עלמית הסלמן · ומקריו המה · לרכו ורמכו · מקרוהו או לכבותו · ואלה הוא עומד · כמרן לו כעליה · וכיוצא בזה **במצא** כל עניני מקרה אין להם מניעות אם לא שיהיו כשומות · ר"ל שיהיו מליה על עכס הסלמן · אלא אם אין עכס הסלמן · אין מקרה · וגם לא יבטל העכס כהכרת המקרה · אפילו אם לא יהיה מרוך ושמור ועומד כמרן · עכ"ז כשאר עכס הסלמן כעכין עלמותו · כי יוכל להיות מליה בו מקריס מאריס · שיהיה קלר ולבן **ואומד** כעליה **אמנם** העכס שיהו כן · כי כשאר יוקר המומר שהוא העץ אין כלן סלמן · וכן כשהומר לורתו · אין כאן סלמן כ"ש עכס מאר שהוא עץ כעלמא · וגם מיהו לריך העכס שמניעותו יבואו על"ידי מאר · כי עלמית העכין המה המומר והנזרק · ועל מה יבשאו ויהיו מליה עליו · אלא אם יש כאן מומר והנזרק · יש להם כח לעמוד כעכס **עוד** כתב שם הרוש בן ו"ל · ודע שלמון עכס הופל על דבר גשמי כמו שלמרנו · ועל דבר שהיהו גשמי · כמו השכליים הנפרדים · ולזה העכס הוא קוב עליון עכ"ל · פי' לדברינו · לזה העכס הוא קוב עליון · שכולל כל הנפרדים · אפילו שם כברם · שלא תוכל לעשות עליו · מה הוא עניין העכס שלו · אם הדבר כדבר רוחני · אפשר שעכס דבר הוא לורה בלא מומר · ואם דבר גשמי · אז השפוע כשכל מה שיש בלורה שלנום המומר · והמורכב משניהם הוא עכס הדבר : וכמה ומכאן מתקיל לקשוב התשעה מקריס · והמה · הכמה ר"ל כשמאריס הנוף בשיעורו · לומר עליו כמה הוא ארוך · או כמה הוא קלר · או כמה הוא גבוה · או כמה הוא כמוך · וגם אם הוא מאד או שכיס : **ואיך** הוא כשמרך לכן או שמור · קר או חם · תכס או טפש · וכיוצא בהם : ומצטרף הוא כשמרך הנוף בנוף שאר זולתו · כשמרך שדון או עבד · אב או בן · וכיוצא כאלו · וזה עניין המקרה שנטרף · כי עניינו מורה גם כלירוף אללו דבר אחר · כי כשמרך שדון · מורה שיש כמניעות לו עבד · כי איך יקרא שדון אם אין לו שדות על מי · וכיוצא בזה : **ואנה** הוא כשמרך · אנה הוא עוכן · כשיש או כמוך · וכמיוצא : **ומתי** הוא כתשרך הנוף לזמן · כשמרך שלוני שהולך או נא לביתו · היום · או מחמול · וברכה בזה : **ומצב** הוא כתשרך הנוף ותוריע מלבו · ושאשר עליו עומד או יושב או שוכב וכיוצא בזה : **וקנין** הוא כשמרך הנוף כעכין שהוא קנוי לו ומדובק בו כגופו · כיון שתשמר שלוני זה שהוא לבוש מלבוש נכוע · שהוא לו שאור : **ופועל** הוא כשמרך הנוף שפועל דבר · כשמרך רשובן שעשה העליה ושפה כשאר לשפיים : **ונפעל** הוא כשמרך הנוף שהשפעל משאר · כשמרך העליה שהשבו או שלחתים משאו · וכיוצא כלל · ועיין הרוש בן פרק עשירי ו"ס שמשריך בזה הרכה ומה שכשרנו הוא תמיהת דבריו : **ובאשר** נחקור על כל עשרת הסוגים האלה וכשאר נחקור ונכין הקכות וגרעות שגרשים שם העכס ומקריו כשרשים : **התנועה** בו עיין כשנוע והוא שכון : **עילות היסודות** שגרשו כויות היסודות : **החשר והצירה** שללתי לשד שעכס אין כאן יקוד · ושאומר שלעכס הוא שאומר הרשכון השיולי · שכשרש שאין כשאשר שעכס כ"ש ולכשו שרגעה לורה היסודות · וברישתו ולביעתו שלורות שהיה כבר שאת · שללתי שיה השיולי כשדר שלורה שש רגע שאת · וכל זה

מנוח הלבבות

בגין שער עשירי : **התנועה** · תנועת הגלגלים המזונת ומערכת היסודות להרכיבם להויות כל הווה תחת גלגל הירח וכבר כתרנו פרק ו' שהתמונות הם' יקודות הם שכת כל לורם עלמית וכל לורה מקרית שכשללם עשרת המונים שזכר · ואפשר לפרש התנועה היא ההשתנות לכל דבר שנקרא תנועה כספרי החכמה כמ"ש בספר רוח מן כפרק י"ל : קעמין

פרק שביעי וכן אמר דוד כו' קדה כו' וראש כל תחלה כו' עניין רחם כל הקלה • מבואר בכתוב במה שאמר כאן • והמשכת לכל נרחם • ר"ל הוא רחם לכל • כי עניין כל • הוא שם לשאלים מקודשים • כמו שכתב מקבר לעיל • מי שים לו פלק • שייך בו נשון כל • והמקבלים מלוקה • הם מקודשים • וקאמר הוא מתכוון לכל • להיות רחם • וסיימו שאמר מקבר בלשונו ורחם כל הקלה • וגם הוא שב לריחם דקרא • דקאמר לך ה' הגדולה כו' כי כל בשמים וארץ • לכאורה הוי זה כתוכת טעם הם דקאמר כי כל בשמים כו' • ולדרך המקבר הכי קאמר • כי כל בשמים וכארץ • מה שים בשמים וארץ הוא כל • ר"ל מקבר שנקרא כל • על שם כלל הקלקים • ואתני זה כולם מקודשים • והק"ב הוא כללני כעל תכלית • וזהו שייך בו לשון כל • לכן לו יאתה גדולה וגבורה והת"ת ודוק : והשני כו' ואלו היה לו כו' מתחלפת בקצת כו' קצתו אל קצתו עניין זה מהבאר בתכלית הכיאור בספר המורה (בפרק ע"ב מק"ח בנקוט

כל פנים , וכן אמר דוד עליו השלום ד"ם ק' כ"ט לך י"י הממלכה והמתנשא לכל לראש וגו' רוצה לומר כי הוארם על כל רמים ועליון על כל העליונים , וראש כל תחלה , ועילת כל עילה ועלול :

והשני מצד שמני מהחכמה הנראים בכל העולם הזה , עליונו ותחתונו , קפאיו וצמחיו ובעלי חיים אשר בו , וכשר נשתבל בו , יורנו כי כלו מחשבת חושב אחד ומלאכת בורא אחד , והוא שאנו מוצאים אותו על מחקיריו בשרשיו ויסודותיו , מתבמה בתולדותיו ושיה בחלקיו , ואותות חכמת הבורא יתעלה נראית בקטני היצירות וגדוליהן , מעידות כי דם לבורא אחד חכם , ואילו היה לעולם יותר מבורא אחד , היתה צורת החכמה מתחלפת בחלקי העולם , ומשתנת בכללים ובחלקיו , ועוד כי אנחנו מוצאים אותו כי הוא צריך בקיומו וחקונו , קצתו אל קצתו , ואין הלק ממני נגמר אלא בחלק אחר , כצורך קשקשי השריון , וחלקי המטה , ואכרי גוף האדם , ושאר המחוברים קצתם אל קצתם , בתקונם והשלמתם , הלא תראה צורך הירח והכוכבים אל אור השמש , וצורך הארץ אל השמים ואל המים , וצורך בעלי חיים קצתם אל קצתם , כי מקצת מיניהם אוכל מקצתם , כדורס מן העופות והדגים וחיות השדה , וצורך האדם אל הכל , ותקנת הכל בארם , וצורך הארצות והפלכים והחכמות והמלאכות קצתם אל קצתם , והחכמה נראית בקטני היצירות וגדוליהן , כי כח החכמה הנראית ביצירת הפיל לפי גורל גופו , איננו יותר נפלא מכח החכמה הנראית ביצירת הנמלה לפי קטנותה , אך כל אשר תקטן היצירה , יהיה כח החכמה והיכולת נראה בה יותר , ותקטן הבורא יותר נפלא ונראה ממנה , וזה יורה כי כלם מחשבת חושב אחד ובורא אחד , מפני שהם מתדמים ושוים ונבונים להשלמת סדר העולם והעמדתו כלו בכל חלקיו , ואילו היה לו יותר מבורא אחד היתה צורת החכמה מתחלפת בקצת חלקיו , ולא היה צריך קצתו אל קצתו , ומפני שהוא חלוק בשרשיו ויסודותיו

מנוח הלבבות

קפאיו • הדומעין שמורכבים מד' יסודות לפי שחוברו יחד כדבר שנקפא ונתעבה כמו המים שנקפאו בקרח כמו קפאו תהומות : על מחלקותיו בשרשיו ויסודותיו בתדמה בתולדותיו כו' • כגון הצומח והחי שנחלקים זה מזה בסדרי גופיהם ויסודות תבניתיהם לפי שהם מתדמים בתולדותיהם וטבעיהם שבשניהם בסוג נמצא בנפש הצומחת וכן פרטי עין החדש לף על פי שחלוקים זה מזה במקריהם מ"מ מתדמים בעצמיותם שהיו סורתם וכן החדש והבהמה הנכללים בסוג החיוני גם במספרי לזיכריהם ותכוניהם מתדמים קצת כמו בסתי עינים וב' ידיים ורגלים • והקש על זה : והחכמה נראית כו' • כלומר הכל צריך אל החכמה והחכמה נראית כו' ת"כ הכל צריכים זה לזה ות"כ כל העולם כלו מחובר ועוד שכוה תמצאנו רואים שהכל מתדמה כמ"ש לעיל מתדמים בתולדותיו סדרי כל נראית בפעל והכמלת בסוה ועל זה אמר דוד כלם בחכמה עשית : ומפני שהוא חלוק בשרשיו כו' • ר"ל שהם היו סוה לגמרי לא היה רחים כל כך כי שתף כיון שהחד לעשות דבר בסוה לחבירו כמו

שנוייפין

בגקרת שיעור קומה) וז"ל דע כי זה הכמצא בכללו · הוקן לים לאחד · לא זולת זה · ר"ל כי כדור הגלגל הקיטון בכל מה שבו · הוא לים לאחד בלא פסק · כרחוכן ומאיין כחיות והשתנות עצמיו · ר"ל עצמי זה הכדור בכל מה שבו · כהשתנות עצמי לים לים מבני אדם על דרך משל · וכמו ארחוכן על דרך משל לים לאחד · והוא מקובר מאכריס מתחלפים · כעשר ועצמות וגידים · ומליקות משתנות · ומרוקות · כן זה הכדור בכללו מקובר מן הגלגלים ושן היקודות האחרעה ומה שהורכב מהם · ואין רקות בו כלל · אלא מקצה מלא בקודות · מרכזו כדור האחן · והמים מקיפים כארץ · והאויר מקיף במים · והאש מקיף באויר · והגשם האמיצי מקיף האש · והם כדורים רבים לאחד תוך שני אין פנוי ביניהם ולא רקות כלל · אלא הקפתם מתוקנת · מדובקים לאחד באחד · כולם מתנועעים תנועת סיבובית אחת · אין מסירות כדבר מהם ולא לימור · ר"ל כי כל כדור מהם לא ימשר פעם ויאחר פעם לאחרת · אלא כל אחד דבק לטבעו במסירתו ואופני תנועתו · אלא אלו הכדורים · קצתם יותר ממשר האנועה מקצתם · והממשר תנועה מכולם היא תנועת הגלגל המקיף בכל · והוא אשר יתנועע התנועה היומית · ויניעם כולם עמו · תנועת האלק בכל · שהם כולם אלקים בו כו' · עוד כתב שם וכשתנועע הגשם האמיצי כשבוב בכללו תמיד · שהתחדש ביקודות מפני זה התנועה הכרחית · ילחו כגלגלה אחקומותם · ר"ל כאש ובאויר · וידמו אל המים · ויעברו כולם בגוף האדץ אל עמקה · ויתחדשו ליקודות עירוב · ואח"כ יתחילו להתנועע · לשוב למקומותם · וילחו אלקים מן האדץ ג"כ מפני זה מקומותם · בהכרת המים והאויר והאש · והם כולו פועלים קצתם בקצתם · ומתפעלים קצתם מקצתם · ויפול ההשתנות במעורב · עד שיתהוה מהם תחלה הקיטורים · כפי מיניהם החלוקים · ואחר כן המתלכים כפי מיניהם החלוקים · ומיני הנחתים כולם · ומיניהם רבים מבעלי חיים · כפי מה שגוזר מזג המעורב כו' · עוד כתב שם · וכן היקודות יתחזו קצתם מקצתם · ויפקדו קצתם אל קצתם · שתומר בכל אחד כו' · עוד כתב שם הנה כל התנועה שתחלת בעולם · שתחלתה ברחוקה התנועת הגלגל · וכל אשר שתחלת לבעל אשר בעולם · שתחלתה אשר הגלגל כו' · עוד כתב שם וכמו שגוף הלב כחרף עין ימות החיים ויבטלו כל התנועותיו וכל כוחותיו · כן אלו יכוזו הגלגלים יהיה כו מיתת העולם בכללו ויבטל כל מה שבו כו' · עוד כתב שם הנה כן צריך לך שתעייר כל זה הכדור · שים לאחד מי שהתנועע בעל אשר · כי זה המין מן הציור הכרחי מחוך · כלומר מועיל מאוד במופת · על היות שהם לאחד כמו שיתבאר · וכזה הציור יתבאר גם כן שהאחד · למשל כרוח לאחד · כמו שלי אשר יחלתי לבני האדם כאשר עצמם · ושם לבני אדם בשמת · ר"ל · שיהיה הכבד באשר עצמו · או הלב באשר עצמו · או בשר באשר עצמו · כן מי שאשר העולם קצתם מבלתי קצתם בזה המציאות · שהיוסד לשר הכרכו כו · עד שיחלת שם מבלתי הארץ או הארץ מבלתי שחים או שחים מבלתי הארץ · וכמו שבאדם כח לאחד יקשור לבריו קצתם בקצתם ויכיגם · ויתן לכל לשר שם שצריך שיתשור עליו תיקונו וידקה ממנו מה שיזיקנו · ויהוא לשר בארן אותו הרופאים כו' · כן בעולם בכללו כח יקשר קצתו בקצתו ויתמור חיכיו שלא יפכדו · ויתמור לחי חיכיו ג"כ מדת מה שאשר לתמרם כו' · עוד מצריך שם בעכיניס אלו הרוצה לעמוד עליהם לשכנו ידרוש וכח שהם וימצא הרבוש לנפשו · וכלל העולה מהריכות הזה שהעתקנו מענין זה שכיון הרב בעל חוכת הלבבות · בדבריו מועטים אלו · הוא שהתחר היטב בדברים אלו של הרב המורה ז"ל : מה רבו כו' כלם בהכמה כו' ר"ל אף שהם רבים · כיכר חכמת הבורא בכל אחד מהם בפני עצמו · וזה לומרו

כלם

מנות הלבבות

והשלישי

שמזייפין חותם כתיבת יד אדם לכל כיון שאות אלוק בכתבו יש רואים כי אם היה מעני פועלים היה חו אלוק לבמרי חו דומה לבמרי : עמקו מחשבותיך · ר"ל עמקו חכמתך בכל הינירות : והדמיון

היום וכולו של שמו ויתברך ויתעלה : כתב שורה בחבורו כחיבור הפוחיות בנגינן ורמכן הוף פוס · כי מדרך הכוחכין · לויזה מכן כותב פוחיות גדולות ורחבות · ולויזה מכן כותב כחיבה דקה : וצורת הטכחב הוף הפוחיות בפסוקן : ואע"פי שאפשר שיכתבנו יותר מארך כי לפעמים מודחקים שכי מיכי כתביס · מצני כותבים · כתמונה לפת · וזה פעמים מצוי כחב וכן לו כשכי לפיס · וגם כמקיס קלי"ד מיכולים לצייר כתב יד לחרים כתמוכקס כלי פוס פיכר · ולף שכתב עלמס התמידי נכתב כתמונה לפרת : ואם היה הדבר כן · כלומר לף לפס הדבר כן מלין כגורת המכתב המחלף : אין אנו צריכין לדעתו כו' אם אי אפשר כו' כלומר לפס היה לפשר לדעתו פכיס כפנים · ולשמוע ולראות מחלו שיכול הוף כתב ידו · היה הדבר יותר כרור · לף לפ לי לפשר לעמוד עליו מן הלד הזה · עכ"ז נדע כירור הענין מרחיק מעשיהו בסדור לחיבתו : איתות החכמה בבריאותיו מחדמות ושוות לף שכתב המחבר לעיל כפן הפני שהנברחים כחלקים כשרשם

והשלישי

מפני החדוש הכולל את כל העולם · כי הראיות למדו על חדושו · והוצרך בעבור זה שהיה לו מחדש · כפני המנע היות הדבר מאליו · וכשאני מציאים הוה ויתברר לנו כי היה אחר שלא היה , נדע בעדות השכל השלם שזולתו בראו והמציא היותו ויצר אותו , וכיון שהתקיים כי לעולם בורא שבראו וחדשו , אין ראוי להעלות על דעתנו שהוא יותר מאחד פחות מאחד , שאי אפשר למציאות העולם מבלי בורא אחד , ואילו היה אפשר שיעלה בדעתנו שיתקיים העולם בפחות מבורא אחד , היינו מעלים על דעתנו כן , אך מפני שלא יכולנו להשכיל דבר שיוכל לעשות את זולתו פחות מאחד , ירענו ידיעה שאי אפשר לרחותה כי הוא אחד , כי הדברים אשר יתבררו מצד הבאת הראיה עליהם , ותהיה מציאתם שאי אפשר לרחותה , אין אנו צריכין להעלות על דעתנו שרם יותר ממה שהצורך מביא אליו בהשלמת הדבר שהוא לראיה עליהם , והדמיון כי בעת שנראה כתב שוה בחבורו , וצורת המכתב אשר נכתב בו צורה אחת , יעלה כדעתנו מיד כי כותב אחר כתבו וחברו , כי הכתב לא יתכן בפחות מכותב אחד , ואלו היה יכול להכתב בפחות מכותב אחר , היינו חושבים כן , ואף על פי שאפשר שיכתבנו יותר מאחד , אין ראוי להעלות על דעתנו כן , אלא בראיה שתעיד על ברור הדבר , מחתלף צורת המכתב במקצתו והוסמה לזה , ואם היה הדבר כן , אין אנו צריכין לדעתו פנים בפנים אם אי אפשר לעמוד עליו מן חצר הוה , ועמדו לנו הראיות עליו מטעשהו בסדור כתיבתו · במקום ראותנו אותו , וידענו ידיעה ברורה כי כותב אחד נמצא , יודע מכתב , ויכול לכתוב , כתבו , ולא השתתף בו עמו זולתו , מפני סדר חבורו והשוואתו , מפני שמעשה שני עושים מתחלף , ואיננו שוה ומסודר על ערך אחד , ומשתנה בתקונו והכינתו , וכן נאמר בגורא יתעלה , כי מפני שהיו אותות החכמה בבריאותיו מרחמות ושוות , הוצרכנו להאמין כי בורא אחד בראם , שאי אפשר למציאות המחודשים מבלעדיו , ושאיננו דבר נראה בעצם ובמקרה , ומפני שאיננו נראה , אי אפשר למצאו ולדעתו , אלא בדרכי הראיות והבחינות המדות

מנוח הלבבות

והדמיון כו' שורה כו' · לע"ג דלעיל אמר שבריאות העולם אינם שוה לגמרי וזה מוה שכתב לעיל ומפני שהוא חלוק בפרטיו וכו' מ"מ נם כתב כל אדם אחד לו אפשר שיהוה לגמרי אות אחת לאות אחרת דומה לו ר"ל שאלף אחד לא ידמה לגמרי אל אל"ף אחר : יודע מכתב ויכול לכתוב · אמר יודע מכתב על מידיעה בשכל ומחשבה ויכול לכתוב על היכולת במעשה כידוע ר"ל שיכול לעמוד ידיו לכתיבה : מפני שמעשה שני עושים מתחלף כו' · ולזה כשאנו רואים כתב אחד מיושר וזוה הריעים רגליים לדבר שכותב אחד כתבו ונלוין כו כן יוי מילמר שהוא של שני סופרים עליו להכיות רחיים ואע"פי שאין זה מופת גמור מ"מ הוא רחיים ודי בו כי אין רחוי שיבקש בהשגת כל מחקר דרך המופת כמ"ש בהקדמה : ומפני שאיננו נראה כו' על כן הוצרכנו להעלות כו' · כלומר

מפני

כלם בתכלית עשית : היש אלוה מבלעדי זהו רמיזה
להרים ק' ריבוי : ואין צור בל ידעתי זהו רמיזה על
יקוד ק' יתברך ויתיק הסיפוק : ד' ידיכו יעמדו יחדיו
זהו רמיזה שהכריעם מידו לכך
המסיים קורח מכי פליהם
ועמדו יחדיו . ר"ל כולם כיחד
יש להם עמידה לפתע ותתמיד
בתחבולתם . ומורים על
מחשבות . כח"ם הוא מחשבה לפעול .
מי הוא ריבוי"ן . לפי פיו
מתדמים וסיום כולם על ענין
אחד : ואשר אל צדיק
ומושיע אין זולתי ר"ל . רק
הוא לבדיק
המושיע . ולפי שהרבים לפרקים
מתפעלים בפה על ידי אחד
מהכתרים . בפתח אין
ולפפם הם אותיות שפה זולתי .
ר"ל חוץ ממני . ואין להם
יכולת . ומה שנראה התפעלה
על ידם . פלגים נתן להם כח
לעשות התפעלה . ופה פלגו יום
כלומר ביד הפועל . שנאמר
הוי פועל שבט אפי . וכן נאמר
על מטטיו בגדויים בכח מדם
שמיון לו התפעלה . ר"ל שמיון
התפעלה אלו : וכל מתידשי כו'
ענין זה מתחיל הושב כדברי
אדרמ"ם פ' ח' מה' יסודי תורה
ה"ו . שהוכיח שם שכ"ג . שאלו
היו מלאכות שרבה מלילה . על

כרחך

כשרצה ויסודותם . למנע כיון שהחכמה נרשית בכלם .
שכל שב על החכמה . וכן מצויר הענין בכתיבה . כשגם
שהי אפשר לכותב שיכתב כל אותיותיו בתמונה אחת על"ף
אך יפוי הכתיבה תורה על קלות
ומהירת תנועת ידו . וזה
הענין תורה על כל הכתב
הנראה לפנינו בכללו .
וכן הוא דעת הרמב"ם וד"ק :
מפני מחלוקתם כו' מפני
שהם מלוקים ומשתנים זה
מזה

המורות עליו מצד בריאותיו , אז תצמוד
לנו אמונתנו שהוא נמצא , ושהוא אחד ,
קדמון , היה ויהיה , ראשון ואחרון , גבור ,
חכם , חי , ועמדו לנו הראיות עליו במקום
עמדנו עליו וראותנו אותו יתעלה , מפני
שאיננו מהענינים הנראים , על כן הוצרכנו
להעלות על דעתנו שבורא אחד בראם , כי אי אפשר בלעדיו במציאות
המחודשים , אך יותר מאחד אפשר בלעדיו ואין צורך אליו , עד כן מי
שישעון שהוא יותר מאחד , לא יתקיימו דבריו אלא בראיה זולת הראיה
שהבאנו , ואי אפשר להעמידה , מפני שהראיות שהן מדרך השכל אינן
מכחישות זו את זו , אך כל הראיות מעידות על אחדותו , ומרחיקות ממנו
ענין הרבוי והשתוף והרמיון , כאשר אמר י"ית' יגע' מ"ד היש אלוה
מבלעדי ואין צור בל ידעתי , ואמר פס אני ראשון ואני אחרון . ואמר
פס מ"ם אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים קורא אני אליהם יעמדו
יחדו . ואמר פס מ"ם אל צדיק ומושיע אין זולתי :

והרביעי שנאמר למי שהוא חושב כי הבורא יותר מאחד . לא ימלט
שיהיה עצם הכל עצם אחר , או שלא יהיה אחד . ואם
יאמר כי העצם אחר , אם בן הענין אחר , והבורא איננו יותר מאחד , ואם
יאמר כי לכל אחד מהם עצם . איננו עצם האחר , נצטרך עכ"פ שיהיה
ביניהם הפרש , מפני מחלקותם והשתנותם , וכל נפרש , מינבל , וכל
מונבל , יש לו תכלית . וכל

מנות הלבנות

מפני שאיננו נראה וזה פשוט כי כורח העולם הנראה שנעשיו יעידו על מציאותו וחכמתו שכן דרך
כל חומן רוצה שידעו שמחתו כשיה הדבר ח"כ ע"כ הוא אחד כי פחות מאחד אי אפשר ויותר מאחד
לא יעמדו לנו הראיות עליו מצד בריאותיו ואם היו יותר מאחד היו עושים מעשים שיעידו על
שניהם כיון שאין הכורח מחייבים הנראים . נצטרך על כל פנים שיהיה ביניהם הפרש .
שלא מצינו בכל חיבי העולם שיש דבר דומה לדבר אפר לא במראי בכל עניניו . וזה רמזה לא מופת
דרך מופתי ואפשר שרמזה לומר שהוא הקב"ה התחום שבתאר בספר תלות הגיון סוף שער ז' : וכל נפרש מונבל כו' . מבואר בספרי
הגיון ובזכר במלת הגיון שער י' וברוח חן פרק ח' שענין פרד הוא פגבלת הדבר בקונו והכללו פמו אחדם אי מדבר הנה אי הוא
מוגבל שכן בכלל האדם והבהמה ושאר בעלי חיים ומדבר הוא הבדלו מן הבהמה ושאר כ"ח והנה האדם ע"כ הוא מוכתר מכ' דברים
לדייננו מסוג והבדל וזהו אמרו וכל כפרש מונבל כו' כלומר כל כפרש צריך שיהיה בו ענין הבדל ביכו לבין מה שכפרש
ממכו שמונבלו . וכל שיאמר בו הבדל ביכו לדבר אחר הנה ע"כ הוא דומה בכך מה לדבר אחר ויהיו סוגו
שכולל אותו וזהו אמרו : וכל מונבל יש לו תכלית כו' . ותכלית . ענינו קרוב לענין כל וכלל . ע"ד שפירש לעיל
פרק ה' כל מה שיש לו חלק יש לו כוכל כו' והוא מלשון לכל תכלה ראיתי קץ שהוא מענין וכל נפלגים . אלפים בת יכיל . כי המדה
כוללת

מזה נמשך שהם שנים : (א) כל זה בהמפרש . ע"פ פ"ת סלכה ז' וז"ל הרמ"כם שם . אלו היו אלוהות הרבה . היו גופים וגויות . מפני שאין הכחים השוין במציאותן נפרדים זה מזה אלא במאורעין שיארעו בגופות והגויות (פי' המפרש שם . אלא מקשה להרב ז"ל הרי השכלים הנבדלים הרבה והנפשות הרבה ואינם גופות . לזה קאמר הרב שאין הכחים השוין במציאותן כו' פי' שאלו שכלים ונפשות שהם עלות ושלולין זה לזה . וזהו הם נפרדים במה שמתפלל עליה . והשכי עלול . מה שאין כן מה שתאמר כשכי אלוהות אמר עליה לשכי . הרי העלול תיכו אלוה . שהרי ים לו עלה . וכשתאמר שהן שוין בתיוב המציאות . על כרחך לא יפרדו זה מזה אלא במאורעות שיארעו בהן . ואם יש לשפ מאורעות הרי הם גופים . שהמאורעות בשותים (ר"ל שלים על דבר) ואי אפשר לבשות אלא בגוף (ר"ל שאי אפשר לקיל מה . שם לא על היות דבר) ובגוף מאורעות הוא גוף . (ר"ל המפרש כשיהיו לשון קלת וע"פ לשונו בחריבות ובכיחור יותר) ואלו היה היותר גוף . היה לו קץ והכלית . שאי אפשר להיות גוף שאין לו קץ . (פי' כמפרש

מו סוג אחד כי לא יאמר זה החוס דומה לזה המורלה ולא זה הקול דומה לזה המורלה ולא זה הקול דומה לזאת המתיקות כו' ע"כ עוד מזה שם בפרק ע"ה דמ"ט בדרך אליעזר ע"פ . עוד זכר זה שם בפרק ח' מחלק שכי דפ"ח ע"ב וזה לשונו והנה גם כן דרך מופת על הרחקות הנפשות והעניין האחדות וזה שאילו היו שכי אלוהות היה מתחייב בהכרח שיהיה להם ענין אחד שיתחתפו בו והוא הענין אשר בו יהיו רחוקי כל אחד מהשניהם שיהיה אלוה ולהם ענין אחר בהכרח בו נפרד המפרש והיה שניהם אם שיהם בכל אחד מהם יהם ענין אחר הענין אשר בו יהיה כל אחד מהשניהם מורכב משני ענינים ואין אחד מהשניהם קבה רחשוכה ולא מחוייב המציאות בהחיות עפ"י כל אחד מהשניהם בעל סיבות כמו שנתבאר בהקדמה תשעה עשר ואם שתהיה הענין המפרש נמלא באחד מהשניהם ויהיה זה הענין הוא שני העניינים בלתי מחוייב המציאות בעצמו ע"כ לשונו . ומה שכתבתי שמה שכתב ולהם ענין אחד בהכרח כו' הוא הענין הרבוי והאחדות החתום שנזכר בהגיון שלא מצינו בעולם שני דברים שיתפו מהם וכן הוא לפי הענין הטבעי כיון שאמר שם : מצד ענין הרבוי והאחדות ברחה שנאמרנו בכאן על דרך שביאר לקמן פ' ט' כי האחדות מקרה בכל דבר שנרחה בעולם ולזה על כרחנו לומר שהוא בשום דבר עם

כרחך יאמר להם מאורעות גופניות . שבעבורם יקבלו מלוקה וכל המקבל מאורעות הוא גוף . וכל גוף יפסד ויאבד . ע"ש . (א) כל זה בהמפרש גם כן בלאר היטב כלי גיסגוס : אתה הוא ה' לבדך ר"ל שם הוא מורה כי הקב"ה מהות כל העולם כו' וזהו דקאמר אתה הוא ה' . כיון שאתה מהות כולם . כהורא הוים

וכל אשר יש לו תכלית , מחובר , וכל מחובר , מהורש , וכל מחודש . יש לו מחדש , ומי שחושב כי הבורא יורר מאחד , מצריך שיהיה מחודש , וכבר הקדמנו כי בורא העולם קדמון , והוא עלה העלות ותחלת התחלות , והוא על כל פנים אחד , והוא כמו שאמר הכתוב נמתיב ט' אתה הוא י"י לבדך :

והחמישי מצד ענין הרבוי והאהדות , והוא שאקל"ם גדו האחדות בספרו , ואמר כי האחדות , היא אשר בר יאמר לכל דבר אחר , רצה לומר כי האחדות קורמת לאחר בשביעה , כאשר נאמר כי החום קודם לכל דבר חם , ולולי האחדות , לא היה נאמר ע דבר מן הדברים , אחר , והענין אשר אנחנו צריכין להעלות על דיעתנ מן האחדות , הוא יחידות גבורה ובדידות שאין עמה חבור ולא דמי בשום ענין , ולא רבוי ולא מספר בשום פנים , ולא התחבר אל דבר ול התפרד מדבר , וענין הרב הוא כלל אחרים , ולא יתכן שיקדם הר לאהדות

מנוח הלבבות

כוללת כל מה שבתוכה : וכל אשר יש לו תכלית מחובר . כלומר כיון שים לו סם שכולל אותו עם הנבול דהיינו הבדלו מה שאינו חבור והבדל וכ"ג אמר בספר הבחיעי וכל הלם יש תכלית לכחן כו' כלומר יש כלל הכולל את כחו וכיון שיש לו כלל אם כן ש יש בו הבדל הנפרדיל ביניו לבין מה שלא יש בכללו ההוא וזהו אחרו וכל אשר יש לו תכלית נבול כו' כלומר וכבר בתבאר שכל מוגבל יש לו תכלית וכל אשר יש לו תכלית מחובר כו' מבתי ולי נראה לפרש וכל נפרש מוגבל כו' ר"ל כל נפרש יש לו סוג המוגבל אותו שנפרש ממנו וכל מוגבל כו' כלומר וכל שני דברים אי יותר שהם תחת סוג אחד יש לו תכלית והבדל שהבדל כל אחד מהבירו וכל אשר יש לו תכלית והבדל כיון לחבירו תחת סוג אחד מחובר מסוג והבדל וכל מחובר כו' . וכ"ג יתבאר את דבקן השביעי והם יהיה אחרו וכל נפרש מוגבל רוצה לומר מוגדר וכל מוגבל יש לו תכלית ר"ל כל מוגדר יש הבדל כי כל גדר מחובר מסוג והבדל . וזה הענין דבר עמוק מאד כתבתי בספר מזרה בכוכ פ' כ"ו מחלק ח' וכתבתי מקומות ממנו שלא יתיאשנו וידמו ב' דברים שם לא שהם תחת מין א

הויה כ"פ ודלי לחם לכדך ומין לחר חרך . כי מלחר שהוא עלם העלות לכן ודלי הוא לחר ודוק היטב :
כמ"ש לפני לא נוצר כו' (ב) לפני נלחמי (ג) לם שניהם יקדיו כהויה רק לחר מהם קודם כמעלה (ד) וכן לם יחמרו שניהם (ה) עכ"פ לחר קודם כמעלה (ו) וגם זה לם לפשר זה : כ"ש חנה אין קדש כו' הרב מפרש קרים המחיר כאן לעון הכלה (ז) כמו שפירש רש"י בפסוק פן תקדם המלחה . דלכאורה אין מובן

לאחדות אשר ממנה יתרבה , ואם נמלא בשכלנו או בהרגשותינו שום רבוי , נדע ידיעה ברורה כי האחדות קדמתו , בקדימת האחד המניני לשאר המנין , ומי שיראה שוב כי הבורא יותר מאחד , ישלי לומר על כל פנים כי האחד קודם לכלם , מפני דקדמת האחד למנין , והאחרות לרב , אם כן הבורא אחד על כל פנים קדמון , אין קדמון זולתו , כמו שנאמר יעשיה מ"ג לפני לא ניצר ל ואחרי לא יהיה :

והששי מצד המקרים הדבקים אל כל מתרבה , והוא שרבוי והכלל מקרה נבנם על העצם . והוא הכמות , והוא יתברך הבורא העצם והמקרה , לא תשיגנו מדה ממדותם בעצם כבודו , ובאשר התברר כי הבורא יתעלה מכל דמיון וערך אל דבר מבריאותיו מן השכל ומן הכתוב , והיה הרבוי הנבנם על עצם המתרבה מקרה , לא יאות שתשיג עצם בבור הבורא מדה ממדות הרבוי , ואם לא יסופר ברוב , הוא אחד על כל פנים , מפני שאין בין הרב והאחדות אמצעי , א"כ אין הבורא יתברך מאחד , והוא אחד עכ"פ כמו שאמרה חנה שמואל א' כ' אין קדוש כי"י כי אין בלתך וגומר :

והשביעי כי הבורא אם הוא יותר מאחד , יהיה כל אחד מהם יכול לבורא העולם , או לא יכול אלא בעזר חברו . ואם כל אחד מהם יכול , הבורא האחד נופף , מפני שהאחד יכול ואינו צריך לזולתו . ואם לא ישלם הדבר כי אם בהתחברם , אין לאחד מהם יכולת שלימה ולא כח גמור , מפני שכל אחד מהם נלאה ומקצר , וכל אחד מהם חלש , וכל חלש , יש תכלית לכחו ולעצמו , וכל אשר יש לו תכלית

מנוח הלבבות

ומכאן יתקבלים שאר הדברים המקרה שהוא ע"פ ולפ"ע שהרב גם כן מקרה בכלל דבר שהוא כן מכל מקום הרי מצינו שהאחדות הוא פחות הרב בקדימות האחד המניני לשאר המנין שהתרבה ממנו ועל זה אמר ובאין הרב הוא כלל כו' : מן השכל כו' מן השכל כי לית יתכן שידמה הבורא לבוראו ומן הכתוב שהאמר ואל מי תדמיוני ויאמר קדוש כי לית רחיתם כל תמונה על דרך שכתוב לקמן פרק י"ד : והיה הרבוי כו' . ואם יאמר האומר שהאחדות באחד מקרה כו' כלומר למה לנו לכרות העולם יחד ולפשיטא זה סוף פ"ח ע"ש : הבורא האחד נוסף כו' . לת זה כיון שהאחד יכול לעשות לבדו ויהיה לכל אחד לברית לו עולם בפני עצמו ואם האחד ברצו והשני יוכל ובטל מה כן מן כאן חלת אחד שנקרה בורא ומין כאן חלת בורא לאחד ולו רחוי לעבוד :

וכל חלש יש תכלית לכחו כו' . כי כיון שתתמר

ומידעם · לית יכיל בגין מסס בקדמות כבודו כה' :

(ז) כמו שפי' רש"י בפסוק בן תקדם המלאם · ז"ל רש"י שם (דברים ד' ב') בן תקדם כתרגומו תסתאב · כל דבר הנתעב על האדם · בין לגבוה בין לגבאי כגון חיסור · נופל בו לשון קדוש כו' עכ"ל רש"י ז"ל · ומי לשון קדוש מורה דוקא על מעלת וקציכה טהרה · לית יכיל לתרגם לותו כלן תסתאב · אלא לשון גבאי תיעוב וטומאה · אלא ודאי בלין בשמעותים טהרה או טומאה · רק משמעות פרישות והבדל · וכן ריש פ' קדושים מכיא הרמ"א לשון ת"כ וז"ל קדושים תהיו · פרושים תהיו · וכן כל שמיכי מכיא כן בשם ת"כ דוק והשכח : (ח) ומין הבדלם הבדל אמתי · ר"ל כי אם מובדלים עם זולתם תדע ומובדלים מהם תדע אמנם ענין קדוש האמור כלן וכיולא בו הוא האמורים בו ית' · ומתבארים לשון הבדל · על הטעה במקומה שהוא לשון פרוש ח"ו · כי תרי כל כפרש מובדל · וכל מובדל יש לו תכלית · והכורח ית' סוף קדמון · והקדמון אין לו תכלית · לך ענין הבדל שבו ית' מתפרש בשלילה · כלומר שהוא נעלה ומרומם מכל הסדמות לכברתין · ולא נכנסין בגדר הגבלה ומדמים לו · *כמה שאמר בכתוב (ישעיה מ') ואל תדמיוני ואשוה יאמר קדוש · לכאורה תיכת קדוש מה שייך הכא · ולדרכנו הכונה ואל תדמיוני · הבי יש מי מכוונים שתדמיוני תליני ואם לפי קושר הפשה שלכם שתדמיוני אל מי · הבי אשוה תליני שיהיו לי למיתים · יאמר קדוש · כל זה יאמר סוף ית' שאתו קדוש · ואתם כלומר הלא אתו קדוש · ואתם לא נכרתין * : ובמצאנו כתוב לו האומר על שהוא מופרש ומובדל מכל עניין ערך והסדמות לכברתין · וכאשר אכו מובדלים : ותנועה אחרת כו' עם הדורות כל הדורות שעברו

מוכן לפסוק זה · אין קדוש כה' כי אין בלתך · אם נתיכת שעם הוא זה · היינו כך · ולדברי המאכר ניחא · שמפרש קדוש לשון נכבד מזולתו ופשיר לאמרה אין קדוש כה' · כלומר אין בעולם נכבד מזולתו כמוך · כי אין בעולם כמוך בלבך · שכל הפרים תכלית · יש לו גבול · וכל אשר יש לו גבול · מחובר · וכל מחובר · מחודש · וכל מחודש · יש לו מחרש · א"כ החלש אי אפשר שיהיה קדמון · מפני שהקדמון לא תקצר ידו מדבר ולא יצטרך לעזר זולתו · א"כ אין הבורא יותר מאחר · ואילו היה אפשר להיות יותר מאחר · היה אפשר שתהיה ביניהם מחלוקת בבריאת הבריאים · ולא היתה נגמרת מהם יצירת הבריאים · ובמצאנו כל העולם הזה על סדר אחד · ותנועה אחת נמצאת בכל הלק מחלקין לא נשתנה

(ח) ואין הבדלם הבדל אמתי ודוק

מנות הלבבות

שבעזר שניהם כשלם בענין ולא בשאר מהם ברי ע"כ כל אחד מהם כיון קצר וכשלם הכח שלם והרי ע"כ יש בהם כוחות נפרדים ר"ל שכח זה תינו ככח זה ובהשתתפם יהיות בהכרח להם ענין אחר שיתאחדו בו וזהו הענין אשר בו רצוי כל אחד מהשניים שיהיה אלוה ע"כ יש להם דמיון מה וכו יונדרו ויוכללו ברי ע"כ יש כאן גבול ותכלית ר"ל סוף והבדל : ואילו היה אפשר כו' · אין זה דרך שני אמתי כאלה במה שאמר ואם לא ישלם הדבר כי אם בהתקרבם כו' · וכן הוא דבקמון ובמה שאמו רוצים בהנהגת הבורא כו' בהנהגה לא תהיה שלימה כו' תינו דרך אחר יותר מאחד היה אפשר שתהיה ביניהם כו' · פ"ח יותר מאחד

כג"ה מהמאכר מוהררי"א

*וכן ביאר האמור"ל בכתוב (ישעיה ו') קדוש קדוש ה' צבאות מלא כל הארץ כבודו · ל' אומרם מה ענין הפסח דמלא כל הארץ כבודו לקבוע דקדוש כו' · אך בכוונה כי מסכתין בשם ב"ה בלשון קדוש · שמורה על הפרש והבדל מכברתין · אך שלא יהיו כזה ענין מובדל במקום אליה · לזה מסיימין מלא כל הארץ כבודו · כלומר הוא יתברך מקומו של עולם · ואין העולם מקומו ע"ד בשיכוי לשון וענין מקום האמור בו יתברך שמו · מתבאר קיטה במורה ח"א פ"ח ע"ש · כי אין כאן להאריך בו ומה שהומרים שלשה פעמים קדוש · כמדומה ברלתיי בחיבה ספר שפם וגד שלשה העולמות · עולם העלאכים ועולם הגלגלים ועולם השפל ולפי ענינכו גם כן ניחא · שמרמזין עליו יתברך שהוא מופרש ומובדל · כלומר כשלה ומרומם מכל השלשה עולמות שכרת · משום ענין התדמות לפם ובמזקום לאחר הארכנו בביאורינו לשחר מסכתן הנפש פרק שני ד"ה ואמר אל יתהלל כו' ודו"ק :

פתוחה . רק תמיד כענין פחד פיה מתנהגת : ומה שאנו רואים כו' בברואים סוף רמיזה שסבת רמ פחד .
כי ההנהגה כו' :

פרק שמיני שהאחד תיכת פחד . תסר פיה שם כיוצא לכל דבר וענין שסוף פחד : שם נגזר השם
השם נמהך . כלומר כלמה ויולת מצורת ענין : מן האחדות מצורת ענין היחידות והכדידות : והוא
והשם כיוצא סוף הקורא לדבר
פחד : האחד מהם ענין
פחד מהשני ענינים : מקרי
שבמקרים והזדמן מקרה הענין
הסוף כשם פחד . וזולם אין
פחדות כלמתנו : והוא העובר
והשם פחד שעליו עובר .
כלומר שאין השם פחד עלמתנו
מתקיים כו . אך קורין לפוף
פחד לפוס ריטש . ומפר
הענין והפשפוש והמקרה היטב
בענינו . מוקר ומוכן שאין
כלמתנו פחדות . אך הוא רב
בענינו . ושרי כאלו השם פחד
עובר ממנו וסולך לו ומתגלה
ענין מרכוי שבו ותוכו . ורמוי
להיות נקרא רב : והשני ועיין
השני הנאמר ונקרא ומכונה
כשם פחד : עצמי קיים מה
שהשם פחד הוא בדבר הסוף .
עלמותו . ומתקיים כו אף פחד
שיוקר ויעיין בענינו היטב
בכל ענייני מקירות . ושרי
מתקיים כו ענין היחידות
והכדידות הגמור . כלתי מתרכב
כו שום ענין אכי לו : והוא
האמתי והשם פחד הנאמר על
דבר כזה . הוא שמו בלמת הרחוי
לו . כי אין ענין הפחדות עובר
ממנו בשום פעם וענין . כי
הוא עלמותו . וכל היום עלם
הסוף . שמו עליו ועמו . ולמתתו
הוא שיוקרא ויכונה בשם פחד :
והאחד המקרי יהשם פחד
וכל אחד ממה כו' ולכן כל

ודוק : לעולם ה' דברך נצב בשמים כי בדבר ה' שמים נעשו . לומר דיבור קיים כשם לעולם . שהם לא יפנו כשוט הפערה :
פ"ק ויש

נִשְׁתַּנָּה עם הדורות . נדע שיוצרו ומנהיגו אחד . לא ישנה מעשהו , ולא יחליף הנהגתו זולתו . כמו שאמר ישעיה מ"ד ומי כמוני יקרא ויגידה ויערכה לי וגו' . ואמר דוד תהלים קי"ט לעולם יי' דברך נצב בשמים . לדור ודור אמונתך כוננת ארץ ותעמוד **ומה** שאנו רואים הנהגת הבורא השלימה בברואים . כי ההנהגה לא תהיה שלימה מ"מ על ענין אחר . אלא בהתחלפות אחר בעצה ובהנהגה , כמלך במדינה והנפש בגוף . ואמר ארס"טו בס"ג בענין היחוד אין טוב ברבות הראשים אך הראש האחד . ואמר שלמה משלי כ"ט בפשע ארץ רבים שריה וגו' . ובמה שהבאנו בענין הזה די למבין . ומסמיך בתשובה על הנחת הרבוי . כי בהעמידנו האחדות לבורא העולם . תדחה טענת כל מי שיאמר שהוא יותר מאחד .

ואתה דע לך :

פרק חאך באור אופני האחד האמתי והאחד העובר . הוא . שהאחד שם נגזר מן האחדות . והוא נאמר על שני ענינים **האחד** מהם מקרי והוא העובר **והשני** עצמי קיים והוא האמתי . והאחד המקרי גם כן הוא על שני ענינים **האחד** מהם נראה בו הרבוי והכלל והקבוץ . כסוג האחד אשר הוא כולל מינים רבים . וכמין האחד הכולל אישים רבים . וכאיש האחד המחובר מחלקים רבים . וכצבא האחד הכולל אנשים רבים , וכאמרנו כור אחד וזין אחד ורובע אחד וליטרא אחת , וכל אחד מהם כולל דברים רבים , יאמר על כל אחד מהם , אחד : וכל אחד ממה שהזכרנו , נקרא אחד על דרך העברה : והוא מפני שהדברים ההם אשר יקבץ אותם השם ההוא , שוים בענין

מנות הלבבות

פחד היתה כיוצא כו' : ומה שאנו רואים כו' , כלומר ומה שאנו רואים הוא הנהגת כו' :

פרק ח וכאיש אחד המחובר כו' . הוא זה בשום אחד המזכר בסיפוק בענין השני כי כלן מיוחדי בשום שהם מחברו מחלקים רבים כגון קרקע והרבלים והידים והגוף והעינים

על על ענין במקרה : על שני ענינים הם שני ענינים הנקראים פחד במקרה : פחד **מה** שהזכרנו כו' : והוא **מפני** כו' כלומר מפני מה נקרא הקוב לו במין מן הענין כל פחד **מפס** . פחד .

הלא כל אחד מהם כולל פרטים רבים : על זה קאמר שהדברים הם לאחר ויקבץ לותם כו' • שויס בענין אחד :
מהאחר המקרי מה שכל עליו הסם לאחד במקרה : בנראה ממנו לפי שהרואה בחוש • כלתי נרגש כו הרבוי :
אך הוא רב בעצמו בעצמיות עניניו יש רבוי • לא שכלתי נרגש בחוש • לא חוסג כשכל ענין הרבוי שכו בלאחר קולך
ומכאר : מצד חבורו להיות שהוא מקובר : ישיג הדבר ישיג את הדבר : מכל מה שספרנו ממה שספרנו לעיל

בענין אחר , ונקרא רב מפני שכולל דברים רבים , וכאשר יתפרדו הדברי' הרם ויתבודדו , יאמר על כל אחד מהם , אחר , והאחר בכמי הענינים האלו אשר זכרנו , מקרה , והוא אחר מצד , ורב מצד **והענין** השני מהאחר המקרי , הוא האחר הנאמר על האיש האחר , לא מתרבה ולא כולל דברים רבים כנראה ממנו , אך הוא רב בעצמו מצד חבורו מחמר וצורה ועצם ומקרה , והוא מקבל ההויה והפסד , והחלוק והחבור , והפרידה והשנוי , והחלוף והשתוף , אם כן הרבוי ישיג הדבר הנאמר עליו אחר , מכל מה שספרנו , מפני שהם כנגד האחרות , כי האחר הנאמר על הדבר אשר ישיננו בעצמו ענין מעניני הרבוי והשנוי , הוא מקרה מבלי ספק , והוא אחר על דרך העברה לא על דרך האמת , שים לבך להבין :

פרק שמיני

ויהי ערב כו' יום ראשון כו' מפני שהאחד כו' לפניה התחלה וזה מסכים לדרשת חז"ל דכרשפית רכה • סוכה

אך האחר האמת יאמר גם כן על שני פנים **האחר** מהם במחשבה **והשני** בפעל **והמחשבי** הוא האחר המניני אשר הוא שרש כל מנין ותחלתו , ושעם האחד המניני , שהוא אות וסימן לתחלה שאין תחלה לפניה , כי כל תחלה אמתית תקרא אחד , כמו שנאמר ברשפית ב' ויהי ערב ויהי בקר יום אחד , במקום יום ראשון הוציאו בלשון אחר , מפני שהאחר שם לתחלה שאין לפניה תחלה , וכשהוא

מניח הלבבות

והעינים והאזנים ושאר כל חלקים נראו בחוש • וכענין הפני מירי בחוש שהוא שם לכל פרש כמכואר בספרי ההגיון ויהיה כחים אחד רואה לומר כפרט אחד מן הפרטים כגון מתיכת ענן אחד שמורכב מד' יסודות ושלין חלקין נראין לחוש : והוא המקבל ההויה והפסד • וכל שמקבל ההויה והפסד ע"כ יש בו שני כחות כח ההויה וכח ההפסד • ד"מ שהעפר שנתהוה ממנו העכבר ע"כ יש בו כח ההכנה להויית עכבר וכן כעכבר שסופו לסוב לעפר ע"כ יש בו כח העכבר וכח ההכנה להפסיד ולסוב לעפר וכבר זכר זה הרמ"בם בספר מורה נבוכים פרק כ"ו מחלק ראשון ע"ש : והחלוק והחבור והפרידה כו' • יש לומר שים כאלו שעות כרדפים ע"ד מסעטו ודיבו עדי ושהדי וי"ל שהפרש שבין חלוק לפרידה הוא שהחילוק הוא כשני הפכרים הנחלקים עדיין שוכנים שעוכים זה לזה ולא נפרדו שים מעל אחין והפרידה היינו שנפרדו והם רחוקים זה מזה • והפרש בין חבור לשתוף הוא שהחבור הוא חבור גמור בפך החלוק כענין הל' יסודות כחלם והכשר והנידים והעצמות המחוברים זה עם זה חבור גמור והשתוף הוא הפך הפרידה והיינו שנני דכרים שוכנים שמוכים זה לזה אלא שאין חלק מהם מחוברים חבור גמור לו ירגה בחבור חבור גמור כלתי ניכר כלל כענין הרכבת הל' יסודות כמורכבים וכענין הקטף והשים בעיסה • וענין

דמצות יש לומר לכתרו . שהוא רק רמצות להעניין שהוא לתקריו ושכי לו . ואם זה אין בעניינו רמצות לתיתו . רק יוכל להיות רמצות לפניו . **ולא** כן בלמנן לתד . שפיש יש ענין תם בעניינו לפניו . כלתי שייך לכוונת הדבר שתקריו שפש לתד . כי הוא פני לעניין שלפניו לשר הוא בעניינו . ואף גם נגד העניין השני לתקריו בעניינו לא שייך לכוונת תותו כשפ לתד . רק כשפ רמצות . **אך** ודאי לשון לתד הנאמר על דבר . הכוונה בו . שדבר ההוא . הוא בבחינת ממציאות שוה ענין לתר בעניינו לא לפניו ולא לתקריו . **ומילא** בהתייחסה שלה זאת לזמן . דרי היא מורה על התלה לתיתה לזמניות לזמן ההוא . כלי שוה מציאות זמן בעניינו לפניו ולא לתקריו . לך כשער ניתוסף ענין בעניינו תקריו . דרי כופל כו לשון שני כו' . כדברי המחבר וכשהוא שוה כו' . **ולא** כן לשון רמצות ברומז למציאות ענין שני לו (והוא מענין מאמר המצטרף שהזכיר המחבר בפרק שביעי משער זה בין התשעה מקרים) דוק והבן : (א) שהקב"ה היה יחיד בעולמו . וביארו ז"ל שפ בחינת הכוונה שלא היו עדיין המלאכים ביום הוא בעולם . ולא תאמר שהיה מי בעזרו לברוא העולם . כמו שביארו שפ . שלא תאמר מיכאל היה מוחה בדרומו של עולם . **ועם** היות שדרש זה מורה ביטול דעת ריבוי תלקות (כי הכל בערך ביום הרמצות . עיין רש"י ברמצות כו' בבראשית לפסוק יהי מאורות . ולפסוק תוצא הארץ . כו' ודוק) **אך** עם זה מתבאר גם כן ממילא מענין זה . ביטול דעת קדמות העולם . שבעלי דעה כפירית זאת סוברים שבלתי היה בשום פעם הכורח בחלת לכדו בבחינות בלי שום בחלת זולתו . לך העולם וכל אשר בו בחלת תמיד עמו קלמון בקדמותו (עיין לעיל בבחינותיו לפרק תמיני משער זה . ד"ה ודעת תריבט"ו ובקיעתו כו') **אולם** דרש זה מבאר . שהיתה עת תבוים אשר היות שם הקב"ה בעולמו לבד תלבו בתתדותו ית' : (ב) וסיא היא כיון כו' וה' היה לתד יחיד . פירוש והטתל כיון שהתתבר תבאר בהשם לתד . שמורה על עת התחלת זמן בלי שום התחלה לפניו . דרי ענין זה מורה שבתתדש העולם בזמן . ולתו קדוש הוא בעניינו . דרי ממילא גם תוכח לשר בחינותיו לפרק שביעי משער לתד יחיד בבחינות בלבדו בלי מציאות בבראשית ודוק : **אין** תכלית למנין עניין בחינותיו לפרק שביעי משער זה לר"ה אין תכלית לתספרן ע"פ בהשג"ה התחלת ותולם כו' תה שבתבנו תענין זה : **ועל** כן כו' מורכב תן האחדים כרתה זאת קלי לדלעיל תוכח שלמר תה תכלית למנין . וכיון שאין תספר גבולי למנין עד כי תדל לספור כי אין תספר . ותיה קשה על השלש להמליך בפיו תנין גדול תספר רב . כשהיה כל המנין נתכח תאחדים . ולכן נעשה בלשון עליונה המנין גדר וגבול . שבדבר שהדים יוכלנו בתנין לתד . כתו עשרה לתדים שתוג בלים להיות נקראים בשם עשרה . ותם ישטרך היזה שדם לתסוב פעתיים בשבח . יומלנו בפיו בהיות עשרים . וכן על שלה בתער צריך לתספר שלה לתדים יומלנו בפיו בתיבה שתית שהיא תיבה שלה . וכן לעולם . וכל זה בתקן בדי לשקל על התספר היזה תנין . כי בקה שתנין הולך ותתפשט בתקשה עד אין תכלית לו ודוק :

בתלת

הוכח כרש"י על התופש . כי שם זה תורה (א) שהקב"ה היה ויהיה בעולמו (ב) והיה היה . כיון שתורה בשם לתד שהיה שהיה התחלה שאין לפניו . וה' היה לתד תיוחד ע"כ . דוק והבן : פ"ת רכות

וכשהוא שונה יקרא שני , וכשהוא משלש יקרא שלישי , וכן עד עשרה , ואחר כן ישוב אל האחד , ואחר כן ישוב אל מאה , ואל אלף , אין תכלית למנין , ועל כן הודה גדר המנין כלל מורכב מן האחדים , והטעם שקראתיו

מנות הלבבות

שכוונת שהתחלה בספר רות הן פרק עשיתי דהיינו כגון הגיירין והבור והעלמות פיש בבעלי חיים שהם מחוברים וכל לתד ניכר בפני עלמו . והספרים שכוין שכוי לחלוף הוא שהשכוי יתור על השתות התקרא בשם כגון חלבו לשחור וכיוצא בזה וחלוף הוא שיהיה השם ויהיה ממנו עשה לתר כגון שהשתנית נורת העפר ויהיה ממני עכבר : וכן עד עשרה ואח"כ ישוב אל האחד כו' . העשרה שם בתדרגת לתד . והכ' כעין השניים . והשלשים כעין השלשה כו' . וכן התלה כעין הת' וכן החלף והרבוה כ' כתיבור בתכונת התספר . ת"כר"ל לתר העשרה יתחילו לתנות לתד דהיינו לתד עשר שנים עשר וכן לתר עשרים והשלשים שלו עולם לתר עשרה מונין לתד

נמצא בפעל והוא לשון נמצא כפועל : ולא ישתנה ולא יתחלף כי כל המשתנה או מתחלף · יש בו שני כחות · כח הממ ק מותו בהויתו · וכח הפסני הגורם לו להשתנות או להיחלף · ורי הוא רב בעניני כחות ומינו לשון ממת : ולא יסופר כו' השמים כי לא תצויר מדה ממדותם כלי שתשים מקרה כופל על עצמו · כמו שמור לבן פרוך או קצור · שעל כרחך תכיון שעצם הדבר הוא שמור או לבן · וכיוצא בו · ורי הוא מקומר מעצמו ומקרה · מה שאין כן מדות הרוקניות · כגון שקראתיו מחשבי , מפני שהמנין אינו נכנס תחת החושים הגשמיים אבל יושג במחשבה , אך דמגוי הוא מורגש בחושים הגשמיים החמשה או בסקצתם והענין השני אשר הוא אחר אמת נמצא בפעל , הוא הענין אשר לא יתרבה , ולא ישתנה , ולא יתחלף , ולא יסופר במדה ממדות הגשמיים , ולא תשיגהו הויה , ולא הפסד , ולא תכלה , ולא יעתק , ולא יגיע , ולא ידמה לדבר , ולא ידמה אליו דבר , ולא ישתתף עמו דבר , כי הוא עכ"פ אחד אמת , והוא שרש לכל מתרבה , כאשר עבר מדבריו , כי האחרות עילת הרבוי , ואין לאחר האמתי תחלה ולא תכלה , כי כל מה שיש לו תחלה ותכלה , מן הדין שתכנס ההויה וההפסד עליו

מנוח חלבבות

לתד"ר · והרמזון יותר נכון לפי מסורות הלשון : ולא יעתק ולא ינוע י"ל פיס בפרק כן הענתקה ותנועה שהעתקה יתמ"ל ההעתקה מתקוס למקום והתנועה היא ענין שכוי בעצם ובמוקדם ע"ד שהתכאר בדוש תן פרק יו"ד וי"ח ובספרי קבלניון · והנה בכלל העתקה ותנועה יש

ולא הפסד וכמו כן לא השיג לתד ממת · הפסד · אף כשכלתי מהקוס ונתפרד · אך הוא קדמון · ורי לין בו כח ההשתנות מפעם מציאה · למציאה · עם זה לא יפסד · ויתחפה כזה מציאה · לפעם מציאה · ורי יהיה בו שני כחות · כח ממזוג אותו בסויתו · וכח הגורם הפסדו · ואם כן מינו לתד ממת · ומכל שכן שלא השיגהו סויה והפסד · רק הוא תלוי תמיד בכח תד עצמותו המחזיק סויתו · היה קום ויהיה בו · ורי הוא כענין זה לתד ממת : ולא תכלה שנינו כמו שלא הפסד : ולא יעתק ולא ינוע כי העתקה ותנועה הם השתנות ממקום למקום ומענין לענין · ומורים על ריבוי כחות · כח המקיימו במקומו או בעניכו · וכח המעתיקו ממקומו או מכיוצו מעניכו · ועוד שעניכים כאלו מורים על גבול לדבר · וכל מוגבל יש לו תכלית · והיה לו תכלית הוא מתוכר ומינו לתד ממת : ולא ידמה אל דבר ולא ידמה בו' כמ"ש במתכר עליו להלן · שהדמות בהתדמה · מקרה · ר"ל שענין הדמות הוא תקר · כלתי שייך וכופל כי הם בגוף · ורי הוא הם מקרה כופל על עצמו : ולא ישתתף כו' כי ענין השתוף הוא תכור דבר לדבר וכיוצא בזה · מורים על כל לתד מקר בריות הממה · שיש בו קוב והכדל · ואין הוא לתד ממת : כי הוא עכ"פ בו' לתד מותו הדבר שהוא לתד ממת כפועל · ורי על כל זה ענין ואופן שתתקור עליו לא ממת בו הוא ענין רבוי · רק תמציאו תמיד עצם פעמ בממת לתדותו : כאשר עבר בו' רומז למה שזכר לעיל בפרק שכיעי תוכן המציאי : עילת הריבוי סיכה וגרמת הריבוי · והוא גורם לו · ולולי הסכני עניכים לו יותר מפר יתמר על כל לתד מהם · לתד · לא יצויר ענין הרבוי · כי מהם כעצם רבוי · וענין הלתדות קודמת לרב כנכתב (כנזכר בלשון המקבר בריש פרק תשיעי מספר הזה) מה שאין כן לטיפוך שענין הלתדות מצויר בלתי מציאות ענין הרבוי : ואין בו' תחלה לתד התלה לתוך בלת תכלה : ולא תכלה ולתד לא תכלה לתוך בלת תחלה · ומכל שכן שבלתי דבוק בעניכו שתיכן יפל' שהתחלה והתכלה · כלתר נתכתר לעיל : כי כל מה בו מן הדין בו' עליו כי מה שיש לו תחלה · ורי

מתחוף . ומה שיש לו תכלה . הרי נכנס עליו הספק : וכל מה שתכנס כו' משתנה וכל ענין שתכנס עליו הסוף לתוך . לו הספק לתוך . וכל זכן מי שיכנסו עליו סוף . הרי סוף משתנה מענין לענין . והרי יש כו לכל הפעות שני כתות . כאשר נתבאר ודוק : והשניי ר"ל . והכח הסוף המוכן להיות גורם לענין השנית כנגד האחרות סוף מתנגד להקדות והיפוכו . כי הקדות . שכח הסוף לאשר ענין סוף כן . הוא כחיותו והויתו . להיות הדבר תמיד ומהקייס בהקדות הויתו תמיד . לולם כח הזיכוי . מטה הענין להיפוך ממה שהוא כו שתה והיולת כזה . כי כח המשנה . עניכו להיות משנה דבר שפוגע בו . מענין סוף כו . להיפוכו : א"כ יהיה כו' לם כן ענין שיש בו כח השתנות . על כרחו ענין הסוף . הוא יותר מהקר ולא תאחר שפשר להיות שכח הזיכוי לבד קבוע בו . וכו הוא מהאחד הענין הסוף אך לא כן הוא . כי ענין השתנות . אין עניכו להמזיק הדבר ולהתמידו כמה שהשתנה לותו . כי אין כאן כך . אך כאן ועניכו הוא לקול על ענין הסוף ומתאחר כשניכו אחר כו . משהקדות הוא . או אף שם רבוי בעלמותו . לשנותו לענין אחר מתארגים כו הוא תכלה . וזה הוא שהולך ומכאר : כי הוא ר"ל להקדות הענין שכדבר הסוף : קודם ההתחלה הוא קודם להתחלה . כלומר קודם שהתחיל : לזולתו של זולתו . של ענין אחר הוץ ממנו . שהיכו כמו עניכו . כלומר . שהענין אחר מהאחד כשניכו ומהאחר כו . שם יבוא שכוי כו אחר כך . או לתפרש שים הקדות . בלתי הקדות גמור . כי הוצרך מילתא לתפרש שהיה בענין הסוף גם כח מוכן להשתנות . ושכח המחזיק הויתו שהיה מהאחר כו . היה רק קודם להתחלת הענין האחר שהיה מוכן לבוא : אחריה אחר השכוי . כלומר אחר השכוי . שהגרוס השכוי השתנותה או ירצה . והשיכוי כנגד הקדות . שהשכוי כדבר שיכול . על כרחו מורה . שהוא בדבר הסוף ענין אחר מה שמשנה לותו . וממילא מוכח שיש בדבר הסוף שני כתות . כתו הקדום המחזיק ומתמיד בו ענין הקדום . וכח המשנה . וזה הוא שמפיים כי הוא ר"ל ענין הקדום שבדבר הסוף . הוא קודם שהתחלה של ענין האחר זולתו שיתחדש בדבר הסוף על ידי כח השכוי ודוק (ולשון המכות משמע שכיוון לכאר בפי' מה שכתבנו בביאור השכוי) : שהאחדות כו מקרה שבאחרך אחד . הרי על כרחך הוצרכנו על לייק ענין אלחי מה שלותו אצם הוא רב . או אחד . וכמה אף שתאחר עליו שהאצם הוא אחד . על כל פכים האחדות נופל על האצם במקרה . כי ענין גדר המקרה נתבאר . כאשר האצם יתקיים בלעדו . כי יוכל לחול עליו מקרה אחר . וכן יאחר שאומר כאן . אחר לותו אצם שתאחר עליו אחד כתו כן יוכל לחול עליו מקרה של ענין רב : באמר לזה מציב שמוכל לומר : הוא הרחקת הרבוי כו' פי' שהכוכב כו בהלטון אחד . כדרך שלילה . כלומר שאותו האצם אין עניכו רב . כאשר הולך ומבאר דבריו . ובכר הזכרנו ענין זה בדבריכו לעיל בד"ם ולא יפותר כו' הנזמיים ע"ש (ועיין בפרק עשירי מאמר הזה שם בתחילת המקבר והרחיב הדבר בענין השלילה שבאחר בהקדות שכורם ית' ע"ש ודוק) : אפיסת הרבוי העדרת הרבוי . ר"ל שענין אחד שבאחר על האצם . מורה שאותו אצם עניכו הוא . לפף ובעדר משום ענין רב ורבוי כו :

פרק תשיעי

יש מה שזכר לעיל החלוק והתבור והפרוד והכזוי והחלוף והשפוף . והשניי כנגד אחדות כו' . כי הוא קודם ההתחלה לזולתו אחריו כו' . ר"ל להקדות לזולתו אחריו"ל שמשנה מכתו והתחלתי בהקדות ולם כן יהיה יותר מתאחד כיון שהמשנה כנגד ההקדות כי כל מקום שיש שכוי יש לעצות ב' כתות כמו שכתוב לעיל :

פרק ט'

פרק תשיעי אין אחד אמת זולתו לא בגוף ולא בכוחות לפוד על בכורתו • שעצם בכודו ית' הוא אחד לעצמו • ולא יבא לוכפת ליה אם נמצא עוד לפד אמת זולתו • אשר הוא לאין גוף ואין לו גבול • **אך זה** לאיכו • כי לא יצוייר לפד אמת בלתי אם הוא לבדו בחמיתת אלהדותו • ואין לפד כמוהו נמצא • דאם תצייר במחשבתך • לפד אמת אחר • הרי אין הוא אם לפד אמת • דהריבוי הוא לאחדות לאותם • ולזה צריך שיהיה לאיזה הפרש בינייהם בתם שהם שנים • וזהו הבדלם מהדדי • הרי כל לפד אם מהבר מהוג והבדל • ואין הוא לפד אם לפד אמת : ועיקר השתוף האחדות והוגו ועיקר ענין ההשתתפה • להיות רשוי לומר עליו שהשתתף • הוא השתתפדו האלקים יפד : **לא** יתכן לא יצוייר : אלא בהתחלק חלקיו כו' קודם שהתחברו היו האלקים מחולקים זה מזה • לו לא שלא נתחלקו מעולם • לפד על כל פנים האוגים • לו לא השכל לחוד שופט על עצם הדבר שים כו שני ענינים • כמו ענין יקודי עם לו עשר וכיוצא בו • שהשכל שופט עליו על כל פנים שים בו שני ענינים שהם שומר וזוגר • והתחלקת האלקים על כל פנים קדום לא בקות מהקדמה טבעיות וכן : ועיקר המחלוקת הרב אוגם ועיקר הדברים להיות רשוים להקרא חלוקים • הוא הרב • כשהם קרוב ועל כל פנים לא בקות משנים • כי מיעוט רבים • שנים : **וביון** שהיה מימן החבור כו' נמצא כו' ר"ל לא שהם בחיוב מהם בלתי מוגבל אבורו להחוג • לפד כיון שעל כל פנים מושג בשכל חלישות החבור ככל לפד מהם : ענין השתוף והמחלוקת צריך בודאי שים בכל ענין מהם • והתחלקת והשתתפה • כלומר שים בו שני ענינים מחולקים • והיה מושפעים : ועיקרם האחדות והרב והרי אוגם מהות כל ענייני עולם הוא לפדות ורב • כלומר שים בהם רב מצד • ולפדות מצד : קודמת לרב בטבע כי ענין הרב • צריך לענין הלפדות • כי לא יצוייר ענין הרב • כי אם בהיותו מתרבה מבחם לפדים • הרי כלי היות ענין הלפדות חלוי • לא יצוייר ענין הרב • לפד הלפדות יצוייר לא בלי היות הרב נמצא • וזהו ענין קדימה בטבע להלפדות בגד הרב : **עילת כל מתרבה** המסבב והגורם לכל דבר שהוא רב • ענין הרבוי שבו : **בלתי מתרבה** עצם עילה • אשר בלתי בעצמותו הוא ענין רבוי : בראש ההתחלות כלומר בסדוף וקצה ורשם ההתחלות בתחילתן ורשיתן • מתקייב הענין שיהיה עילתן • עלה הבלתי מתרבה • רק עלה אשר הוא ענין לפד לפתי • מבני הקדמת ענין הלפדות לכל מתרבה • **אולם** בעצמם בלא ענין התלוין ברשיתן הלפדיות • בלפד מצוין בהרבה ענייניה • ענין מתרבה שהוא עלול מעילה שים בעניה גם כן ריבוי • ודוק : **וביון** כו' בתחלתן להכלית מקצר : עילת

פרק טאך

פרק ט מתרבה בראש ההתחלות • ס"ל מתרבה בדרש בהתחלות : וביון שהיו העיכוב כו' • לא היה אפשר כו' • דוקא לומר לא היה לפשר שתהיה עילת בלתי מתרבה ורק בלפדות ורק בפותן שכל שים בו לפדות ורב ר"ל לפדות מצד ורב מצד הוא מתרבה וכל מתרבה מחודש וצריך לעשות לפוד שלין הדבר עושה לת עצמו כמ"ש וכמצא שיפעל בפועל בעצמו • וגם אין לומר שכל רב ולפדות עד בלתי בכלית שהרי כבר נתבאר שהעילות מניעות

הראיה שהבורא יתברך אחד אמת, אין אחד אמת זולתו • נאמר כי מפני שכל מחובר לא הנמר הויתו אלא בהשתתף חלקיו אשר חובר מהם, והוא התאחד קצתם עם קצתם • ועיקר השתוף האחדות, וכן לא יתכן מציאות המחובר, אלא בהתחלק חלקיו אשר מהם חובר, כי החבור לא יהיה כי אם מדברים שהם יותר מאחד • ועיקר המחלוקת הרב **וביון** שהיה סימן החבור והחרוכבה והסדור נמצא בעולם הזה בכללות ובפרטיו וחלקיו ושרשיו וענפיו • צריך שישמצא בכלם ענין השתוף והמחלוקת • ועיקרם האחדות והרב **ומפני** שהאחדות קודמת לרב בטבע • בקדימת האחד לשאר המנין, מן הדין שתהיה עילת כל מתרבה, בלתי מתרבה בראש ההתחלות, מפני הקדמת ענין האחדות לכל מתרבה **וביון** שהיו העילות מניעות בתחלתן, ונמנע שיפעל הפועל בעצמו, לא היה אפשר שתהיה עילת

מנות הלכבות

עילות בהפדות ורק בלפדות ורב כאותן שכל שים בו לפדות ורב ר"ל לפדות מצד ורב מצד הוא מתרבה וכל מתרבה מחודש וצריך לעשות לפוד שלין הדבר עושה לת עצמו כמ"ש וכמצא שיפעל בפועל בעצמו • וגם אין לומר שכל רב ולפדות עד בלתי בכלית שהרי כבר נתבאר שהעילות מניעות

עילת האחדות והרב מגורם ומסבב עניני העולם שיש בעצמותם ענין פלאיות וסיבב כמותן רב ואחדות : כמותן רב ואחדות שיהיה בעצם העילה גם כן רב מתלקים . ומאיזו מתולדים . הרי יהיה בעצם העילה מקור . וכל מקור תקודם . ולזה שיהיה לו מקדם . ולכאורה מי יעשה והחליש את לומו המקדם . שהרי אי אפשר שיעשה את עצמו . וגם אי אפשר שיעשה שיהיה למעלה בעילות ועלולין . שהרי כבר נתבאר במופת : כיצד לדעת עילות ועילולין זה מזה שהם למשהרין : הרב בלבדי ולא רב ואחדות כי יהיה לזה שיהיה הרי יהיה עצם העילה מקור ומקודם : והאישים הם הפרטים הנכללים תחת המינים : והעצמים וכל ענין עצם לדבר : והמקרים וכל ענין מקרה לדבר : וכל מנין הוא המנין המתחבי . ולא שתשב לעיל (בפרק שמיני מעשר זה) המנין לאחד אחת . לך הוא פיהו אחת בפועל : ומנוי הוא המנין הכמנה ומורגש : והשנוי והחלוק ענין פירוש ענינים אלו . והקילוק

עילת האחדות והרב , כמותן רב ואחדות , וכיון שאין עילת החויות הרב בלבד ולא רב ואחדות , מן הדין שיהיה עילת החויה אחד אמת וכבר הקדמנו בדברינו כי העילות כל אשר תעלינה למעלה תתמיעטנה בתחלתן , עד אשר תהיין מניעות אל שרש המנין והוא האחד האמת והוא הראשון יתברך ומן הידוע עוד כי כל מה שימצא בשום דבר מקרה , אי אפשר שלא ימצא כדבר אחר עצמי אמתי , אין לו העתקה ממנו כי אם בהפסדו , כחום במים החמים שהוא מקרה במים , והוא באש עצמי קיים ומן הידוע עוד כי כל מה שימצא בשום דבר מקרה , אין הדבר ההוא אשר יקרה בו המקרה מקבל אותו המקרה אלא מן הדבר אשר הוא בו עצמי , כמו שאנחנו רואים בחום המים שהוא מקרה בהם , נאצל עליהם מן האש שחומה עצמי בה , וכאשר אנחנו רואים מלחות הדברים הלחים במקרה שנאצל עליהם מן המים שהלחות בהם עצמית , וכן שאר כל ההויות כאשר נסתכל בעניניהם ועל ההקשה הזאת ננהיג דבריו בענין האחדות , כי כיון שהיתה בכל אחר מהברואים מקרית כאשר הקדמנו , מן הדין הוא שתהיה בעילת הברואים עצמית קיימת אמתית , וממנה קבלו כל ההויות ענין האחדות בדרך המקרה כאשר בארנו וכאשר הקדמנו על ענין האחדות האמתית בברואים , לא מצאנוה לאחד מהם קיימת אמתית , ואם יאמר (על כל אחר מן הסוגים , והמינים , והאישים , והעצמים , והמקרים , והגרמים העליונים , והגופים הרוחניים , וכל מנין ומנוי , וכל אשר לו תכלה וגבול) אחד , ומיחסים אליו ענין האחדות , לא יאמר לו אחד אלא על דרך העברה , מפני שהוא כולל דברים שנקראו אחד מדרך הדמותם והתחברותם בענין אחד , והוא רב בעצמו , מפני שמקבל הרבוי והשנוי , והחלוק , והמחלוקת , והחבור , וחפרידה , והתוספות , והחסרון , והתנועה , והמנוחה , והדמיון , והצורה , ושאר המקרים המיוחדים והכוללים לכל אחר מהברואים , והאחדות האמתית איננה נמצאת ולא נאמרת באמת על דבר מן חיצורות ומפני שחידת האחד נמצא בברואים בדרך המקרה , והורה האורת והמופת כי הבורא אחר , ידענו דעת ברורה כי האחדות אשר אמרנו על כל אחד מהברואים על דרך העברה , נאצלת מענין האחר האמת והאחדות האמתית

מנוח הלבבות

מוניעות בתחלתן וכל זה נתבאר לעיל פרק ה' וגם אין לומר שעילות רב ואחדות הוא רב בלבד שהרי אין רב בלא אחדות שהרי כל רב מתוכר מאחדים והוא שתוכר מפני הקדמת ענין האחדות לכל מתרבה וכו' וכיון שאין עילות כו' : והגרמים העליונים העליונים הם הנכללים וגרם ענין עצם כמו גרעין כמושל ברולי תיבה גרם . על גרם המעלות פי' הר"ק של עצם המעלות כלומר של המעלות עצמן או פירוש והגרמיים העליונים . והעצמיים העליונים : והגופים הרוחניים . הם המלאכים . וי"ת פחדם והכ"ת והגלגלים שיסובבים רוח חיים : והחלוק והמחלוקת . פחלוק היא כמו שפי' לעיל פרק ח' והמחלוקת הייכו שהתחד מתנגד ומחלק על מקודו וכיוצא לזה בענין הלשון והשיעי :

והמילוק שביניהם כדברי המנוסז"ל בפרק שמיני וכאן ובכון ביאור:

פרק עשירי

הטושבלות מה שהשכל מקייב על פי הקריפ שכליות ומופתים

שאותן המדות כלי קשה לדקות שלנו שבהן כתוב: כפי רוב הברואים והטובות כו' כי מדותיו יתברך מקוטרים לפי הפעולות הנרמות שפועל ועושה בברואיו כי בלתי ניכר להם כי אם מצד הפעולות שמקבלים ממנו ראוי שבכאן עדיין מדבר בדרך כלל. אף בחדות שמקוימות בכתוב ית'. קודם הבריאה ומאריך אף קרובי שבמדותיו. ר"ל עניין הגורם לפעל בכתוב ית' רבוי מדות. שהם רוב הפעולות והטיבות שבוללות הברואים. כמו שכותב המחבר לפלן בפרק הזה. וז"ל ובין שיתחדו לנו הרשמות מצד שאותן פעולותיו בברואים. ורבו מקפריסם. רבו מפורי מדותיו עכ"ל: וזהן מתחלקות כו' וכלל המדות שלנוקות הם שבללות והכתובות. והם מתחלקות לשני פלקים:

תאותנה ראויה: ולהבין המדברים כי עם היות שאין לפעל גם לשחרי שבכרות זולת המדברים. הלא הוא יתברך בורא. וגם עליהם יעבור כום מדת הקדוש בהטיבו להם בכללית טיבותיו. אך מי מפעיר להביאם שים דבר. כי אין להם בית קיבול הכנה ושבללה. זולת המדברים שביחידו הכפה שבללית מתעל. והוא בית קיבול להבין מה שיביבו אותם.

ולסיות הענין במוכן לה מהשבע בשכלה יותר ויותר: בעשות סימני מעשיו בעולם כפי שמוכח על פי הקריפ ומופת האמתית, היא הנאמרת על בורא דבכל יתעלה, והוא האחד האמת, ואין אחד אמת זולתו כמו שהקדמנו, וכל הקי האחד האמת אשר זכרנו לא יאותו כי אם לו לבדו וכן כל עניני הרבוי, והמקרים, והשנויים, והתנועות, והדמיונים, וכל מה שלא יאות לאחד האמת, רחוקים ממנו יתב', כמו שאמר דור ע"ה תפלים מ' הבות עשית אתה י' אלהי נפלאותיך ומחשבותיך אלינו אין ערוך אליך וגו', ואבר הכתוב יסעיה מ' ואל מי תדמיון אל ומה דמות תערכו לו, ונאמר תהלים פ"ו אין כמוך באלהים ה' ואין כמעשיך, ונאמר ירמיס י' מאין כמוך י' גדול אתה וגדול שמך בגבורה ונומר, וכבר התבאר והתברר כי בורא העולם יתברך אחד אמת, ושאין אחד אמת זולתו, כי כל מה שיפול עליו שם הא ד זולת הבורא, אם הוא אחד מצד אחר הוא רב מצד אחר, כאשר זכרנו שבארנו, ובמה שהבאנו בענין אך הבורא אחד מכל פנים כפי הזה די למבין:

פרק יא

באור המדות האלהיות המושבלות והכתובות, המפיע בהן הבורא יתברך, הכונות ברם רבית מאד, כפי רוב הברואים והטובות הכוללות אותם, והן מתחלקות לשני חלק ם, עצמיות ופעליות, וטעם אמרנו עצמיות, שהן מדות קי מות לאל יתעלה קודם הברואים ואחריהם, תאותנה לו ולעצם כבודו והן שלש מדות והן שהוא נמצא, ושהוא אחד, ושהוא קדמון אין לו ראשית והטעם שאנו מספרים אותו באלה המדות, להורות על ענינו ואמתת מציאותו, ולהעיר על בבודו, ולהודיע המדברים כי יש להם בורא שחייבין בעבודתו והוצרכנו לספר אין בנמצא י מפני שהראיות הורו על מציאותו בעדות סימני מעשיו בעולם כמו

פרק תשיעי

רבות עשית כו' נפלאותיך כו' אלהינו אין ערוך אליך

ר"ל שהברואים יש בהם ריבוי מדות נפלאים שבך. ונפלאותיך הם גם כן רבים. כי בפעריס בכתוב כדרך מקרה. מוכח מזה שאין ערוך אליך. שמלבד שהם עצמיים: ואמר ואל מי אכו תערכו לו ר"ל ואל מי מהברואים תדמיון אל. ומה שלא נתפש דוגמתו בהברואים. ומה דמות תתנו לו מיוחים לערכו. ולא יתפש לפקיחות לפי ערכו: ונאמר אין כמוך באלהים ה' כמלאכים וערפים ומופנים: ואין כמעשיך ואין שמה כדוגמת כמעשיך שברחת: ונאמר מאין כמוך כו' גדול כו' בגבורה ר"ל מפני שאין כמוך. לכן אתה גדול בגבורה ודו"ק:

פ"יוד שלו

פרק עשירי שאומרים כו' מרוב אונים כו' איש יא נעדר ר"ל מיון

דבר מהנכרתים נעדר מרב אונים ומיון כח · כי ככל מקד ומקד נרשם רב אונים ומיון כח : ומעולם עד עולם אתה אל עם עולם מורה על נצחיות · וזהו מעולם ועד עולם לסודות על נצחיות בחחילתן ונצחיות בסופו · מיון המילה לו ובם מיון לו הכלה : לפני לא נוצר אל ואחרי לא יהיה זהו מורה כי הפחלות הגיעות לכלים בסוף לתן · ולא · עם לקבה · עסיק עליה לדבר · וזהו לפני לא נוצר אל · ר"ל קבה : וכיון

כמו שאמר ישעיה מ' שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה המוציא במספר צבאם לכלם בשם יקרא מרב אונים ואמיץ כח איש לא נעדר , על כן נתחייבנו לספר אותו בנמצא , מפני שהחקרים בשכלנו , כי הנערר לא יהיה ממנו פעל ולא שום מעשה , וכיון שהחברו מעשיו ובריאותיו , הרי נברר בדעתנו מציאותו אך מה שאנו מספרים אותו גו מן הקדמות · מפני שהראיות הורו כי לעולם חדר ראשון אין ראשון לפניו ותחלה שאין תחלה לפניה , ותחברר כי ההתחלות אי אפשר שתהיין מאין מכלית מצין בתחלתן , והדין נותן על כל פנים שהבורא יתעלה ראשון אין ראשון לפניו , וזהו ענין הקדמות כמו שאמר תהלים נ' ומעולם עד עולם אתה אל , ונאמר ישעיה מ"ג לפני לא נוצר אל ואחרי לא יהיה אך מה שנספר עליו שהוא אחד , כבר בארנו זה באור הישב בראיות ידועות , והתקיים בעדויות ברורות , כי ענין האחדות האמתי , דבק אל עצם כבודו , וענין האחד , ריחוק הרבוי מעצם כבודו , והמנע השנוי , וההלוף , והמקרה , וחחויה , וההפסד , והחבור , והפרידה , והרמיזן , והשתוף , מאמתת עצם כבודו , ושאר גדרי הרב :

וצריך שתבין מן המדות האלה , שהן לא החייבנה לעצם כבוד הבורא , שנוי והלוף , אך ענינם להרחיק זולתם , ממנו יתעלה , והעולה על דעתנו ושכילנו מענינם , כי בורא העולם יתעלה , לא מתרבה , ולא נעדר ולא מחורש וכן צריך שתדע כי כל אחת מאלה המדות רשלש אשר זכרנו , מחייבת שאריתם כאשר נתבונן בענינים ובאור זה , כי דאחד האמת כשהוא דבק וקיים בשים דבר , צריך על כל פנים שיהיה נמצא קדמון, כיפני שהתברר כי הנעדר לא יסופר באחד ולא ברב , וכשיאות לשום דבר ענין האחד האמת ויתקיים לו , תין הוא שיאות לו שם המציאות

וענינה

ומופת בפרקים הקודמים · מהויות הנמצאים · שכל ענין בעולם המוכר · וכל מקובר מחודש · ואין דבר פושט את עצמו · ועם כמה פרוכן אחד שילה לחבירו · אך כיון שפעילות כלות בתמידין · מחוסרת פסיקה כח לתן בסופן · על כרחך בהכרח קורת שמיודעם והתחלם · והכהוב שאינו קול לרמים בעלמא גם מהכתוב · כדרכו תמיד לסמוך מאחר עניין המופקר בשכל · גם רמויה מהכתוב : רנעדר הכלתי חלוי : והתברר כי ההתחלות כו' על ידי שהתנכר שהתחלות לי שפעל שהסיבה פתין תכלית מכין בתחילתן · דסרי מזונן לתן פסיקה כח בסופן · ועל כרחכו לכוף על רמזון שתין רמזון לפניו · שפועל הכל כרצון וכוכ · וכל הסתכות בעולם מרצונו וכוכתו · לף שתין לכחו בטל וקד · לך מרצונו וכוכתו מגביל פעולותיו · ואף היה רמזון לפניו · הרי היה גם הוא מוכיע ומוכרח בפעולותיו מהרמזון הלכיו · ותתין כח הסתכות ענינים ופסיקת כח לענייני עולם · ותוזר הדין ועל כרחיכו לכוף על רמזון בתר שתין מי לפניו · וזהו שמפיים זהדין נותן עכ"כו' (ועיין בכיאורינו לעיל לפרק תמיני ס"ק י"ב · ולפרקים ואילך דיכורים) : שהם לא תחייבנה כו' שנוי והלוף לומר פלילה פעלו שמדות שפם מקרים סוגים נופלים על פעלם · לף שפעלם מתחלף · פעם יאמר כו פתמדות · ופעם יאמר כו ברכוי נעניו פיפור גו מקרים ההנכוי

מא · (עיין בביאור מנוח לפ"ק מסער פוזי כד"ס ומקלוק והמבור כו'. מה שכיאר פס לענין שכוי ומלוף): לא יהווה לה"ד לף שלא יפקד: ולא יפסר למוד לף שלא כתהווים מקדש · וכל שכן שלא ישינו אותו שני העליונים יחד · בהווים והפסקר (עיין בביאורינו לפ"ק מסער פוזי בד"ס ולא תשיגהו כו' וכד"ס ולא הפסקו כו' ובייהר דיוקורים מקריפס תער פס ודוק): כיון שאין לו תחלה שפין למציאותו התחלה כשום עת וזמן · שפס היס למציאותו התחלה כשום עת · הרי כתהווים פאותה עת · וכל פתהווים · הרי הם כו שני כחות · כף המחזיק אותו בקויתו · וכח פשכוי שגרם לו בעתיות · שהרי כשהיה ובתחלף מתפס פציאה · למציאה · והשיכוי נגד המקדים ואינו אחר אחת · כשער מחקריס פבוארים אלו פישב פביאורינו לפ"ק מסער פוזי: תאות לו עשה יאות ורצוי לו להדבר · עמס · כלומר עם מדת המציאות: מפני הקרמת האחר לו כקדימת המאד לשתר שמכין ועוד שהרב מחובר ומחובר · וכלתי כמנע תדיר: כי הנמצא תדיר והיינו שכלתי היס כמציאות עוס עת שהיס כעדר מחויס · וכן לף תמנע את כוחת לנתס נתים: אין לו תחלה הרי לף הי למציאותו התחלה כשום פעם · שפס היס למציאותו התחלה · הרי היס כעדר קודס לוס · ואינו כשינוי כמנע תדיר: מפני שהנמצא תדיר · לף שהוציא המחבר דבריו כלשון כוס · עם זה כוכתו לשכין הקדמות · ושיש היש · כי הקדמון הוא שלא היס למציאותו התחלה כשום עת · ומה שאין לו התחלה אין לו התכלס · והרי הוא כמנע תדיר: אינגו מתרבה אין כשבינו שום נר רבוי: והוא האחר · ענין שלישי · והוא הראשות הוא שהתחלה וקודם לשתרבה · כקדימת האחר לשתר שמכין והקדמות לרב · שמחכה מהרבה ועד שהרי שהרבה הוא מחובר מעבינים יותר מאחר · והמחובר מקודם · והרי היה לו תחלה והתחלה בעת שהתחדש: והנראה מדבר אחר

והמתחייב

ועניגה", וכן ענין הקדמות דבק לו", מפני שהאחר האמת לא יהווה", ולא יפסר", ולא ישתנה", ולא יתחלף", וא"כ הוא קדמון בין שאין לו תחלה", ומי שהתקיים לו ענין האחרות האכתית", כבר התקיים (ס"ק שהכנר) לו ענין המציאות והקדמות **וכן** נאמר כי מדת המציאות התמידה כשהיא נאותה לדבר", תאות לו עמה" מדת האחד האמת", ומדת הקדמות", אך מה שראוי לו ממדת האחד", מפני שהנמצא תדיר", לא יתכן שיהיה נמצא אחר אפס", ולא ישתנה מענין המציאה אל אפס מציאה", ולא מאפס מציאה אל מציאה", ומה שהוא במדה הזאת", איננו רב", מפני שהרב לא ימצא מציאה תדירה", מפני הקדמת האחד לו", וכל הנמצא תדיר", איננו רב", אם כן הוא אחד", וכן ראויה לו עוד מדת הקדמות", כי הנמצא תדיר", אין לו תחלה ולא תכלה", אם כן ענין הקדמות דבק לו עכ"פ **וכן** נאמר כי מדת הקדמות מחייבת למי שהיא ראויה לו", מדת האחד האמת", ומדת המציאות התדירה", ומה שראוי לו ממדת האחד האמת", מפני שהנמצא תדיר", הוא שאין לו תחלה", ומה שאין לו תחלה", איננו מתרבה", שכל מתרבה יש לו תחלה", והוא האחד", אם כן אין המתרבה קדמון", והקדמון לו יתכן שיהיה אלא אחד", והתחייבה מדת האחד בחיוב מדת הקדמון", וכן צריך שתתחייב מדת המציאות בהתחייב מדת הקדמות", כי האפס לא יפוצר לא בקדמון ולא בחדש:

וכבר התבאר כי המדות האלה השלש", ענינם אחד", והנראה מהן אחר

מנוח חלבבות

מזנוסת כמקום ולכך ע"ד שפי' לעיל פרק ב' ונבי ולא יתכן לשפרים כי': מפני שהאחר האמת לא יהווה ולא יפסר כו'. כי כל הנפסד יש כו שני פחות כמו שכתבנו לעיל פרק ה' וכן כל המתהוה נשאר כו כח המוכר שכתהוה מימנו וכח כאורה שנתחדשה כו ואיס כן הוא מוכרח מחוכר ונוכרם ואינו לחד לחת: כי מדת המציאות התמידה כל. כי היה שכיאר שיש לעולם בורא מחוייב המציאות לעיל פרק ה' הוא ע"ס ההקדמות הלחות שכתהוות יש תכלית למספרן ושהדבר חיבו עושה לת עצמו אס כן ע"כ מציאות הבורא היא מציאות תמידי לא בלשון תמידי דהיינו יתהוה לחר שלא היה כיון שאין הדבר עושה לת עצמו: נמצא אחר אפס. ל"ל כמו כמנע לחר שלא היה ואינו זוה שלחר בפעיון: ולא מאפס מציאה. לו יהיה כמנע ולחר כך לחפס וזה כמו שלחר בפעיון וכל שיתכה מענין המציאה לל אפס הי לחה בשלת שגיון

טער

והתקריב מכם • כלומר מה שמתייחד מדה לחת מכם להיות דבוק בקדוש ברוך הוא לתת לו המדה שהיא • תשובת
גם המדה השנייה וכן השלישית • שרי התקריבות המדות שלמטה מהם כלם ענין אחד • והרי עשרים שלם מקרי •
כי הכמלת עדיר • סוף הקדמון • והוא שמתר תמת : ולא הכנסת המקרים עליו כי ענין מציאות הוא שהוא
מקרה להכמלת כחים שכתם לתליותו • כמ"ש הרב המורה מ"ש פכ"ז • לפי שהוא ית' לפי שהוא ית'
מחויב המציאות • ואין סוף
ענין גדם מציאותו • ומפ כן
פיך מקרוי אלוהו ית' כשם מהלה •
וגם הקדמות • סוף מקרה
מהתמר הכמות • והתחדות
מקרה מהתמר הכמות :
ולא הרבוי על ענינו כי
כשהר נקשר עליו ית' רבוי
מדות • נרמה קלילה שהציון
רבוי • לזה קאמר שענין המאחן
בעצם כבודו ית', הוא כשלילה :
דהשלשה ענינים ברעתנו
שנוכל לידע כל השלשה ענינים
יחד : ברה כאותה תלה לכך :
כאשר כן' בשלש בו' כשהר
שהם ידועים לנו כשהלה תלות :
ברה כאותה תלה : עליו על
כבודו ית' : מלה שתורה
על אמתת כו' מלה מציאות
מלה לחת שהיה כוללת
בהורחתה על אמתת ענינו
ית' : ריחוק שכנגדם ממנו
שהפיוך מאותה המדה •
סוף רפוק מכבודו ית'ברך :

אחד, ושאינן מחייבות שנוי לעצם כבוד הבורא יתעלה, ולא הכנסת המקרים עליו, ולא הרבוי על ענינו, מפני שהענין אשר נבין מהם • הוא שהבורא יתעלה איננו נעדר, ולא חדש, ולא מתרבה, **ואילן** היינו יכולין להליץ על ענינו במלה אחת שכוללת אלו המחרת בבת אחת כמו שכולל אותם השכל, כיי שיעלו אלה השלשה ענינים ברעתנו בה, באשר הם עולים בשלש המלות אשר זכרנו, היינו מליצים מה על ו, וכיון שלא מצאנו במה שאנו מדברים בו מן הלשונות, מלה שתורה על אמתת ענין הבורא יתברך, הוצאנו הענין ביותר ממלה אחת, והרבוי הנמצא במדות הבורא יתעלה, איננו מצד עצם כבודו, רק מצד קוצר כח מליצת המספר, מהשיג ענינו במלה אחת שתורה עליו, **וצריך** שתבין מענין הבורא שאין כמוהו דבר, וכל אשר תספר איתו בו מן המדות, צריך שתבין מהם, ריחוק שכנגדם ממנו, כאשר אמר אריסטו' השוללת במדות הבורא יתברך, אמתיות, מן המחייבות, מפני שכל מה שמחייבין לעצם כבודו מן המדות, איננו נמלט ממדות העצם, או ממדות המקרה, ובורא העצם והמקרה, לא תשיגהו מדה מדותם בעצם כבודו **וכל** המרוחקות ממנו מן המדות, הן אמתות בלי ספק, והנה נאותות לו כי הוא נעלה מכל

מרה

מגוה הלבבות

שער מני : נעלה • ענין עליונות ותחתיות והפתלקות מן הפעלות כענין ויעל אלהים מעל אברהם מתרגם ואסתלק יקרת דה' ר"ל עלתונות מעלה והפתלקות מן העולם כשכל •
וכן

השוללות במדות בו' לשונות ומליצות כשלילה • שמשם היפוך וריחוק מדות פגומות מכבודו ית' • כמו שתאמר
מיכורך • ומיכו מקודם • ומיכו כעדר : אמיתיות מן המחייבות כי אלו כודאי אמתיות כלי ספק •
שאיפה כוית' • כך תאמר עליו ית' • מדות נאותות כלשון מיוכ • דרך משל שתאמר שהוא נמצא
והוא אחד והוא קדמון • כך אמן כעצמן אמתיות • כך לפי תליצה כלשון מיוכ כי המליצה כשלה
כלשון המה מקריס כופלים על עצם • ומורים על רבוי לפי רבוי המדות • אם שציוכים כאלו שייכים כעכרת •
ולפ כעורת • ולפ גם המפשכה כלפי תכיל הענין כדרך מיוכ לפשינו' על אמתתו כפי שנאות ונכון ורחוי לו ית'
לכן תאמר • כשלילת המדות פגומות • ממיתיות יותר • מהתפיכת המדות כאותות • כי ודאי המפיכות
ממיתיות • רק תליצה כלשון • וגם כוכת המפשכה פוגמים אותם • כך כשוללות • ממיתיות יותר •
כי יותר שתציר מעצם כבודו ית' מיתרים ורבוי תדות • יותר אתה שתקרכ לאמתת ענינו **וכן** הוא דעת הרב המורה
(כח"ת פכ"ם וכ"ם וסמ"ך) : **ובורא העצם כו'** הקכ"ם שהוא כעורת ומפרש עניני העצם ומתקרים • לפ
שמיהו כו' • כי הלה הוא ית' שמשלם ומיפשם • ואיך שיוג ענין מהם כקדמות כבודו כ"ם : **וכל המרוחקות כו'**
נפל המדות פגומות שהתארות כגדו ית' • כלשון פיוך וריחוק • דרך משל שתאמר • מליכו רב • ומיכו מלך •
ומיכו מחודש • וכיוצא כזה : **כי הוא נעלה** עיין כה"ק

נתמון"ל

לפתוח"ל בכוונתו לשער הכתוב בלקוטים ס"ג . וכוונתו סס סק"ו ורוק סס : ואפשר ששית ה' כנ' שבמיתור הלשון . יקופר ל כבודות' כמו שמפרשין על נכחך : והתרנו כו' וכופר לנו לשכר על כבודות' כלשונות כתלו . מפני הדחק כו' : והם על שני דרכים פוסקן מדות פעליות שתכופר בהן הכוונות כשצריכים . כן פני מיני כיפורים : ושלא נצטרך עמ' סס פלג נפשך סוכתו : ואשר נכתבים ומס שנכתבים : כי הדחק אשר הדחק כו' : על דרך הקרבה לקרב קרבנין על מזבל . להשמילו לברכות גשמיים כדי שיוכל המזבל לתפוס קנס השפעלת עליונים : מאשר נוכל כו' דקות ענינו מס שכלתי נוכל להכין מקום עניכם

מרה ותאר , ומרומם מכל רטית ודמיון , הרחקת שכנגדם מעל תבוראית' : ועל כן אתה צריך שתבין מן המדות הא"ה השלש אשר זכרנו ,

אך המדות האלהיות הפעליות , הם חמדות אשר יפוצר בהן הבורא יתברך מצד פעליתיו , ואפשר שישתתף בספרים עם קדת ברואיו והתרנו לספר אותו בהם מפני הדחק המצריך אותנו להודיענו ולעמוד על מציאותו , כדי שנקבל עבודתו , וכבר מצאנו שמשתמשין במין הזה ממדות הבורא בספר התורה ובספרי הנביאים ה' בדי מאר ובתושבחות הנביאים והחסידים ורם על שני דרכים .

הדרך האחד מדות שהן מורות על דמות וצורה גשמית , כמו שאמר הכתוב נעשית' ויברא א"ה את האדם בצלמו בצלם אלהים ברא אותו' סס"ס כי בצלם אלהים עשה את האדם נמדבר ט על פי' ישעיה מ"ה אני ידי נטו שמים כמדבר י"ס באזני' י' שמות כ"ד ותחת רגליו ישעיה ל"ס עוד ונו' זועף' תהלים כ"ד אשר לא נשא לשוא נפשי כרעזית' בעיני' י' סס"ס ויאמר' י' אל לבו , והדומה לזה מן האברים הגופיים

והשני מדות שהן מורות על תנועות ומעשים גשמיים , כמו שנאמר סס וירח י' סס ו' וירא סס וינחם סס ויתעצב אל לבו סס י"ס וירד י' סס"ס ויזכור אלהים כמדבר י"ס וישמע י' תהלים ע"ס ויקץ כישן י' ורבים כאלה ממעשי המדברים

אלא שקדמונינו ז"ל בפרשם כתבי הקדש , תרגמו לנו המין הזה מן המדות , ודקדקו בו כפי יכלתם , להבינם דרך כבוד , ויהס הכל אל כבוד הבורא יתברך , כאשר תרגמו כרעזית כ"ס ויחנה י' נצב עליו והא יקרא די' מעתר עלוהי סס ו' וירא י' ונלי קדם י' כמדבר י"ס וירד י' ואחגלי יקרא דה' . סס ל"ס ויעל מעלנו אלהים אסתלק מעלוהי יקרא דה' . הוציאו את הכל דרך כבוד . והרחיקו אותם מהבורא יתברך . כדי שלא ישיגהו שום הגשמה ולא שים מקרה

וכבר תאריך בבאור הענין הזה , הגאון הגדול רבינו סעדיה ז"ל בספר האמונות ובפרוש ספר בראשית ובפרוש ספר יצירה מה שיש בו די . ושלא נצטרך עמו לפרשם ולבארם בספר הזה

ואשר נסכים עליו כלנו . כי הדחק הביאנו להשים הבורא יתו ולספר אותו במדות הברואים . בדי לשער ענין ש קיום מציאות הבורא יתו' נפשות . והוציאי אותו ספרי הנביאים לבני אדם בתלות נשמיות שהם קרובות לשכלם ולהבנתם . ואילו היו מספרים אותו בענין שראוי לו מן התלות הרוחניות והענינים הרוחניים . לא היינו מבינים לא התלות ולא הענין . ולא היה אפשר שנעבוד דבר שלא נדע . כי לא יתכן עבודת דבר שאינו נודע . על כן היה צריך שתהיינה התלות והענינים כפי כח בינת השומע . כדי שיפול הענין על לבו על דרך הגשמות המובן מן התלית הגשמיות בתחלה . ואחר כן נתחבם לו ונדקדק להבינו ולהודיעו שכל זה ע"ר הדרך ומלית הספר . ושה נכון האמתי הוא יותר דק ועלה וסרום ורחוק מאשר נוכל להבין אותו על תכונת דקות ענינו .

והמשכיל הנלבב ישתדל להפשיט קליפות התלות ונשמותם מעל הענין . ויעלהו במחשבתו ממדרגה

מנחת הלבבות

עניינו . מקום הכונה דקות עניינו **או אפשר** לכאר . כלומר שיתקכם להכינו ולהודיעו ולומר לו .
על תלמה שהעניין הוא כמשעותו הפשוט ככתוב בדרך הנמשל . לך העניין מהכאר דק ורוחני . לאור עם דקותו
נקמיות עניינו . עם זה נוכל להכין פרטו על תכונת דקות עניינו . והוא לשער העניין כפכל כפי יכולת
ההשגה . כשער סולך ומכשר כלמרו . ומשכיל כו' ויעלה בהשגתו ממדרגה על מדרגה כו' ככה יכלתו
והשגתו עכ"ל **דעם** היות
ממהיות כפודו כ"ה בניתי שפשר
להשיג תוקף גדלו ורב יכלתו
ורוממותו . דעניינו הוא כלי
הכלית יכבול . והרי אף אלמכי
מעלה כלתי מהיגים תכלית
כבודו ית' . (עיין כניאוריכו
לשער תשכון הכפש פ"ו ד"ה
ולתר אל יתהלל כו' ע"ש כניאור
ענין שכח הקדושה) עם זה יש
ככח השכל להשיג מה מרוקנית
עולם הפלילון . והוא סיוב
מציאותו . כפי מדרגת כח
השגתו אשר הוטפע על שכלו
ממעל . וכפר מאריך בענין
זה המאמר כשער תשכון הכפש
פ"ג תשכון ד"פ . וכפרק רביעי
שם המשיל הענין כמשל יפה
ונפ . וכן הזכיר מזה כמה
מקומות . כשפרו הקדוש הזה .
לשכלם תדרוש וכלה שמה . לו
הכין ירלה ס' : יש לו טענה
גדולה עם כל זה שים לו כו' .
ר"ל לא מכעיס שכלתי כאמת על
זה . אלא אף עכודתו תקוכלת
לפני המקום כ"ה . מפני שאין
לדם כאמת כו' . אך הכשיל
אשר יכול ומשער לו ללמוד .
ומחעלם מעיניו ההוא .
הרי הוא כאמת על קיצורו
מלאמות מה שכיכלהו : קצוף
ועמר על שקיצר מללמוד .
היינו שהתרשל מללמוד כלום
מימיו . או מעמד . ר"ל

ממדרגה אל מדרגה . עד שיגיע מאמתת הענין הנדרש , אל מה שיש בכח
יכלתו והשגתו . והכשיל הפתי יחשוב הבורא ית' על דרך הנראה מסליצת
הספר . וכשהוא מקבל על עצמו עכודת אלהיו והוא משתדל לעשות
לכבודו . יש לו טענה גדולה מצד פתיותו וטעות הכנרתו . מפני שאין
האדם נתבע אלא כפי יכלתו והשגתו בשכלו והבנתו וכחו ומצאנו . אלא
שהכסיל כשאפשר לו ללמד החכמה והתעלם ממנה . הוא נתבע עליה
ונענש על אשר קצר ועמד מללמוד . **ואילן** הירה נותב הספר
כש שתרגם הענין הזה המגחג הראוי באמתו . אשר לא יוכל להבינו כי אם
המשכיל הנלבב לכר , היו נשארים רוב הסרבורים כלי דת ובלי תורה .
מפני קוצר שכלם וחלישות הכרתם בענינים הרוחניים , כי הדבר שיובן
ממט ענין נשמי , לא יזיק המשכיל מפני שהוא מכיר בו , ומועיל הכסיל
כדי להתישב בלבו ובדעתו , כי יש לו בורא שהוא חייב בעבודתו :

זות דומה לארם שבא **אל** אחד מאוהביו מן העשירי והיה חייב
כארוחתו , והיו לו בהמות שחייב לתת להם מספוא ושלח אליו
הרבה מן השעורים לבהמותיו , ושלח מן המאכל הראוי לו מעט כפי הצורך
והמספיק למזונו בלבר , וכן הרחיבה לשון הקדש וכל ספרי הנביאים ודברי
החסידים , במדות הבורא יתעלה במליצית הנשמיות אשר זכרנו , כפי
הבנת ההמון ובלשון שמרברים בו בני אדם איש אל רעהו , ועל כן אמרו
ר"ל כדומה לענין הזה תורה כלשון בני אדם , ורמזו הספרים במעט
מן הענינים הרוחניים אשר יבינום אנשי השכל והלבבית , להיות הכל
שוים בדעת מציאות הבורא יתעלה , **ואם תתחלק** עצם כבודו
ברעתם

סנות הלבבות

להוריענו ולעמור כו' . כלומר להודיענו כדי שנעמוד על מציאותו : **אשר לא נשוא**
נפשו ס"פ נפשו . כתבלים נפשי קרי כפשו כתיב : **ויחסו** רחכל אל כבוד
הבורא . כלומר לח יהל הבורח עצמו מלח על כבוד הבורא כלילו היה כבוד הבורא מלא הבורא
תבל מעלין כלומרו מלו העניינים הנשמיים וכן כתב הרמ"כם ז"ל בספר המורה מלח ח' :
בארוחתו . כמזונותיו כמו טוב תרוחם ירק וגו' : **רחיות הכל שוים כו'** . וחם כו'
כלומר ומף על פי שחתלק לחתת כו' ר"ל ולכך לכרם תורה ברכה כלומר כמי שרם כמליצות
הנשמיות שהם שים ברכם מיני פתלים וכסיל ס וצריך לדבר כנגד רוח של כל חחד כדי להיות הכל
שוים כו' חכל כבריכים ברוחניים רצו מעט כי חינו חלח למשכילים והמשכילים מלמעיים דעת
לחת

ופפסיק . כלומר שהמשיל ללמוד כחלקת יחין . ופפסיק כו מזרקו מחר ניזו . ופכה למחודות עולם ומכלי עניניו :
ואילו כו הספר היינו ספר התורה **והנביאים** : **ואם תתחלק** כו' ומף שחתלק כחלקת ידעת עצם כבודו
יפ'

ית' כדעתם . שהמזמורים יכוונו כענינו תלילה גשמות . ולפ כן המסכילים שיפעלה בהשגה שכלפ רוממויות ענינו ית' . לכל לפי מדרגת השגתו : הספר הזה סיינו ספר שכיחים שמשכיל לזכר בו כריש דכרון . ושכינו כללות התכ"ך : וכל זה לגדל כו' כל זה עצו להיות בו קורקע גדלות ורוממות עצם פכודו ית' . לפי כלפי שפשר להשיג כשכל ומשכנ סוס ענין מעמתנו . ומשילפ לו לפשר לפמלין כפה שכח לפיתי לגלות לפמיתת עצם כבודו ית' . לכן יקנו השכחים רק לשמו ית' כשפר תולך ומשלר כשמרו מפני שאין מתכרר כו' : אחר מציאותו לפי שמתכרר לנו מניפיותו : זולתי שמו הגדול בלבד פיינו שפ הויה כ"פ . שמורה היה הוה ויהיה (כי כזה הפם כשלשים לותיות היה . ולותיות הוה . ולותיות יהיה . כי וה"ויהוד מתקלפים . שפיניהם לותיות הפ"וי השתקלפים) וכולל ההתשכה זה הפם הגדול והכורף כרעיון מתשכה כאדם . שפלוי כורף יחיד קלמון העושה כל . ומין

בדעתם , וכן נאמר בכל ענין דף שיש בספר תורת האלהים , כמו גבול העולם הבא וענשו וכן נאמר בבאור ההכרח הצפינה אשר כוונתו לבארה בספר הזה , כי התורה קצרה בבאור ענינה מפני שהכרח בו על השכל , ורמזה ממנה ברמזים להעיר עליהם , כבר זכרנים בתחלת הספר הזה , להתעורר אליה כל מי שיכיל לחקור עליה ולדרוש אותה , כדי שיגיע אליה ויבינה , כמו שנאמר משלי כ"פ ומבקשי י' יבינו כל וכבר האזהרנו דנביא שנשמר מחשוב שיש לי' צורה או דמיון , כמו שנאמר דכריס ד' , נשמרתם מאד לנפשותיכם כי לא ראיתם כל תמונה , ואמר פס ותמונה אינכם רואים זולתי קול , ר"ל הזהרו בהחשבותיכם ורעיוניכם שלא תמשילו לגורא יתע' תכנית , ולא תדמהו בדמות ולא דמיון , מפני שלא נפלו עיניכם על דמות ולא על צורה בעת שדבר עמכם ואמר יפעיה מ' , ואל מי תדמיון אל ומה דמות תערכו לו , ואמר פס ואל מי תדמיוני ואשוה יאמר קדוש , ונאמר משלי פ"ט כי מי בשחק יערוך לי' ידמה לי' בבני אלים , ואמר פס פ"ו אין כמוך באלהים י' ואין כמעשיך , והרבה כזה ומפני שנמנע לרמיתו בשכל ולרמשיל ברעיון , מצאנו הספר הזה שהוא מיחס רוב שבחיו ותהלותיו אל שם הבורא , כמו שאמר משפיע ט' ויברכו שם כבודך , דכריס כ"ק ליראה את השם הנכבד והנורא , תהלים ל"ט יודו שמך גדול ונורא , ואמר מלאכי כ' ומפני שמי נחת חוא , פס ג' וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה וגו' תהלים ס"ג ש רו לאלהים זמרו שמו סו לרוכב בערבות ביה שמו וכל זה לגדל ולרומם עצם כבודו יתברך , מפני שאין מתברר במחשבתנו מענינו , אתר מציאותו , זולתי שמו הגדול בלבד , אבל עצם כבודו

הנ"פ מהמתכר מוהררי"פ

*ועל דרך זה נראה לבאר בפסוק שאתר דוד ע"ה (תהלים ט"ו) שויתי ה' לנגדי תמיד . והרמ"ק ז"ל מביא כתוב זה בהנהגות פ"ע ח"ח פ"מ ח' . ועכשיו אזה בכמה ספרים . שרתוי לאדם להיות כשחשבתו תמיד פס הי"פ כפ' . כאלו כתוב הפס כתרפיה

מנוח הלבבות

לחת לכם וכולם מעינים ע"פ זה במעט מה שרתוי ואפשר לפפ כי הדוכים הכלתי נכנס והמטעים הם רבים ודרכם תועים תלך תלך : אתר מצ אותו . לתר שנתברר מציאותו זולתי שמו הגדול בלבד . שמו מיוס שנקרא בו יתברך . מ"כ ענין הפס הוא מורה דרכיו ופעולותיו מלך מעשיו כמו שהוא בלשון הפס פכלדם שניכרים הם בפעולותיהם ומ"פ ירמו

וכונת הענין נראה שכך הוא . להיות שרתוי לאדם להיותו דבוק עם קונו . והיינו ע"י לותיותיו לפניו כנד עיניו תמיד כמחשבתו . כשכתו ובקונו . ויזכור תמיד כל תנועותיו קשרים בו יתברך כשפעתיו וחפצו . ויזכור מעשיו וכרהוריו תמיד כמה שמיכיחים הכם רמון כורתו יתברך . כי הוא יתברך עליו ורואה ומשגיח בו תמיד בכרהוקבפתרו אך הענין קשה עד מאוד . תיך להעלות שענין הבחת כמו כי תזנת ומחשבת האדם . לפ תכיל זולתי נמצלת כי אם על דמות אדיר . ואפ תלילה נתלה לעיר כדי

לחיה תמונה ודמות חלילה לו ויתכן לכן התקינה לזה · שייעד במחשבתו תמיד · תוחיות שם הוי"ה כ"ה · כלומר כתובים לפנינו כסדר הזה כ"ה · וכוונתי בלתי תהיה חלילה על דמות ניורה · לך על פירושן · שנורים היה הוה ויהיה · שהשם יתברך שמו · ומציאותו היא תמידית ותדירית · וזה כולל כל התמונה כלאחר כיאור העסקר ויש פרק זה שבלשון הקדמות עסק מציאות וקדמות ואחדות · כל לחת מהן מחייבת שתריתן · ומחולק אלו השלשה · מחייבות כל ענייני קובת הלבבות העתיקות שהשכרת להבורא ית' · להתבונן · ולירלה לותו · ולהסתר אלין ולהות בגזירתו · ולבטוח בו · וכיוצ'כהם הרבה ענייניס · וכיולר שם המחבר · פחתני תדיר קום בלי פסק קדמון ואחד לחת · הרי כוה הניור במחשבתו תמיד התרכיב אותיות שם הוי"ה כ"ה · ופירושן לחר הוא יתברך היה הוה ויהיה · שהוא ענין מציאות תדירי · מקיי' כוה שניתי ה' לנגדי תמיד · שהענין הוא דביקות הק"בה במחשבתו תמיד והמציית הענין הוא

לכן התקינה לזה · שייעד במחשבתו תמיד · תוחיות שם הוי"ה כ"ה · כלומר כתובים לפנינו כסדר הזה כ"ה · וכוונתי בלתי תהיה חלילה על דמות ניורה · לך על פירושן · שנורים היה הוה ויהיה · שהשם יתברך שמו · ומציאותו היא תמידית ותדירית · וזה כולל כל התמונה כלאחר כיאור העסקר ויש פרק זה שבלשון הקדמות עסק מציאות וקדמות ואחדות · כל לחת מהן מחייבת שתריתן · ומחולק אלו השלשה · מחייבות כל ענייני קובת הלבבות העתיקות שהשכרת להבורא ית' · להתבונן · ולירלה לותו · ולהסתר אלין ולהות בגזירתו · ולבטוח בו · וכיוצ'כהם הרבה ענייניס · וכיולר שם המחבר · פחתני תדיר קום בלי פסק קדמון ואחד לחת · הרי כוה הניור במחשבתו תמיד התרכיב אותיות שם הוי"ה כ"ה · ופירושן לחר הוא יתברך היה הוה ויהיה · שהוא ענין מציאות תדירי · מקיי' כוה שניתי ה' לנגדי תמיד · שהענין הוא דביקות הק"בה במחשבתו תמיד והמציית הענין הוא

כבודו ואמתת ענינו, אין לו דמות ותמונה במה שבתנו, וע"כ שנה במקומות רבים בספר התורה, שמו, וכן בספרי הנביאים, כי לא נבין ממנו, בלתי שמו ומציאותו, **וכבר** צרפו שם כבודו אל השמים ואל הארץ ואל הרוחית, כמו שאמר אברהם כרמשית כ"ד ואשביעך בי' אלהי השמים ואלהי הארץ, ואמר יונה בקיומן ב' ואת י' אלהי השמים אני ירא, ואמר משה רבינו עליו השלום כפדבר כ"ו יפקוד י' אלהי הרוחות לכל בשר, ואמר הכתוב ירמיה ל"ב אני י' אלהי כל בשר **והעלה** בזה כי הוא נודע אלינו מן הצד אשר ממנו ידעונהו והשכלנו ענינו, ומציאותו נודע אלינו הרבה, מצד אבותינו כמו שאמר שמות ג' י' אלהי אבותיכם אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב שלחני אליכם זה שמי לעולם **והעלה** בזה שנודע אלינו מן הצד שעמדנו עליו והוא קבלת אבותינו אשר ירשנו מהם דרכיו, כמו שאמר כרמשית י"ח כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו

מנות הלבובת

ישלו בסוף סלך דרכיהם ומעשיהם השפורסמים ונודעים בעולם : שנת · ענין שנוי מלמון וילמר שנו ויישנו כלומר שכחול הדבר כמו פעמים בתורה · לו הוא ענין משנה ושנותה לבניך · שנו שכחים : והעלה בזה כי הוא כ' · עד עתה לעולם · כל זה ה"ו נפ"ח ;

וצמר

שמוסכם שתלמד ברמיוני לבו תמיד לתונם לתיבית · וזיכרה תמיד · לחר מלוי בורח יחיד קדמון מלה כל התלך כבודו · לין סוס ענין פנוי מחשבתית בוינתו ומציאותו · ומחולה הענין כרור שכבודו ית' עומד תמיד בגדו · ופוכו שפניכו · ורופא ומשגית על מעשיו ועל כל פרטי ענייניו כלי סוס הפסק :

ומחולק אלו המדות מחייבות לעשה כבודו ית' · מסות שכלתי מוגבל ותכליתי · ברי מחולק השכח לשמו הגדול הוי"ה כ"ה · סוף יסוס שכח וסודפה לאחיתה עשה ענייכו כ"ה · כי אחתה ענייכו כלול בשמו הגדול הסוס · כלאחר כתכאר **וזהו** כוכת סוחרו מפני שמיו כו' · לכל עשה שבודו ואחתה כו' · ר"ל לאחר שהכרר לנו לאחיתת מציאותו שהוא בקדמות ואחדות לאחיתי וכיוצא בזה מדת · אז כלתי כשאר ומי לפשר לנו להשלות במחשבתנו מענייכו לאחיתיי · זולת שמו הגדול · והוא לקרהר בניאור לותיות שמו הגדול הוי"ה כ"ה · הרומזים ומזכירים לת שלשה מציאות לאחיתת בבודו כ"ה · לכל עשה שבודו ואחתה ענייכו כלאחר כמחשבתנו · ודוק : **ועל כן** ש"ה כו' ולכן הוא שהנה ולאחר בלאחיתה רבים מספרי תכ"ך ליאחה פעיניכם על שם שבודו ית' · כי לא נבין כו' · שנה · פי' לאחר · והוא מלמון רז"ל ע"ד לאחרם קרא ושנה בי : **והעלה בזה** והשעם בזה בחינוך שם שבודו לל הפשים כו' : כי הוא כו' מן הצד בי לנבינו יודעים לאיהי חזק הנר · ר"ל מלד שלכי רואים פעולותיו שעשה השמים כו' והשכלנו ענייכו : **ומציאותו נודע** כו מצד אבותינו כלומר ולכן גם מן קרחו הכתוב לולקי לבותיכם כו' · וכוונך ומלאר הענין ולומר : **והעלה בזה** והסבה בזה שבודע אלינו

וביון שידע שהשם הזה לא יבין העם כו' חוסיף באור ואמר כו' אלהי אבותיכם כו' כי שם מורה על מקדם ופעולתו . סוף המיד פומד לנו כנדרותינו . ולהלן מכריח סוף מקבלה : אמר מר"ש הצור תמים פעלו כו' סוף רמייה כי ניכר מפעולותיו . וסכי פירוש . קנור אפר רמיוני פעולותיו כמליאות לכל נרכי קדם . ולהי כל דרכיו הם כיוסר . ושם נרמה לכאורה כעיניהם לעול . לא כתשוב אומו . כרי מכוסר סוף נזכר מפעולותיו : ואמר

ביתו אחריו ושמרו דרך י' לעשות צדקה ומשפט , ואפשר שנזרע אליהם עוד הוא אלהי האלהים בעבור התיחדם בעבודתו בדורם , מפני שהיו אנשי דורם עובדים לאלהים כו' עושה משפט יתום כו' אחרים וכן נאמר בהקראו שמות ג' אלהי העבריים נרמזים ל"ג אלהי ישראל , וכמו שאמר הכתוב ירמיה י' לא כאלה חלק יעקב כי יוצר הכל הוא , ואמר דוד תהלים ט"ז י' מנת חלקי וכוסי אתה תומיך גורלי ואלו היינו יכולים להשיג אמתת ענינו , לא היה נזרע אלינו בן להה , וכיון שנמנעה משכלנו השגת אמתתו ענינו , סר עצם כבודו שהיא אלהי מבחר יצוריו , מדברים ושאינם מדברים ועל כן אמר למשה רבינו עליו השלום בעת ששאלו שמות ג' ואמרו לי מה שמו מה אומר אליהם , ויאמר כה תאמר לבני ישראל אהיה שלחני אליכם , וכיון שידע שהשם הזה לא יבין העם ממנו אמתת ענינו , הוסיף באור ויאמר כה תאמר אל בני ישראל ה' אלהי אבותיכם אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב שלחני אליכם זה שמי לעולם וזה זכרי לדור דור והיה רצונו בזה , אם לא יבין העם המלות האלו וענינם בדרך שכלם , אמור להם שאני הוא הידוע אצלם מצד הקבלה שקבלו מאבותם , מפני שלא שם הבורא דרך לדבריו , זולתי אלה השנים דרכים האחד מה שהשכל מראה מדרך אותות פעולותיו הנראות בבריאתו והשני מצד הקבלה מן האבות , כמו שאמר הכתוב לעיל ט"ו אשר חבשים יגידו ולא כחדו מאבותם :

ומפני שהיתה השגתנו לכל נמצא על אחד משלשה צדדים האחד מהם הרגשותינו הנשמיים , בראות וכשמע וכטעם וכריח וכמשוש והשני בדרך שכלנו , והוא שער הראיה על הדבר הנמצא , מסימניו ומעשיו , עד שתתקיים לנו אמתת מציאותו ענינו , מבנה , כקיום השנתנו בהרגשותינו , והוא הנקרא בספר , דעת ומוסר השכל והשלישי ההגדה האמתית והקבלה הנאמנת , ומפני שנמנעת השגת הבורא מצד הרגשותינו , לא יכלנו לדעתו אלא מצד ההגדה האמתית , ומצד הראיה עליו מאותות מעשיו בלבד וביון שעמדו לנו הראיות מצד איתות פעלותיו בברואים , ורבו מספריהם , רבו ספורי מדותיו יתעלה בעבודה , וספרודו הנביאים וההסירים בספורים שאין דומים זה לזה , אמר משה רבינו עליו השלום דברים ל"ב הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט , ואמר עוד שם י' הוא אלהי האלהים ואדוני האדונים האל הגדול הגבור והנורא וגו' , ואמר שם עושה משפט יתום ואלמנה וגו' , ואמר הוא יתע' בספר מדותיו שמות ל"ד

מנות הלבבות

ואמר דוד ה' מנת חלקי וגו' . הוא חלקי להקרא שמו עלי כענין כי חלק ה' עמו לא כאלה חלק יעקבנו' וזה לקיות דוד יודע ומפורסם פיותו עבד ה' ע"כ נקרא על שיוד חלקי דוד ה' אהיה שלחני . בספר במדבר פרק ס"ג מאלף קרחסון כיחר ענין אלהי אבל אלהי מעניני לאמת אלמ מניאות השם כי שם אלהים ואות המ אות על ענין הם יה ואין הפרש בין אמרך אלהי מעניני לאמת אלמ מניאות השם כי שם אלהים נגזר מן היה ואות המ אות על ענין הם יה ואין הפרש בין אמרך היה לו כמנה בלשון העברי . והסוד כלכוות בעצמה המורה אל המציאות בענין האחור והשם הרחמן והוא המצוה אלהים ושם הנכבד אשר תראו בו להיות והוא אות בעצמו והיה זה לאחור ענין שהוא נמנה לא במציאות ע"כ . רופא לומר להרחיק נמנעו ענין הכנת התחרים בס"י שלא יוכלו בדרך שהם אלילים שחיקים ענינים נוספים בו על עצמותו יתברך כדרך שהוא אלילים כי לשכחת אל את אלהים דרך מעל בשהוא מכם ענינו שקנה חכמה ומיסף בינה על עצמו ובתרבה בו חקירה החכמה אבל שם"י אין להבינו כן אלא שהוא לה"ל להרחיק הספקות . וכן כשנאמר אחר נמנה שם"י אין שענינו שהוא נמנה במציאות כאיך אבי אלהים שכם אבי חמור בני מציאות

הוא גם כן רחוק מהבינה עניכר מפעולותיו . וכיוצר דקרא הכי הוא . הוא הקיף על העליונים . (כמ"ש פרק החורש קלק שכי פרק שני) פלגי הפלגים . ר"ל הפלגים . והדומים ר"ל נהרי הגלגלים וכוכבים . כי מה רכותה שהוא פלגי פלגים עד שיקבלון עליהם שפ"ש) ומתוך זה תדעון כי כיון שהוא מסיגין מציותו . לזה אמר עושה משפט יהוה ומשפטים לכל המעורכים עומד להם ומזלם גרוע . ומפי הכי עומר לימין נדקם מזה מזיין שהוא לחעלם מהמערכה:

רבות עשית כו נפלאותיך כו' אליבו הריבוי הוא הליכו . מצד הפעולותיו שפנו מסיגים על ידי פעולותיך . לכן כת הרינוי . מכל מצדך ליכת ריבוי . הוא רחייה לתה שתמר והכרית כו כלתה מהסיג הקטן שבקטנים מחלקי מדיותיו : ואמר מי ימלל גבורות ה' כו' מתכאר על דרך שפירש כשל פעקרים פקוק גדול ה' ומסולל מתוך . יש לו הלוליס פרכה כלתי כשלי הכלית . ולגדולתו אמר לשון יקיד . שכל גדולה ושבח כפני עצמו אי אפשר לתקור גבולה

וכן כתן אמר מי ימלל גבורות ה' . לשון רבים .

שכוכה על ריבוי נפלאות ה' לשון תכלית . ומי ישמיע כל תהילתו . ר"ל ותי יכין שתהלה כפני עצמה כולה כשלימותה . כי כל תהלה ותהלה כפני עצמה היא כלתי מוגבלת כשבילה . אין ככה שכל שאדם לפקר גבול מעלתה

שמות ל"ד יי' יי' אל רחום וחנון ארך אפים ורב חסד ואמת נוצר חסד לאלפים ונומר **וכל** אלה המדות ראיה עליהם שם מני מעשיו בבריאותיו , והחכמה היכולת הנראית במעשיו , ואם נתקור על הענין הזה נשכל־נו שהכרחנו , נלאה מהשיג הקטן שבקטנים מחלקי מדיותיו ושבחיו , כמו שאמר דוד עליו השלום תהלים ק"מ רבות עשית אתה יי' אלהי נפלאותיך ומחשבותיך אלינו ונו' , ואמר שם ק"ו מי ימלל גבורות יי' ישמיע כל תהלתו , ואמר נחמיה ט' ויברכו שם כבודך ומרומם על כל ברכה ותהלה **וכבר** אמרו ז"ל ההוא שליחא דצבורא דנחית קמיה דרבי חנינא , אמר האל הגדול הגבור והנורא העזוז החזק ראמיץ , אמר ליה סיימתינהו לכלהו שבחיה דמרך , ומה האל הגדול הגבור והנורא , אי לאו דמשה אמרינן ואחו אנשי כנסת הגדולה ותקנינהו בתפלה , לא הוה אמרינן להו , ואת שבחתיה כולי האי , משל למלך בשר ודם שהיו לו אלף אלפים דינרי זהב והיו מקלסים אותו בשל כסף , והלא ננאי הוא לו , ואמר תהלים ס"ה לך דומיה תהלה אלהים בציון , ואמרו קדמונינו ז"ל סמא דכולא משתקא , משל למרגניתא דלית בה סימי , כל כמה דאת משבח לה , את קנא לה **על** כן אתה צריך להשריה נפשך עד שתדע את בוראך יי' על־מצד סימני מעשיו ולא מצד עצם כבודו **כי הוא קרוב** , מכל קרוב , מצד פעולותיו , ורחוק מכל רחוק . מצד כבודו עצם כגודו והמשלו , כי לא נוכל למצאו במחשבתנו מן הצד הזה אשר הקרמנו , וכשהניע להוציאו ממחשבותיך והרגשותיך מפני שאיננו נמצא , ומצאה אותו מצד סימני

מנוח הלבבות

המניעות מפני מכל כיוצא אלה הפ"ים לו מכה ילזה נקרא מפשר המניעות לכל הפ"י סוף מחוייב המניעות כי אין לו מכה רק הוא מכת ועילת הכל וזהו אחרו כאנא לא כמניעות . כבר כיאר כל זה גם כאריכה כפ"קים הקודמים וכפרט כפ' כ"ו וכ"ז וכ"ח כעומק מהלב יובן מעט . עוד כפרק ם"ג פנו הוכח כאור העכון על תהיה אשר תהיה ופירוש וכן כאמנא אשר הוא אמר המחוייב המניעות חק לשר יכיא עליו המיתה כהכרח שים דכר המחוייב המניעות לא נעדר ולא יעדר כמו שכאמר פופיעו פכ"ל : ומוסר השכל . נקרא כן להרגל מחדש מרגיל את עצמו כהכנת הרחיות והקדמות והקשים המופתיים להכין המוכלות ומפני שהחדש נדיין לייסר את עצמו זמן מה להכין כעומק הדברים הקשים עליו עד שיהא כהרגל שלטון כו ע"כ קרתו מוסר השכל : משל לכלך כו' . זה כאמר כאחרו היטב הרב המורה כפרק נ"ם מהחלק שרחשון יעויין שם ושוף דכריו כפרק הסיום כעיר על דכרי ר' חניגא וחכמותיו לת אמר ריש למלך שהיה לו אלף אלפים דינרים ומקלסין אותו כאלף דיבורים שהיה מורה זה המשל על שלמותיו ויתברך יתר שלמות תחלו השלמות אשר יוחסו לו רק שם ממינם ואין הענין כן כמו שכאחרו שמופת לכל חכמת זה המשל הוא לאמרו ולאמר הוא המשל והלת גבולי הוא לו ע"כ ל : אין אפלו יתברך ממינם דבר אלא כולם שמרון כאחקו כאו שכאמר ולאמר הוא המשל והלת גבולי הוא לו ע"כ ל : אלו יתברך ממינם דבר אלא כולם שמרון כאחקו כאו שכאמר ולאמר הוא המשל והלת גבולי הוא לו ע"כ ל : כלומר אין לו ערך :

טימי . לשון ערך ודמיון בצפיה

עליכו אלא מאהבתיכו . כלומר לית היתה הפכה שכודש קדש עליכו מאהבתיכו . על זה קאמר . שכודש עליכו אלא הקבלה מסם : וידעת שתסכיל והבין בידיעת והכנת לבב : היום הזה פעמים כיכוי לגרמיים *הממיימים. והזה עולם הגלגלים בכללו . וכו בכלל גם עולם התקוון הפשפל . שהזה לתגעיתו . שמוקף קביב ככדור הממיימי עם הכוכבים ומזלות הקבועים בתוכו . כלומר כאשר תצא עיכיך (ע"ף הכתוב (יפעיה מ"ם) שלו מרום עיכיכם ורא מי כרא אלה כו) לעיין כעולמות הגשמיים המוסגים אלך בחושים גשמיים שלך . ושתה לית כו הכורמים להעמיד עצמו וזמכי היום (לילה ויום שהזה המשך ד"ך שעות מכוכה כשם יום . דכתיב ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד) וכל העכיכים המתגללים וכעשים בהמשך כל יום ויום . ותתבוכן בהתכוכות פעולותיהם הטבעיים . ותכתין כעכיביהם היטב כדעת שכלך והכנת לבך . לז : *וה שבות אל לבבך . לז יתכרר לך בהכנת לבך (עיין לעיל המאמר בפרק ג' משער הזה שורש קדמון יהיל . בכללם וכללתי מוסג לחושים הגשמיים שלך . והזה ית' הפועל ועוסה כל העכיכים בכחו ויכולתו ורצוכו וגזירתו ית' **ולפי** כיסור שתחוו"ל כל"ק כתוכיכן זה . מתכאר תיכת היום . ע"ף לשר בקרכו אותה כהקדמת המאמר . ובפרקי שכי ושליש משער הזה ע"ם ודוק : (א) כל מקום שתרשתו נופה . ר"ל שכיו

מעלתה וד"ק : וזאת היא תבלית ידיעתך כי' וידעת היום וד שבות אל לבבך מ' . קייכו על ידי כפלותיו ומעמד הר סיכי . (זה תסיב לך לכך לידע ולהכין . כי ה' הוא כו') (הגהת מהר"ריק) : א"ל ואנה היא אמר לו בצפיה

סימני פעולותיו כאילו אינו נפרד מכך , זאת היא תבלית ידיעתו אשר הזהיר הנביא עליה באמרו דכרים ד' וידעת היום והשבות אל לבבך כי י"י הוא האלהים וגו' **ואמר** אחר מן החכמים , היודע את הבורא דעת יתירה , הוא נבהל בעניכו יותר , **ואמר** אחר , החכם שבבני אדם ברעת הבורא , הוא יותר שכל באמתת עצם כבודו , ומי שאיכו יודע איתו , הוא שבור שיודע עצם כבודו :

ונשאל קצת החכמים , על הבורא , מהו , ואמר אלוה אחד , אמר לו השואל ואיך הוא , אמר לו מלך גדול , אמר לו ואנה הוא , אמר לו בצפיה , אמר לו השואל לא שאלתיך על זה , אמר לו שאלתני

פנות הלבבות

בצפיה . בצפיות השכל וברואתו והכנתו מלשון יקף ה' ביכי וביניך וזכר לו כתילו הוא שם מקום להשיב כפיל כתוכתו ר"ל כפי שתלמו כתילו היתה על בורח"ת ר"א שאלתיך על זה . ר"ל תכה הוא בהשגה אלא כוכתי תוכ הוא במקום ת"כלה שתלתיך תכה הוא במקום ולמה תשיב לי בצפיה שם מקום אלא כוכתי תוכ הוא בהשגה : שמורות על המידות הרא יות לנברא . ולכך תשכפין גם תני כמלה כזה אכל כתמות כוכתי כאלת בצפיה אל הסתת שכל כיון

***וכן** מתכאר העכין מלשון רז"ל כמסכת חגיגה (דף ק"יוד ע"כ) כתורס מה היום מתפיל ומתיר כו' עכ"ל . וכוונתי לת שייך לומר על הענין הזה שהוא פועל כלשון להתיר או להתפיל . ואוד שכלא אין תוקן בתיכך היום שכלה והתפיל היום . הוא תוכן ואת למחרתו להזר ולהתיר (כמאמר הכתוב (תהלים ק') כיום אתמול כי יעכור כו') **אך** הכיכה היא על תלן הממשגים בהיותך הזה ל תיר ולהתפיל . והמה הגרמיים הממיימים וכן האל כתוכן (דף סנה"ך ע"ח) כתורס ז"ל אזל תיקייה להדי יומא (פירשי כנד השמש) עיין גם כמסכת תמיד פ"ד מ"ח כדברי הר"ש עכ"ל ה"ק של מהר כו' . וכת"ט שם ה"ב של מהר כו' **הרי** תלו המשתדרים העליות והתחתיים מכוכים כשם יום . והמה גם כאה שגם הם עלים כל עכיכי הטבעיים כבחו כולתו של הבורא ית' . **ועיין** כה"ק לאחד"מוהר כביאורו לפתח השער הקבון הנפש . ר"ה ודחוי לכו כו' . **ובביאורינו** שם מק"ת . שם מתכאר גם כן עכין זה :

מקום שתרצהו לומר : שהיה אומר בתפלתו אלהי אנא אמצאך אך כי והכל ממך מלא זהו כתפלה . שם תקונן ותרחק שם שכלם מתכי הגשת עצמך . לך אבה נפשי . לשם תרחק על זה כיון שגם שקר תכיר ומשגיח . והשגחתו כלי ספק היא על כל העולמות . עליונו ותחתונו . שכלתי יכוונו הקרת השגחתו מהם רגע אחת . שלח יכוונו כל הכחות פלולה . (ועיין מענין כדרוש נעילה השערים אשר יחדכו שלפי כיוונינו זה . ע"ש במאמר שמיני) וז"ל פרב המורה בפרק ע"ב מח"ג .

והשלישי כי זה הכח המדבר (ר"ל נורת הלדם שבו יובדל משאר בעלי חיים . והוא כח השכלי וכפי פשוטרת שבו) הוא כח בגוף . וכלתי כפרד ממנו . והשם ית' . הינו כח בגוף העולם . שכל כפרד שכל שלקי העולם . והכפתו יתעלה והשגחתו מתוברת לעולם כללו . מיכור נעלם . ממנו הכליתו . וכקות בכי אדם מקרות לרעתו . כי המופת יעמוד על הכללו יתעלה מן העולם . והנקותו ממנו . והמופת יעמוד על חלילות מעשה הכהגתו והשגחתו בכל פלך מפלקיו . ולפילו הדק הפקות . ישתכח מי שבלבבו שלימותו . עכ"ל : מצאנו אמתת הנפש היא הנפש המיוכים המצויה עם כל חי ואין כוכתו כאן לנפש המשכלת .

כי שאלתני במילות האלה , שמורות על המדות הראויות לנברא ולא על בורא , אך המדות שצריך להבין מבוראנו יתעלה , מה שאמרתי לך , מפני שזו אשר לנו זולת זה

ונאמר על קצת מן החכמים שהיה אומר בתפלתו , אלהי אנא אמצאך , אך אנה לא אמצאך , נסתת ולא תיראה , והכל ממך מלא , דומה למה שאמר יתברך וימים כ"ג את השמים ואת הארץ אני מלא נאם יי' **ותכלית** דעתך אותו , שתודה ותאמין שאתה בתכלית הסכלות באמתת עצם כבודו , ובשתדמה לו צורה במחשבתך או המשל ברעיונך , השתדל לחקור על ענינו , אז תתברר לך מציאותו , ותרחק מחשבתך רמורו , עד שלא תמצאהו אלא בדרך תראיות בלבד ,

והרמיון בזה על דרך הקירוב , מצאנו אמתת הנפש מבלי שנשיג ממנה צורה ולא דמות ולא מראה ולא ריח , אע"פ שפעולותיה נראות ומעשיה ניכרים בנו , **וכן** השכל שפעולותיו וסימניו ניכרים ונראים , לא נשיג מצנו דמות ולא צורה ולא נמשילהו ברעיוננו , כל שכן יוצר הכל אשר אין כמוהו יתי **ואמר** הפילוסוף אם הדברים יגיעים בענין הנפש ק"ו בענין הבורא יתעלה **וכיון** שהגענו עד הנה מדבריו , אין צורך לבאר הענין הזה יותר , מפני שאנו חייבין לרחות ולירא ולהזהיר ממנו , כמו שאמר קצת החכמים , במופלא ממך אל תדרוש , ובמכוסה מפך אל תחקור , כמה שהורשת התכונן ואין לך עסק בנסתרות , ואמרו רז"ל כל מי שלא חס על כבוד קונו ראוי לו כאילו לא בא לעולם

מנוח הלבמות

כמו שבוכיתך היתה דלה כפסח שמלות . ור"ל הלפוף היתה בשכלו ומתכונן בענינים" . ידע מקום בשנה בו עד היכן כי זה יהיה לכל משכיל שיין לירע שלא מציאותו לא מהותו וכן אמר הפילוסוף שקבלים שנה שבדע שלא נדעך : לרהורת . ענין כאחד ומרדה שלא יין

שלא

סבתוב על שפתיהו

כי הוא מדבר לקרוא זה · כלומרו וכן הסכל כו' : ואמרם ז"ל כו' מכיון זה לחזק כיוונו הקדום · כלומר לך לירמיה וקכמיה רמוז ורמוז למקור להם קודמת התורה ודיק : וממה שצריך שתרגע כו' זה קלי על מה שהקיל לדבר כחיזה דיבורים הקודמים לזה · שכתב שם כזה הלשון · ומפני שהיתה הסגנתינו לכל כתבים על מחד מלכזה נדרים כו' · וכתב שם שכתבת הסגנת הכורח מחתינו מלד הרגשותינו · כי הם מלד ההגדה ומלד קרמייה כו' .

והפשיק כיפורו שם לפיפורי מדוחיו ית' כספרים · ועתה חזור כאן לענינו והולך ומכאר הסגנת הכורח ית' מלד הסכל · עד סיכון היא הסגנה : ואחר יעמור ומחר כך יפשוק מלסיג חוסנו: ואם הם כו' ולפ שהם מנקים כעולם לעולם , ואמרו חיוב ל"ז בהיסופר לו כי אדבר אם אמר איש כי יבולע , אם בא אדם לספר גבורתו של מקום מתבלע מן העולם . ואמר ד' כרתוב שחולל ס' ו' ויך באנשי בית שמש כי ראו בארון יי' , ואמר משלי כ"ה כבוד אלהים הסתר דבר , רוצה לומר להסתיר סודו מבני אדם שאינם חכמים , ואמר תהלים כ"ה סוד יי' ליראיו :

וממה שצריך שתיע , ויתכאר אצ"ך מענין החושים רגשמיים אשר זכרנו , והחושים הנפשיים אשר הם הזכרון והמחשבה והרעיון והזמם וההכרה , שכלם מגיעים עד ענין אחד והוא השכל הניתן להם כח להבנת העניינים ולכל חוש מהם ענין מיוחד להשיג מודעי לא יושג בזולתו , כמראים והצורות אשר לא נשיגם כי אם בחוש הראות בלבד , ובקולות והנגינים אשר לא נשיגם כי אם בחוש השמע בלבד , וכן הריח ומיני המורחים בחוש האף , וכן מיני המטעמים בחוש הטעם בלבד , והחום והקור והרבה מעניני האיכות בחוש המשוש , ולכל חוש מהם כח להשיג מוחשו עד גבול ידוע מגיע אצלו , ואחר יעמור בתכלית הגבול ההוא · כראות שהוא משיג הדבר הנראה מקרוב , וכל אשר ירחק מבני החלש השגתו אותו , עד שתעמור ולא ישיגהו , וכן חוש השטע , וכן שאר החושים , ואי אפשר להשיג מוחש , מכלעדי חושו המוכן לו · ומי שיטרח להשיגהו בזולתו , לא יגיע אל הפצו , כמו מי שיטרח להשיג הנגון בחוש ראותו , והמראים בחוש שמעו , והטעמים בחוש מישושו , לא יוכל למלאם (כ"ח למנחם) ולהשיגם ואם רם נמצאים · מפני שהבקשם בכלעדי האברים אשר בהם יושגו

וכן נאמר בחושים הנפשיים אשר זכרנו , שיש לכל חוש מהם כח מיוחד , להשיג מוחש מיוחד , לא יושג בזולתו , והגבול אשר יגיע החוש אליו , יעמוד אצלו כמו שזכרנו בחושים הגשמיים **וכן** נאמר בשכל , שהוא משיג הדברים המושכלים בעצמו ובדרך הראיות , מה שהוא קרוב אליו , ישיגהו באמתת עצמו , ומה שהוא רחוק ונעלם ממנו , ישיגהו בדרך הראיות המורות עליו , וכיון שהבוראת ית' נעלם מכל נעלם , ורחוק מכל רחוק , מצד עצם כבודו אצלינו , לא השיג השכל זולת ענין מציאותו בלבד , ואם ישתדל להשיג אמתת עצם כבודו או לדמותו , תהיה מציאותו נעדרת ממנו אחר המציאו , מפני שהשתדל בדבר שאיננו ביכלתו , כמו שספרנו מהעדר המוחש הנשמי כשנבקשים אותו בכלתי החוש המוכן לו , **ועל** כן אנחנו צריכין לבקש מציאות הבוראת יתברך מצד מעשיו בבריאים ויהיו לנו לראיות עליו , וכשנתקרים לנו מציאותו מן הדרך הזה , אנחנו צריכין שנעמוד ולא נבקש במחשבותינו לדמותו , ולא נרעיונינו לשום לו תכנית ולהמשילו ולהשיג

מנות הלבנות

ואלתרהו כיסניה סימן ס"ד : ואמרו בהיסופר כו' · ז"ל ואמרו חכמים ז"ל כפסוק היסופר לו כי אדבר אם אמר איש כי יבולע · אם בא אדם לספר גבורתו של מקום מתבלע מן העולם , ואמר ד' כרתוב שחולל ס' ו' ויך באנשי בית שמש כי ראו בארון ה' · כי מקבי שהם י"ם נפש וכיון לדעות עכין נפשיי כתרון ה' ולכן כעבמו · ולפי פשוטו לפי שזלזלו בקדושת כתרון לא תות כו' ולהתקרב אליו · ולדעת רבנו ז"ל כתן אלין ברושים ופרושי רחם כדרך עושי עולכה כשלה וכל זה רחוק לפ"ם שאנו מייכין לרחות ולירח ולהסתר מיוחו

כפגרים מתים כלי סוס תכופה : כי הענינים הרוחניים כו' אין מן הזריזות לדקדק כו' לא יקשה כזה זריז מי מיצרך לכו לתקור דיקוק גיפס • לדעת תחזוקם כשער יודע תמונת מכירו • כי תמר הכתוב ככוד אלהים הספר דבר • זהו ככודו יתברך לומר שדכריו נסתרים • סמוך ככך להסיגם • כי אם נאמר שרואי להזדרז ככל גדול עד שיוסג עצם ככודו • אלא מרמה כזה ק"ו ופגם ככבודו ית' • כי מיך יוסג לכשר ודם פשר כשר כמו • מפ שכלתי מוסג למלאכים שרפים ומופלים • שפתם מוסלים זה לזה מיום מקום ככודו • ורוצים רק לדעת מקום שיגבלה ככודו יתברך • ולא לדעת עצם ככודו כי יודעים שכמקום הוא ומין ראוי להיות מוסג לכשר • ודוק היטב : אי ה' אלהיך אלמדך להועיל כו' מפשר כיון

ולהשיג הויה עצם ככודו, ואם נעשה כן ואני חושבים להקריבו אל בינתינו, אז תערר ממנו מציאותו, כי כל המתרומם במחשבותינו, הוא ענין זולתו, ואמר הכתוב מפלי כ"ף רבש מצאת אכול דיך פן תשבענו ורקאיתו :

כעולם : ואם נעשה כן לפום מלילה כרעיוניכו פום תכניות וכמשיל • אז תעדר ממכו מציאותו : הוא ענין זולתו הוא מיכו הכורם ממת • רק ענין נכרך • מוך מהכורם

וראיתי לקרב לך הענין הזה, בשני דמיונים קרובים **האחד**

מרם יורך כי כל חוש משיג מיחשו, ואחר ייטור, ויתחיל חוש אחר סמוך לו, ואחר יעמיד גם הוא, וכן שאר החושים, וכשיעמדו, יתחיל השכל להשיג מה שיש בכחו להשיג, וכל זה בענין אחר בעצמו, והוא שתחשוב באבן מושלכת מרחוק עשתה צליל והכתה אדם אחד, השיג כחוש ראיתו, מראה האבן ודמיתה, והשיג כחוש שמעו, צליל אבן, והשיג כחוש מישושו, קירותה וקשויה, ואחר עמדו חמשים הנשטיים ולא השיגו מענין האבן יותר מזה, ואחר כך השיג השכל כי יש לאבן מציאות שליכה, מפני שהתברר כי האבן לא נדה ממקומה מאליה, כי מה שדרכי שישג בחושים הגשמיים, ימנע מהשכל להשיגו בעלעדיהם, כל שכן שימנע מהחושים הגשמיים, מה שדרכו שישג בשכל בלבד, וכיון שנמנע משכלינו להשיג הויה עצם כבוד הבורא יתברך, איך יהיה לנו רשות להמשילו או לרגבילו ולדמותו לשום דבר ממושגי חושינו הגשמיים, וזה דבר נמנע

והדמיון השני יורך, כי הענינים הרוחניים כאשר נעמיד על ברור מציאותם • אין כח הזריזות לדקדק בהם להקור על גופם, כי זה מפסיד את שכלינו, וזה כמי שטרח להשיג השמש מצד אורה וניציצה וזריחתה ור חק האופל ממנה, יעמיד על מציאותה ונדנה ממנה ומשתמש לאורה ומגיע אל הענין המבוקש מכ , ומי שיטרח למצוא מצד עינולה, וכוון בעיניו להביט אל עין השמש, הבהינה עיניו וייעדר אורם ולא ינה מהשמש **וכן** יקרינו כשנשיג מציאות הבורא יתעלה מצד אותותיו וחכמתו בהם וכלתו בכל ברואיו, נשכיל ונבין ענינו, אז יאור שכלנו בידיעתו, ונשיג כל מה שיש בכח שכלינו להשיגו, כמו שכתוב יסעיה מ"ם אני יי אלהיך מלמדך להועיל מדריכך בדרך תלך, ואם נטריח שכלינו להשיג ענין עצם כבודו, ולרמותו ולמשילו במחשבותינו, נסיקר שכלנו והכרתנו, ולא נשיג בהם שום דבר מן הידוע לנו, כמו שיקרה עינינו בהביטנו אל עין השמש **וצריכים** אנו להזהר בענין הזה, ולזכרו בדקדוק ענין מציאות הבורא יתברך, וכן אנו צריכים שנזהר בסדורי אשר ספר בהם עצם כבודו, ואשר ספרו בהם נביאיו, שלא נחשוב אותם כנראה מהמלות, ומה שיורה עליהם פירושם הנשמי **אך** צריך שנדע ידיעה ברורה, כי הם על דרך העברות ומליצות, כפי כח הכרתנו ויכולת הבנותינו ושכלינו, כפי רוחק צורכנו לדעתו וידומטו, והוא ית'גדול ומרומם מכל זה

מניח הלבנות

כו' : צליל • ענין דעת ונשמיעת קול מכוכד וקושי נפילת המכן מלשון נלילי לחם פעורים • תפר כל מעשו תלכנה פתי קונין : נפשך • כחפר : ענין

המכורת • כי הכורת אמת אין לו דמות וערך : החזיק בשמות זה הקצר שכלי • סולך ומחזיק בשמות • קלותר
מכין ומכיט לכאר שמותיו ית' כפשוטן : ולא ידע לכל נפש ידע וכין אשר אין מכירתו כהתורה הדברים כפשוטן •
הוא מפני קוצר כיצת מי שנתנו לו • פיינו קוצר פכנת המקבלים : לא כפי כו' על המדבר אליהם לא כפי
הכורת ית' • אשר הוא המדבר אליכם על ידי קבלים • ואשר עליו נאמרו הפשוט כתורה • כי אמתת ענינו ושרוש
אלוד מהענין הנאמר כו ית' •

כהמורות : ער אין תכלית , וכמו שאמר הכתוב נתתיך ט' ומרומם על כל ברכה ותהלה ,

נשלם שער היחוד ואמר אחר מן הפלוסופים מי שקצר שכלו להבין ענין הפשיטות ,
החזיק בשמות אשר דברו בהם הספרים הנתונים מאת הבורא , ולא ידע כי המליצה בספרי התורות ,
לא תהיה אלא כפי בינת מי שנתנו להם , לא כפי מה שמליצין בו על המדבר אליהם , אף הם כמו
השריקה לבהמה בעת שתורה המים , שמביאתה לשתות , יותר ממה שהיה עושה הדבור הצח והנכון
וכאשר תעמוד על המעלה הזאת מן היחוד בשכלך ותבונתך , יחד נפשך להבורא יתעלה , והשתדל
להשיג מציאותו מצד חכמתו וגבורתו והנותו ורחמנותו , ורוב השגחתו על ברואיו , והתרצה אליו בעשות
רצונו , או תהיה ממבקשי י"י , ואז תשיג ממנו דעוז והאימץ לחבינו ולדעת אמתת ענינו , כמו
שאמר דוד ע"ה תמליכ כ"ם סוד י"י ליריאיו וברימ להודיעם , ואני עחיד לבאר לך דמיונות בשער השני
מן הספר הזה , כשתתנהג בהם ותלך בנתיבותיהם , יקל עליך הדבר בעזרת האל יתברך :

אך מפסידות היחוד בלב שלם , הרבה , מהם לשתף עם הבורא , והוא על במה פנים , מהם
בהנחת הרבוי , ומהם בעבודת השמש והירח והמזלות וצלמיהם וכיוצא בהם , ומהם השתוף הנעלם ,
והוא החוקף בעניני הדת לבני האדם , והוא על כמה ענינים , אני עתיד לבאר אותם בשער החמישי
מן הספר הזה בע"ה , ומהם הנטיה אל תאוות הגופות , המגונות , כי הוא שתוף נעלם , מפני
שמשתף האדם עם עבודת אלהיו , עבודת תאותו , והכתוב אומר עם פ"פ לא יהיה בך אל זר , ואמרו ז"ל
אי זהו אל זר שיש בגופו של אדם הוי אומר זה יצר הרע **ושמא** הכסיל הפתי כשיקרא הספר הזה
ויעמוד על מה שזכרנו בשער הזה , יאמר בלבו , היעלם ענין היחוד ממי שלומד דף אחר מן הדורה ,
עד שיעיר אותנו המחבר הזה אליו ויורנו אותו **אומר** בתשובתו כמו שצוה החכם משלי כ"ו ענה כסיל
כאולתו וגו' , כי האומר זה הכרתו חלושה להבין כלל הענינים הנאמרים על מינים נחלקים וקבולם
מתחלק ברב ובמעט ובחזק ובחלש **והדומה** לזה • תועלת אור השמש • שכוללת כל בני
אדם ומצאנו אותה מתחלקת לשלשה הלקים **האחד** מהם למי שעיניהם מאירות ונצלות מכל
חולי • שהם נהנים מן השמש ומשתמשים לאורה ומגיעים לכל הנאותם ממנה **והחלק** השני
העורים אשר נעדר אור עיניהם לגמרי • אין השמש מועילה אותם ולא מזקת אותם • **אבל**
תועלתם ממנה תהיה על ידי שליח **והחלק** הג' בני אדם שנחלשו עיניהם מהשתמש בהם כנגד
השמש • והשמש מזקת אותם אם לא

יסתירום

מנות הלבבות

ענין הפשיטות • סיפסיט סמורכבים נדמיונו ושכלו ויפשיטם עשומריותם • ע"י שכתב כרוש בן : מהם בהנחת הרבוי
ומהם בעבודת הכ"ום • הנחת הרבוי כגון עכ"ום שהלוקחים שבורת מורכב מקומר ופורה וכיוצא כזה בן ההרכבת הנמצאים שהם
רבוי בנוף אחד • ועבודת הכ"ום היא שיאמרו רבוי אלהות בכתי גופות ויותר כגון הכוכבים ולצלמיהם שיאמרו שהם אלהות •
וירצה בהנחת הרבוי שני אלהות רוחניים ועבודת הכ"ום נעמיים לאחד יותר • ווירצה בהנחת הרבוי שיאמרו רבוי אלהות בין כגוני
אחד בין בשני גופים • ומהם בעבודת הכ"ום שיעבדום בעתותם לפי"ע שיודעים שהן הכוכבים ולצלמיהם
וכיוצא כזה עבודם אלהות רק להוריד רוחניותם ומוכנים להתרצות כזה לפי"ה בזמה שיעבדו לכרוסין וקורין לפי"אלהא דאלהיא : היעלם
פ"ח הנעלם : הכרתו חלושה להבין כלל הענינים על מינים נחלקים • ר"ל מיני מכין שהם שאמר מענין בחלוקת בתורה
בדרך קצרה ומה שאמרתי בכאן בדרך תרוכם מיני לכת אמת שכני שדם כי הרבה ענינים וכתות שם בשני שהם נחלקים זה מזה שמוקבלים

בענינים

כיוון לנגד שכתב בשער עבודה בענין ההכרח והנדר שהעליה הק"ה ידיעת ההפקר בין שניהם . מפני שאין הועלות בידיעה . כך תמר כאן . אלא תאמר לפי לא נגלה לך הסודעה כזה . לזה קאמר מלמדך להועיל . וכזה אין לך תועלות בידיעה . מדריכך בדרך שתוכל ללכת . ולא בכתבע ממך : ואמר החכם עיניו בראשו והכסיל בחשך הולך ולא קאמר והכסיל לית ליה עיניים . והליכת חושך אינו מהופך מבעל העיניים . אלא ודאי

יסתירום מאורה . שאם ימהרו לרפא עיניהם בכחלים וברטיות ובתיקון מאכלם . עם שמירת עיניהם מהשתמש בהם לאור השמש . אפשר שיגיעו אל הבריאות ויהנו בשמש שהיתה מזקת אליהם . ואם יתעכבו לרפא עיניהם . יגיעו אל כת העורים במהרה . ויעדר מאור עיניהם לגמרי **ועל** הדרשון הזה . יתחלק ענין היחוד הנכתב בספר התורה לקהילת (ס"א בקבלת) המדברים . אחר שכלל אותם , ככלול אור השמש לכל בעלי העינים . כאשר זכרנו . ומתחלקת הבנתם לשלשה חלקים **האחד** מהם אנשי השכל הצלול והתבונות הזכות **והחלק** השני בני אדם ששכלם חלש מהבין מה שיש בספר התורה לגמרי **והחלק** השלישי בני אדם שקצר שכלם מהשיג כמו הכת הראשונה . אך יש בהם כח להבין הענינים הקריבים הקלים **והכת** הראשונה שהם אנשי השכל השלם הנמלט מכל פגע . כשהם משימים אל לבם לחבין מה שהגיע אליהם בספר התורה . יבינו אותם ויכנס ענינו בלבם בכח הבנתם וזכות שכ"ם . ואלה הם שאנחנו צריכים אל הספר הזה . אלא להזכירם דבר שדתעלמו ממנו **אך** הכת השנייה אינה יודעת ספר תורת אלהים כל שכן היחוד אשר בו . והם שומעות את שמעו . ואינם מבינים ענינו . אין לרחם תיעלרת בספרי זה כלל **והכת** השלישית שמבינים היחוד אשר בספר תורת אלהים קצת הבנה . ואין בכח הכרחם להבין ענינו ולעמוד על אמתתו . אם יורם אותו מורה . ויכינם ענינו על דרך המופתים האמתיים והראיות השכליות . יתברר להם ענינו . ויגלה להם סודו . ויגיעו בכת הראשונה . ואם יתעלמו מהקור . ויתרשלו מעיין במה שיחזק הכרתם וילטוש שכלם . ירדו אל מדרגת הפתאים . וספרי זה מועיל לכת הזאת תועלת גדולה וכוללת . מפני שיכילים לחקור . ויהיה לרם הספר זה ככחלים המיעילים לבעלי העינים החלושות . שמקוים האורכ ברפואם אותם **וכבר** המשיל הסזר , האדם הכסיל בעור , והחכמה באור , והסכלות בחשך , באמרו קהלת כ' וראיתי אני שיש יתרון לחכמה מן הסכלות , כיתרון האור מן החשך , ואמר שם החכם עיניו בראשו , והכסיל בחשך הולך , ואמר יפעיה מ"כ החרשים שמעו והעורים הביטו לראות , והמשיל התכמה

והמופר

מנוח הלבבות

פתחיים הנאמרים לא על דרך לחת רק זה כרב וזה כמעט ר"ל זה מציג הרבה מן החכמה מתוך הענינים הנאמרים בקונר וזה מעט וזה הכרתיו הזקה הכרתו חלושה ולפותם פתיותם ובהולפה צריך לכתר להם ע"ד שכתבתי להם בספר זה כיון שמבתר ולולך תוירה כרב תו ביחעט ים שהכרתו חלושה וצריך להרבות לו דברים ולפתרך בהם כדי שיכינים יהנו לאמרו כרב . כמעט ר"ל ים שהכרתו הזקה ובעשם דברים ורמיזות בעלמא יכינם : וילטוש . ויאדד : ואמר החכם עיניו בראשו . כלומר הוא בחך

התכוונות כדי שתרגל . שיעיר הרגשת שכלם לנרגשותו ותשתמש בו . ומיהו תדיר קרבי . כי ביום כ
למונחיכם . וסיפא דקרא ולכל כשרו מרפא . הוא רמיזה למה שכתב שהתורה היא כהמלים מועילים לעורים .
וכבר מה שאמר ואם יתעלמו מהקור ויקרבנו מעיין כמה גיזוק הכרחם וילטוש שכלם . ירדו על מדרגת הפתחים .
על זה מיהו רמיזי עין חיים היא למחזיקים בה . ר"ל לותן שכם קרוכים לכפילם . על דרך ושמוקה בי טרם
יפול . למותן הקרובים לכפילם
ומחזיקים בה שרם יפלו .
היא עץ חיים . ומשלח
כשמש כיון שעריך המוקה .
שמש מוכיח שהוא שיאיר ליפול .
ואם לא יחזיק בו . יפול .
ושמש תאמר כי פירוש עץ
חיים . היינו תריכות ומוסר
ולא רפואת הנפשות . לזה
מיהו קרא כי חיים הם
למוצאיהם . וסיפא דקרא
ולכל כשרו מרפא . וד"ק

והמוסר בעץ החיים , ככתוב שפלי"נ עץ חיים היא למחזיקים בה וגו' .
ואמר שם ד' כי חיים הם למוצאיהם , ואלהים יורנו דרך ידיעתו , ויישירנו
לעבודתו , ויפקח עינינו ברחמיו ובחסדותו , אמן :

נשלם שער היחוד בעזרת האל האחד הקדמון :

מניח הלבבות

הפך הענין אמנם לו עיונים שמדמה הנפש לענין והחכם ליפקח : והמשיל החכמה והמוסר
בעץ החיים כו' . מבואר רמיזה למה שכתב שהם הענין כי מן החכמה והמוסר לך
מועיל כהמלים ומהם המועילים לבעלי העיונים המלומדות ולזה הנעשה במשיכת התורה החכמה
והמוסר נאמן החיים כלומר לכם חיים ולעסקים ומיני עניני וניקפים המרפאים ומועילים לחיי
הגוף והנפש :

נשלם שער היחוד

שער היחוד

אמר המתרגם מן הידוע לשער הנשכל מעיד עליו כי כל מלאכה צריכה ידיעה וכל מעשה צריך למחשבה . ואם יסתל סותל מה שיש ידיעה נאמר כי ידיעה היא התכלות הדבר והתכוננותו כלשון הוא . ואם נאמר המדה לשר ידיעה גם הידיעות יהיה גם כן נכון וכן אם יסתל מה שיש המחשבה נאמר כי המחשבה היא כח שכליותיו בדברים והוולכת מכחות הנפש המדברה ועל כן כל מחשב מדבר . וכן מן הידוע שהמחשבה היא קודמת למעשה כאשר אמרו החכמים תחלת המעשה הוא סוף המחשבה . ואף על פי שאמרנו הוא התקון בשכל וכמלת כדברי החכמים התורה גם כן מעידה עליו כמה שאמרה במלאכת המשכן מלא אותם חכמת לב לעשות כל מלאכת מרם יחוסר .
ואמרה ולחשוב מחשבות לעשות בזהב וכסף ונחושת .
ואחרי שער הקדמנו זה המשער נאמר כי כל מעשה שיהיה לצורך כבר קדם צריך שיעשהו עושהו בחכמה ובהשירות שער שיחשוב בלבו ויהכאר לו כי ידיעתו מבשרת לעשותו על סופניו כל שכן מעשה שהוא לצורך תורתם ומחוקתם שהיא מלאכת שמים ומלאכות וי' . ובספר מבחר הפנינים כתוב אין דבר שמועיל לאדם כדעת מעלתו והגדרת שכלו וקנינתו וידבר לפיהם . ויש כו כתוב מי שמתחכם מכל חכמה הוא כמשור מריחים מוכה וחיכו מקומו . ויש כו כתוב אל תאמר כאה אלא תדע אין תשיבר כאה שתדע . ואחרו החכמים מי שמכל ידיעת שכלותו כפולה . והכחתי הדברים האלה כפי שיורו לכו כשתקנה הספ' הזה ויהיה שהרב החכם רבי משולם בר יעקב זכר צדיק לברכה שאל ממני להעתיק ממנו משער סרפאון שהוא שער היחוד . והעתקתיו לפי שיש קצת כעיני שהביאוני הזה מפני שהוא שער זכריות כפחיתה אשר כתבתי לו על הנשמה כטלתי רצוני ממני . וכח אמר כן רבי יוסף ב הספרדי להעתיק לו שאר הספר והעתיק מן השער הז ושלחה . ואתה שאל ממני החכם הגדול הרב רבי אברה כרבי דוד זכר צדיק לברכה להשלים לו כל הספר מהעתק ויהי גם כן קצת כעיני כשבור שקדם זולתי להעתיקו ש יקשה לותי כמתכבד בקלונו . ופייסתי לותו לה שלא יבילתי על הדבר הזה ונלויתי את מזכו שבשבו רבי יוסף שקדם להעתיקו לפני עושה . ולא הוה לי ע וכשער רציתי הסכמתו . התקוייכתי לבטל דעתי דעתו כדי להפיק רצונו ותלותו . ונלשרכתי לזכור

2184.

